דבר

ההסתדרות הכללית של העובדים בארץ ישראל
דבר
עתון פועלי ארץ ישראל
מייסדו ועורכו הראשון ברל כצנלסון ז"ל
מאוחד עם „למרחב"

יום שישי, כ"ד באב תשמ"ו, 29 באוגוסט 1986 ● גליון 18899

היום 64 עמודים כולל „דבר־השבוע" ● המחיר 1.20 ש"ח. באילת 1.04 ש"ח

היום בדבר
- שמעון פרס בראיון ל„דבר" – חגי אשר, שלמה גינוסר
- חיים י. צדוק על פרשת השב"כ והחנינות
- חיים גורי על „הפישפשוק" ומה שמסביבו
- עמוס עוז על „ברית היסטורית" חדשה
- טוביה מנדלסון על זכרונות מאפריקה
- „משא" לתרבות ולאמנות ו„דבר השבוע"

מזג האויר

(ע).– תחזית מזג האוויר להיום: ירושלים: 17 – 29, רמת־הגולן: 29 – 32, נהריה: 21 – 32, צפת: 17 – 29, טבריה: 23 – 37, נצרת: 21 – 32, עפולה: 21 – 34, השומרון: 20 – 32, תל־אביב: 21 – 30, נתב"ג: 22 – 31, ירידו: 22 – 37, עזה: 22 – 29, באר־שבע: 18 – 34, אילת: 26 – 40.

מועד פגישת הפסגה ייקבע רק אחרי חתימה על שטר בוררות „מושלם ומלא"

אמר אתמול נשיא מצרים חוסני מובארק בשובו מפגישה עם חוסיין מלך ירדן

מאת סופר „דבר" לעניינים ערביים והסופר המדיני

נשיא מצרים חוסני מובארק אמר לעיתונאים, בשובו אתמול מרבת־עמון, כי עדיין לא נתקבלה כל החלטה על מועד הפסגה עם ראש ממשלת ישראל שמעון פרס וכי התאריך ייקבע רק לאחר שייחתם שטר הבוררות המושלם והמלא בעניין טאבה.

פגישתו של הנשיא מובארק אתמול עם המלך חוסיין ברבת־עמון נערכה במסגרת התיאומים המדיניים בין שני המנהיגים בשאלה הפלשתינית לקראת הפסגה עם פרס. מובארק הציג לפני המלך את תוצאות הלחצים שהפעילה מצרים באחרונה על מנהיגים מאש"פ לחידוש שיתוף הפעולה בין רבת עמון לארגון. לפי סוכנות הידיעות המצרית „מינה" אמר מובארק לעיתונאים כי לא דן עם חוסיין בנושאים שיועלו בפסגה עם פרס.

בפמליית מובארק היו שר החוץ עיצמת עבד אל־מגיד ויועצו מחמוד אל־בלטאג'י ובלט בהיעדרו הפעם היועץ המשפטי אוסמה אל־באז. עבד אל־מגיד היה האיש שהוטל עליו להפעיל את הלחצים על אש"פ לאמץ את החלטות מועצת הביטחון 242 ו־338. הוא נועד בשבועיים האחרונים עם אישים מרכזיים בהנהגת אש"פ ובכללם ראש הבטחון הצבאי חליל אל־וזיר („אבו ג'יהאד") וראש אגף המודיעין האיל עבד אל־חמיד („אבו אל־הול").

מובארק, שפעל באחרונה ליישב את הסכסוך בין חוסיין לערפאת, נכשל לפי שעה במאמציו. נכון להיום מעדיפה הנהגת אש"פ לאחד את פלגי הארגון בחסותה של ברה"מ המקיימת בעניין זה מגעים עם דמשק ועם ארגוני המחבלים הפרו־סוריים. אש"פ אף עומד להציג יוזמה מדינית משלו לבעייה הפלשתינית לאחר איחודו.

היוזמה מבוססת על הקמתה של מדינה פלשתינית במסגרת של איחוד עם ירדן וסוריה. בשלב ראשון מציע אש"פ להעמיד את הגדה המערבית ואת רצועת עזה תחת פיקוח האו"ם לחמש שנים.

פגישת מובארק־חוסיין נמשכה שלוש שעות ואחריה חזר הנשיא המצרי לקהיר. רשמית טענו רבת־עמון וקהיר כי שני המנהיגים התמקדו בבעיות השוטפות של העולם הערבי. נראה כי נוכח עמדותיו המדיניות הנוכחיות של אש"פ, קשה יהיה גם למובארק להכריע כיצד להציג את הבעייה הפלשתינית לפני פרס.

עוד לא נבחרו הבוררים

בקהיר נשלם סיבוב שיחות שקיימו מנכ"ל משרד החוץ דוד קמחי והיועץ המשפטי של המשרד רובי סייבל בלי שסוכמו שמותיהם של שלושת הבוררים הבין־לאומיים לבוררות על טאבה. קמחי וסייבל שבו אמש לארץ לאחר שקיימו שיחות עם עמיתיהם המצריים וכן עם צוות המשפטנים האמריקאי המסייע לבוררות.

בשל נסיעתו של הנשיא מובארק לפגישה עם חוסיין, לא ניתן היה לקמחי לקיים את השיחה המתוכננת עם שר החוץ המצרי שהצטרף למובארק. לפיכך ישובו קמחי וסייבל בראשית השבוע הבא לקהיר במטרה להשלים את בחירת הבוררים.

עד יום ראשון הבא צפוי סיום עבודת הצוות הצבאי העוסק בסימון אבני הגבול באיזור טאבה. לכן ניתן להעריך כי שטר הבוררות על טאבה ייחתם ביום רביעי הבא במלון „מינהאוס" בקהיר.

פרס ל„דבר": אין תנאים מוקדמים לפגישת הפיסגה עם הנשיא מובארק

„אין בדעתי להיות ברווז צולע. יש יותר ביטויים צולעים מאשר ברווזים צולעים"

ראש הממשלה אמר אתמול ל„דבר" כי לא ידוע לו על שום התנייה מוקדמת לקראת פגישתו עם הנשיא מובארק וגם לא היה מקבל התנייה כזאת.

שמעון פרס אמר את הדברים בראיון מיוחד, בתשובה על שאלה שהתייחסה לידיעה בעתון המצרי „אל־מוצוואר" שלפיה תיכשל הפיסגה בלי ויתור לפלשתינאים. על כך, כאמור, השיב פרס שאין שום התנייה. הוא אמר כי עם חתימת הסכם על טאבה ועם שובו של שגריר מצרי לישראל אפשר יהיה להפנות את תשומת הלב להמשך תהליך השלום ולפתרון הבעייה הפלשתינאית. לדעת ראש הממשלה טמונות בהסכמי קמפ דייויד הרבה אפשרויות לקידום תהליך כזה.

בהגיבו על הביקורת בעניין החזרת אדמות שטח 9, אמר ראש הממשלה כי מרגע שהתברר כי צה"ל יכול להסתדר בלי שטח 9, עמדה רק שאלה אחת: האם מפני ש־3000 דונם שייכים לערבים, לא צריך להחזיר. לגביו עמדה רק השאלה אם צה"ל זקוק לשטח אם לאו.

(הראיון עם ראש הממשלה – בעמ' 15)

בתגובה על התקפות שרי הליכוד אמר פרס אתמול:

„אין בדעתי להיות ברווז צולע בשום מצב. יש יותר ביטויים צולעים מאשר ברווזים צולעים. לא התמניתי לתפקידי על ידי יצחק שמיר ואפילו לא על ידי דוד לוי או אריק שרון. נשלחתי למלא תפקיד על ידי מפלגתי וכאשר הקמנו את ממשלת האחדות, הסכמנו על כיוון כלכלי ועל כיוון בטחוני אליהם נחתור ביחד. אם אחרי הרוטציה מישהו ינסה להפר את השותפות ולסחוב את העגלה לבדו ובכיוון שלו, אז פשוט לא תהיה שותפות", אמר אתמול ראש־הממשלה, שמעון פרס בעפולה, שם קיבל אזרחות כבוד, בתשובה על שאלות על „הקווים האדומים" שיציב לעצמו לאחר הרוטציה, מוסר סופר „דבר" – יצחק מרידור.

„ממשלת האחדות", הוסיף פרס, „תצטרך גם בעתיד להישפט לפי מידת השגת היעדים שתציב לעצמה. היעדים כפי שאני רואה אותם הם: המשך תהליך השלום, מעבר לכריניות של צמיחה במשק, חידוש העליה והפסקת תרבות הכסה ביחסים שבינינו לבין עצמנו".

עוד אמר כי ישא עימו לפסגה עם מובארק שלושה לאווים: „לאו למלחמה, לאו לטרור ולאו לטרבנות לפו"ם".

בהתייחסו לביקורת שמתחו שרי ליכוד על ביקוריו במרוקו ובקמרון אמר פרס כי הוא מרחם על אלה המשמיעים ביקורת כזאת. לאחר שביקורים כאלה יכולים רק לקדם ויש בהם רק חיוב. הוא דחה את הדעה כי היה עליו לצרף אליו במסעות אלה את שמיר ואמר „יש כאלה הרוצים ליצור רושם כי יש שתי ממשלות בישראל. „ובכן", אמר פרס. „יש רק ממשלה אחת ובינתיים אני ראש הממשלה". (על טקס מתן אזרחות הכבוד – בעמוד 5).

שמיר: ראש הממשלה מייצג את דעת הממשלה כולה ועל המצרים לדעת זאת

מעריך כי בעתיד צריך יהיה להגדיל את תקציב הבטחון

מאת עליזה ולך, סופרת „דבר" לענייני מפלגות

ממלא מקום ראש הממשלה יצחק שמיר מעריך כי בעתיד יהיה צורך להגדיל את תקציב הבטחון.

בהרצאה שנשא אתמול ב„מועדון הקבלני" ניסח שמיר את הערכתו זו על רקע התעצמות הצבא הסורי, החשש מפני התקרבותה של עיראק, שתיגמור יום אחד את מלחמתה עם איראן למעגל המדינות המאיימות על ישראל ולסכנה המתפתחת מחזרתם של ארגוני המחבלים לדרום־לבנון. „המצב דומה מאוד לזה ששרר ביוני 1982", הדגיש שמיר, „אבל אש"ף והאירגונים הדומים לו מתרבים ומתבצרים שוב בדרום־לבנון".

שמיר התייחס לפיסגה הקרובה בין ראש הממשלה שמעון פרס ובין נשיא מצרים חוסני מובארק והדגיש כי אינו חושש בכלל מעובדות מוגמרות שייקבעו בה ויכתיבו לממשלה עמדות חדשות. „כאשר אני אומר אני, תתקיים הפיסגה עם מצרים, ברור שראש הממשלה ייצג שם את הממשלה כולה ולא חלק ממנה", אמר שמיר. „הוא לא יוכל להתחייב שם למה שסותר את הנאמר בקווי־היסוד של הממשלה. אני בטוח שראש הממשלה יודע זאת אבל צריך שגם הנושאים והנותנים איתו ידעו זאת".

בהגיבו על הקולות במפלגת העבודה, המכנים את הליכוד „חזית הסירוב" אמר שמיר, בהתייחסו למקצועם של מארחיו, כי „תהיה זו גישה מוטעית להגיד שיש בארץ חלוקה בין קבלנים לשלום ובין קבלנים לבלימת יוזמות השלום. יש אומרים שישראל צריכה לנקוט תמיד יוזמות מדיניות. האומר זאת מתכוון שישראל נדונה לחזרה תמידית על הפתחים במדינות האיזור והעולם כדי לדפוק על דלתותיהם ולהציע סחורה במחיר זול יותר. האם ישראל לא הוכיחה את נכונותה לשלום? האם אנחנו צריכים תמיד להוריד את המחיר?".

בתגובה על „שלושת הלאווים" שהשמיע אתמול ראש הממשלה שמעון פרס אמר שמיר „כי אמר את הלאווים האלה מדינות־ערב ובנוסף להן גוש מדינות שאיני רוצה להתגרות בו היום". הוא חזר והדגיש כי ישראל תומכת במשא ומתן ישיר, שהוא „אנטי־תזה לוועידות בינלאומיות למיניהן ונוסחה הגיונית שאיש אינו יכול להתנגד לה, אלא אם כן הוא רוצה בהכנעתנו והדרדרתנו ואינו מוכן להשלים עם קיומה של ישראל".

ראש השב"כ החדש יפעל לשיפור יחסי העבודה עם פרקליטות המדינה

מאת מובה צימקי, סופרת „דבר" בירושלים

אחת הסוגיות הראשונות שיעמדו בפני ראש השב"כ החדש שיכנס היום לתפקידו יהיה איחוי הקרע עם פרקליטות המדינה. מאז שהתפוצצה פרשת השב"כ השתבשו כליל יחסי העבודה בין הפרקליטות לשב"כ עד כמעט ניתוק. נודע כי בפגישה שתערך בשבוע הבא בין ראש השב"כ לשר המשפטים אברהם שריר יידונו הדרכים לאיחוי הקרע.

נושא אחר שלגביו יצטרך להכריע ראש השב"כ החדש הוא בשאלה האם להשעות מתפקידיהם את אנשי השב"כ שהפלילו עצמם וקיבלו חנינה מהנשיא. ביקורת חריפה נשמעה מפי אנשי המערכת המשפטית וחלק מאנשי המערכת הפוליטית על כך שאנשים אלה ממשיכים בתפקידיהם. אחד מהם אף קודם לתפקיד בכיר יותר. עם זה צויין כי הדרג המדיני הממונה על ראש השב"כ החדש נתן לו חופש פעולה להחליט בסוגיה זו. שר המשפטים אברהם שריר מגלה כי המלצתו לנשיא המדינה חיים הרצוג בנושא חנינות השב"כ היתה מנומקת, מפורטת ומבוססת משפטית. בראיון המתפרסם היום ב„דבר" אומר שריר בפעם הראשונה לעתונות כי המלצתו לחנינות היתה חיובית וכי מלבד אנשי משרדו לא התייעץ עם שום אדם.

עוד אמר שריר כי אין לו שום כוונה וסמכות להתערב בחקירת המשטרה בנושא השב"כ: „אני סבור ששיקול הדעת צריך להיות לחלוטין של המפכ"ל ושל צמרת המשטרה ואפילו לא של שר המשטרה. באשר לזימון הדרג המדיני לחקירה אומר שריר כי זהו שיקול דעתה הבלעדי של המשטרה ואין מקום לשיקול דעתו של היועץ המשפטי לממשלה.

בכך התייחס שריר להתבטאות של היועץ המשפטי לממשלה יוסף חריש שאמר לבג"צ כי כל הדרגים יוזמנו לחקירה וגם „הדרג האלוהי".

סופר „דבר" בכנסת מוסר כי יו"ר הנהלת הקואליציה ח"כ חיים קופמן תבע אמש משר המשטרה לקרוא לסדר את הקצינים החוקרים בפרשת השב"כ נוכח ההדלפות וכן ביקש מהשר להשעות את עצמו מטיפול בחקירה זאת. ח"כ קופמן מחה על כך שבר־לב שהבטיח כי המשטרה לא תדליף בפרשת השב"כ „לא עומד בדיבורו אף לא במשך חודש ימים". ח"כ קופמן הביע פליאה על הפירסומים מחקירתו של אברהם שלום למרות שמדובר בנושאים רגישים הנוגעים לבטחון. לדעתו של יו"ר הנהלת הקואליציה הדבר מוכיח על „חוסר אמינותו של השר בר־לב שהפך את משטרת ישראל לכלי־שרות פוליטי".

הבוקר מתחילים החיפושים אחרי שרידי הצוללת „דקר"

מטוסי „אוריון" של הצי האמריקאי יחפשו מן האוויר

מאת פלי ליגנר, הסופרת הצבאית של „דבר"

האמריקאים יתחילו מחר בחיפושים הימיים אחרי הצוללת „דקר" מול חופי אלכסנדריה. בהתאם להסכמים שהושגו בין האמריקאים למצרים ולישראל, לא תהיה לישראל באמצעות צה"ל חיל הים כל נגיעה לחיפושים הנערכים במים הטריטוריאליים של מצרים. את המימון לחיפושים תעביר ישראל מכספי הסיוע האמריקאי.

בחיפושים ישתתפו מסוקים, בשלב הראשון, ואמצעים ימיים משוכללים ביותר בשלב שני אם וכאשר ימצאו סימנים שהחיפוש אכן נעשה באזור הנכון. כזכור, הציוד לחיפוש „דקר" שנעלמה באורח מסתורי ופתאומי לפני 18 שנה, הוא אותו הציוד שהאמריקאים נעזרו בו לחיפושים אחרי שרידי מעבורת צ'לנג'ר שנפלה לים וההסכמה על המבצע האמריקאי לחיפוש „דקר" היה חלק מתוצאות שיחות שהתקיימו בין האמריקאים למצרים לבין הישראלים ואשר הוצאתה אל הפועל התעכבה בגלל חיפושי הצ'לנג'ר.

סופרו המדיני של „דבר" מוסר שבירושלים העריכו כי הנכונות המצרית להתחיל בחיפושים היא איתות חיובי בנושא הנורמליזציה ביחסי שתי המדינות. כזכור בהחלטת הקבינט מחודש ינואר נאמר כי החתימה על שטר הבוררות על טאבה, החזרת השגריר המצרי לתל־אביב והתחלת הנורמליזציה ובתוכה החיפושים אחר נעדרי הצוללת „דקר" יחלו בעת ובעונה אחת.

אשר על כן רואים בירושלים באורח חיובי ביותר את התחלת מבצע החיפושים כצעד ראשון בנורמליזציה ביחסי שתי המדינות.

ההסתדרות הכללית של העובדים בא"י
הוועד הפועל

חברי הוועד־הפועל והסגנים מוזמנים

לישיבת הוועד הפועל של ההסתדרות

שתתקיים ביום א' כ"ו באב תשמ"ו, 31.8.86, בשעה 10.00 בבוקר, באולם הישיבות בקומה 7.

בסדר היום:
1. אישור הסכמי השכר במיגזור הציבורי ובמיגזור היצרני
2. הערכות לקראת יישום החלטות הועדה המרכזת בנושא קופ"ח
3. שונות

כרטיסי הצבעה/הזמנות יחולקו בנפרד, לפני הישיבה.

בברכה
עדי קידר, מזכיר הוועד הפועל

יוגש כתב אישום נגד דמיאניוק

מאת מובה צימקי, סופרת „דבר" בירושלים

פרקליטות המדינה מתכוונת להגיש כתב אישום נגד ג'ון דמיאניוק עד הראשון באוקטובר גם אם לא יושלם איסוף הראיות.

בפרקליטות המדינה מתקשים באיסוף הראיות לכתב האישום וגם פניות שנערכו עד כה לשלטונות הסובייטיים לא נענו בחיוב. במשרד המשפטים סבורים כי יש להגיש כתב אישום בכל מקרה שכן זיכוי מחוסר ראיות עדיף משחרורו של דמיאניוק ממאסר ללא כתב אישום.

בקשה לצווי מניעה נגד טכנאי השידור

מאת יעל ארמוני, סופרת דבר בירושלים

רשות השידור תבקש הבוקר מבית הדין הארצי לעבודה להוציא צווי מניעה נגד עובדי ההנדסה ברשות השידור כדי למנוע המשך השיבושים בשידורים.

ראשי ועדי ההנדסה ברדיו ובטלוויזיה הודיעו אמש, בעקבות החלטת רשות השידור, כי כל טכנאי רשות השידור יתייצבו הבוקר ב־8 בבית הדין הארצי לעבודה, ולכן יושבתו מחר השידורים כליל החל בשעה זו עד שיסתיים הדיון בבית הדין.

אמש הושבתו שידורי הרדיו והטלוויזיה בין שמונה לתשע בערב בשל תביעתם של הטכנאים לתשלום תוספת איזון. טכנאי הטלוויזיה קיימו אתמול אסיפות הסברה ולא יצאו לצילומים מחוץ לבנין הטלוויזיה, לכן שודרה אמש מהדורת „מבט" קצרה.

800 משפחות בתהליכי יישוב ביו"ש ועזה

מאת אוריאל בן עמי, סופר „דבר"

800 משפחות מצויות עתה בתהליך קליטה בישובי יו"ש וחבל עזה בעקבות מבצע האכלוס שנערך בחודש שעבר שבו הושקעו כ־250 אלף דולר על ידי משרד העבודה והרווחה.

במסגרת המבצע הוקמו מוקדים בירושלים, בתל־אביב, בחיפה ובבאר־שבע שמסרו פרטים על הישובים ועל תנאי הקליטה בהם. בסיכום המבצע התברר כי כ־70 אחוז מהמשפחות שבקשו להתיישב באזורים אלה, הן חילוניות ובקשתן נבעה משיקולים כלכליים ומתוך הזדהות פוליטית. במועצת יש"ע מעריכים כי עד סוף החגים ייקלטו כ־400 משפחות מבין המשפחות.

רפאל רקנאטי נבחר מחדש ליו"ר אי.די.בי.

מאת סופרו הכלכלי של „דבר"

קבוצת אי.די.בי. השלימה את ההפרדה בין ענף ההשקעות וענף הבנקאות של הקבוצה – מסר יו"ר הדירקטוריון והמנהל הכללי של אי.די.בי. אחזקה ואי.די.בי. פיתוח, רפאל רקנאטי.

במסגרת מדיניות ההפרדה המלאה של שתי הפעילויות, יעבירו משרדי החברות האלו את משרדיהן ממשרדי בנק דיסקונט, והמנהלים האקזקוטיביים של בנק דיסקונט לא יכהנו כדירקטורים בחברת אי.די.בי פיתוח – זרוע ההשקעות של הקבוצה.

אי.די.בי. אחזקות, מהחברה האם של קבוצת אי.די.בי., מחזיקה כיום 67 אחוז מהון המניות של בנק דיסקונט ו־85.5 אחוז מהון המניות של אי.די.בי. פיתוח.

באסיפות הכלליות של אי.די.בי. אחזקות ואי.די.בי פיתוח שהתקיימו אתמול נבחרו חברי הדירקטוריון של החברות. רפאל רקנאטי נבחר מחדש להיות יו"ר הדירקטוריון ומנהל כללי. משה ב. גיטר נבחר מחדש לכהונת סגן יו"ר הדירקטוריון ואליהו כהן, ליאון רקנאטי ואודי רקנאטי מונו לתפקיד מנהלים כלליים משותפים של אי.די.בי. אחזקות ואי.די.בי. פיתוח.

משא ומתן מרתוני במאמץ למנוע נטישת בתי החולים בשבוע הבא

ההסתדרות תומכת רק ב„תביעות ריאליות" שיגבשו האחיות

מאת חיים ביאור, סופר „דבר" לענייני עבודה

צמרת ההסתדרות מנהלת בימים אלה מגעים אינטנסיביים כדי לצמצם את פער העמדות בין המעסיקים לבין אחיות בתי־החולים. בכך היא מבקשת להסיר את איום האחיות לנטוש את מחלקות האישפוז בבתי החולים כבר בשבוע הבא.

אתמול בבוקר נועד מזכ"ל ההסתדרות ישראל קיסר עם שר־הבריאות מרדכי גור. בפגישה השתתף גם יו"ר ההנהלה של קופת־חולים, פרופסור חיים דורון.

אמש נועדו יו"ר האגף לאיגוד מקצועי חיים הברפלד וסגנו אפרים שילוני עם הצוות המוביל של אחיות בתי החולים. מתוצאות הפגישה עולה כי ההסתדרות מוכנה לתמוך רק ב„תביעות ריאליות" שיגבשו האחיות כגון תוספת משמעותית של תקנים, קידום כל אחיות בתי החולים ברמה אחת (סולם השכר של האחיות כולל שמונה רמות) העלאת ההכנסה של האחיות בשים לב לאופייה הייחודי של העבודה ועידכון מסויים של תוספות שקליות שנשחקו.

לעומת זאת ההסתדרות אינה תומכת בתביעת האחיות לקיצור שבוע העבודה, אלא רק אם וכאשר יושג הסדר כולל במשק בסוגיה זו.

הכנסת תדון בשבוע הבא במשבר האחיות המתחדש, על פי דרישתם של יותר מ־20 ח"כים. ח"כ רם כהן מ„ר"ץ" שאסף את החתימות, אמר כי מחובת הכנסת לעשות הכל כדי לקדם את המו"מ ולמנוע נטישת בתי־החולים בתוך ימים אחדים.

הועד הפועל של ההסתדרות שיתכנס מחרתיים ידון אף הוא בין היתר, במשבר האחיות לפי דרישתם של אנשי סיעת „ר"ץ" ושל חבר הועדה המרכזת יצחק ברקאי מל"ע.

אמיר רוזנבליט, סופר „דבר" ברחובות, מוסר:

הצעה לדיון בכנסת

ה"כ ז'אק אמיר מבקש לכלול בסדר יומה של הכנסת, שתתכנס ביום רביעי הקרוב, דיון במשבר בבתי החולים על רקע איומי האחיות לנטוש אותם החל בשבוע הבא. בדברי ההסבר להצעתו מציין ח"כ אמיר, בין השאר: „אני רואה היום את הסחבת במשא ומתן עם האחיות כדבר הפוגע בכל עקרון הבא להסדיר עניינים מקצועיים שבין עובד למעביד. לפיכך, אני דורש מהממשלה לעשות ככל שלאל ידה כדי לא להחזיר את המחזות המבישים של פגיעה בעובדים, כפי שאירעו באחרונה".

עיצומים ב„סורוקה"

מועצת עובדי בית החולים „סורוקה" בבאר שבע קבלה אתמול החלטה הקובעת כי החל מיום שני הקרוב יתקבלו לאשפוז רק חולים הנמצאים במצב קריטי או מקרים דחופים המופנים למחלקות באמצעות חדר המיון.

יו"ר ועד עובדי בית החולים, חביב קדם, אמר אתמול לסופר „דבר" כי קיים מחסור חמור בכוח אדם סיעודי במוסד בתחומי המשק, הרוקחות ובמגזרים אחרים. לדבריו „על רקע מצוקת כוח האדם, הנובעת מקיצוצים ומעזיבה, הולכת וגוברת מצוקת האשפוז במחלקות. בעוד שכוח האדם הסיעודי במוסד נמוך מהתקן, הרי שתקני האשפוז עברו מזמן את הקו האדום. איננו מנהלים מאבק רק לשיפור תנאי העובדים, אלא לשיפור השירות לחולים", הטעים חביב.

לסופר "דבר" נודע כי בחודש האחרון בלבד הפסיקו את עבודתן בבית החולים כ־140 אחיות: בגלל חופשות לידה, חופשה ללא תשלום ועזיבה באיזור.

מזכירות מועצת פועלי באר שבע החליטה להעניק גיבוי מלא לצעדי העובדים ונמסר כי ישיבתה הקרובה תתקיים בבית החולים „כדי לתת להם עידוד מוראלי".

שר החוץ של ספרד, פרנציסקו פרננדז אורדונייז, יבוא לביקור רשמי בישראל בראשית החודש הבא על פי הזמנתו של ממלא מקום ראש הממשלה ושר החוץ יצחק שמיר.

בחן את עצמך:

איך אתה נוהג?

סמן איזה מהמשפטים הבאים מתאימים לך:

1	מגיע לי	1	שיקה
2	אני אראה לו	2	שיהיה לו לבריאות
3	יש לי זכות קדימה	3	זכות נותנים, לא לוקחים
4	אותי לא עוקפים	4	מצידי שיעקוף
5	אני לא נותן לו להיכנס	5	תיכנס, חביבי, אני מאט
6	הוא חייב לעצור	6	יכול להיות שהוא לא יספיק לעצור
7	אני בסדר	7	בינינו אני לא צדיק הדור על הכביש
8	אני מלך הכביש	8	הכביש של כולם
9	הדרך שלי	9	הדרך שלי, אבל שישתלב
10	זבש"ו	10	בוא ניתן לו יד
11	חגורת בטיחות בעיר? אל תצחיק אותי	11	אני לא זז בלי חגורת בטיחות
12	מי שמסנוור אותי אני מסנוור אותו	12	אני לא משרד החינוך
13	אני נוסע 90 אז מה הוא משיג אותי	13	אני מפנה לו את הדרך

אם סימנת משפטים רבים בעמודה הימנית, יכול להיות שאתה צודק על הכביש, אבל — אם סימנת משפטים בעמודה השמאלית בלבד — אתה חכם, וחכמים אינם מסתכנים בתאונות.

בכביש היה ~~צודק~~ חכם!
הסנה מציעה שתנהג בחוכמה

هكذا من الاسلام

מידע מודיעיני בארה"ב בדבר ניסיון לובי לרצוח השגריר בבון

בתגובה תיגברו האמריקנים את כוח ההפצצה האווירי

מאת דליה שחורי, סופרת „דבר" בבריטניה

לונדון (מיוחד ל„דבר"). – החלטת ארה"ב לתגבר את כוח ההפצצה האווירי שלה הוצבה על אדמת בריטניה, באה עקב מידע מודיעיני כי לוב מתכננת לרצוח את שגריר ארה"ב בבון ריצ'ארד ברט, ידידו האישי של הנשיא רייגן. לדברי מקורות בלונדון התכוונו הלובים לבצע את ההתנקשות בסוף השבוע הקרוב.

האמריקאים שלחו לבריטניה 12 מפציצים מדגם „די" ושישה מטוסים מדגם „אי" לשיבוש מערכות מכ"ם. כן נודע אתמול כי לבסיס האמריקאי בברמקמב הגיעו גם שלושה מטוסי תדלוק מסוג „קס־10".

בינתיים נחתו בבסיס ברקומב 18 מטוסי קרב אמריקאיים מדגם „אף 111", כמו אלה שהתקיפו בשעתם את לוב. משרד ההגנה האמריקאי הכחיש שמועות כי מתוכננות התקפות אוויריות נוספות על לוב או כי יש קשר בין בוא המטוסים והתמרונים האמריקאיים־מצריים ליד חופי לוב. הוא טען כי הצבת מטוסים בבסיס תוכננה לפני זמן רב. המטוסים ישתתפו בתמרון נאט"ו המיועד לתרגיל התנהגות בעיתות חירום, אמר. נודע גם כי שליחו של רייגן לאירופה, ברנון וולטרס, נושא עימו מידע מודיעיני שיוצג בפני ראש ממשלת בריטניה, מארגרט תאצ'ר, בשבוע הבא. וולטרס מקווה לגייס את מדינות אירופה להגברת הלחץ הכלכלי על לוב.

גורמים צבאיים מסרו כי ארה"ב כבר מפעילה 150 מטוסי „אף־111" מעל אדמת בריטניה וכי סביר שהפעם, אם תחליט, תפעל ארה"ב בעזרת כוחות אשר ייכלו בנושאות המטוסים המשייטות במערב אגן הים התיכון. האמריקאים חוששים כי קדאפי ינסה לחוג את מלאות 17 שנה לסילוק המלך אידריס בהפיכה כרוזי.

בן ערובה עיראקי בלבנון. זהו כאמל חסיין זובידי, המוחזק בידי אנשי חיזבאללה באשמת איסוף מודיעין למען עיראק. הצילום הזה הופץ אתמול למערכות העיתונים בבירות. צילום אי.פי.

הופסק קידוח הנפט באתר „קידוח שלמה" בלי תוצאות

בעומק אלפיים מטר נמצאו כמויות נפט זעירות

מאת משה גבע, סופר הכלכלי של „דבר"

חברת „לפידות" הפסיקה את עבודות הקידוח באתר חלץ 38, הקרוי גם „קידוח שלמה". זאת לאחר שהקידוח הגיע לעומק סופי של באלפיים מטר ולאחר סידרת מבחנים בהם התקבלו כמויות נפט מזעריות שאינן מצדיקות הפקה מסחרית.

בעבר נפוצו שמועות על אפשרות המצאות נפט במקום בכמויות מסחריות בעקבות סימנים מעודדים שהתגלו בשיכבת הקידוח הראשונה.

בהודעה שנמסרה אתמול להנהלת הבורסה נאמר כי ההשקעה הכוללת המתוכננת בקידוח הסתכמה ב־1.21 מיליון דולר כאשר בפועל הושקעו 1.18 מיליון דולר. החברות השותפות בקידוח ואשר עבורן ביצעה לפידות את העבודות הינן: „נפט"א" (50 אחוז), „מצדה" - חברת בת של לפידות (42 אחוז) ו„דלק השקעות" (8 אחוזים).

„לפידות" מתכוונת להמשיך את הקידוח באתר „רוני 1" הסמוך ולחדש שם את העבודות לאחר שיתקבלו בעתיד החומרים הכימיים שהוזמנו מחו"ל ושאינם מותרים להובלה במטוסים.

בעוד כחודש תתחיל ככל הנראה „לפידות" בעבודות קידוח בהר הנגב במסגרת „עיסקת הנגב" שבה שותף גם איל הנפט האמריקני ארמנד המר. זאת לאחר שיתקבלו הרכיונות המתאימים.

חברת הענק „בכטל" החליטה להמנע מפעילות עסקית בישראל

מאת אמיר אורן, סופר „דבר" בארה"ב

ואשינגטון, (מיוחד ל„דבר"). – חברת הבינוי וההנדסה „בכטל" שמשורותיה יצאו לממשל רייגן שרי החוץ וההגנה ג'ורג' שולץ וקספאר ויינברגר, החליטה ב־1983 להימנע מפעילות עסקית עם ישראל, בהתבססה על „רגישות פוליטית והאינטרסים" – כך מגלה השבועון „ניו ריפבליק".

דובר של החברה אישר, כי מוכר בידו זאת אמנם הופץ במארס 1983, ואין כל עדות לכך שתוקפו בוטל מאז.

ישראל הופיעה ברשימת המדינות שאין בדעת „בכטל" לפתוח בהן פעילות עסקית, מייד לאחר ברה"מ, מונגוליה, צפון קוריאה, צפון וייטנאם וקובה ולפני לבנון, אירואן, עיראק ואפגניסטן.

דובר החברה תומאס פלין אמר לשבועון, כי להכללת ישראל ברשימה גרמו „היחסים קפואים עם ארה"ב בתקופה האמורה".

בהתבקשו לתאר את „תנאי אי־היציבות" בישראל, איזכר פלין „הפגנות אלימות ברחובות" (רצח אמיל גרינצווייג) לאחר פירסום דו"ח ועדת כהן ועימותים בין שליחי המאחים לביירות לבין חיילי צה"ל שם.

עובד־לשעבר של „בכטל" סתר טענה זו, באומרו, כי „בכטל" החליטה שלא למכור לישראל סד־כוח גרעיני, כבקשת ישראל.

ב־1977, הסכימה „בכטל" לא להיכנע עוד לחרם הערבי על ישראל, אך מאז הסתפקה ברכישת ציוד־התפלה ישראלי לשימוש במפעל בקליפורניה.

הציר הכלכלי של ישראל בוואשינגטון דן הלפרין אמר ל„ניו ריפבליק", כי „שום חברה ישראלית לא זכתה מעולם לתגובה חמימה מ'בכטל', בנושא כלשהו" וכי הנימוקים המוצהרים של „בכטל" לסירובה לשתף חברות־בינוי ישראליות בפרוייקטים היו מסווה בלבד.

מאתיים מוצגים מן האוסף הארכיאולוגי של מוזיאון ישראל יוצגו ב„מטרופוליטן"

מאת יעל ארמוני כופרת „דבר" בירושלים

ב־15 בספטמבר יוזמנו מבקרי האמנות החשובים ביותר בניו־יורק למסיבת עיתונאים שיקיים מוזיאון ה„מטרופוליטן" לרגל פתיחת התערוכה הגדולה ביותר של אמנות עתיקה שיצאה אי־פעם מישראל ואשר תוצג בו החל מה־25.9.

מי שהצטייד בעוד מועד בכרטיסים יוכל לחזות בכ־200 מוצגים מן האוסף הארכיאולוגי של מוזיאון ישראל שהוטסו בשלושה מטוסים לניו־יורק. מי שלא יזדמן לניו־יורק יוכל לחזות בתצוגה מספר חודשים לאחר מכן בלוס אנג'לס או ביוסטון וכנראה גם בטוקיו וקיוטו, יפאן.

בין המוצגים שהובאו ל„מטרופוליטן" שתיים מן המגילות הגנוזות היוצאות לראשונה מתחומי מוזיאון ישראל, פסל הברונזה של אדריאנוס קיסר, מצבת עוזיה מלך יהודה, מסכת אבן בת 9000 שנה וכתר הברונזה שנמצא במטמון בנחל משמר. התערוכה הנקראת „אוצרות ארץ הקודש – אמנות עתיקה ממוזיאון ישראל" תוצג בניו־יורק במשך ארבעה וחצי חודשים ובסך הכל תוצג ברחבי ארה"ב במשך כשנה וחצי.

מנהל מוזיאון ישראל ד"ר מרטין וייל מספר כי היוזמה להצגת התערוכה באה מצד אנשי „המטרופוליטן" בעקבות מספר תערוכות לאומיות שהוצגו במקום ובהן תערוכה ממצרים, יוון וברה"מ. מנהל ה„מטרופוליטן" פיליפ דה מונטבלו הגיע ארצה לפני כמה שנים ובחר את המוצגים בהתייעצות עם אוצרי מוזיאון ישראל. וייל מספר כי במהלך שנות התכנון של התערוכה צצו כמה בעיות פוליטיות ובטחוניות אבל בסופו של דבר הוחלט להסיס את המוצגים. „מבחינת מוזיאון ישראל זהו המבצע הגדול ביותר שעשינו בתולדותינו" הוא אומר.

אוצרת התערוכה מטעם מוזיאון ישראל היא מרים תדמור. ההכנות לקראת התערוכה נמשכו מספר שנים. „המטרופוליטן" מתמחה בפיתוח מוצרים לכל תערוכה ולקראת התערוכה הנוכחית נבחרו כ־50 מוצרים אשר הועתקו בצורות שונות ויוצגו למכירה בחנות המוזיאון בניו־יורק הנחשבת לגדולה בעולם מסוגה.

ריטה גאנז מנהלת מחלקת המסחר של מוזיאון ישראל סיפרה כי שתי עובדות בכירות ממחלקת פיתוח המוצרים של „המטרופוליטן" הגיעו ארצה כדי לבחור את המוצגים שהועתקו ויוצגו למכירה בניו־יורק בתקופת התערוכה ואחריה. בהם צעיפים ועניבות משי עם הדפסי פסיפס ביזנטי, כרטיסי ברכה, מריצת כסף המיועדת לכוס קידוש, צלחת פסח, מטבעות ותליונים והעתק מאחד מפסלי אוסף דיין שלא יוצג בתערוכה אך יימכר בחנות. כן יימכרו בחנות ה„מטרופוליטן" מוצרי יודאייקה כגון סביבונים, חנוכיות ועוד.

„מבחינתנו זהו קרש קפיצה חשוב ביותר לשוק האמריקאי", אומרת ריטה גאנז. „החפצים יימכרו גם במוזיאונים אחרים ואנו נקבל תמלוגים מן המכירות. החפצים הללו בהחלט יסייעו בהפצת האמנות שלנו בעולם. ה„מטרופוליטן" יוציא קטלוג מיוחד לרגל התערוכה. הצילומים ודברי ההסבר לקטלוג נעשו כולם בארץ, על־ידי אנשי מוזיאון ישראל במימון ה„מטרופוליטן".

במוזיאון ישראל דאגו להכין העתק מכל חפץ שיוצג בתערוכה וההעתקים ימלאו את מקומם של החפצים השוהים בחו"ל עד שישובו הביתה. לכל חפץ שהוטס לארה"ב הוכנה אריזה מיוחדת וארגזים נבנו במיוחד כך שיתאימו לכל פריט ופריט. לכל משלוח התלווה מלווה מהמוזיאון ובומחים של מוזיאון ישראל מקיימים בכל שלב בדיקות של מצב המוצגים.

„זוהי הזדמנות מיוחדת למדינת ישראל להציג את הצד היפה ביותר שלה במקום היוקרתי ביותר. אני רואה בתערוכה הזאת הכרה במוזיאון ישראל־שהגיע לרמה של המוזיאונים החשובים בעולם" אומר מרטין וייל.

לחץ דתי מונע צאת חיילי מילואים לחופשת שבת

מאת טלי זליגר, הסופרת הצבאית של „דבר"

לחץ שהפעילו חיילי מילואים דתיים וגורמים דתיים רשמיים מונע חופשת שבת קצרה מיחידת מילואים שלמה.

אתמול התברר, בעקבות פנייה של ח"כ שולמית אלוני לשר הביטחון, כי בצה"ל החליטו לא לשחרר חיילי מילואים, הנמצאים כרגע בבסיס במרכז הארץ, לחופשת שבת קצרה. על אף שהנימוק המיידי היה העובדה שעל חיילי יחידת המילואים להיות חוזרה בבסיס להתחלת משימתם כבר במוצאי שבת ובמקרים מסויימים כאלה אין משחררים לחופשת שבת קצרה, נאמר גם לח"כ אלוני וגם לפונים אחרים בשאילתא בעניין זה כי הופעל על משרד הבטחון וצה"ל לחץ שהוא כבעם תסר תקדים לא לגרום חילול שבת.

שלשום פנו חיילים מיחידת המילואים אל ח"כ אלוני ושטחו בפניה את טענתם לפיה נאמר להם במפורש שאין צפויה פעילות מבצעית שלהם במהלך השבת,אך הם לא יוכלו לצאת לחופשה בגלל החשש מחילול שבת בדרכם חזרה לבסיס. ח"כ אלוני קבלה על־כך שחיילים הנקראים לשירות מילואים עוברים מה שנראה כ„תהליך של חינוך מחדש".

בית כנסת יוקם באתר מחנה אושוויץ

מאת נח זבולוני, סופר „דבר" בירושלים

הקונגרס היהודי העולמי מתכנן הקמת בית כנסת באתר מחנה ההשמדה אושוויץ בשביל היהודים הבאים להתייחד עם זכר ששה מיליון הקרבנות שנספו במלחמת העולם השניה.

משלחת של ראשי הקונגרס בקברה קיימה באחרונה פגישה עם סגריר פולין באוטאווה. בשיחה הועלה נושא הקמת כנסיה באושוויץ שעוררה תגובות מחאה חריפות בעולם היהודי. בינתיים נמסר כי הוספקה זמנית הקמתה. משלחת הקונגרס הגישה לסגריר תוכנית להקמת בית כנסת שם וביקשה ממנו להעביר את התכנית לשלטונות בוורשה.

כן נפגשה המשלחת עם יועץ השגריר הסובייטי באוטאווה, אלקסיי באקארוב, וביקשה לאפשר לאסירת ציון אידה נודל להצטרף, במסגרת איחוד משפחות, לאחותה אילנה פרידמן המתגוררת בישראל.

בפגישה נוספת עם השגריר הגרמני באוטאווה, העלתה המשלחת בעיית הפיצויים לנפגעי „הניסויים הרפואיים" שעשו ד"ר יוזף מנגלה ואחרים.

אם אתה יכול להרשות לעצמך אירוע יוקרתי...

רמי יצהר מגיש:
מוסיקת רקע מובחרת,
הגשה בקלאסה אחרת,
הנחייה מקצועית מעולה,
הרבה הפתעות, הרבה פעולה.

חתונה, יום הולדת,
מסיבה מיוחדת
חג לבן או לילדה,
הפתעה לרעיה,
או השקה של אוניה

הכל בקול מכל קול:
טל: 201-102

מאתיים ואחת - מאה ושתיים

רדיו סיטי RADIO CITY

"רדיו סיטי" תחנת השידור בכבלים מס' 1 בישראל מחלקת אירועים: דיזנגוף סנטר, ת"א טל. 03-201-102

הלוח הכללי

לקבוצת מפעלי עלית

למפעלנו בלוד דרוש

מנהל חשבונות

מוסמך

נסיון של 5 שנים לפחות
יכולת עצמאית בעבודה
מגורים באזור לוד — יתרון.
נא לפנות לת.ד. 19 רמת־גן,
עבור „מנהל חשבונות".

טוב לי עם עלית

עלית בע"מ

תעשיות ניילון ופוליאסטר

אנו מגייסים למחלקה העוסקת בניהול מערכות המפעל, מערכי שינוע, אריזה, אחסון, אריש, תקן כח־אדם, תפ"י ועוד.

מהנדס ייצור

הכישורים:
* מהנדס תעשיה וניהול
* נסיון בן 3 שנים בתעשיה
* כושר ארגוני ויחסי אנוש טובים
* נסיון קודם במספר תחומים מהנ"ל – יתרון

למועמד המתאים מובטחת עבודה מגוונת במפעל דינמי ומתפתח

המודעה מתיחסת למועמדים ולמועמדות כאחד.

נא לפנות בכתב יד בצרוף קורות חיים למנהל המנגנון.
ת.ד. 276 מגדל העמק 10500
סודיות מובטחת

א. זליג

בכירים לקריירה חדשה

אנשים מעולים לתפקידים בכירים

ללקוחותנו - חברה תעשייתית בתחום המזון ומוצרי חלב באיזור ת"א

דרושים:

(1) מנהל/ת מפעל

מהות התפקיד: ניהול מפעל — ייצור, כ"א, מערכת לוגיסטיקה, שרותים ותחזוקה.
כישורים: נסיון מוכח של כ־10 שנים בניהול מפעל. כושר ניהול עובדים.
השכלה: מהנדס תעשיה וניהול או מהנדס מכונות (רצוי בוגר מנהל עסקים).
שפות: שליטה בשפה האנגלית או הגרמנית.
גיל: +35.

(2) מהנדס/ת מפעל

מהות התפקיד: ידע ויכלת להפעיל מחלקות שונות מבחינה מקצועית.
כישורים: ידע ונסיון של כ־10 שנים בתחום מוצרי חלב.
השכלה: מהנדס מזון.
שפות: שליטה בשפה האנגלית או גרמנית.
גיל: +35.

סודיות מובטחת
תפקידים אלו מיועדים לנשים וגברים כאחד.
נא לשלוח קורות־חיים כתובים בעט כדורי על נייר ללא שורות ולציין את היד הכותבת אל: א. זליג, ת.ד. 4230 ת"א 61041. לפרטים נוספים: טל: 03-657510, 03-657530
בימים א'—ה' בין השעות 17.00 — 09.00, רח' גאולה 42 ת"א.

RAD

data communications ltd.

דרושה לנו.

מזכירת מחלקת שיווק

* ידיעת אנגלית טובה מאד.
* נסיון של שלוש שנים לפחות כמזכירה.
* יכולת הדפסה טובה באנגלית ובעברית.
* נסיון בעבודה עם מעבד תמלילים — יתרון.
* השכלה תיכונית מלאה.
* משרה מלאה.
* מגורים באזור המרכז.

אנו מציעים לך עבודה מגוונת באוירה נעימה ודינאמית ובתנאים מצויינים. אפשרות להסעה מסודרת.
תחילת עבודה מיידית • 5 ימי עבודה 17:00 — 07:30
אם יש לך כל הכישורים שפורטו, אנא כתבי לנו
לרד תקשורת מחשבים בע"מ, מחלקת כח־אדם,
רחוב הנחושת 8, תל־אביב 69710
בצרוף פרטי נסיון בעבודה וקורות חיים.
כל הפונים ייענו. סודיות מובטחת.
רד תקשורת מחשבים בע"מ... חברה צעירה ודינמית...
אנו מפתחים מייצרים ומייצאים מוצרים ומערכות בתחום תקשורת מחשבים

עיריית רחובות

מכרז כ"א פומבי מס 4/86

דובר העיריה ומנהל המחלקה ליחסי צבור

במשרה מלאה

תאור התפקיד – טפול במכלול יחסי הצבור של העיריה, קשרי עתונות, פרסום והסברה, עריכת והכנת עתון העיריה, ...

הכישורים הנדרשים – ידע ונסיון בעבודה עתונאית כושר הבעה מעולה בכתב ובע"פ, השכלה פורמלית בתחום התקשורת (לפחות קורס שנתי ביחסי צבור), התמצאות בעריכת פרסומים ותהליכי הבאה לדפוס, נסיון בעבודה במסגרת צבורית, נכונות לעבודה מעבר לשעות המקובלות, בעל רכב ורשיון נהיגה.

התמורה המוצעת - בהתאם לכשורי המועמד ועפ"י ההסכמים המקובלים ברשויות המקומיות

מועמדות למכרז הנ"ל, יש להגיש ע"ג טופס מועמדות שניתן לקבלו במח' כח־אדם – עיריית רחובות, בלוסקין 5, טל. 08-456456.

המועד האחרון להגשת מועמדות 12.9.86.

י. חרסלק – ראש העיר.

דחפון

24 שעות
שרות מודעות טלפוני
של דחף
לבעלי כרטיסי אשראי
ויזה, ישראכרט, דיינרס

03-611001

להדסה ולכל בני המשפחה

השתתפותנו בצערכם העמוק במות

ד"ר **ישעיהו שפירא**

חברנו וידידנו היקר
ממייסדי תנועת „גורדוניה"

קבוצת מסדה

דבר אורחי מלון מוריה ירושלים נהנים מעיתון „דבר" בארוחת הבוקר

מלון מוריה ירושלים

דבר

DAVAR دافار

מאוחד עם למרחב

העורכת חנה זמר
משנה לעורך דוד פדהצור
מנהל כללי אהרן קראוס

המו"ל - „דבר" בע"מ
נדפס בדפוס „דבר" בע"מ
המערכת וההנהלה: תל־אביב, רח' שינקין 45, ת.ד. 199, מ. 65233
טלפון 286141 (6 קוים)
מחלקת המודעות:
טלפונים ישירים 298032, 281860
סניפים:
ת"א, בית „דבר" רח' שינקין 45
טלפון 286141, מיקוד 65233
ירושלים, רח' המלך ג'ורג' 16
בית נאווה קומה ג'
טל. 242203
חיפה, רח' הנביאים 27
טלפונים 3־2־642111, מ. 33104

אנשים ונושאים

בזכות עצמה

איחולי הצלחה לשרה סקויירה: היא נכנסה השבוע לתפקיד נספחת העתונות של השגרירות הבריטית. הממונה עליה, השגריר, הוא במקרה גם בעלה, מה שבוודאי לא מקל עליה: שהרי היא צריכה להתמודד לא רק עם תפקידה כדיפלומטית, אלא גם עם החובות המוטלות על רעיית שגריר. שרה סקוויירס כבר שירתה פעם בישראל בתפקיד עצמאי, בשנות השבעים.

„כפל תפקידים" מסוג זה היה בלתי אפשרי עד לעת האחרונה. אולם בהדרגה, עם התחזקות מעמד הנשים, מאפשרים משרדי חוץ מערביים אוזדים שירות דיפלומטי לנשות דיפלומטים. אולי זה גם למען חסכון (ודמי הנסיעה והדיור נחסכים...) אבל בעיקרה זוהי תוצאה של „לחץ הנשים" המורגש בצורה גוברת והולכת בשרותי החוץ המערביים.

קייטנה

שר הבריאות, מוטה גור (בתמונה), מימש היום הבטחה, כאשר ביקר בקייטנה לילדי משפחות דתיות מרובות ילדים. לפני כשנה, בעת ביקור בבית החולים הדתי „לניאדו" שבנתניה, עצר השר ליד מיטתה של רות פינס מפתח תקוה במחלקת היולדות, והתעניין במשפחתה. הסתבר כי לאם בת ה־40 יש 10 ילדים. השר ביקר לאחר מכן בביתה ורות פינס בקשה ממנו לעזור בהקמת קייטנה למשפחות ברוכות ילדים. ואכן – הבקשה לא נשכחה. השר הקצה מבנה השייך לבית החולים הממשלתי בטירת הכרמל לצורך העניין, וכעת מתקיימת שם קייטנה לילדי 15 משפחות, מכל רחבי הארץ, להן בין 8 ל־10 ילדים. מוטה גור הבטיח להמשיך את המפעל גם בשנים הבאות.

עוגה לאם תרזה

האם תרזה (בתמונה), שהקדישה את חייה לחולאים והנדכאים בהודו, חגגה השבוע את יום הולדתה ה־76 במסיבה. שרות החדשות של הודו מסר כי עוגה מיוחדת, דמוית צלב, נאפתה לכבוד הנזירה ומקהלה שרה לה „יום הולדת שמח"...

המסיבה נערכה במדינת גוג'ודה המערבית, במוסד צדקה לעניים המנוהל על־ידי המסיונרים של תרזה, ולאחריה ערכה האם סיור במקום ונטעה שני עצים בחצר.

האם תרזה נולדה ב־27 לאוגוסט 1910 בסקופיה (כיום חלק מיוגוסלביה). היא זכתה בפרס נובל ב־1979 על עבודתה למען העניים והחולים בכלכותה.

(איי.פי.)

מסימני המשבר...

לפחות ח"כ שושנה ארבלי־אלמוזלינו (בתמונה) לוקחת את משבר האחיות ברצינות. סגנית שר הבריאות הפסיקה את חופשתה בלונדון ושבה אמש לארץ לנוכח התחרשות המשבר. ובעניין אחר, הוסיף דוברה יחזקאל שומר – מסתבר שבעקבות רצונו של השר מוטה גור לפרוש עם כניסת הרוטציה לתוקף, קיבלה הח"כ מכתבי תמיכה ממספר חברי מערך המעודדים אותה לרוץ לתפקיד. ח"כ ארבלי־אלמוזלינו, לדברי מר שומר, הצהירה כי תנסה קודם לכל לשכנע את השר גור להשאר בתפקידו.

בחזרה למקום הפשע

ראש ממשלת בריטניה, מרגרט תאצ'ר (בתמונה), ויו"ר המפלגה השמרנית נורמן תביט, נכחו אמש בטקס הפתיחה מחדש של מלון „גרנד הוטל" בברייטון, בו ניצלו שניהם ממוות לפני שנתיים. פצצה שהונחה על־ידי תנועת המחתרת האירית גרמה אז למותם של 5 אנשים ולפציעתם של רבים אחרים. תביט נפצע קשה בפיצוץ ואשתו הפכה נכה. נוכחותה של מרגרט תאצ'ר בטקס נשמרה בסוד עד לרגע האחרון. בנייתו מחדש של המלון עלתה אחד עשר מליון לירות שטרלינג, והמלון צוייד עתה במיטב השכלולים האלקטרוניים. כבר בשבוע הבא יארח ה„גרנד הוטל" בין כתליו המחודשים שתי ועידות.

דליה שרון

אלטרנטיבה

„חברת 'אל על' מחפשת אלטרנטיבות פורמליות לטיסותיה לדרום אפריקה, ובודקת אפשרויות לקיום הטיסות בנתיב זה ממקומות אחרים". דברים אלה אמר אתמול שר התחבורה חיים קורפו, בתשובה לשאלה במסיבת עתונאים שהתקיימה באילת לרגל חנוכת קו „ארקיע" לאילת במטוס „בואינג 707". שר התחבורה נשאל בנושא זה בעקבות איומן של מדינות באפריקה לאסור מעבר מטוסי „אל על" בתחומן האווירי בדרכם לדרום אפריקה. השר קורפו הדגיש, כי עשויות להתעורר בעיות בטיסות „אל־על" לדרום אפריקה וכי יהיה צורך להערך כך ש„אל על" תוכל לקיים את הקשר האווירי בקו זה מבלי לפגוע בהחלטות מדיניות וברגשותיהם של עמים שאינם רוצים לפגוע בהם.

שר התחבורה אמר כי נושא זה הוא בשלבי תכנון, בדיקה ומגעים וכי הפעולה תעשה בהתאם לשני עקרונות: קיום קשר אווירי לדרום אפריקה, ובהתאם למדיניות ממשלת ישראל. „אל על" טסה בנתיב לדרום אפריקה דרך ניירובי בירת קניה. שם גם מתדלקים מטוסי החברה.

דוד מרשיוב

פואמה לפולנים

הסופר והמתרגם שמשון מלצר העניק אתמול שי מיוחד במינו לעשרת החוקרים הפולנים השוהים עתה בירושלים בכינוס הארגון הבינלאומי לחקר המקרא. מלצר החליט לתת לכל אחד מהם את ספרו של המשורר הפולני יוליוס סלובצקי אשר תורגם לעברית על־ידו. מלצר, שזכה בפרס עבור התרגום, השקיע את כספי הפרס בהוצאת מהדורה מהודרת של הפואמה של סלובצקי. החוקרים מפולין התרגשו מאד ממחוותו יוצאת הדופן של מלצר והבטיחו שיקראו את התרגום, שכן כולם קוראי עברית עקב עיסוקם בחקר המקרא.

יעל אורמני

הימורים

שר התיירות, אברהם שריר, שביקר אתמול בקרית האמנות בבאר שבע, במלאות עשור לקיומה, הגיב במהלך הסיור על הצעתו של ראש מועצת מצפה רמון, שמואל כהן, להקים בישובו קזינו להימורים, שישמש מנוף לפיתוח המקום.

"הרעיון הזה איננו חדש", אמר שריר בהומור, "גם הציונות היתה הימור אחד גדול...אבל אם להתייחס לרעיון ברצינות, אינני חושב שהוא מציאותי, מכיון שמבחינה פוליטית לא ניתן להעביר את ההחלטה בממשלה הנוכחית".

רעייתו של שריר, רבקה, נענתה אתמול להצעתו של יו"ר קרית האמנות בבאר שבע, זכריה לירז, לעמוד בראש הועדה הלאומית לשיחזור פני העיר העתיקה בבאר שבע.

אמיר רוזנבליט

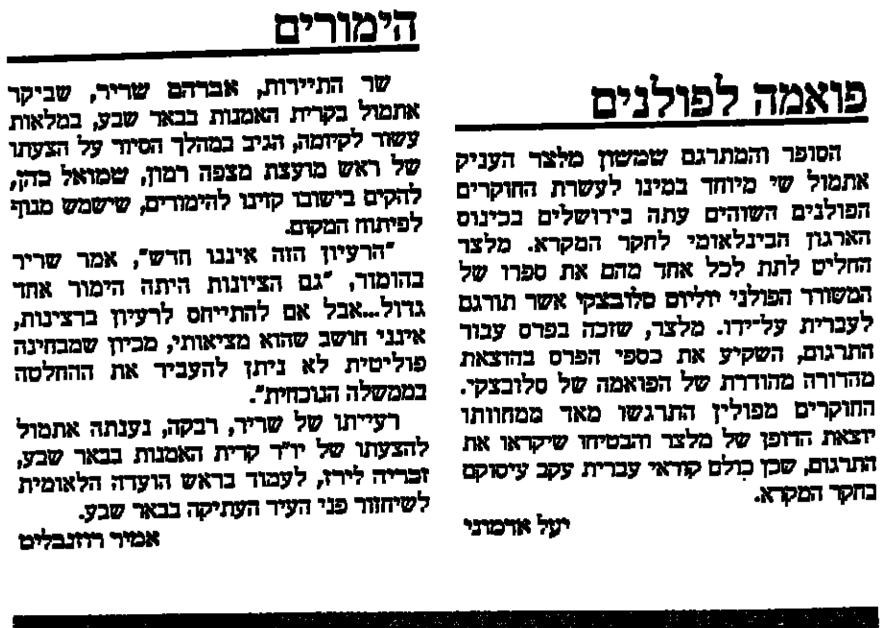

מרזת השנה של שומרי משקל היא איריס אלוני (בתמונה) מנס ציונה, אשר הורידה 32 ק"ג ממשקלה. איריס, גננת במקצועה, החלה להשמין בעקבות ניתוח כריתת רחם. הפרס – טיסה ללונדון לתחרות בינלאומית, ומאזנת דלי קלוריות לשמירה על גזרתה...

שנת הלימודים תשמ"ז תתחיל כסדרה – ארגוני המורים דחו לשנה יישום כמה מהמלצות „ועדת עציוני"

מאת יעל מישביץ
סופרת „דבר" לענייני חינוך

שר החינוך והתרבות, יצחק נבון, הודיע אתמול במסיבת עיתונאים בירושלים, כי שנת הלימודים תיפתח ללא זעזועים. שני ארגוני המורים – הסתדרות המורים וארגון המורים העל־יסודיים – הודיעו אתמול לשר נבון על הסכמתם לדחות בשנה ביצוע מספר סעיפים בהסכם עציוני, בכך חסכו למערכת החינוך 8.32 מיליון דולר.

המדובר בסעיפים הנוגעים לשעות התפקיד ושעות החונך שהמורים היו צריכים לקבל החל ב־1 בספטמבר. יצויין כי ראשי שני הארגונים מסרו כי הסכמתם לדחיית סעיפים במימוש הסכם עציוני מותנית בכך שמשרות מורים ומנהלים לא יצומצמו. עדיין לא נחתם הסכם סופי בעניין זה.

עוד מסר השר כי שני הארגונים הסכימו להסיר התנגדותם לשיתוף המורים בהשגחה על ביצוע נקיון הכיתות. הארגונים מסרו כי מורה שירצה להשגיח, יוכל לעשות זאת ומורה שיסרב להתנדב, יזכה לתמיכתם.

פגישה עם נסים

היום יפגש שר החינוך עם שר האוצר כדי לדון עימו בבעיות תקציב החינוך. נבון יביע התנגדות נמרצת לקיצוץ בתקציב ההשכלה הגבוהה ובתקציב התרבות. נוסף על כך מרחף על תקציב החינוך איום של קיצוץ ב־30 מיליון דולר בסוף שנת הלימודים הנוכחית, קיצוץ שיחייב פיטורי אלפי מורים ועלול לגרום זעזוע קשה למערכת החינוך לקראת סוף שנה.

בשבוע הבא יוזמן ראש הממשלה לבקשת נבון, את ראשי האוניברסיטאות במטרה למנוע את תוכניתם לקצץ במספר הסטודנטים שיתקבלו ללימודים, בעקבות קיצוץ תקציביהם. נבון שוחח על כך עם פרס וטען בפניו כי החלטת הממשלה לקצץ 10 מיליון דולר בתקציב האוניברסיטאות מנוגדת להבטחתו המפורסמת שלא לפגוע בהשכלה הגבוהה.

מס שפתיים

„יש לי הרגשה שאנחנו משלמים מס שפתיים כאשר אנו מדברים על איכות ועל עליונות הרוח. אנחנו חושבים שאלה מונחים אצלנו בקופסה, אבל אין כל ביטחון שהעליונות הזאת והאיכות הזאת מונחות אצלנו בקופסה. אם אנחנו דורכים במקום, אם איננו מפתחים את מערכת החינוך קדימה, חייבת להיות נסיגה אחורה". נבון הוסיף כי לדעתו חינוך זו השקעה כלכלית לטווח ארוך למרות שיש הרואים בכך בזבוז". נבון הודיע כי הורה בשבוע שעבר לכל מנהלי המחוזות במשרד החינוך להקפיא את חלוקת השעות שמעבר לתקן הבסיסי כדי לברוק אם ניתן לחסוך בשעות ולמנוע יצירת עודפים שניתן למנעם.

נתונים סטטיסטיים

בשנת הלימודים תשמ"ז ילמדו במערכת החינוך 1,358,000 תלמידים (1,137,000 בחינוך העברי ו־221,000 בחינוך הערבי). לכיתה א' יכנסו 91,700 תלמידים. בחינוך העל־תיכוני והגבוה ילמדו 112,000.

המלצות לביזור המערכת

שר החינוך הודיע אתמול כי במשרדו נבדקת תוכנית ליישום המלצות ועדת זנבר לביזור המערכת. לפי ההצעה יעביר משרד החינוך את האחריות המינהלית על מערכות החינוך המקומיות לרשויות המקומיות, אך יותיר בידיו את הנושאים הפדגוגיים. הצעה כזאת עשויה לחסוך למשרד החינוך כסף רב. בשלבי ההתחלה תיערך בדיקת כל ההשלכות הנובעות מההצעה בירושלים ובתל־אביב וכן בעיר בינונית אחרת. פרופ' רמי פרידמן יהיה אחראי על הבדיקה של הצעת הביזור.

מצוינות והאינטגרציה

השר נבון הביע את אמונתו שמערכת החינוך חייבת לחזור למצוינות. „אנחנו חייבים לנהוג כך כדי שלא תקום ועדה בעתיד שתשאל איך הרשינו שמערכת החינוך תהיה בינונית כל־כך. אם אנחנו רוצים לקיים את היתרון שיש למדינה בתחומים שונים, עלינו לחזור למצוינות", אמר. עם זאת הודיע כי אינו נסוג ממדיניות האינטגרציה. מדיניות זו חייבת להימשך אך בשנה הקרובה תיערך בחינה מדוקדקת של מימוש האינטגרציה בבתי הספר כדי לוודא שיעדי האינטגרציה אכן הושגו.

חינוך מדעי:

נבון אמר כי ישראל לא תוכל לקדם את החינוך המדעי והטכנולוגי ללא עזרת יהדות ארה"ב, זאת לאור המחסור הרב במעבדות בבתי הספר.

בחינות בגרות:

תוך חודש יקבל שר החינוך הכרעה בנושא זה. ההצעה כוללת מניעת פגיעה בתלמידי המסלול הטכנולוגי. פרטי ההצעה לא נמסרו, אולם השר הודיע כי מספר המגמות ושאלוני הבגרות יופחתו.

תרבות:

נבון הודיע כי מרחף איום סגירה על „יד ושם", החברה להגנת הטבע, הטלוויזיה הלימודית ומוזיאונים. היום, בישיבתו עם שר האוצר, ינסה להציע הצעות שימנעו סגירתם.

חינוך ערבי:

מצוקת הכיתות במגזר זה גדולה: חסרות כ־900 כיתות, 90 במקומות בתנאים מחפירים. מתקציב החינוך נמחק סעיף הבינוי והמשרד חסר אונים לפתור את מצוקת הכיתות.

תשלומי הורים:

המנכ"ל היוצא של משרד החינוך, אליעזר שמואלי, הודיע כי התשלומים הנגבים מההורים מתוך הסכמה, הם תשלומים חוקיים, אך זכותם של הורים לסרב לשלם תשלומים אלה. בכך נבדל החינוך היסודי מהחינוך העל־יסודי. בראשון כל גבייה מעבר למותר היא בגדר תרומה ובכל מקרה שהתרומה וחורגת מהיקפה יש לפנות למשרד החינוך. סכומי הגבייה המותרת מההורים גבוהים ומותרים.

במסיבת העיתונאים אתמול הודיע השר נבון על חילופי המנכ"לים, בירך את שמואלי עם צאתו ואת ד"ר שמשון שושני עם כניסתו לתפקיד.

שר החינוך במסיבת העיתונאים. מימין: מנכ"ל המשרד הפורש – א. שמואלי. משמאל המנכ"ל החודש ד"ר שמשון שושני. צילום: הררי

עובדי בתי המשפט סיימו את העיצומים

(ע) עובדי בתי המשפט הפסיקו אתמול את העיצומים שהחלו בהם ביום ד', זאת בהתאם לצו המניעה הזמני שהוצא נגדם בבית הדין לעבודה בירושלים, וכן לפי בקשת מזכירות עובדי המדינה.

בתום האסיפה חזרה העבודה בבתי המשפט לתיקנה.

בנק פלשתין מבקש את עזרת רה"מ

מאת דני צדקוני, סופר „דבר" בדרום

יו"ר מועצת המנהלים של בנק „פלשתין" בעזה, חאג' האשם עטה א־שאווה, שיגר לראש הממשלה, שמעון פרס, מברק ובו „בקשה אחרונה בטרם רוטאציה", להפסיק את מה שכינה „האפליה נגד הבנק הערבי היחיד הפועל בשטחים והיחס הבלתי־צודק כלפיו בתחום המסחר במטבע־זר, פתיחת סניפים והנפקת מניות.

א־שאווה, ששיגר לפרס פנייה קודמת בעניין זה בראשית החודש, מבקש כי ראש הממשלה יפעל בהתאם להצהרותיו ולהצהרות שרים אחרים לשפר את מצבם של תושבי השטחים.

לדברי א־שאווה, פתיחת הבנק מחדש נעשתה בתקופת ממשלת הליכוד והוא מבקש עתה ש„להבטחות פרס יהיה כיסוי במעשים".

1987 תהיה שנת תיירות טובה יותר

מאת דויד מרשיוב, סופר „דבר" לענייני תיירות

100 קבוצות של כמרים מתארגנות בימים אלה לביקור בישראל והן יגיעו לישראל במהלך החודשים הקרובים עד סוף השנה. דברים אלה הודיע מנהל משרד התיירות בארה"ב משה שושני לשר התיירות אברהם שריר.

נמסר, כי בחג המולד מתוכננים אירועי תיירות גדולים ביותר, אשר יודגש בהם עידוד התיירות לישראל.

גם במגזר היהודי נעשות פעולות מרוכזות מטעם הארגונים היהודיים וכ־500 אירועים יתקיימו בקהילות היהודיות על ידי הנהלות הארגונים היהודיים במטרה לעודד תיירות יהודית לישראל.

במשרד התיירות מקווים, כי לקראת סוף השנה יצומצם הפער שנגרם בעקבות הירידה בתיירות מארה"ב לישראל זאת בהשוואה לשנת שיא בתיירות שהיתה בשנת 1985.

מומחי משרד התיירות מעריכים, כי שנת 1987 תהיה שנה טובה מאד לתיירות בישראל.

אוטובוס „אגד" נרגם במרכז העיר שכם

(ע).– אוטובוס „אגד" נרגם אתמול בלילה באבנים במרכז שכם. לא היו נפגעים, אך נופצה שמשת אחד החלונות.

האוטובוס בקו 81 היה בדרכו לישוב קדומים ונרגם כאשר עבר במרכז שכם.

בתקופה האחרונה זרקו במרכז שכם פעמים אחרות אבנים על אוטובוסים של „אגד", ופעמים אחרות אף הושלכו לעבר אוטובוסים וכלי רכב ישראלים בקבוקים ריקים.

„כבלים וחוטי חשמל" בחיפה: איום בסגירה

מאת יוסף מיכלסקי סופר „דבר"

הנהלת „תדיראן" מאיימת לסגור את המפעל „כבלים וחוטי חשמל" בחיפה שבבעלותה אם מועצת פועלי חיפה וועד הפועלים במפעל לא יסכימו לפיטוריהם של מחצית הפועלים המועסקים בו – 54 איש.

מזכיר מועצת פועלי חיפה, משה ורטמן הודיע להנהלת „תדיראן" שהמועצה לא תסכים לתוכנית זו שהיא פרי החלטה להעביר את ייצור כבלי אלקטרוניקה וטלפון למפעל בבית שאן.

משה ורטמן טוען עוד שהפסקת הייצור של כבלים אלה בחיפה ומצבו הקשה של המפעל נגרמו בשל מחדלי ההנהלה.

מועצת פועלי חיפה הבטיחה לועד הפועלים תמיכה מלאה למניעת הפיטורים ולהצלת המפעל.

תיקון טעות

לתמונה שפורסמה ב„דבר" אתמול על מתנדבים למשמר האזרחי בנמל אשדוד, צריך להיות חסידי גור, ולא כפי שנכתב.

מדינת ישראל
חוק התכנון והבניה, תשכ"ה – 1965
מרחב תכנון מקומי יזרעאלים
הודעה בדבר הפקדת תכנית מפורטת

נמסרת בזה הודעה, בהתאם לסעיף 89 לחוק התכנון והבניה תשכ"ה–1965, כי במשרדי הועדה המחוזית לתכנון ולבניה מחוז הצפון ובמשרדי הועדה המקומית לתכנון ולבניה יזרעאלים שבעפולה הופקדה תכנית מפורטת הנקראת „תכנית מפורטת מס' 427 קבוץ רמת־דוד, ביחד עם התשריט המצורף אליה.

ואלה הם השטחים הכלולים בתכנית: כמסומן בקו כחול בתשריט.

עיקרי מטרת התכנית, קביעת גבולות תכנית מפורטת ויעוד קרקעות במסגרתה, קביעת אזורים, יעודים, תכליות ושימושים.

כל המעונין בתכנית רשאי לעיין בה ללא תשלום בימים ובשעות שהמשרדים האמורים פתוחים לקהל.

כל המעונין בקרקע, בבנין, ובכל פרט תכנוני אחר הרואה את עצמו נפגע על ידי התכנית וכן מהנדס ועדה מקומית שמרחב התכנון שלה כלול בתחום התכנית או גובל אתו, רשאי תוך חודשיים מיום פרסומה של הודעה זו ברשומות, להגיש התנגדות לתכנית במשרדי הועדה המקומית לתכנון ולבניה האמורה.

עמרם קלעג'י
יו"ר הועדה המחוזית
לתכנון ולבניה – צפון

ממשלת ישראל, המושבים בידייך את עוזרת או קוברת?!

ממשלת ישראל!
המושבים בידייך – את עוזרת או קוברת?!
ביום ראשון 31.8.86 (כ"ו באב תשמ"ו) בשעה 09:30 בבוקר תערך הפגנת ענק מול משרד ראש הממשלה בירושלים.
חבר מושב, די בדיבורים!
בוא להפגנה בבגדי עבודה,
בהפגנה נקרא לראש הממשלה ולחברי הממשלה לעמוד בהבטחתם לבצע את תוכנית הצלת המושבים.
זוהי שעת מבחן.
בואו ונוכיח שעקרון העזרה והערבות ההדדית עדיין נשמר.
נבוא כולנו – גם חברי מושבים שאינם במצוקה,
לא ניתן למפעל המפואר שבנינו במו ידינו להתפורר סופית.
הבראת המושבים – משימה לאומית.
ללא מושבים – אין מדינה!

מטה ההפגנה:
- תנועת מושבי העובדים בישראל
- איגוד המושבים של הפועל המזרחי
- האיחוד החקלאי
- ארגון המושבים של העובד הציוני
- משקי תנועת החרות
- מושבי פועלי אגודת ישראל

هكذا من الاصل

איש השרירים ג'וליאן מוס מלונדון מניף בקלילות את דוגמנית הצמרת לינדה לוסארדי, המדגימה את לבני החורף החדישים ביותר של בית האופנה „ליוולודס". (צילום: א.פ.)

מסתמנת הקשחה בקו האנטי־מערבי בוועידת הבלתי־מזדהות בהאראראה

מאת שלמה שמיר, סופר „דבר"

פיסגת המדינות הבלתי־מזדהות, הנערכת השנה בהאראראה בירת זימבאבווה, עומדת להיפתח רישמית ביום ב', אולם, כבר על פי שלבי ההכנה, שהחלו ביום ג' השבוע, מתברר כי בוועידה זאת, בה משתתפים נציגים מיותר ממאה מדינות, צפוי גינוי חריף במיוחד של ארה"ב ושל מדינות מערביות אחרות על הימנעותן עד כה מהטלת סאנקציות מקיפות ומחייבות על דרום־אפריקה.

חרף הרכבה ההטרוגני של הוועידה, הכולל מדינות פרו־קומוניסטיות, נייטראליסטיות וגם ניטראליות מתונות, קרוב לוודאי, כי נימתם הכללית של הדיונים תהיה הפעם חריפה יותר מאשר בוועידה הקודמת שהיתה בניו־דלהי, שכן בהתכנסויות אלה נודעת השפעה רבה למארח עצמו, וראש ממשלת זימבאבווה, רוברט מוגאבה, מבקש לנצל את הוועידה קודם כל לשם הפעלת לחץ על המערב בעניין דרום־אפריקה.

הועלתה אפשרות, שבמסגרת שיפור היחסים עם ברית־המועצות אף יכיר מוגאבה בממשלה הפרו־סובייטית הנוכחית באפגניסטאן.

המדינות הראדיקאליות הפרו־סובייטיות מקוות להעביר בוועידת הבלתי־מזדהות החלטה כי הפיסגה הבאה של הבלתי־תלויים תכונס ב־1989 במאנאגואה בירת ניקאראגואה, כדי למקד את ההתנגדות של מחנה מדינות גדול זה במאבקה האנטי־סאנדיניסטי של וואשינגטון.

המדינות המתונות יותר, החוששות במקרה כזה להישנות המגמה הפרו־סובייטית ששררה בוועידת הוואנה, ב־1980, מעדיפות מקום אחר לוועידה הבאה, האמורה להתכנס בעוד שלוש שנים.

בדיונים המוקדמים לקראת כינוס הבלתי־מזדהות כבר הוברר, שהוועידה לא תוכל למלא כל שליחות תיווך לגבי מלחמת איראן־עיראק, שבתחילת השבוע הבא ימלאו לה שש שנים. איראן דוחה גישושים בעניין זה מכל וכל.

המדינות הפרו־סובייטיות, מצידן, עומדות להכשיל, כנראה, כל הצעת החלטה ביקורתית בדבר מעורבותה של ברית־המועצות באפגאניסטאן ומעורבותה של וייטנאם בקאמבודיה. סוריה דרשה לכלול בסדר היום גינוי ל„טרור הממלכתי" של ממשל רייגן, וכן צפויות בוועידה גם הצעות החלטה אנטי־ישראליות.

הסכמה פה אחד מובטחת, לעומת זאת, להחלטות נגד הקולוניאליזם ולכינון סדר כלכלי חדש בעולם.

בוועידת הבלתי־מזדהות בהאראראה יציינו מלאת עשרים וחמש שנה לייסוד תנועת הבלתי־מזדהים על־ידי הודו, מצרים ויוגוסלאוויה, בוועידת בלגראד, ב־1961. אולם, חרף העובדה שהבלתי־מזדהים נעשו גוש המדינות הגדול ביותר באו"ם, הנהנה שם מרוב מוחלט, הישגיו הממשיים של גוש זה מעטים מאוד, וחילוקי־הדעות בתוך המחנה רבים.

התקדמות בדיוני הוועידה הבינ"ל לפירוק הנשק – במיוחד בנשק כימי

ז'נווה (א.פ.).- הדיפלומאטים המשתתפים בוועידה הבין־לאומית לענייני פירוק הנשק התקדמו השנה „התקדמות יוצאת דופן" לקראת הסכמה על אמנה בין־לאומית מחייבת, שתאסור על כלי־נשק כימיים – כך אמר אתמול לכתבים. יושב־ראש הוועדה המופקדת על ניסוח האמנה.

„תחום עמק השווה הורחב באופן מהותי", אמר שגריר בריטניה בשוודיה איאן קרומארטי. הוא קרא למשלחות „להגביר עוד יותר תנופה זאת", כדי להביא לידי „סיום מוקדם" של העניין, שאותו מנסה הוועידה הבין־לאומית ליישב זה עשרים שנה – ללא כל הצלחה עד כה.

השגריר הבריטי גילה, כי התקדמות מיוחדת נרשמה בניסוח הסעיפים העוסקים בהשמדת צבירים קיימים של כלי־נשק כימיים ובפירוקם של מפעלים לייצור כלי־הנשק הללו. עם זאת, סירב קרומארטי בכל תוקף להיכנס לפרטים.

הצהרתו של איאן קרומארטי הושמעה אתמול, לקראת נעילת דיוני הקיץ של הוועידה, שהיא הפורום הבין־לאומי היחיד לדיון בבעיות פירוק הנשק.

השגריר אמר עוד, כי דיונים לא־רישמיים בנושאים השנויים שעל פרק היום ימשיכו להתנהל עד לכינוסה הרשמי הבא של הוועידה, האמור להיפתח במתחילת ינואר שנה הבאה.

משקיפים מדיניים בז'נווה מאוחדים בדעתם, כי תחום כלי הנשק הכימיים הוא הסעיף שבו הצליחה הוועידה להגיע לכלל ההסכמה הרבה והמפורשת ביותר בדיוניה השנה.

ראש המשלחת הסובייטית לוועידה ויקטור ישראליאן אמר גם הוא באו"ם אתמול, כי „קצב השיחות השנה בהחלט יכול להצדיק שביעות־רצון מסויימת".

אולם, המשקיפים ציינו, כי עדיין לא נפתר כלל המבוי הסתום בנוגע לאמצעים שיש לנקוט כדי למנוע כל „רמאויות" ביחס לאמנה כלשהי שעליה יוסכם בעתיד.

מצב חירום בבוליביה מחשש למהומות שיארגנו הכורים

לה פאס, („רויטר" ועתי"ם).- ממשלת בוליביה הכריזה אתמול על מצב חירום למשך 90 יום ושיגרה טנקים לבלום צעדת כורים, שביקשו למחות בעיר הבירה על צעדי החירום שעליהם הכריז הנשיא ויקטור פאס אסטנסורו.

עדי ראייה סיפרו, כי הטנקים אמנם בלמו את דרכם של 5,000 כורים, במרחק 80 קילומטר מלה־פאס, שאליה ביקשו להגיע היום בבוקר כדי לפתוח בשביתת־רעב המונית בכנסיות ובבנייני בתי ספר.

דובר ממשלתי מסר, כי מצב החירום הוכרז עקב „אווירת אי־השקט" שהתעוררה סביב צעדת המחאה, שיצאה בשבוע שעבר מהעיר אורורו, המרוחקת 155 ק"מ מלה־פאס.

בתוקף מצב החירום, נאסרו כל האסיפות והצעדות, הושעה חופש הנסיעה והוכרז עוצר־לילה, מחצות ועד עלות השחר.

מנהיגיה השמאלנים של קונפדראציית העובדים הבוליבית, שכוללת את כל הפועלים המאורגנים, ירדו למחתרת כדי להימנע ממעצר. אולם, שר ההסברה הבוליבי מסר, כי הממשלה כבר עצרה כמה ממנהיגי האיגוד המקצועי.

אנשי משטרה במדי קרב תפסו אתמול גם את כל שטחה של האוניברסיטה הממלכתית בלה־פאס, שארגון הסטודנטים הטרוצקיסטי שלה הביע אהדה לתביעות הכורים.

דו"ח שוודי: כור גרעיני בליטא מסוכן אף מצ'רנוביל

שטוקהולם, („רויטר", עתי"ם וע"צ).- כור גרעיני בליטא הסובייטית, המופעל ב־150 אחוז מכושרו, מסוכן עוד יותר מהכור שהתפוצץ בצ'רנוביל – כך נאמר בדו"ח שפירסמו אתמול מומחים שוודים.

במחקר של מומחים לאנרגיה אטומית של מועצת החשמל הממשלתית השוודית נאמר, כי הסיכונים הבטיחותיים בתחנת הכוח הענקית „איגנאלינה", ברפובליקה הסובייטית של ליטא, גדולים עוד יותר מאלה שהיו בצ'רנוביל.

הדו"ח השוודי מדגיש, כי תחנת הכוח, שהוקמה – במקורה – כדי להפיק 1,000 מגאוואט, מופעלת עתה בעצמה של 1,500 מגאוואט, לאחר שהוכנסו שינויים בגורמי הדלק. שינויים אלה, מטעים הדו"ח, יקשו להבטיח את הצינון הרצוף של ליבת הכור.

מווינה נמסר, כי המומחים המערביים שהתכנסו בווינה כדי לדון בצ'רנוביל, מעריכים עתה, כי שני פיצוצים בעוצמה רבה – עד כדי פי 500 מן העוצמה המקורית של הכור – אירעו בעת האסון בתחנת החשמל הסובייטית שליד קייב.

עוזרתה האישית של נאנסי רייגן – לדין בעוון הברחות

נורפולק, וירג'יניה (א.פ.).- חבר מושבעים פדראלי קבע שלשום, כי עוזרתה האישית של רעיית נשיא ארה"ב נאנסי רייגן ושלושה אנשים נוספים אמנם אשמים בקשר להברחת מוצרים אלכוהוליים מארה"ב לפאראגואי, ויש להעמידם לדין.

אניטה סאנברייה קוסטלו, בת 45, נמצאה אשמה בקשר לייבא ולייצא מוצרים אלכוהוליים שלא כחוק, ללא רשיון.

בכתב האישום בן שבעת הסעיפים הוזכרו עוד שני אזרחים פאראגואים ואזרח אמריקאי אחד, ממוצא פאראגואי. בכתב האישום נאמר, כי אניטה קאסטלו ואחד משותפיה רכשו מוצרים אלכוהוליים, שאותם העבירו אחר־כך לפאראגואי. השניים האחרים שהואשמו בקשר, על סיפון מעבורת סבה העסקי.

המשרד הפדראלי האמריקאי לאלכוהול, טבק וכלי־נשק הגיש את התביעה נגד עוזרתה של נאנסי רייגן בראשית החודש.

מיד עם היוודע דבר התביעה, שוחררה אניטה קוסטלו, שהתלוותה לרעיית הנשיא ברבים ממסעותיה לחו"ל, וקיבלה מן הבית הלבן „חופשה מינהלית".

נציג התובע הכללי בריצ'מונד הודיע, כי לא צפויה סוף עסקה במשפטה של קוסלו. פרקליטה הודיע, לעומת זאת, כי בדעת מרשתו – ששוחררה בערבות ויצאה למקום נופש הסוד – לכפור בכל סעיפי כתב האישום.

בעבר הרחוק היו על הכוכב מאדים תנאים שאפשרו חיים

מאונטיין־ויו, קליפורניה (א.פ.).- ייתכן שעל כוכב מאדים התקיימו חיים לפני מיליארדי שנים – כך טוענים מומחים שחקרו בשנים האחרונות אגמים בקוטב הצפוני, הדומים, כנראה, לאלה שהתקיימו לפני מיליונים רבים של שנים על קטביו של הכוכב האדום.

המדענים האמריקאים אמרו, כי בצילומים ששיגרה ארצה חללית המחקר „ויקינג", נראים על קרקעית הקניון המאדימי הקרוי „ואלס מארינריס" סימנים המעידים על כך שבעבר הקדום היו על־פני המאדים אגמי מים רדודים.

ד"ר מייקל קאר, גיאולוג המועסק על־ידי „המכון הגיאולוגי הכלל־אמריקאי", אמר לכתבים, כי „המסקנה שעל המאדים היו פעם אגמי מים היא בלתי־נמנעת, כמעט, לאור הצילומים".

האסטרופיסיקאי כריסטופר מקאיי והביולוג רוברט וארטון אמרו לכתבים ביום ג' השבוע, כי גילו במחקריהם תהליך מורכב, שהראה, כי באגמי הקוטב נשמרת טמפרטורה של כ־25 מעלות צלסיוס, למרות שהאגמים לכודים תחת שכבת קרח שעוביה מגיע, לעתים, למטר וחצי.

השניים אמרו עוד, כי הם משוכנעים עתה, שעל־ידי אותו תהליך שגילו, ייתכן שחום וחמצן – שהיה בהם די כדי לאפשר חיים – נשמרו גם באגמי הקטב הקדמוניים על המאדים.

„אגמי הקוטב של כדור הארץ הם תופעת הטבע הארצית הקרובה ביותר לאגמים הקדומים של מאדים", אמר סטיוון סקוואיירס מאוניברסיטת קורנל, שחקר גם הוא את הצילומים שהגיעו מ„ויקינג".

האסטרופיסיקאי מקאיי הטעים, עם זאת, כי אם אמנם התקיימו בעבר הקדום צורות חיים כלשהן על מאדים, ודאי נכחדו לפני מיליוני שנים, בגלל התקררותו של הכוכב.

„יש סבירות נמוכה מאוד לקיום חיים על המאדים כיום, בתנאים השוררים על פני הכוכב", אמר האסטרופיסיקאי.

דאטאטריא דזוהאל בן ה־26 בודק את מיכלי הארוחות המסומנות לפי צופן מיוחד לו, שאותם הוא מביא לפקידים העובדים במרכז המסחרי של בומביי. 100,000 פקידים מקבלים כך את ארוחתם החמה, שבושלה בידי נשותיהם, המשלמות שכר משלוח חודשי בסך שני דולאר וחצי. מיכלי הארוחות מובאים לפקידים על־ידי 2,000 נערי משלוחים כזה הנראה בתמונה. (צילום: א.פ.)

בסיסים סובייטיים חדישים צולמו ע"י לוויין באי קולא

מאת עלי בהן, סופר „דבר" בדנמארק

קופנהאגן (מיוחד ל„דבר"). – באוסלו, בירת נורווגיה פורסמו ממצאים מדהימים על בסיסים אוויריים וימיים חשובים ביותר שברה"מ הקימה לאחרונה בחצי האי קולא. זו הפעם הראשונה שממצאים מסוג זה מתגלים בצילומי לוויין אזרחי דווקא, ולא על־ידי לוויין־ריגול.

חצי האי קולא, שרוחבו מצפון לדרום כ־200 קילומטר וממזרח למערב כ־500 קילומטר, גובל בפינלנד ובנורווגיה. בסיס הצוללות של מורמאנסק ידוע כנמל ה„חם" היחידי בברה"מ האירופית, כלומר נמל שמימיו אינם קופאים.

בין הממצאים שפוענחו על־ידי מומחה ממוצא פיני, טומאס רייס, נבאו, גם מסלולי נחיתה ענקיים, שאורכם חמישה ק"מ. כן נתגלה שבאי נבנו מסלולים חדשים, קצרים יותר אך מתאימים גם הם למטוסים מכל הסוגים כמעט וכן בסיסי צוללות רבים בפיורדים.

המכון הנורווגי למדיניות חוץ קבע, לאור ממצאים אלה, שהסובייטים מסוגלים עתה לשגר טילים לכל יעד, בלי לסכן את הצוללות המשלחות אותם. בין הצוללות שאת בסיסן מזהים בוודאות בקולא גם צוללות הענק הסובייטיות „טייפון".

קביעה נוספת של המכון היא, כי למרות שאין כוחות יבשה גדולים שוהים עתה בחצי האי קולא, אין לסובייטים כל בעיה להעביר כוחות כאלה במהירות לשטח קולא. „הכוחות המצויים כרגע בקולא גדולים מספיק כדי לתקוף את נורווגיה" נאמר בדו"ח המכון למדיניות חוץ הקובע, כי אין ספק שבסיסים אלה באי קולא „לא נועדו לצורכי שלום".

הגרלת הפיס

בהגרלת ה„פיס" מצטבר של מפעל הפיס מס. 35/86 שהתקיימה ביום 28/08/86 זכו הכרטיסים הבאים:

בסך –.170,000.00 ש"ח זכה המספר .363485

הפרס המצטבר בסך 90,000.00 ש"ח עובר לשבוע הבא.

מקסימום פרס ראשון בשבוע הבא יהיה 350,000.00 ש"ח (כולל צבירה).

בסך –.11,000.00 ש"ח זכה המספר: .353809

בסך –.5,000.00 ש"ח זכו המספרים: .849239 084609

בסך –.275.00 ש"ח זכו המספרים:

:081188 :065568 :065366
:128781 :127640 :125772
:184680 :182382 :168673
:283661 :257801 :209464
:320367 :307353 :294650
:388183 :373796 :365637
:468103 :426581 :400146
:536830 :503500 :489133
:624887 :619463 :588938
:826588 :741103 :671787
.887575 :862642

בסך –.130.00 ש"ח זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב: – 3062: .9261

בסך –.20.00 ש"ח זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב: – 059: .632

בסך –.15.00 ש"ח זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב: – 623: .741 :672

כל הכרטיסים שמספריהם מסתיימים בספרה 2 זכו בסך של – 2.20 ש"ח.

בסך –.4.40 ש"ח זכו המספרים התלת־ספרתיים:

:190 :187 :124 :060 :052 :041
:432 :368 :348 :335 :324 :210
:752 :658 :628 :581 :519 :457
:926 :869 :863 :845 :829 :782
.989 :955

בסך – 2.20 ש"ח זכו המספרים הדו־ספרתיים:

:34 :30 :19 :15 :14 :12 :07 :05 :01
:66 :65 :55 :54 :51 :50 :49 :46 :39
.99 :98 :93 : 89 :87 :70 :69

רק הרשימה הכוללת של תוצאות ההגרלה מחייבת את מפעל הפיס.

הורים!

גם לילדיכם הזכות לקרוא עתון חדשות ולהיות „בעניינים".

לַמְדוּ אוֹתָם לִקְרֹא בָּעִתּוֹן

[illegible] לקראת שנת הלימודים

הדרך של ילדיכם לחדשות ולהרגלי קריאת עתון עוברת דרך

שער – שבועון בעברית קלה

מנוי שנתי 23 ש"ח בלבד

יוצא לאור בחסות משרד החינוך והתרבות

לכבוד
הנהלת „שער למתחיל"
ת.ד. 199 ת"א מיקוד 61001
אבקש לחתום על העיתון „שער למתחיל" למשך שנה ולשלוח לביתי לפי הכתובת הרשומה מטה

שם משפחה ____ שם פרטי ____ רחוב ____ מספר ____ עיר ____ מיקוד ____ טלפון ____

מצורפת בזה המחאה על סך 23 שקלים חדשים. משוכה על בנק ____ סניף ____ מספר שק ____

חתימת המנוי ____

למשה אחילאה היקר
לנגה ואליהו מרון ובנ"ב
לאליהו וברכה אחילאה ובנ"ב

אבלים יחד אתכם
על פטירתה של

הרעייה, האם, והאשה הדגולה

סימה אחילאה ז"ל
(לבית אונטרמן)

תמנע אחילאה וילדיה
משפחות: נחמן להיס
משה להיס
שמואל להיס

רשות השידור
מרכינה את דגליה בפטירת

ד"ר ישעיהו שפירא ז"ל
ממעצבי השידור העברי כימי שלושה רוחות

אבלים עם המשפחה

מוסדות רשות השידור
הנהלתה והעובדים

במלאת שלושים לפטירת חברנו

אברהם ברום ז"ל

נעלה לקברו ביום שלישי כ"ח באב תשמ"ו 2.9.86 בשעה 17.00 בבית העלמין בקבוץ שפיים. בשעה 18.00 תתקיים אזכרה באולם התרבות בקבוץ שפיים

המשפחה
ובית שפיים

משתתפים בצער המשפחה
על מותו ללא עת של

שלום זוהר ז"ל

הנהלת מושבי מבואות ירושלים

בצער רב אנו מודיעים על פטירתו של
בעלי, אבינו וסבנו היקר

נחמן טמיר

ההלויה תתקיים היום, יום ששי כ"ד באב תשמ"ו 29.8.86 בשעה 13.00 בבית העלמין בקרית טבעון.
אוטובוס יצא מבית המנוח בשעה 12.45

המשפחה

עם הדסה וכל בני המשפחה
אתכם באבלכם הכבד
על מותו של חברנו וידידנו

ד"ר ישעיהו שפירא ז"ל
ממיסדי תנועת „גורדוניה"

חברי „גורדוניה"
ובית הגניה א'

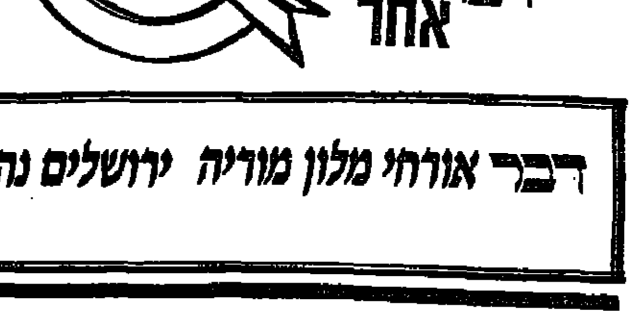

דבר אורחי מלון מוריה ירושלים נהנים מעיתון „דבר" בארוחת הבוקר
מלון מוריה ירושלים

עקב הקשיים הכלכליים

אדמון מציע לנתק את התזמורת הסימפונית י־ם מרשות השידור

„לא ניתן להעלות על הדעת, שמפאת הצמצומים, נגן ויולה ינגן גם טובה"

מאת יעל אדמוני, סופרת „דבר" בירושלים

יו"ר ועדת המוסיקה של רשות השידור, דוד אדמון, ממליץ להפוך את התזמורת הסימפונית ירושלים־רשות־השידור לגוף עצמאי, עקב היקלעותה של התזמורת לקשיים כלכליים.

בעקבות דיון שהתקיים בוועדת המוסיקה של רשות השידור, שבמהלכו נאמר כי רשות השידור אינה מסוגלת להמשיך לתמוך בתזמורת, מציע אדמון לנתק את הנגנים מתנאי העבודה של רשות־השידור ולהפוך את התזמורת לגוף עצמאי, שיקבל תמיכה מרשות־השידור, ממשרד החינוך ומעיריית ירושלים, כדוגמת תזמורת הרדיו של ברלין, הנתמכת על־ידי הרדיו, העירייה והממשלה הפדראלית.

אדמון טוען, כי בגלל בעיות תקנים והקפאות, נפגעת פעילות התזמורת. לדבריו, מספר הנגנים בתזמורת קטן ופוגם תכמהדות בתיפקודה.

„לא ניתן להעלות על הדעת, שמפאת צמצומים נגן ויולה ינגן גם טובה", אומר אדמון. לדבריו בשל המצב, אין התזמורת יכולה להעלות את רמתה ולשכור אנשים טובים יותר, ולפיכך, נוצר מצב בו צריכה התזמורת „להתחנף" בפני נגן בינוני שלא יפרוש, שכן לא ניתן למלא את מקומו באחר.

„רק השתכללותה של התזמורת ויכולתה להתמודד איכותית עם תזמורות אחרות יביאו להגדלת קהל המנויים ולהפכה לעסק כלכלי משתלם יותר", סבור אדמון. מסקנותיו של אדמון יידונו בקרוב בוועד־המנהל של רשות־השידור.

עיריית ת"א תצטרך לנמק לבג"ץ מדוע לא תופסק שיטת סנדלי־דנוור

(ע). – בית־המשפט העליון הורה בצו על־תנאי לעיריית תל־אביב לנמק תוך 45 יום מדוע אין העירייה מורה להפסיק נעילת כלי־רכב בסנדלי־דנוור, בכל מקרה שהנעילה עלולה לפגוע באורחים אחרים שאינם בעלי הרכב.

עוד ציווה בג"ץ על העירייה, לנמק מדוע לא יפסיקו נעילת רכב בסנדלי־דנוור בכל מקום שהנעילה עלולה לסכן את ציבור המשתמשים בדרך או במידרכה, ובכל מקום שהנעילה גורמת הפרעה לתנועה או לכל מסדר אחר.

הצו ניתן לבקשת שני אזרחי תל־אביב, שטענו בעתירה לבג"ץ, כי הנזק שגורמים סנדלי־דנוור עולה על התועלת.

השופט, גבריאל בך, שהוציא את הצווים אתמול, מורה לעירייה לנמק גם מדוע אין מגדירים במפורש את המקומות שבהם יינעלו המכוניות ואין קובעים קריטריונים ברורים לנעילה, ומדוע אין מפחיתים את האגרה המשולמת עבור שחרור רכב מנעילה בסנדלים.

1100 בוגרי הנוער העובד והלומד מתגייסים לנח"ל

(ע). – 1,100 מבוגרי הנוער העובד והלומד העומדים לפני גיוסם לצה"ל, יצטרפו ל־23 קיבוצים בעמק, בגליל, בנגב, בבקעה ובערבה במסגרת שירותם בנח"ל.

זו הקבוצה הגדולה ביותר של חברי התנועה המצטרפים לנח"ל במחזור אחד.

מזכ"ל הנוער העובד והלומד, תגי מירום, מסר כי חלק מהגרעינים יקימו קיבוץ חדש בבקעה, שישא את השם „מיטב". הם יאיישו את קיבוץ בית־הערבה ליד ים־המלח, שננטש במלחמת השחרור, והגרעין אחד יישב מחדש את קיבוץ רביד בגליל התחתון.

„עוצבת הגולן" חגגה אתמול בר־מצווה

מאת שמעון וייס, סופר „דבר" בצפון

„בין דמשק לאוניברסיטת חיפה תמצא רק אותנו" אומרים חיילי עוצבת "געש" בגולן שחגגו אמש את חגיגת הבר־מצווה של יחידתם ואין פלא בהצהרה יומרנית־משהו זאת, שכן מלבד העובדה שבמלחמת יום־הכיפורים בלמו חייליה את הסורים ששטפו מערבה, הרי שביום בהיר יכולים חיילי העוצבה לראות ממוצביהם את דמשק במזרח ואת המגדל של אוניברסיטת חיפה במערב.

אתמול בערב באוזר בו ניהל רפול, המפקד הראשון של העוצבה, את קרב הבלימה הנואש בימים הראשונים של המלחמה ההיא, לפני שלוש־עשרה שנה, נפגשו מפקדים וחיילים בעבר ובהווה, בני משפחות שכולות ותושבים מהגולן למסיבת בר־מצווה.

כרגיל באירועים כאלה נשפכו הסיפורים וההכרזות. רפול סיפר כיצד, בעצם, הוקמה האוגדה בעיצומה של המלחמה כאשר כל יום סופחה יחידה חדשה לעוצבה המוכה.

אחר־כך נתגלה ברבים מדוע בחרו ראשוניה בסמל כסמלה של היחידה. התבר שבעור העוצבה מושתת בעיקר על טנקים ושריון, הרי שמפקדיה באו רובם מן הצנחנים וכך הוחלט לשלב את השניים.

בין הפנים הרבות בלטו, כמובן, מפקדיה בעבר: יאנוש בן־גל, אמיר דרורי, אורי אור (שנעדר,) אורי שגיא, עמרם מצנע, אביגדור קהלני, מתן וילנאי ואחרים שהותם, מן הסתם, עדיין חסויה.

במעולה משולבת של צוות יחידת טיפול נמרץ, ד"ר אברהם וייס, מרכזת השירות הסוציאלי דנית בר, נחמה פדר, עובדת סוציאלית והרב שיינברגר מארגון רפא"ה, נרכשה מכונת הנשמה לשימושו של תלמיד ישיבה בן 23 הסובל ממחלת ניוון שרירים קשה. (צילום: אבי חיון)

שני מהנדסים ב„מוטורולה" חשודים בהונאת מעבידיהם

הקימו חברה משלהם ומסרו כתובתה למעוניינים כאילו היתה „מוטורולה"

(ע). – שני מהנדסים בחברת „מוטורולה" הובאו אתמול לבית־משפט השלום בתל־אביב בחשד שגנבו ממעבידיהם והסרו אמונים. הם שוחררו בערבות של עשרות־אלפים שיח כל־אחד.

נציגת המשטרה, סמ"ר אביבה אלרם, טענה בבית־המשפט, כי המהנדסים, ראובן סון (37) ואדוארד אסוסקין (51) הקימו עם אדם נוסף חברה משלהם, „חרמון מעברות", שלדבריהם, נועדה למנוע הפרעות אלקטרו־מגנטיות. לאחר חקירה התברר למשטרה, כי השניים הציגו עצמם כעובדי חברת „מוטורולה", אולם כאשר לצורך עבודתם נתבקשו למסור את כתובתם, מסרו למעוניינים את הכתובת של חברת „חרמון מעברות" ברחוב בילו 13 בת"א, כאשר אין לחברה זאת שום קשר עם „מוטורולה".

סמ"ר אלרם טענה עוד, כי המהנדסים חשודים שגנבו ב„מוטורולה" ספרות מקצועית המסווגת כסודית ביותר, כאשר הוצאת חומר כזה ושימוש בו עלולים לסעון חברת „מוטורולה" לגרום נזק כבד לחברה.

הנזק הכספי המשוער נאמד בכ־15 אלף דולר – לטענת ב"כ המשטרה – ואילו את הנזק המסחרי קשה להעריך.

השופטת, דבורה ברלינר, ציינה בהחלטתה כי אמנם הוצג בפניה מידע סודי והעבירה המיוחסת לשני החשודים חמורה, אולם כל עוד החשד לא אומת, מן הראוי לשחרר את החשודים בערבות.

זקן המקובלים הצטרף למוחים נגד הרב פרץ: „אנו חייבים לזעוק!"

(עשית). – גל מחאות הרבנים בארץ ובתפוצות, נגד הצהרתו של הרב פרץ, מתרחב והולך.

זקן המקובלים, הצדיק הרב יצחק כדורי, פירסם מחאה נגד הרב פרץ, בה נאמר, בין השאר: „מכיוון שכל ישראל ערבים זה לזה, אנו חייבים למחות ולזעוק בקול על הסכנה הגדולה, בפיוחד כשחוק „מיהו יהודי" מכיר ב„גיורים" רפורמיים כאילו הם שווים חס ושלום לגיור כהלכה. באחרונה בא שר הפנים ומצהיר בפומבי, שהוא מקבל עליו ביצוע חוק זה כדי להשוות את ה„גיור" של סקר לגיור כהלכה והוא מודיע שירשום את הגרי שנתגייר אצל רפורמים כיהודי שנתגייר, וזה איסור גמור.

מחאתו של הצדיק המקובל היכתה גלים בקרב היהדות החרדית ובקרב רבבות שומעי דבה, במיוחד בקרב יהודי עדות המזרח. המחאה מצטרפת לפסקידינן של העדה החרדית האשכנזית והספרדית וכן לפסקידינם של כל גדולי התורה בארץ ובתפוצות, שעל שר הפנים לחזור בו לאלתר מהצהרתו המסוכן.

נחנך הקו החדש של „ארקיע" לאילת במטוס „בואינג 707"

מאת דויד משיוב, סופר „דבר"

חברת „ארקיע" חנכה אתמול קו טיסה לאילת במטוס „בואינג 707" עם 185 מושבים. חנוכת הקו התאפשרה לאחר שהמסלול בשדה התעופה באילת חוזק והוכשר למטרה זו, בהשקעה של כמיליון דולר מטעם רשות שדות התעופה.

שר התחבורה, חיים קורפו, אמר בטקס שהתקיים באילת, כי הכשרת שדה התעופה לנחיתה והמראה של מטוסי סילון תאפשר להעביר את מרבית טיסות השכר בקו אירופה־אילת – משדה עובדה לאילת, ורק מטוסים גדולים יצטרכו לנחות באילת.

יו"ר מועצת המנהלים של „ארקיע", שלמה זיו, אמר כי עם הפעלת „בואינג 707" בקו לאילת תעמיד החברה לרשות הנוסעים בקו זה חצי מיליון מושבים בשנה לעומת רבע מיליון מושבים קודם־לכן. לדבריו, „ארקיע" עומדת לפתוח קו טיסה לים המלח במטרה לפתח את התיירות לאיזור. כן תפעיל החברה טיסות־שכר ישירות מבריטניה לאילת.

מנכ"ל רשות שדות התעופה, צבי גוב־ארי, אמר כי באיזור אילת קיימת תשתית תעופתית הענה לכל ביקוש. לדבריו, עם פתיחת טיסות השכר מאירופה לאילת ינחתו 28 טיסות בינלאומיות מאירופה באילת ורק 9 טיסות ינחתו בשדה עובדה.

ראש הממשלה שמעון פרס קיבל אזרחות כבוד מטעם בירת העמק

„על תרומתך הגדולה למדינה ולעם מעניקה לך עפולה את היקר באותותיה"

מאת יצחק מרידור, סופר „דבר" בעמק

העיר עפולה, המציינת 60 שנה לייסודה, העניקה אתמול אזרחות כבוד של בירת העמק לראש הממשלה, שמעון פרס. בכך הצטרף פרס לנשיא השני יצחק בן־צבי, להיים לשעבר לוי אשכול, ולשר הביטחון יצחק רבין שהתכבדו בעבר בקבלת התואר.

ח"כ עובדיה עלי (ליכוד), ראש עיריית עפולה, סיפר בטקס שנערך בהיכל התרבות העירוני, כי בקיץ שעבר, כאשר עברה עפולה שעות קשות בעקבות רצח זוג המורים, צלצל אליו שמעון פרס ארבע פעמים ביום כדי להתעניין אישית בנעשה, לעודד ולהרגיע. ראש העירייה העלה על נס את דרך ניהולו של פרס את ממשלת האחדות, „דרך סובה ומלאת טעם", כדבריו, ואת ההישגים שהשיג בעת כהונתו כראש־ממשלה. „על תרומתך הגדולה למדינה ולעם ישראל עפולה מעניקה לך היום את היקר באותותיה, ואני רואה לעצמי כבוד מיוחד להיות ראש עיר שיש לה אזרח כבוד כמוך", אמר עלי.

יעקב אבי־מור, מזכיר מועצת הפועלים, וממלא־מקום ראש העירייה, אמר שיש לחזק את כוחה הכלכלי של עפולה ולהעשיר את אפשרויות התעסוקה בה, כדי שהנוער לא ינטוש אותה בתום השירות הצבאי והלימודים האוניברסיטאיים.

פרס ביקר במהלך שהותו בעיר ב„תדיראן" ובמפעל קיסליק, סעד ארוחת־צהריים בבית־החולים העמק והופיע אחר־כך באולם מופתרון שליד מועצת־הפועלים, שם ענה לשאלות חברי הסתדרות.

עכשיו לאירופה* עם

ארקיע צ'רטר ב־319$ בלבד

טוס עם **ארקיע צ'רטר** לאירופה עכשיו במחיר מיוחד, החל מ־**319$** בלבד.
רכב שכור במחירים מוזלים במיוחד בכל אחד מהיעדים.
עוד תמצא בארקיע צ'רטר **חבילות נופש מיוחדות** — ברחבי אירופה, **מגוון בתי מלון** ואפשרויות של **שילוב יעדים שונים** בכרטיס טיסה אחד.

נצל את המחירים הנמוכים מ־1 בספטמבר עד 31 באוקטובר

ביטוח רפואי וביטוח מטען – חינם.

* לונדון, פריז, שטוטגארט, מינכן, פרנקפורט, קלן והמבורג.

טוס ארקיע וסע ברכב שכור במחיר מיוחד

להזמנות אצא פנה לסוכני הנסיעות או למשרדי ארקיע: תל־אביב: מרכז ההזמנות: 03־426262, מרד הנמפש: 413222, רח' פרישמן 11: 03־233285; חיפה: 04־643371; ירושלים: 02־225888; אריאל: אשל השומרון: 03־9366841; נתניה: 053־40743; קרית שמונה: 069־40245.

מוסמך ברשיון משרד התיירות מ־243/83 וברשיון מפעיל ממשלתי התעופה והאזרחית מס' 007.
הטיסות הן מחוץ לנתיב (Off-Line) ואושרו ע"י מינהל התעופה האזרחית.
— הטיסות בכפוף לתקנות טיסות השכר.

arkia ארקיע — קווי תעופה ישראליים בע"מ
מלון דור — חברת השכר של אל־על

עכשיו כדאי יותר עם צ'רטר ישראלי

עיריית תל־אביב־יפו
מינהל החינוך והתרבות

האוניברסיטה העממית

רח' אנטוקולסקי 4 (כניסה מרח' אבן־גבירול 108) ת"א

טל. 03־242460, 247896

המוקדים להרשם יוגה מהנחה מיוחדת

לימוד לשם הנאה
לימודי בוקר וערב

בשנת הלימודים תשמ"ז 1986/7
מציעה האוניברסיטה העממית מבחר קורסים עיוניים ויצירתיים. בניהם:

★ ברידג' ★ עיצוב פנים ★ התכתבות מנהלית ותקשורת בכתב ★ ספרות ילדים
★ מאזן האונה ודיאטה ★ הבריאות אחרי גיל 50 ★ הדפס רשת ★ גרפיקה ★ קרמיקה
★ שיפור הלשון העברית ★ גרפולוגיה ★ יחסי הורים מתבגרים ★ פסיכוטרפיה

ועוד רבים אחרים.

פרטים מלאים בידיעון שניתן להשיג במקום.
ההרשמה מתחילה ב־15.9.86
כל יום (פרט ליום ו') בין השעות 12.00-9.00, 19.00-17.00,
בבנין האוניברסיטה העממית.
פתיחת שנת הלימודים ביום א' 9.11.86
(האוניברסיטה העממית אינה מוסד להשכלה גבוהה ואינה מעניקה תארים).
תושבי ת"א בעלי תעודת תושב זכאים ל־20% הנחה.

יכין חברה חקלאית בע"מ
לפנים יכין אגודה שתופית חקלאית בע"מ

מזמינה את בעלי המניות

לאסיפה כללית שנתית

שתתקיים ביום שלישי, 16 בספטמבר 1986
בשעה 14.00 במשרדי החברה בת"א, רח' קפלן 2.

סדר היום:
1. דו"ח ההנהלה;
2. אישור מאזן החברה ליום 31.12.1985;
3. בחירת חברי מועצת המנהלים;
4. מינוי מבקרי החשבונות של החברה;
5. שונות.

ההנהלה

אלמקס
לכל המשפחה!

בתי מרקחת

בתי מרקחת ליום ששי 29.8.86

תל־אביב
בס – פרישמן 66 – 237326
בריאות – המלך ג'ורג' 28 – 283731
ירושלים
מרפאת רוממה – המ"ג 28 – 523191
חיפה
הנשיא – שד' הנשיא 33 – 333312
פתח־תקוה
קופת חולים כללית – חיים עוזר – 905271
בני־ברק – רמת־גן
רמת יצחק – ירושלים 69 רמת־גן – 777506
בת־ים – חולון
גני בת־ים – הנביאים 3 בת־ים – 5515671
ד"ר מורי – סוקולוב 70 חולון – 842433
רחובות
כללית – בני משה – 452381

בתי מרקחת ליום שבת 30.8.86

תל־אביב
בריאות – המלך ג'ורג' 28 – 283731
אלנחורב – אלנחורב 76 – 230746
בריאות – המלך ג'ורג' 28 – 283731 – מוצ"ש
אלנחורב – אלנחורב 76 – 230746 – מוצ"ש
ירושלים
הר הזיתים – הר הזיתים – 287480
מרפאת רוממה – המ"ג 28 – 523191 – מוצ"ש
חיפה
מוזר – הנביאים 97 – 524113

פתח־תקוה
קופת חולים כללית – חיים עוזר – 905271
בני־ברק – רמת־גן
רמה – ז'בוטינסקי 65 רמת־גן – 7514483
בת־ים – חולון
מוזר – הנביבה רייק 20 בת־ים – 583360
הרכוז – ככר וייצמן חולון – 845236
רחובות
כללית – בני משה – 452381

מוקד מידע טלפוני של קופת חולים הכללית המוסר אינפורמציה על מרפאות קופת חולים של ההסתדרות, בתי־חולים, עזרה ראשונה, מרפאות הפתוחות בשבת ובחג וכן אינפורמציה על הגורמים הרפואיים בישראל.

מרפאות שיניים לעזרה ראשונה
איזור תל־אביב
רחוב ברדיצבא 49 ת"א – 03־284649
בימים א'־ה' בין 21.00 עד 23.00, בימי ו' וערב חג בין 18.00 עד 24.00, שבתות וחגים – בין 15.00 עד 21.00.

בת־ים
בימים א' עד ה' מ־8.00 בבוקר עד 20.00 בערב. ביום ו' מ־8.00 בבוקר עד 15.00 אחה"צ – 03־433300, 03־433500.

חיפה
רחוב הגפן 26, קומה ב' – 04־523566
יום יום כולל ערבי שבתות, שבתות וחגים מ־20.00 עד 23.00.

טבע תעשיות פרמצבטיות בע"מ.
TEVA

עיריית חיפה – משרדי מהנדס העיר
הועדה המקומית לתכנון ולבניה העיר חיפה
רחוב ביאליק 3, חיפה
טלפון מספר – 04־640775
פר – 3

הודעה על־פי סעיף 149, לחוק התכנון והבניה תשכ"ה–1965

ניתנת בזה הודעה כי הוגשה בקשה על־ידי: מר אשר לעמס – לאשר תוכנית שינויים לבנין ברחוב קויפמן מס' 31 מגרש 106 בגוש 12260 רמת־גולדה.

הבקשה כוזבה בעודף שטח בניה של כ־16 מ"ר מעל למותר.

אפשר לעיין בבקשה במחלקה לפיקוח על הבניה, בבנין העירייה, רחוב ביאליק 3, חיפה, בימים א', ג', ה', בין השעות: 08.00־11.30.

המעונין להגיש התנגדות לבקשה, ימציאה לפי הכתובת דלעיל, תוך שבועיים מיום פרסום הבקשה.

איתמר יובניץ
מהנדס העיר

לזכור שרה קרן

שרה קרן עזבתנו לפני כשנה, אך זיכרה נשאר וישאר חרוט בליבנו.

בינוי 1979, פחות מחודש ימים לאחר שהתחלתי לעבוד בביה"ח איכילוב הצטרפה שרה אלי כדי לסייע בידי בבניית המחלקה, שבאותה עת נראה בלתי־מציאותי. שישה חודשים עמלנו קשה בארגון המחלקה, עד שב־24 בדצמבר 1979 ביצענו את נתוח הלב הפתוח הראשון בבי"ח איכילוב. איזה יום גדול היה זה. ואיזו התרגשות אחזתנו ואיזו אחריות גדולה הוטלה על שרה. אך כתמיד עמדה איתנה במשימה. עד למחלה הקשה בה לקתה שלקחתה מאיתנו.

ב־1965 סיימה שרה ביה"ס לאחיות והתחילה לעבוד כאחות מוסמכת בביה"ח בילינסון. ב־1969 סיימה קורס השתלמות חדר נתוח וב־1977, קיבלה תואר ב.א. בביולוגיה באוניברסיטה הפתוחה. רצון עז לקידום וכמיהה לידע, היו בין המאפיינים את שרה. בצינעה ומתוך התעניינות גרידא, קראה, למדה והתעמקה בנושאים שונים ברפואה שלא נזקקה להם בתפקידה. על שרה יאמר כי היתה אחות חדר ניתוח לתפארת. כל פרט ופרט בניתוח היו נהירים לה, כתוצאה מהבנה נכונה של שלבי הניתוח. דוגמא יפה לכך יהווה הקטטר שקראנו על שמה – שכן הציעה להשתמש בו באחד משלבי הנתוח, ואנו עושים זאת עד היום.

לא פעם כאשר סטיתי מהלך הנתוח המקובל בשגגה או ביודעין, העירה לי על כך. היא לא נתנה לי או ליתר הצוות לסטות מהשיגרה. כל שהיה נתון לשליטתה נעשה באופן המושלם והיעיל ביותר.

הנפלאה מכל היתה דאגתה לחולה. היא היתה מבקרת אצלו לפני הניתוח ואחריו, כאבה את כאבו, סבלה את סבלו, נוסף להיותה אחות חדר נתוח נפלאה, היתה שרה יהודיה בלב ובנפש חורדה לעמה ומולדתה. היא אהבה את הארץ אהבת אמת והכירה אותה לאורכה ולרחבה והיתה חברה פעילה ב„חברה להגנת הטבע".

הקרן לזכרה הוקמה תודות לתרומות שהתקבלו מחבריה לעבודה, קרובי משפחתה, חברים, חולים ובעיקר מאמה ואחיה.

יהי זיכרה מבורך.

פרופ' בירגרד ויהודה וצוות מח' ניתוחי לב – בביה"ח איכילוב

בצער רב אנו מודיעים על פטירתה של חברתנו

קורנהנדלר נחמה (חומה)

ההלויה תתקיים היום, יום ששי,
כ"ד באב תשמ"ו, 29.8.86, בשעה 13.00,
בבית העלמין בקבוץ גבעת השלושה

המשפחה
ובית גבעת השלושה

קרן תל־אביב לספרות ולאמנות על שם
יהושע רבינוביץ
אבלה על פטירתו של

ד"ר ישעיהו שפירא

חבר דירקטוריון הקרן מיום היווסדה

ש. להט
יו"ר הדירקטוריון

לחבר הדירקטוריון
מר יוסף שיין

איתך באבלך במות אחותך

ריבה ביברמן ז"ל

בית מפעל הפיס

לחברתנו אילנה בלכר
אתך באבלך במות

אביך ז"ל

בנק הפועלים בע"מ
מנהלת אזור המרכז
ההנהלה והעובדים

במלאת שלושים יום לפטירתה של חברתנו

מרים נוישטטר ז"ל

נעלה לקברה ונתייחד עם זכרה ביום ראשון כ"ז באב תשמ"ו 31.8.86 בשעה 3.00 אחה"צ בבית העלמין במשמנו

המשפחה
ובית דפנה

לחברתנו שרה קורשבסקי
אתך באבלך במות

אביך ז"ל

בנק הפועלים בע"מ
ההנהלה והעובדים

לחוה בר ולמשפחתה
קבלו השתתפותנו באבלכם
על מות

האם ז"ל

בית עין כרמל

מימוש רווחים בפעילות רגועה

מאת שמואל רוזנבלום

תהליך מימוש הרווחים בשוק המניות נמשך אך האווירה הכללית נותרה אופטימית. עיקר המימוש הגיע מקרב מקורבי השוק המצויים בקרב מעגל המשקיעים שמגיב בדר"כ במהירות רבה. משקיעים אלה נוטים לממש רווחים במהירות גבוהה מהמקובל וזאת עקב היותם מעורבים ישירות בתהליך המסחר עצמו. פעילות מימוש זו עשויה במהירות לעבור בשבוע הבא למגמה הפוכה בה תרכש סחורה בכל מחיר. הפעילות מותנית ביסודה בהמשך הפגנת אופטימיות או פסימיות ע"י הגדולים בשוק והיינו קרנות הנאמנות והגורמים המוסדיים.

מומחי שוק מעריכים שמגמת המסחר החיובית תמשך בהיקף נרחב תוך הגדלת נפח המחזורים והצטרפות משקיעים חדשים. ההערכה האופטימית מתבססת על המשך חוסר העניין הבולט באפיקי ההשקעה האחרים, בצירוף ירידה צפויה בריבית הפקדונות השקליים, והמשך פירסום מאזנים בודדאיים טובים. ראוי לציין שקרנות הנאמנות המתמחות במניות זוכות להפצה יומית קבועה מזה כשבועיים בסד"ג של מליון דולר לערך. הפצה זו תורמת אף היא לחשיבה החיובית. לדעתנו ניתן להעריך שמגמת מסחר חיובית אכן תמשך בשבוע הבא. עיקר הפעילות תתרכז בשבוע הבא במניות הכבודות, ובחלק ממניות קונצרן כלל ובעיקר בכלל סחר, כלל ליסינג, כלל נדל"ן, אזורים ונכסי אזורים.

שינויי שער במסחר

מניות הבינלאומי ירדו ב־0.9% ופיבי ירדו ב־1.3%. שתי המניות נחשבות לכבודות ובאופן יחסי הן לא השתתפו "בסיבוב" עליות השערים האחרון. הדבר תמוה בהתחשב בעובדה ששתי המניות פירסמו מאזנים באים והחזקה בהן נראית סבירה ביותר. דובק עלו 1.8% במחזור בינוני. ים המלח ירדו ב־2.3% וטבע עלו ב־0.2%. היצע בדלק נקלט בירידה של 2.4%. מניות אזורים ירדו ב־2.4% בהיצע של כ־25.000 ע.נ. גבים 5 עלו ב־5.9% תוך ציפיות לפירסום מאזן נאה. כלל ליסינג עלו ב־9.8% וגם במניה זו קיימת ציפיה לפירסום רווחים טובים במיוחד. ישרס עלו ב־10%. נכסים ירדו ב־1.4% בהיצע בינוני. מניות נכסים מצויה בכמות ניכרת בתיק ההשקעות של קרנות נאמנות השייכות לבנק גדול. אפיק המשיכה בריצתה כלפי מעלה ושערה עלה ב־15.9%. כידוע מניות החברה ירדו בשבוע שעבר ב־66% ביום אחד. ברור לפיכך שתנודות השערים באפיק מהוות תעלומה ואף גם מעט ספקולציה. בבנקאיות שררה מגמת ביקושים ועליות קלות, איגוד עלה ב־1.1%, מזרחי עלה ב־1.1% ובל"ל עלו ב־0.3%.

סיכומי חודש אוגוסט

במהלך חודש אוגוסט ירדו המניות הבנקאיות ותשואתן הגיעה לכ־16.5% לערך, בתחילת החודש עמדה התשואה סביב 14.5% לערך. קרנות המניות עלו בחלקם סביב 12% לערך. קרנות סולידיות ירדו בממוצע כ־5% לערך. המניות הכבודות הוסיפו לשערים כ־15% בממוצע. הדולר השחור ירד מ־1.56 ל־1.52. נראה שהפעילות החיובית בשוק המניות תמשך גם בחודש ספטמבר. הנתונים הנ"ל הינם כלליים ואנו נפרסם נתונים מדוייקים בשבוע הבא עם סיום הפעילות בחודש אוגוסט.

התשואות במניות ההסדר	
אידיבי ב'	16.11
אידיבי א'	14.95
איגוד	16.75
מזרחי ע"ש	16.93
דיסקונט א'	16.36
פועלים ע"ש	16.56
בלל סטוק	16.45
כללי ש"ה 7	17.14
בלל ש"ה 11	14.73

שערי הדולר בלונדון		
לירה שטרלינג	1,4805	דולרים
מרק גרמני	2,056	לדולר
פרנק שוויצרי	1,6498	לדולר
פרנק צרפתי	6,0705	לדולר
לירטה	1417	לדולר
גילדן	2,3195	לדולר
ין	155	לדולר
דולר קנדי	1,3949	לדולר
ראנד	0.381	לדולר

מחיר הזהב: 383 $ לאונקיה, עליה קלה.
מחיר הכסף: 5.15 $ לאונקיה, עליה קלה.

הודעות בורסה שוטפות

יעניא – רווח מתואם של 231 אלף שקלים. ההון העצמי הסתכם ב־2.73 מליון ש"ח. חברת יעניא מוערכת כאחת מחברות המחשבים הטובות בענף.
אורין – גידול בהפסד. סך ההפסד הסתכם ב־3.59 מליון לעומת הפסד של 642 אלף ש"ח אשתקד. ההון העצמי הסתכם ב־2.63 מליון ש"ח.
מתכת סדום – קיטון בהפסד. סך ההפסד הסתכם ב־341 אלף ש"ח לעומת כמליון ש"ח אשתקד.
אי.פי. – רווח 640 אלף ש"ח לעומת רווח של 2.58 מליון ש"ח אשתקד.
תעשיות מודול – רווח 81 אלף ש"ח לעומת רווח 2.58 מליון ש"ח אשתקד.
מודול בטון – קיטון גדול בהפסד. סך ההפסד הסתכם ב־474 אלף ש"ח לעומת הפסד 4.34 מליון ש"ח אשתקד. הקיטון בהפסד יתרום להגדלת הרווח בחברת האם – אזורים.
אקרשטיין – הנפקה לציבור. החברה הגישה לבורסה טיוטת תשקיף להנפקת אג"ח ואופציות לציבור.

מאה שערים • מאה שערים • מאה שערים

שערי המניות

בנקים מסחריים

שאינם בהסדר ההצמדה

אוה.ת. ש	16550	16.0	-150	-.9	-116
הספנות 0.1	1000	1614			+248
הספנות א 0.5	690	3505			-866
הספנות אופ 2	715	1277	-3	-.4	-582
כללי לא בהסדר	23400	42.0			-25.0
בנק צפ' אמריק 1.	— הפסקת מסחר —				
בנק צפ' אמריק 5.	— הפסקת מסחר —				
בנק צפ' אמ אופ1	— הפסקת מסחר —				
הבינלאומי 5.0	3710	1373	-35	-.9	-1148
פ.י.ב.י. 0.5	4117	3529	-53	-1.3	-3578

בנקים בהסדר הצמדה

אידיבי רג 100.0	78000	598	+750	+1.0	+361
אידיבי ב 100.0	77500	2.0			-6.0
אידיבי בב א 2.0	480000				
אגוד רשה	57890	302	+600	+1.1	+234
דיסקונט ב	98400	13.0	-600	-.6	-12.0
דיסקונט א	98700	197			-300
דיסקונט שה ב	11849				
המזרחי ש	31928	435	+350	+1.1	+978
המזרחי מ	31600	54.0			-35.0
המזרחי שה 9	14480	1.0			-1.0
הפועלים מבב	112000				+3.3
הפועלים ש	52560	1099	+60	+.1	+520
הפועלים מ	52500	99.0			-126
כללי א 1.0	133800	51.0			-45.0
כללי שה 5	101810				
כללי שה 7	6500	60.0	+120	+1.9	+19.0
כלל סטוק 100.0	33530	1253	+100	+.3	+502
בלל שה 11	12795	59.0	-95	-.7	-39.0
מימון ומסחר 1.0	45100				-1.0
מימון ומסחר 5.0	23200				

בנקים למשכנתאות

אדנים 0.1	15350	59.0	+350	+2.3	+71.0
לאומי משכנתא' ש	— הפסקת מסחר —				
לאומי משכנתא' מ	— הפסקת מסחר —				
כרמל ש	* 4050	150	-200	-4.7	-235
* ביצוע חלקי 87.00%					
כרמל שה 1	3061	50.0	+1		+150
בנין ב' 5.0	7100	46.2	-100	-1.4	-76.7
פת מסב ש	1930	1327			-109
משכן ב ש	2260	878	+60	+2.7	+301
עצמאות 0.1	8450	200	+100	+1.2	+135
טפחות מבכ ש	14499		-101	-.7	-10.0
טפחות רב ש	13800	34.0	-500	-3.5	-74.0
טפחות שה 1	7700				
טפחות שה 2	4802	330	+1		+120
יעסור 1.0	1800	1259	+71	+4.1	+1231
יעסור 5.0	862	2910	+20	+2.4	+1647
מדב 1.0	5520	420	+20	+.4	+280

מוסדות מימון

שלמון א ש	395	11702	-5	-1.3	-3552
החקלאות מבכ א	— לא נסחר —				
החקלאות מבכ ג	— לא נסחר —				
לאומי תעשיה א ש	6943	260			-43.0
פתוח תעשיה מבב	— לא נסחר —				
פת תעש בב ג	— לא נסחר —				
פת תעש בב גג	— לא נסחר —				
פת תעש בב גג1	— לא נסחר —				
פת תעש בב ד	— לא נסחר —				
פת תעש בב דד	— לא נסחר —				
מרכז קבלנים 5.0	471 תב	1276	-44	-8.5	-2547
תיירות בב	— לא נסחר —				
כלל ליסינג 0.1א	20170 תב	389	+1800	+9.8	+610
כלל ליסינג 0.5ב	14641	258			-19.0
כלל לסינג אג'חו	12298 תב	52.0	+1118	+10.0	+139

ביטוח

איתן חב' לביטוח	— הפסקת מסחר —				
אררט 0.1	960	2052	+10	+1.1	+969
אררט א 0.5	485	3242			+858
כנות מסנה 0.1	522	587			+102
כנות מסנה 0.5	176.0	8604	-3.0	-1.7	-7104
הדר 1.0	354	3248	-6	-1.7	-6454
הדר 5.0	193.5	8729			+1318
הסנה ש	534	19641			-2304
הפניקס 0.1	722	1292	-1	-.1	-622
הפניקס 0.5	411	1259	-19	-4.4	-1624
המסמר-הראל 1.0	6410	1.0			-1.0
המסמר-הראל 5.0	3025		+30	+1.0	+100
מנורה 1.0	2300	17.0	+100	+4.6	+10.0
מנורה 5.0	830	318	+22	+2.7	+1396
סהר ג 1.0	4300	150	+9	+.2	+154
סקוריטס 0.1	2495	502	-35	-1.4	-983
צור ש	340	5968			+789
ציון החזקות 1.0	8950	4.0			-4.0
ציון החזקות 5.0	2120 תב	300	+110	+5.5	+344

מסחר ושרותים

מסחר

אינטרנאבא 1.0	5900	86.0	+250	+4.4	+38.0
אינטרנאבא 5.0	1310	1628	+60	+4.8	+655
מאיר עזרא 1.0	4500	80.0			-2.0
מאיר עזרא אופ 1	4000	20.0	-140	-3.4	-20.0
כלל סחר 1.0	1537	8664			-2271
קריסטל 1.0	9050 תב	71.0	-550	-5.7	-103
רפק 0.1	33000				
רפק 0.5	9700	18.0			-65.0
שופרסל א 2.0	5655	818	-210	-3.6	-1993
שופרסל ב 10.0	3969	1193			+272

שרותים

דלק כ"ד 0.1 ש"ח	3326	5364	-80	-2.4	-6873
הראל 1.0	3790 תב	92.0	-310	-10.0	-107
הראל 5.0	1380	63.0	-70	-4.8	-63.0
מכונות הכפקה 0.1	16400 תב	46.0	+900	+5.8	+65.0
מכונות הכפ' 0.5א	3820	174	+70	+1.9	+36.0
קרור 0.1	1853 כז		-97	-5.0	-918
קרור 1.0	300	7300	-7	-2.3	-4461
הברה החשמל 0.1	— הפסקת מסחר —				
מחסני קירור 0.1	4500				-24.0
מחסני קירור 0.5	1550	757	+60	+4.0	+1187
קונסטרוטיס 0.1	2451	1703			-47.0
קונסטרוטיס 0.5	* 1743	703	+83	+5.0	+1115
* ביצוע חלקי 96.20%					
קופל 1.0	— הפסקת מסחר —				
קופל אופ 1	— הפסקת מסחר —				

מלונות ושרותי תיירות

גלי זוהר 1.0	9000	45.8	-103	-1.1	-58.3
גלי זוהר 5.0	4602	144	-13	-.3	-12.5
מלונות דן 1.0	3950	398	+61	+1.6	+254
מלונות דן 5.0	2891	156			-106
חוף האלמוג 0.1	— הפסקת מסחר —				
כבב 1.0	2260	380	+10	+.4	+50.0
מלונות ירדן 1.0	3052	509	+2	+.1	+58.0
מלונות יהלום 1	— הפסקת מסחר —				

מחשבים ושרותי מחשב

אירות כ"ד 1 ש"ח	1005	5733	+10	+1.0	+4445
דטה ביזון 1.0	4750 כז		-250	-5.0	-1252
ת.ה.ק. 1.0	14800 תב	150	+800	+5.7	+65.0
יעניא 1.0	4000	448			+34.0
יעניא אופ 1	3570	1169	-30	-.8	-977
כלל מחשבים 1.0	11400	111			+17.0
מ.ה.ל. 1.0	16250	106	-200	-1.2	-132
מ.ה.ל. 5.0	6110 תב	776	+510	+9.1	+1102
משוב מחשבים 1.0	2840 תב	378	-300	-9.6	-354
ניקוב מחשבים 1.	8280 תב	89.0	-920	-10.0	-180
ניקוב מחשבים 5.	6615 תב	164	-735	-10.0	-130
תים מחשבים 1.0	1800 תב	564	+155	+9.4	+740
תים מחשב אופ 1	17300				

מקרקעין ופיתוח

נדל"ן בינוי ופיתוח

אברום גינדי 1.0	— הפסקת מסחר —				
אברום גינדי 5.0	— הפסקת מסחר —				
אורן מבנים 1.0	856 כז		-45	-5.0	-3261
אורן מבנים 5.0	378 כז		-20	-5.0	-8532
אזורים 1 ש"ח	693	16458	-17	-2.4	-24387
אזורים אופ 1	402	28910	-5	-1.2	-47509
אזורים אג"ח 3	94.5	36025	-1.0	-1.1	-17954
אילון 1.0	470 תב	11336	-26	-5.2	-14941
אילון אופ 1	1735 תב	743	-157	-8.3	-751
אל-רוב 1.0	1050	387	-20	-1.9	-212
אמנונים 1.0	4600	317			+163
אפריקה 0.1שח	39500	122	-300	-.8	-130
אפריקה 1.0שח	28450	357	-150	-.5	-296
אפריקה אופ 5	16800	161	+210	+1.3	+127
ארדים 1.0	2039 תב	364	-160	-7.3	-415
אירלון 1.0שח	3500 תב	10376	+255	+7.9	+8136
אירלון 5.0שח	1720 תב	17938	+129	+8.1	+17850
בן-יקר גת 1.0	3733 תב	496	-330	-8.1	-430
ברנוביץ 1.0	4376 תב	7372	+398	+10.0	+8054
ברנוביץ 5.0	2562 תב	*7025	+233	+10.0	+7407
דנקנר 1.0	4250	740	+100	+2.4	+1252
דרוקר 1.0	462	1641	+4	+.9	+409
דרוקר 5.0	330 תב	1141	-20	-5.7	-811
דרוקר אופ 1	219	803	+3	+1.4	+729
הדער 0.1	6449	44.0	-1		-11.0
הדער 0.5	4080	93.0	+20	+.5	+75.0
המסלול 1.0	1426	924	+67	+4.9	+214
המסלול 5.0	843	3379	-10	-1.2	-3911
ת.ל.ב. 0.1	— הפסקת מסחר —				
ת.ל.ב. 0.5	— הפסקת מסחר —				
נכסים ובנין 1.0	2932	2740	-40	-1.4	-3660
גב-ים 0.1	4585	243			+93.0
גב-ים 0.5	3230 תב	5009	+180	+5.9	+5898
הכשרת הישוב 1.0	55300	132	-200	-4	-237
ישפרו 0.1	3600	3148	+94	+2.6	+2265
ישראלום 1.0	1958	785			+18.0
ישרס 10.0	22549 תב	690	+2050	+10.0	+926
כנען פיתוח 1.0	7415	23.0			-32.0
כלל נדלן 0.1	394	10850	-4	-1.0	-13047
לומיר 1.0	3906	3.0			-3.0
לומיר 5.0	1730 תב	288	+80	+4.9	+310
מ.ת.מ. 5.0	515 קו		+25	+5.1	+54607
מאגרי בניה 1.0	647	4715	+9	+1.4	+2438
מאגרי בניה אופ1	518	4650			-2100
מודול בטון 1.0	— הפסקת מסחר —				
מישנאל 5.0	299	1506			-336
מגרב 5.0	800	2446	+10	+1.3	+1476
מר-לו 1.0	499	3438	-10	-2.0	-2178
לוינסקין 1.0	390	1167			+767
לוינסקין 5.0	108.0	15239	-2.0	-1.8	-18787
ליפשיץ 1.0	1490	2973			-3267
ליפשיץ 5.0	707	4308	+7	+1.0	+2043
נאות אביב 0.5	6195 תב	273	+500	+5.1	+413
נכסי אזורים 1.0	708	1065	-10	-1.4	-2015
סהר החזקות 1.0	13700	182			+23.0
סהר החזקות 5.0	9999	138			+4.0
סולי 1.0	6060	11.0	+200	+3.4	+38.0
סולי 5.0	* 3460	45.0	+70	+2.1	+157
* ביצוע חלקי 90.30%					
עפר וסלע 1.0	948	2455			-29.0
עוד 3.0	— הפסקת מסחר —				
קיסריה 0.1	1800	551	+1	+.1	+656
קיסריה 0.5	950	2811	+10	+1.1	+2484
רובינשטיין מ"ד 1 ש	4003	423			+39.0
רובינשטיין מ"ד 5 ש	2990	1120			-366
רסקו מבוכ'	9450 קו		+450	+5.0	+691
רסקו רג	9800 תב	208	+800	+8.9	+297

חקלאות

מטעי הדר 0.1	2720	230			+115
מטעי הדר 0.5	2090	240			-41.0
מהדרין 0.1	7600	343			+445
נכסי הדרים 1.0	1135	1856			+333
פרי אור 0.5	3106	702	+81	+2.7	+1470
קנ-הר 5.0	15299	349			-59.0

תעשייה

מזון וטבק

אבאס 1.0	1410	249	+60	+4.4	+327
גולדפרוסט 1.0	3480	118	-10	-.3	-418
גולדפרוסט 5.0	1869	774	+19	+1.0	+171
גולדפרוסט אופ 1	1450 תב	30.0	-149	-9.3	-59.0
דובק מב ש	3635	852	+65	+1.8	+944
דובק מב מ	3685	244			-244
תנלכל 1.0	650	1331			+245
תנלכל 5.0	491	2635			-46.0
פרי-הה 1.0	1610	753			-145
פרי-הה 5.0	1240	600			+100
מבשלי בירה 1.0	16900	65.0	-349	-2.0	-43.0
מבשלי בירה 5.0	11300	33.0	+300	+2.7	+73.0
יצהר 1.0	1500 תב	1100	-100	-6.3	-899
יצהר א 5.0	860 תב	558	-40	-4.4	-1058
כן 1.0	9100	28.0	+160	+1.8	+124
כן 5.0	4879	10.0	-3	-.1	-49.0
כנפרוסט 1.0	— הפסקת מסחר —				
עלית 0.1	— הפסקת מסחר —				
עסיס ב 0.5	33500	18.0			-10.0
שלמה אגל 1.0	3151 קו		+150	+5.0	+1443
שמן מבכ ש	3650	573	+50	+1.4	+244

טקסטיל והלבשה

אדער 1.0	855	1360	+10	+1.2	+2226
אופים 1.0	1188	705	+38	+3.3	+1230
אופנת בורך 1.0	3075	346	-25	-.6	-200
אופנת בורך 5.0	2183	200	-2	-.1	-151
אתא 1.0	— הפסקת מסחר —				
אתא אופ 1	— הפסקת מסחר —				
ארגמן רג ש	15330	85.0			-8.0
דלתא-גליל 1.0	2798	2893	-40	-1.4	-795
דלתא-גליל א 3.0	1850	1027	-50	-2.6	-441
מטוית מאחד 1.	1790	167			-9.7
מטוית מאחד 5.	868	472	+10	+1.2	+89.4
מטוית אופ 1	— הפסקת מסחר —				
ויסלנד 1.0	1358	832			-377
ויסלנד 5.0	880	516	+35	+4.1	+1600
ורדינון 1.0	4900	152	-80	-1.6	-222
זיקית 1.0	1488 תב	2621	-132	-8.2	-3978
זיקית 5.0	986	4199			-161
להדיה 0.1	2300	1333	+70	+3.1	+606
להדיה 0.4	1132	3273			-1420
ליגת 1.0	835	4925	-10	-1.2	-5856
מים גליץ 1.0	950	1494	-1	-.1	-86.0
מקס 0.1	23230	129	-1200	-4.9	-168
מקס 0.5	11950	181	+100	+.8	+219
קיט 1.0	12495	69.0	+295	+2.4	+19.0
קיט 5.0	6140	73.0	+150	+2.5	+215
עמק 1.0	2000	385	+60	+3.1	+469
פולגת א 0.1	3780	786	+30	+.8	+431
פולגת ב 0.4	2560	3237	+40	+1.6	+1290

פוליגון א 0.5	8410	464	+110	+1.3	+404
פרגוד 1.0	2325	137	-25	-1.1	-135
גיבור סברינה	13300	84.0	+300	+2.3	+81.0
תפס רוזנין 1.0	2890 תב	2161	+220	+8.2	+2339

מתכת ומוצריה

איקסטון 5.0	3000	496			-106
אורדן 10.0	7950	60.0	-285	-3.5	-172
אורדן 50.0	6440	1.0	-100	-1.5	-76.0
אלובית 1.0	5765	300	-10	-.2	-185
אלובית 5.0	3680	310	-60	-1.6	-317
כבלים ש	15000	27.0	+601	+4.2	+33.0
התבוף 1.0	6556	30.0	-69	-1.0	-30.0
התבוף 5.0	3309	250			-257
התבוף אופציה	2979	340	-200	-6.3	-309
דיפה 1.0	5900	15.5	+113	+2.0	+21.1
דיפה 5.0	2698	181	-1		-6.7
קומפאות מח 1.0	1997	7815	+39	+2.0	+3683
קומפאות מח 5.0	1650	884			+642
מתכת סדום 1.0	2060 תב	522	-200	-8.9	-1864
כבלי ציון 1.0	2530	1169	-70	-2.7	-866
כבלי ציון 5.0	1177	4500	-20	-1.7	-8000
כבלי ציון אופ 3	653	2107	-60	-8.4	-6112
מודון 1.0	— הפסקת מסחר —				
מודון אופ א	— הפסקת מסחר —				
קרגבי 1.0	945	595	+15	+1.6	+603
קרגבי 5.0	519	2146	-8	-1.5	-1360
נחושתן 0.1	17570	22.0	+800	+4.8	+22.0
נחושתן 0.5	6801	90.0	-200	-2.9	-112
פקר פלדה 1.0	11981 תב	642	+900	+8.1	+348
קינג 1.0	1300 תב	610	-75	-5.5	-636
קינג 5.0	685	907			-645
קליל 1.0	4395	1022	-45	-1.0	-606
קליל 5.0	2430 תב	1358	-270	-10.0	-1325
שלודה 5.0	2650	109	-50	-1.9	-265
תעשיות לכיש 1.0	1230	271			-45.0
תעשיות לכיש 5.0	571	320	-5	-.9	-991

חשמל, אלקטרוניקה ואופטיקה

אלביט 3.0	368000	23.0	-4000	-1.1	-44.0
אלקו 0.1	8500	69.0	+106	+1.3	+142
אלקו 0.25 ש	3310	398	-100	-2.9	-198
אלקו 0.25 ב	3490	78.0	-9	-.3	-175
אלקטרה 0.1	16200 תב	33.0	-1201	-6.9	-52.0
אלקטרה א 0.5	9358	315			-13.0
אלרון 3.0	— הפסקת מסחר —				
אריית 0.02שח	26950	72.0	-150	-.6	-93.0
כלל תעש אלקטר	1870	2168	-10	-.5	-1979
ספקטרוניקס 1.0	1960	945	-25	-1.3	-1055
ספקטרוניקס 5.0	1261	2047	-19	-1.5	-431
פריבמנגר 1 ש"ח	469 תב	4081	+24	+5.4	+8399
פריבמנגר 5 ש"ח	275	4228	+9	+3.4	+8373
ציקלון 1.0שח	2620	314			+355
ציקלון 5.0שח	1146	3732			+4640
קבנשטיין אילד 1.	5158	20.0	+200	+4.0	+19.0
קבנשטיין אילד 5.	3100	35.0	-60	-1.9	-35.0
ת.א.ת. 1.0	3280	110	-120	-3.5	-48.0
ת.א.ת. 5.0	1410	764	-20	-1.4	-264
ת.א.ת. אופ 1	11270	5.0	-288	-2.5	-5.0
תדאה 1.0	5100		-150	-2.9	-12.0

מוצרי בניה

אי.פ.בלל בנין.1	850	4432	+20	+2.4	+8322
אי.פ. אופציה א'	446	13179	+7	+1.6	+6024
אי.פ. אג"ח סד א	95.0	70815			-36855
אלקול 5.0	10595	91.0	+11	+.1	+75.0
אקרשטיין 1.0	2057	721	+27	+1.3	+488
אקרשטיין 5.0	1450	1545	-30	-2.0	-1193
בטון תדיר 1.0	10301	3.7			-6.0
בטון תדיר 5.0	— הפסקת מסחר —				
בר-טון 1.0	1050	546	-50	-4.6	-446
בר-טון 5.0	375	928			+439
טרומאכסבט 1.0	8100	20.0	+100	+1.3	+3.8
טרומאכסבט 5.0	2320	229	+50	+2.2	+475
מ.ל.ב. 1.0	945		-5	-.5	-200
מ.ל.ב. 5.0	553	165	-9	-1.7	-303
מודול השק בתעש	5200	309	+250	+5.1	+210
מהאיקה ולפמן 1	— לא נסחר —				
מהאיקה ולפמן 5	12800	2.9	+200	+1.6	+2.9

כימיה, גומי ופלסטיק

אגן 5.0	19800	170	-500	-2.5	-182
אליאנס ב 200.0	2810	46.0			+69.0
גל תעשיות 1.0	12500	191	+500	+4.2	+308
גל תעשיות 5.0	6900	696	+100	+1.5	+454
דקסטר 1.0	3152	65.0	+31	+1.0	+6.0
דשנים 0.1	5200	30.0	+190	+3.8	+8.0
דשנים 0.5	1088	797	+28	+2.6	+617
חיפה כימיקל 10.0	600	7478	-3	-.5	-2799
טבע ש	62500	211	+100	+.2	+76.0
ליפסקי 1.0	2050 תב	968	+150	+7.9	+782
ים המלח 0.1	16700	2289	-400	-2.3	-2307
פטרוכימיים 10.0	672	21020	-13	-1.9	-9018
מקסימה 1.0	6600	13.0	+150	+2.3	+20.0
מקסימה 5.0	2839	299	-1		-196
נקה כימיקל 1.0	3426	586	+35	+1.0	+643
סנו 1.0	11600	439	+200	+1.8	+333
סנו 5.0	7970 תב	542	+500	+6.7	+760
קים כימיקל 1.0	6490	37.0	+290	+4.7	+168
ת.ב.ל. 1.0	7896	397	+1		+332
ת.ב.ל. 5.0	6226	185	+296	+5.0	+219
תיא 5.0	9700	168	-300	-3.0	-242
פרוטאורום 10.0	17275 תב	624	+1000	+6.1	+552
תרד א 5.0	7950 תב	508	+610	+8.3	+429

עץ ומוצריו, נייר ודפוס

דפרון 1.0	7956	207			-21.0
דפרון 5.0	4510 תב	127	+410	+10.0	+160
ת.ב.ן. 1.0	14300	530			-327
יאה 1.0	3995	250	+120	+3.1	+209
לבידי אשקלון 1.	419	1415			+1420
לבידאשקלון אופ1	656	66.0	+1	+.2	+199
מולש ב 0.5	30100 תב	56.0	+2200	+7.9	+47.0
ממעלי ניר 10.0	229999	87.0	-4001	-1.7	-64.0
סקאנדיה 1.0	3043 תב	630	+190	+6.7	+1192
רים 0.1	4898	103	+20	+.4	+104
רים 0.4	2650	432	+5	+.2	+454
תעל ב 0.2	15050	428	-550	-3.5	-357

תעשיות שונות

אבדין 1.0	3800 מז		-200	-5.0	-233
אבדין 5.0	1900	376	-10	-.5	-373
תבישה יד 1.0	8001	110	+1		+24.0
פולק מ"ד 1 ש"ח	7000	108	-150	-2.1	-104
פולק מ"ד 5 ש"ח	4340	118			-19.0

השקעות תעשיה

מרכזית ב 0.1	6800	317	-140	-2.0	-253
כור בכ' 1.0	5300000	.6			
כלל תעשיות 1.0	1228	12834	-8	-.7	-8324
מאגרי טכנולוגיה	— הפסקת מסחר —				

חברות להשקעה

השקעה ואחזקות

אתיקו ש	4450	246			-51.0
אידיבי פתוח 2.0	3855	6645	+90	+2.4	+12411
אינקופה 0.1	1704	165			-103
אינקופה 0.5	785	556	+15	+2.0	+646
אלגר ש	8610	210	+100	+1.2	+84.0
אלגר מ	8513	70.0	-200	-2.3	-152
אלרן ש	3210	1287	-100	-3.0	-2442
אלרן מ	3300 תב	173	-200	-5.7	-258
אמישר בכ' 1.0	— הפסקת מסחר —				
אפיק 1.0	292 תב	39457	+40	+15.9	+67392
אפיק 5.0	209 תב	22184	+27	+15.2	+35312
גאולת השקעות 1 ש	1310	210	-39	-2.9	-129
חברה לישראל 1 ש	8146	146			-88.0
חברה לישראל 5 ש	5250	314	+151	+3.0	+609
וולפסון 0.1	129000	1.0	-999	-.8	-2.1
וולפסון 1.0 ש	29800	176	+500	+1.7	+127
אמפא א 0.5	13000	170	+400	+3.2	+176
פועלים השק ש	5594	1086	-86	-1.5	-1037
לאומי השק 0.1	— הפסקת מסחר —				
דיסקונט השק ש	2140	3970			+931
מזרחי השק ש	15357	36.0	-643	-4.0	-36.0
כור השק אגח 124	9951				
הדרן 1.0	1899	31.0	+12	+.6	+19.0
הדרן 5.0	710	1544	+1	+.1	+1809
ישום החזקות בעמ	233	8845	-6	-2.5	-24731
יצוא ש	10900	261			-21.0
ירדן א 0.1	3550	573	+100	+2.9	+364
כלל ישראל 10.0	829	3381			-2115
כלל ישראל 50.0	676	1257			-1457
לנרקו 0.1	7960	100			-15.0
לנרקו 0.5	2510	584			+433
מנור 0.1	696	5545			-4453
מנור א 0.5	414	4645	+13	+3.2	+3990
עוז השק ב 0.1	4790	420	+100	+2.1	+260
עוז השק ג 0.5	2200	725			-555
פז השק ש	6460	240	+10	+2	+53.0
פמה א 0.1	9150	106	-50	-.5	-5.0
פמה 0.5	6000	308	-120	-2.0	-608
פריון ב 2.5	3484	305	+34	+1.0	+106

מחקר ופיתוח

אמצעים מתוחכמים	— הפסקת מסחר —				
גליל טכנולוגיות	406	1540	-5	-1.2	-1095

דלק ונפט

דלק חיפושים 1.0	3000 תב	657	+200	+7.1	+1523
דלק חיפושים 5.0	1525 תב	2523	+139	+10.0	+2913
דלק נפט אופ 2	940	500	+40	+4.4	+401
פז חיפושי נפט	14050	88.0	+250	+1.8	+102
סראויל 1.0	1660	106	+14	+.9	+378
סראויל 5.0	1189	220	-36	-2.9	-777
י.ו.א.ל. 5.0	1750	3260	+44	+2.6	+2675
מ.נ.ת. 1.0	2751	400	+41	+1.5	+256
מ.נ.ת. 5.0	1280	1076	+15	+1.2	+452
פראויל ב 0.3	4687	152	-163	-3.4	-288
צפון אמר נפט 1.	261	4742	-7	-2.6	-3333
צפון אמר נפט 5.	170.0	8241	+1.0	+.6	+7538
נפטא ש	1550000	1.0			-1.0

נסחרות במט"ח

גזית מ	225

שערי קרנות נאמנות

הקרן	מחיר היחידה	מחיר הפדיון
אב	3942.93	3926.03
אבטקה	33521.82	33191.43
אבה	194.77	190.94
אדיר	1303.43	1277.44
אדם	1751.04	1716.79
אופיר	1566.10	1535.00
אור	381.25	376.03
אורין	144.82	141.86
אורלי	210.75	209.26
אורן	609.74	597.75
אייל	3062.07	3003.57
איילת	3850.33	3765.64
איים	3981.86	3894.18
איתן	573.91	562.04
אלון	492.28	481.99
אלמוג	578.68	567.35
ארז	704.98	691.38
אש	120.36	117.69
אשל	161.22	158.06
אתרוג	189.00	187.12
בדולח	1758.41	1724.23
ברוש	391.67	383.97
ברק	385.34	377.64
ברקת	730.34	715.94
בשמים	1140.43	1117.95
גבע	844.56	831.99
גרן	581.71	570.26
גיא	7557.31	7445.28
גיל	2322.65	2278.24
גלית	496.50	490.30
דובדבן	291.43	288.60
דוכיפת	534.98	524.47
דולב	186.61	182.63
דורון	1201.42	1178.39
דותן	210.85	206.79
דליה	411.73	404.80
דרור	3474.14	3416.24
דקל	290.29	284.60
הדס	292.32	289.68
ורד	405.72	398.52
זהבית	2496.07	2444.20
זוהר	15943.29	15706.96
זיו	14944.74	14723.47
זכיר	693.69	680.39
זמירה	124.07	121.33
חלמיש	109.93	109.46
חלבים	554.83	543.81
חן	109.61	109.36
חמו	1160.46	1133.68
כל	4246.20	4197.74
יובל	653.60	640.85
יהלום	1649.36	1617.32
ישורון	31416.18	31123.22
יערה	554.70	542.52
כוכב	826.85	811.00
כחל	113.06	110.84
כלנית	454.95	447.28
כספית	604.60	598.36
כרמל	116.01	113.74
כתר	905.06	887.70
להב	3486.43	3419.42
למשקיע	98430.27	96734.94
למיד	11457.41	11235.99
לקט	1458.70	1428.80
לשם	791.35	786.78
מבטח	966.04	947.03
מבטחה	2792.60	2765.9
מגד	185.97	183.26
מגנה	2613.80	2588.9
מגל	616.43	604.39
מור	1250.80	1232.50
מורד	683.21	676.95
מטה	23978.88	23333.49
מיטב	725.25	708.96
מיכל	3095.90	3038.60
מעיין	642.36	629.88
מקסה	830.63	814.30
מרגלית	1000.17	980.62
מרום	946.04	927.43
נווה	20795.98	20487.89
נביה	672.92	660.09
נטע	387.57	379.98
ניב	—	—
סביון	447.71	439.42
סגולה	116.63	114.31
סלע	820.34	803.59
סנונית	568.63	557.66
סער	620.45	606.73
כפיר	496.92	494.45
עדיף	669.13	656.36
עדית	1739.51	1705.11
עדן	5765.89	5702.99
עוגב	1112.48	1087.50
עתר	1999.49	1981.02
עפרוני	536.33	526.44
ערמון	134.68	132.02
פאר	1218.04	1193.86
פז	496.17	486.30
צופית	510.29	500.26
צוק	96.97	98.59
צמרת	645.24	827.10
צמיחה	6268.07	6177.64
צפית	1456.45	1438.10
קלע	1696.72	1688.25
רונית	15612.25	15465.57
רימון	101.29	101.11
רקפת	539.42	530.67
רשף	636.97	622.91
שביט	641.74	629.29
שהם	807.23	787.77
שירה	320.01	317.76
שמיר	302.84	296.84
שנהב	613.12	604.70
שסק	574.23	560.22
שקד	159.51	156.34
תאנה	179.96	178.18
תבור	768.17	757.75
תהילה	381.69	379.39
תהלה	88.65	86.69
תירוש	413.45	406.56
תפוח	182.90	179.30
תפרח	170.97	169.70
תרשיש	1255.73	1230.99
תכורי	383.60	382.08

שערי מטבע חוץ ביום 28.8.86

המטבע	השינוי	בנקנוטים לאומי קניה	לאומי מכירה	הפועלים קניה	הפועלים מכירה	דיסקונט קניה	דיסקונט מכירה	העברות והמחאות לאומי קניה	לאומי מכירה	הפועלים קניה	הפועלים מכירה	דיסקונט קניה	דיסקונט מכירה	שער יציג
1 דולר ארה"ב	-0.002	1.45	1.52	1.45	1.52	1.45	1.52	1.4768	1.4952	1.4768	1.4952	1.4768	1.4954	1.4865
1 מארק גרמני	+0.004	0.71	0.74	0.71	0.74	0.71	0.74	0.7214	0.7304	0.7221	0.7311	0.7223	0.7314	0.7269
1 ליש"ט	-0.002	2.15	2.25	2.15	2.25	2.15	2.25	2.1908	2.2181	2.1879	2.2152	2.1915	2.2191	2.2045
1 פרנק צרפתי	+0.001	0.21	0.23	0.21	0.23	0.21	0.23	0.2201	0.2229	0.2204	0.2232	0.2203	0.2231	0.2217
100 ינים יפאניים	+0.001	0.94	0.98	0.94	0.98	0.94	0.98	0.9539	0.9656	0.9540	0.9659	0.9543	0.9663	0.9605
1 גילדן הולנדי	+0.003	0.63	0.66	0.61	0.66	0.62	0.66	0.6393	0.6473	0.6399	0.6478	0.6386	0.6466	0.6438
1 פרנק שוויצרי	+0.007	0.88	0.92	0.86	0.92	0.87	0.92	0.8961	0.9073	0.8969	0.9081	0.8942	0.9054	0.9028
1 כתר שוודי	+0.001	0.21	0.22	0.21	0.22	0.21	0.22	0.2138	0.2165	0.2138	0.2165	0.2140	0.2167	0.2153
1 כתר נורבגי	+0.001	0.20	0.21	0.20	0.21	0.19	0.21	0.2019	0.2044	0.2019	0.2044	0.2018	0.2044	0.2032
1 כתר דני	+0.001	0.19	0.20	0.19	0.20	0.18	0.20	0.1909	0.1933	0.1909	0.1933	0.1909	0.1933	0.1922
1 מארק פיני	+0.001	0.30	0.31	0.29	0.31	0.29	0.31	0.3011	0.3049	0.3012	0.3050	0.3009	0.3047	0.3031
1 דולר קנדי	-0.002	1.04	1.09	1.04	1.09	1.04	1.09	1.0583	1.0714	1.0584	1.0716	1.0580	1.0714	1.0654
1 דולר אוסטרלי	-0.003	0.84	0.92	0.87	0.93	0.87	0.93	0.8979	0.9091	0.8987	0.9099	0.8980	0.9093	0.9040
1 ראנד דרא"פ	+0.006	0.37	0.44	0.31	0.57	0.35	0.49	0.5686	0.5757	0.5671	0.5742	0.5693	0.5764	0.5723
10 שילינג אוסטרי	+0.002	0.34	0.36	0.34	0.36	0.33	0.35	0.3446	0.3489	0.3487	0.3531	0.3489	0.3533	0.3509
100 לירטות איטלקיות	+0.006	1.01	1.06	1.01	1.06	1.00	1.05	1.0259	1.0387	1.0263	1.0391	1.0241	1.0370	1.0325
[illegible]	+0.004	1.02	1.06	1.03	1.09	1.02	1.09	1.0459	1.0589	1.0466	1.0596	1.0473	1.0605	1.0530
1 [illegible]	-0.007	—	—	—	—	—	—	1.5159	1.5348	1.5158	1.5348	—	—	1.5259
1 [illegible]	-0.001	4.19	4.45	4.08	4.34	4.18	4.42	—	—	—	—	—	—	4.2663
10 [illegible]	—	—	—	0.35	0.37	0.20	0.40	—	—	—	—	—	—	0.3716
1 [illegible]	-0.001	0.79	0.84	0.77	0.82	0.74	0.80	—	—	—	—	—	—	0.7878

דולר יציג 1.4880 סל 1.4913

שערי אגרות חוב

הסידרה	השער	השינוי בנק'
4% מלוות (100% הצמדה)		
ש4001	552780.0	
ש4002	519415.0	
ש4003	525302.0	
ש4004	490000.0	-5550.0
4.25% מלווה מדינה		
ק-301 תשואה 4.66%		
4101	297.2	-3
ק-302 תשואה 4.11%		
4102	118.0	+8
4103	113.2	+7
4104	112.7	+8
ק-321 תשואה 4.80%		
4201	101.2	+1
4202	99.2	
4203	97.3	+1
4204	93.8	+1
4205	91.9	
4206	90.1	
	89.7	
4301	114.7	
4302	107.1	+5
ק-341 תשואה 4.68%		
4303	104.1	-5
4304	102.4	-5
3% מלווה מדינה (גליל)		
ק-201א' תשואה 2.66%		
ש3601	33381.0	-107.0
ק-201ב' תשואה 2.60%		
ש3602	30838.0	-121.0
ק-202א' תשואה 1.97%		
ש3603	29582.0	-122.0
ק-202ב' תשואה 2.31%		
3604	26568.0	-6.0
ק-203א' תשואה 2.55%		
ש3605	24030.0	-25.0
ק-203ב' תשואה 2.59%		
ש3606	22603.0	-42.0
ק-203 ב' תשואה 2.69%		
ש3607	20922.0	+11.0
ק-203ב' תשואה 2.67%		
ש3608	19813.0	+11.0
ק-204 א' תשואה 2.67%		
ש3609	18868.0	+34.0
ק-204 תשואה 2.50%		
ש3610	17139.0	+9.0
ש3611	16556.0	+9.0
ש3612	16075.0	+9.0
ק-205 תשואה 2.79%		
ש3613	14928.0	+8.0
ש3614	14326.0	+8.0
ש3615	13224.0	+6.0
ש3616	12348.0	+6.0
ק-206 תשואה 2.90%		
ש3617	11583.0	+34.0
ש3618	10988.0	+32.0
ש3619	10109.0	+31.0
ק-207 תשואה 2.82%		
ש3620	9589.0	+5.0
ש3621	9108.0	+5.0
ש3622	8211.0	+4.0
ק-208 תשואה 2.68%		
ש3623	7765.0	+77.0
ש3624	7311.0	+74.0
ק-209 תשואה 2.87%		
ש3625	6612.0	-68.0
ש3626	6114.0	-65.0
ש3627	5670.0	-61.0
ק-210 תשואה 2.91%		
ש3628	5314.0	+27.0
ש3629	4978.0	+25.0
ש3630	4705.0	+24.0
ק-211 תשואה 3.04%		
ש3631	4289.0	+2.0
ש3632	4038.0	+2.0
ש3633	3614.0	+2.0
ק-212 תשואה 3.04%		
3634	3358.0	+1.0
ש3635	3175.0	+2.0
ש3636	3057.0	+2.0
ק-213 תשואה 3.06%		
ש3637	2866.0	+1.0
ש3638	2668.0	+2.0
ש3639	2442.0	+2.0
ק-214 תשואה 3.16%		
ש3640	2040.0	-17.0
ש3641	1767.0	-15.0
ק-215 תשואה 2.76%		
3642	1621.0	+20.0
ש3643	1407.0	+18.0
ק-216 תשואה 2.84%		
3644	1247.0	-17.0
3645	1125.0	-14.0
4.25% מלווה מדינה (גליל)		
ק-231 תשואה 4.20%		
3701	902.4	+27.0
ק-232 תשואה 4.41%		
3702	680.7	+4
ק-233 תשואה 4.58%		
3703	595.7	-7.9
3704	509.8	-6.9
ק-251 תשואה 4.29%		
3751	272.6	-2.9
ק-252 תשואה 4.82%		
3752	105.6	-.4
3753	101.4	-.5
ק-253 תשואה 4.86%		
3754	94.5	
3755	90.9	+.1
3756	87.6	
3757	85.9	+.1
3758	84.2	+.1
3759	83.6	
ק-271 תשואה 4.82%		
3826	95.9	
3827	94.0	
3828	90.7	+.1
3829	86.9	+.1
3830	87.1	
3831	86.7	
3901	105.6	-1.0
3902	96.0	
ק-291 תשואה 4.71%		
3903	96.3	
3904	94.7	
4% מלווה פיתוח (90% הצמדה)		
ש3110	— הפסקת מסחר —	
ש3111	— הפסקת מסחר —	
ש3112	241800.0	
ש3113	241100.0	-200.0
ש3114	232100.0	-200.0
ש3115	230500.0	+200.0
ש3116	221700.0	+300.0
ש3117	233700.0	-200.0
ש3118	223000.0	+700.0
4%-6%-7% מלווה פיתוח ובריאות (80% הצמדה)		
ש3201	190200.0	+400.0
ש3202	192700.0	+1000.0
ש3203	190700.0	+1000.0
ש3204	185200.0	
ש3205	181250.0	
ש3206	179950.0	
ש3210	176200.0	
ש3211	173100.0	
ש3212	168150.0	-300.0
ש3213	161600.0	-400.0
ש3214	160000.0	
ש3501	156000.0	
ש3502	157500.0	-500.0
ש3503	143400.0	
ש3504	137700.0	
ש3505	137700.0	
ש3521	131900.0	-1600.0
ש3522	128600.0	
ש3523	120500.0	
ש3524	119500.0	
ש3525	117500.0	-1300.0
ש3526	117000.0	
ש3527	114700.0	
ש3528	111900.0	
ש3529	111500.0	-400.0
ק-704 תשואה 3.85%		
ש3530	109511.0	-237.0
ש3531	109171.0	-260.0
ש3532	105973.0	-253.0
ש3533	110515.0	-251.0
ש3534	104215.0	-240.0
ק-705 תשואה 3.30%		
ש3535	105441.0	+57.0
ש3539	99310.0	+54.0
ק-706 תשואה 3.45%		
ש3536	105013.0	+58.0
ש3537	104895.0	+58.0
ש3538	98731.0	+54.0
ש3540	98511.0	+54.0
ש3541	95185.0	+52.0
ש3542	95026.0	+52.0
ש3543	90390.0	+50.0
ק-707 תשואה 3.50%		
ש3544	90391.0	+50.0
ש3546	88135.0	+49.0
ש3547	87938.0	+49.0
ש3548	87659.0	+48.0
ש3550	83228.0	+46.0
ש3551	82903.0	+46.0
ק-708 תשואה 3.50%		
ש3545	87941.0	+49.0
ש3549	83045.0	+46.0
ש3552	76195.0	+42.0
ש3554	76022.0	+42.0
ש3555	76022.0	+42.0
ק-709 תשואה 3.70%		
ש3553	75406.0	-322.0
ש3571	65291.0	-311.0
ק-710 תשואה 3.50%		
ש3556	72445.0	+40.0
ש3558	72321.0	+40.0
ש3559	69762.0	+38.0
ש3560	66006.0	+36.0
ש3561	65822.0	+36.0
ק-711 תשואה 3.45%		
ש3557	72981.0	-40.0
ש3573	66314.0	+36.0
ק-712 תשואה 3.55%		
ש3575	65767.0	-142.0
ש3574	60644.0	-130.0
ש3577	60571.0	-141.0
ש3578	55956.0	-130.0
ק-713 תשואה 3.65%		
ש3575	60276.0	+34.0
ש3576	60106.0	+33.0
ש3577	55455.0	+25.0
ק-714 תשואה 3.60%		
ש3580	53965.0	-419.0
ש3581	49060.0	-391.0
ש3582	45226.0	-372.0
ש3583	42014.0	-356.0
ק-715 תשואה 3.35%		
ש3584	40251.0	+22.0
ש3585	38156.0	+21.0
ש3586	34546.0	+19.0
ש3586	34491.0	+19.0
ק-716 תשואה 3.50%		
ש3587	34455.0	-94.0
ש3591	31387.0	-89.0
ש3592	31352.0	-89.0
ש3593	31299.0	-89.0
ק-717 תשואה 3.50%		
ש3589	31356.0	+18.0
ש3594	29865.0	+17.0
ש3596	28532.0	+16.0
ש3597	28437.0	+16.0
ק-718 תשואה 3.45%		
ש3590	31265.0	+17.0
ש3595	29782.0	+16.0
8.25% מלוות אחרים (100% הצמדה)		
סד' 3 61	101.3	
157	109.0	+6
82	99.4	-6
1 סד'	99.2	+1.2
5% מלווה פיתוח ובריאה		
ש2001	126800.0	-400.0
ש2002	126600.0	
ש2003	122800.0	
ש2004	122600.0	
ש2005	115500.0	
ש2006	114950.0	
ש2007	113150.0	
ש2008	111750.0	
ש2009	114600.0	
ש2010	112650.0	
ש2011	110000.0	-100.0
ש2012	109700.0	
ש2013	111050.0	-300.0
ש2014	106400.0	
ש2015	108400.0	
ש2016	107950.0	-100.0
ק-108 תשואה 3.90%		
ש2017	106758.0	-723.0
ש2019	106422.0	-765.0
ש2020	103504.0	-744.0
ק-109 תשואה 4.00%		
ש2018	107135.0	-140.0
ש2021	103603.0	-154.0
ק-110 תשואה 3.59%		
ש2022	100439.0	-725.0
ק-111 תשואה 4.00%		
ש2023	100580.0	+57.0
ק-112 תשואה 3.90%		
ש2024	94382.0	-613.0
ש2027	90959.0	-617.0
ש2031	84068.0	-619.0
ק-113 תשואה 3.80%		
ש2025	95087.0	-337.0
ש2026	94764.0	-348.0
ק-114 תשואה 3.80%		
ש2028	91595.0	-537.0
ש2030	87053.0	-531.0
ק-115 תשואה 3.85%		
ש2029	86438.0	-234.0
ש2033	79457.0	-233.0
ש2035	72882.0	-223.0
ק-116 תשואה 3.80%		
ש2032	84717.0	-50.0
ש2034	79983.0	-50.0
ש2036	73367.0	-49.0
ק-117 תשואה 1.93%		
ש2037	72700.0	+37.0
ש2052	61170.0	+32.0
ק-118 תשואה 3.80%		
ש2038	69818.0	+39.0
ש2040	67179.0	+38.0
2051	63511.0	+36.0
ק-119 תשואה 3.70%		
ש2039	66948.0	+37.0
ש2041	63334.0	+35.0
ק-120 תשואה 3.85%		
ש2053	58335.0	+33.0
ק-121 תשואה 3.59%		
ש2054	53975.0	+25.0
ש2056	51553.0	+28.0
ש2058	46869.0	+26.0
ש2060	43208.0	+24.0
ק-122 תשואה 3.75%		
ש2055	53996.0	+24.0
ש2057	51575.0	+29.0
ש2059	46854.0	+26.0
ק-123א תשואה 2.35%		
ש2061	34043.0	+18.0
ק-123ב תשואה 1.20%		
ש2062	32352.0	+16.0
ק-3123 תשואה 1.55%		
ש2063	30490.0	+15.0
ב 17	102.0	
ב 19	101.0	+.9
ב 20	101.0	+1.8
ב 21	100.5	27/08/86
ב 22	100.9	+1.0
ב 23	94.5	27/08/86
24	89.7	-1.2
25	91.2	+.1
26	89.0	
27	89.1	
28	87.9	-.1
29	86.9	+.3
30	96.1	+.2
31	92.2	+1.0
תית 15	88.6	-2.8
32	93.0	24/08/86
33	98.0	
2	90.0	26/08/86
34	101.5	
אגרות חוב בלתי סחירות		
ב	100.0	07/08/86
רבו ב	86.7	13/08/86
ישראל 11	99.5	29/07/86
ישראל 12	96.6	26/08/86
ישראל 13	95.7	26/08/86
ישראל 14	93.9	22/07/86
ב 24	84.7	23/07/86
ב 25	86.4	27/07/86
ב 26	80.4	27/07/86
מכ"ב 28 ש	87.3	22/07/86
מכ"ב 30 ש	84.5	31/07/86
ה מימון 1	87.5	-3
אגרות חוב צמודות לדולר (100% הצמדה)		
ק-601 תשואה 9.18%		
סד' 2501	151.8	
סד' 2502	149.1	-.1
סד' 2503	144.3	-.1
ק-602 תשואה 9.55%		
סד' 2504	143.2	-.8
סד' 2505	137.7	-.7
ק-603 תשואה 9.31%		
סד' 2506	133.1	-.1
סד' 2507	128.4	-.1
ק-604 תשואה 8.70%		
סד' 2508	99.5	-.5
מימון-צמוד דולר ריבית קבועה		
ק-901 תשואה 10.23%		
7001	221.0	+2.5
7002	214.1	+2.5
ק-902 תשואה 10.82%		
7003	201.2	-.2
7004	185.0	-.2
ק-903 תשואה 10.60%		
7005	173.8	-4.8
ק-904 תשואה 10.60%		
7006	163.7	+.9
ק-905 תשואה 10.60%		
7007	158.0	+.4
7008	150.0	+.4
ק-906 תשואה 10.60%		
7009	145.2	-.1
ק-907 תשואה 10.78%		
7010	136.1	-.1
ק-908 תשואה 10.65%		
7011	129.0	+.3
7012	124.4	+.3
ק-909 תשואה 10.70%		
7013	117.3	-.1
ק-910 תשואה 10.93%		
7014	101.3	-.1
ק-911 תשואה 10.89%		
7015	83.9	+.5
7016	85.9	+.5
7017	85.0	+.5
7018	84.8	+.5
7019	85.1	+.5
7020	84.9	+.5
7021	84.1	+.5
7022	83.8	+.5
ק-951 תשואה 10.87%		
7201	81.4	+.8
7202	79.7	+.9
7203	82.3	+.9
7204	82.6	+.8
7205	82.7	+.8
מלוות צמוד דולר ריבית משתנה		
ק-801 תשואה 3.80%		
ש6101	11516.0	-11.0
ק-802 תשואה 4.30%		
ש6102	6732.0	+32.0
ק-803 תשואה 4.20%		
ש6103	6129.0	+14.0
ק-804 תשואה 4.39%		
ש6104	5588.0	+24.0
ש6105	5295.0	+24.0
ק-805 תשואה 4.30%		
ש6106	5154.0	+45.0
ש6107	4961.0	+44.0
ק-806 תשואה 4.67%		
ש6108	3483.0	+17.0
ש6109	3310.0	+17.0
ש6110	3251.0	+17.0
ק-807 תשואה 4.50%		
ש6111	2744.0	+14.0
ש6112	2661.0	+14.0
ק-808 תשואה 4.65%		
ש6113	1788.0	-2.0
ק-821 תשואה 5.20%		
ש6151	701.5	-.7
ש6152	671.4	-.5
ק-822 תשואה 5.34%		
ש6153	576.9	-.5
ש6154	566.5	-.5
ק-823 תשואה 5.10%		
ש6155	371.4	+3.1
ק-824 תשואה 5.39%		
ש6156	292.8	+2.0
ק-825 תשואה 5.24%		
ש6157	222.3	+2.4
ש6158	218.6	+2.3
ק-826 תשואה 5.29%		
6159	177.9	+.7
ק-827 תשואה 5.32%		
6160	165.6	+2.1
6161	159.9	+2.1
ק-828 תשואה 5.20%		
6162	145.5	+1.7
ק-829 תשואה 5.29%		
6163	133.7	
6164	128.5	
ק-830 תשואה 5.30%		
6165	122.2	-.2
ק-831 תשואה 5.33%		
6166	115.1	-.1
6167	112.5	-.1
6168	110.8	-.1
ק-832 תשואה 5.27%		
6169	104.7	-.8
ק-833 תשואה 5.20%		
6170	99.0	-.5
ק-834 תשואה 3.19%		
6171	70.3	-1.3
6172	69.2	-1.2
ק-851 תשואה 5.15%		
6801	78.1	-.5
אל-און 86	837.8	
אלביט 85	203.8	
אלתא 85	1210.0	
אלסינט 85	— הפסקת מסחר —	
מאיסקו 85	680.8	-8.8
תדיראן 84	99.6	-1.8
תדיראן 85	400.8	

ועדת הספורט סייעה לחיסול משבר הקיץ בהתאחדות לכדורגל

מאת ניסן פרידמן

משרת בין־מרכזית בתיווך ועדת הספורט של הכנסת חיסלה אתמול את המשבר העמוק והקצר בענף הכדורגל. החלטת המשרה של ההתאחדות לכדורגל מדברת על צמצום הליגה הלאומית ל־14 קבוצות בתום העונה ושילוב שני זרים בכל קבוצה החל מהעונה הבאה.

יו"ר ועדת הספורט של הכנסת, ח"כ פנחס גולדשטיין, יכול היה לאמר אתמול בסיפוק רב: "היתה ישיבה ארוכה אך נגענו. אני חושב שמי שנכח בה יודע כי לועדת הספורט היה חלק גדול בהבאת המשבר אל קיצו המהיר. החלטת ההתאחדות לשלב זרים מהעונה הבאה תביא ברכה לכדורגל הישראלי, תעלה את הרמה ותמשוך צופים. ראה איזו התפתחות חלה בענף הכדורסל".

במהלך הישיבה הציעו נציגי „מכבי" ו„בית"ר" לקבוע בורר מוסכם ואף רמזו על ח"כ גולדשטיין, כשחברי הועדה, הח"כים יוסי שריד ומיכה חריש, תמכו במינויו של היו"ר לתפקיד. אולם מרכז „הפועל" הביע התנגדות למינוי בורר ודרש לנהוג על־פי ההחלטות המקוריות של ההתאחדות לכדורגל בנוגע לצמצום הליגה ונושא הזרים.

מספר ח"כ גולדשטיין: "בתום הישיבה העניקה הועדה להתאחדות פסק זמן עד יום ראשון כדי להגיע להבנה ולקבוע החלטות וסיכומים, והיה ולא יהיה כך, תתכנס הועדה ביום שני ותחליט לחייב את ההתאחדות בבוררות מוסכמת. נתנו למרכזים להבין שיש שינויים לטובה, וכי זה היה הגוף שהחליט בזמנו על הרכב של 16 קבוצות בליגה הלאומית".

כאמור, לא המתינו שלושת המרכזים ליום ראשון, אלא הגיעו להסכם פשרה בתום הישיבה, אם כי סעיף הזרים יהיה טעון אישור רשמי של מרכז „הפועל".

בעקבות הפשרה בוטלה תכנית „מכבי" לצאת העונה בליגה נפרדת עם מרכז „בית"ר".

מכבי ובית"ר: עונה נפרדת רק לשעה קלה

מאת ניסן פרידמן

ב־6 בספטמבר אמורה היתה להיפתח עונת המשחקים של מרכזי „מכבי" ו„בית"ר" במסגרת גביע הטוטו – על כך מסרו אתמול בבוקר נציגי שני המרכזים, עמיקם מילצן ואריה קרמר, לאחר שהודיעו רשמית על הפירוד ממרכז „הפועל" בהתאחדות לכדורגל.

אולם, הפירוד נמשך למעשה שעות ספורות בלבד, כיוון שבשעות אחר־הצהריים כבר הגיע המשבר הבין־מרכזי לקיצו (ראה ידיעה נפרדת).

על כל פנים, במסיבת עיתונאים במלון רמת־אביב הציגו ראשי „מכבי" ו„בית"ר" את לוח המשחקים החדש שלהם בהשתתפות 14 קבוצות מהליגה הלאומית והארצית, עם אופציה לצירוף בני־יהודה ושמשון.

בגביע הטוטו חולקו הקבוצות לשני בתים, 7 קבוצות בכל בית. הליגה היתה אמורה להתחיל ב־27 בספטמבר ולהסתיים ב־2 במאי. הקבוצות התכוונו לשחק באיצטדיונים, המשמשים קבוצות משני המרכזים כמו קרית־אליעזר, נתניה, באזן, וינטר, יבנה ושעריים.

ג'ון מקנרו לופת את ראשו בידיו, אחרי שעף מהמשך אליפות ארה"ב הפתוחה בטניס בפלשינג מאדו. לאחרונה חידש את הופעותיו בזירה העולמית, אך פרס חזר אל עצמו.

יריבות מאיטליה לראשל"צ ורמת־גן

מאת ברוך רגן

אלופת המדינה בכדורעף, מכבי ראשל"צ, תתמודד בסיבוב הראשון בגביע אירופה לאלופות עם אלופת איטליה, טריאסט. כך נקבע אתמול בהגרלת המשחקים שנערכה בציריך. המשחק הראשון ייערך בישראל בין ה־22 ל־28 בספטמבר. בחלוף שבוע יהיה הגומלין באיטליה. בהפועל למחזיקות גביע תתמודד הפועל ר"ג עם סקאפטי מאיטליה. בגביע הפדרציה תתארח הפועל רחובות במשחק הראשון ביוון אצל סאנסינו.

בין הנשים נקבע שהאלופה, מכבי ארזים ר"ג תתמודד מול אקינקוס מאתונה ומחזיקת הגביע, הפועל אשדוד תשחק נגד בסקו מצרפת.

נציגי המרכזים לאיגוד הכדורסל ייבחרו השבוע

מאת משה כהן

בשבוע הבא יסיימו כנראה מרכזי הספורט את בחירת נציגיהם למוסדות איגוד הכדורסל.

ועדת המינויים של מרכז הפועל תבחר ביום ראשון את נציגי המרכז להנהלה. נודע, שיש מאבק חריף בין כמה מהמועמדים ואין לדעת את התוצאות. סיעת מפ"ם בחרה את נועה סקלי, אמנון כהן ויהודה שקמה.

מרכז מכבי יבחר את נציגיו באמצע השבוע הבא. לא צפויים שינויים רבים, פרט לפרישתו האפשרית של נח קליגר. מרכז אליצור יבחר את נציגיו ביום שני. נודע, שצפוי שינוי יחידי בהחלפתו של שמחה לנצנר על ידי בקר.

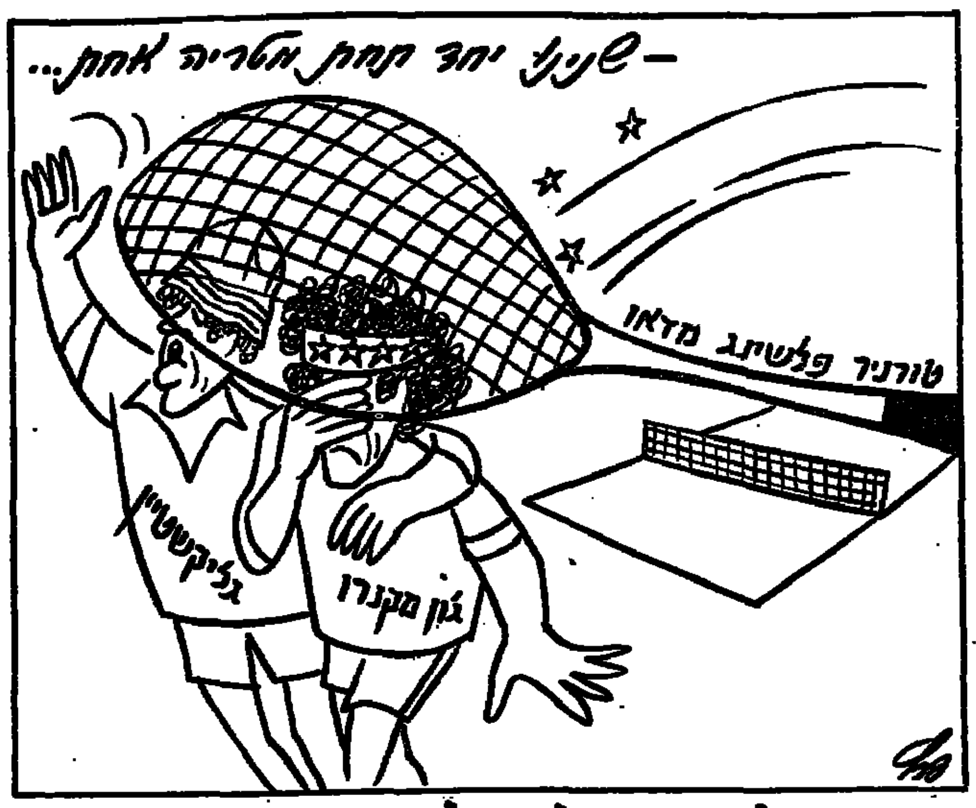

הגדולים עלו לסיבוב השני של הפלשינג מאדו

בעקבות איוואן לנדל הזכו גם השחקנים מאטס וילנדר, סטפאן אדברג ואנדריאס יארייד וכן ג'ימי קונורס ובוריס בקר. הם ניצחו ברוב והעפילו לסיבוב השני של אליפות ארה"ב הפתוחה בטניס המתקיימת בפלשינג מאדו.

וילנדר ניצח את האמריקאי טוד נלסון 4:6,6:4,1:6,3:6. אדברג גבר בקלות על סטפאן כונו מצרפת 3:6,0:6, 3:6,0:6, פרנפרוש משוודיה ניצח את בן ארצו יאן גונארסון 4:6 3:6 3:6 והצ'כי מציר ניצח את טים גאליקסון 5:7, 6:7, 4:6.

לג'ימי קונורס היתה מלאכה קלה, הוא הכניע את השוודי הנריק סונדסטרום 2:6, 2:6, 2:6.

שאמפיון הצרפתי הפתיע בנצחון על הספרדי אמיליו סאנשז 1:6, 6:1, 1:6, 7:5, 5:7 וגם פורז'ה מצרפת גבר על האמריקאי מרק פלור 4:6, 3:6, 5:7.

גם בין הנשים עלו הגדולות לסיבוב השני: כריס אברט לויד הכניעה את בת ארצה ברברה גרקן 2:6, 1:6. קלאודיה קודה קילש גברה על השוודית קריסטין זוליסאן 6:7 2:6 וזינה גאריסון הכניעה את בת ארצה ג'ואן ראסל 3:6, 3:6.

היונייטד מחפשת נצחון בכורה

מאת ג. שרון

למרות שני הפסדים רצופים בפתיחת העונה לא נכנסים במנצ'סטר־יונייטד ללחץ. מנהל הקבוצה, רון אטקינסון, מסרב לשתף את כוכבו בריאן רובסון לפני החלמתו המלאה מהפציעה בכתפו במשחק הליגה מחר נגד העולה החדשה צ'רלטון.

גם ללא רובסון מועמדת היונייטד לזכות בנצחון בכורה העונה מול קבוצה שספגה במחזור אמצע השבוע רביעיה מנוטינגהאם פורסט (4:0).

ווסטהאם, היחידה עם מאזן של מאה אחוז לאחר שני מחזורים תצטרך להזיע קשה כדי להגן על מאזנה נגד אוקספורד המבקשת להחליף מפתיחת עונה צולעת.

אברטון, סגנית האלופה, ללא שבעה משחקני ההרכב הראשון שלה הסובלים מפציעה, יוצאת לשחק חוץ קשה בקובנטרי בשעה שיריבתה העירונית, האלופה ליברפול תארח ב„אנפילד" מתנגדת קשה ברמתה של ארסנל.

קלייב אלן, מלך השערים המגבי שהבקיע רביעיה בשני מחזורי הפתיחה עבור טוטנהאם יוביל מחר את חבריו במשחק הבית ב„וייט הארט ליין" נגד מנצ'סטר־סיטי.

ספורט נכים

ישראלי מונה ליו"ר בי"ל

מאת משה כהן

ספורט הנכים הישראלי זכה להישג בקנה מידה עולמי עם מינויו של אברהם ברונר ליו"ר הועדה הבינלאומית להרמת משקולות, במקומו של הצרפתי פרנסואה סרטובה.

ברונר הוא ללא ספק דמות יוצאת דופן בספורט הנכים. עד לפציעתו הקשה בעת שירותו הצבאי, הוא היה אלוף ישראל בהרמת משקולות. לאחר הפציעה התמסר לאימון נכים.

תחת הדרכתו זכו ספורטאים ישראלים להישגים מרשימים בזירה העולמית. מינויו מהווה לדעת רבים את הוקרה לפעילותו הענפה.

שיא עולמי בכידון לנשים הושג בשטוטגארט 77.44 מ'

שיא עולמי ראשון באליפות אירופה באתלטיקה בשטוטגארט, נקבע בתחרויות המוקדמות, כאשר פאטימה וויטברד ממוצא הודי ומאומצת על־ידי זוג בריטי, הטילה כידון למרחק 77.44 מטר ושיפרה ב־2.84 מטר את השיא העולמי הקודם שהושג אשתקד על־ידי המזרח גרמניה פטרה פלקה, שקבעה 72.62 מטר.

המזרח גרמניה דיאנה סאשאס, זכתה במדלית הזהב הראשונה של היום השלישי כשזרקה את הדיסקוס למרחק 71.36 מטר והקדימה את הבולגריה סוסלאנה כריסטובה (69.52) ואת בת ארצה מרטינה הלמן (68.26).

הותיקה מריטה קוך הוכיחה את יכולתה כשזכתה במדלית הזהב בריצת 400 מטר. קוך השיאנית העולמית בריצה זו עברה את המרחק ב־48.22 שניות והקדימה את הסובייטית אולגה ולדיקינה (49.67) ואת בת ארצה פטרה מילר (49.88).

הבריטי סבאסטיאן קו ניצח סוף סוף בריצת 800 מטר בזירה האירופית. אמש הוא היכה את בן ארצו סטיב קראם במיפגש הראשון בין השנים בריצה זאת. זמנו של קו היה חלש 1:44.50 דקה אך הספיק לו למדלית הזהב לפני בני ארצו טום מיקן (1:44.61) וסטיב קראם (1:44.88).

השיאן האירופי בקפיצה למרחק הסובייטי רוברט אמייאן קבע את ההישג הטוב ביותר במוקדמות כשניתר למרחק 8.24 מטר. אמייאן היה היחידי שעבר את גבול שמונה המטרים. הפתעה נפלה בריצת 110 מ' משוכות כאשר הסובייטי אנדרי פרקובייב שקבע את הישג השנה באירופה, נכשל במוקדמות ונשר לאחר שעבר את המרחק ב־14.06 שניות. את הזמן המהיר ביותר במקצוע זה קבע הצרפתי סטפאן כריסטיאן (13.46).

המנצח ב־100 מטר הבריטי שחום העור לינפורד כריסטי לא התקשה להעפיל לחצי הגמר ב־200 מטר כאשר ניצח במקצה שלו בזמן 20.78 שניות. המהיר ביותר היה המערב גרמני יורגן אוורס (20.64).

בין הנשים קבעה המזרח גרמניה דרסלר את הזמן המהיר ביותר ב־200 מטר (22.52).

במקצוע השמיני בקרב 10 הצליח תומפסון לתקן את מעמדו, כשקפץ במוט לגובה 5.10 מטר לעומת 4.60 מטר של הינגסן, שדורג תשיעי ותומפסון שני אחר המזרח גרמני טורסטן פוס, שקפץ אף הוא אותו גובה אולם פסל פחות.

תומפסון שוב מוליך עם 7261 נקודות ומקדים ב־115 נקודות את הנץ הגרמני בעוד שהינגסן כשל כשניסה להתרומם לגובה 4.70 מטר.

עתה נותרו לסיום הקרב שני מקצועות – כידון וריצת 1500 מטר.

• מירוץ הטריאתלון השני ייערך בשבת בקיבוץ החותרים. המירוץ כולל ריצת שדה ל־9 ק"מ, רכיבה על אופניים ל־20 ק"מ ולקינוח משחה ל־250 מ'.

כדורעף

ארה"ב–ברה"מ 0:3

נבחרת הכדורעף של ארה"ב הכניעה בלוס אנג'לס את ברית המועצות 0:3 (12:15, 7:15, 9:15) במשחק החמישי ביניהן. האמריקאים ניצחו בסיום הסדרה 2:3. לשתי הנבחרות היוו משחקים אלה הכנה לקראת הופעתן באליפות העולם שתהיה בחודש הבא בצרפת.

כדורגל

קייב–ריאל 2:3

80000 צופים ראו באיצטדיון ברנבאו במאדריד בנצחון דינאמו קייב בגמר הטורניר על ריאל המארחת 2:3. את השערים לקייב הבקיעו אוקבנקו (28), בלאנו (75 מהנקודה הלבנה) וצבאקוב (79). לריאל: הוגו סאנשז (16) וחואניטו (19). סטיאווה בוקארשט תפסה את המקום השלישי, לאחר שניצחה את אנדרלכט בבעיטות 11 מטר, לאחר 2:2 בהארכה. לסטיאווה הבקיעו: באלינט (11 מבעיטת 11) ופיטורגהה (81). לאנדרלכט: ורקאוטרן (30) וקאבונגו (50).

אוסטריה–שוויץ 1:1

נבחרות הכדורגל של אוסטריה ושוויץ, סיימו באינסברוק בתיקו 1:1, במסגרת ידידות.

פולסטר היקנה יתרון למארחים בדקה השמינית וביקל השווה בדקה ה־50.

נצחון לרודה

קבוצת רודה, בה משחק הישראלי מוטי איוניר, השיגה בנצחון חוץ על אוטרכט 0:1 ותופסת את המקום השני עם שש נקודות משלושה משחקים, אחרי ספארטה רוטרדאם (ניצחה את גו אהד 0:3) עם שבע נקודות מארבעה משחקים.

האלופה פיליפס איינדהובן השיגה אף היא נצחון חוץ גבוה על וולנדאם 0:3. אייאקס אמסטרדם הפסידה בבית לדן־האג 3:2 ופיינורד רוטרדאם נפרדה במגרשה בתיקו 1:1 מחרונינגן.

ברורמן: אני מתגעגע לכדורסל כחול־לבן

מאת משה כהן

במרכז הדתי, אליצור, החלו עוברים הרהורי חרטה על התמיכה הנלהבת לפני שנה בדרישות מרכז מכבי לשלב שני זרים בכל קבוצה. מנכ"ל אליצור, זאב ברורמן, חושף הרהוריו בשיחה גלויה.

★ האם אתה עדיין מתנגד לשיתופו של אריל וילימאס באליצור רמלה?

„אני לא שש לתגובה הזו. בשבוע הבא אני אביא את עמדתי בפני הנהלת המרכז, שתחליט בענין. החלטתה תחייב אותי. אישית, אני מתנגד לשיתופו".

★ האם אתה מרוצה מהמעשה באליצור נתניה?

„המצב יותר טוב מהשנה שעברה. עלינו לזכור שאליצור היא חלק מהספורט הישראלי, לכן איננו יכולים להתגזר. רצינו יותר ישראלים ולשים דגש רב יותר על הענין הערכי".

★ האם ההחלטה לשלב שני זרים בכל קבוצה היתה מוצדקת?

„יש לי הרהורים על כך. במבט לאחור מסתבר ששיתופם בלם את הישראלים. אני מקווה שבשנה הבאה נשוב לגישה השפויה של ספורט הבנוי על שחקנים תוצרת בית. אני מתגעגע לכדורסל כחול־לבן".

★ מדוע הצטרפתם לפני שנה לאולטימטום של מרכז מכבי?

„לנו היתה הצעת פשרה, על־פיה הזרים ישותפו רק במשחקי גביע אירופה. אם מרכז הפועל היה מקבל אותה, היינו הולכים איתו. כיום, לצערי, מי שעשיר יותר – מצליח יותר, ולא מי שמטפח צעירים ובונה תשתית".

Eldan
אלדן ציוד אלקטרוני בע"מ
הנדסאי אלקטרוניקה
למתן שירות לציוד רנטגן
* יועדפו בעלי נסיון של שנתיים בציוד רנטגן
* מגורים באזור ירושלים או תל־אביב
* רצוי ידיעת אנגלית וצרפתית טכנית
רכב צמוד, השתלמויות בחו"ל, 5 ימי עבודה בשבוע.
נא לפנות מיום א' בטלפון 02-534288 לצביה או לסיגל לקביעת ראיון.
– סודיות מובטחת –

בטחון אזרחי
CITIZENS SECURITY SERVICES
דרושים בחורים/בחורות
לתפקיד בטחוני מעניין בנמל התעופה בן־גוריון
תנאי קבלה:
* בוגרי שירות צבאי * 12 שנות לימוד
* דוברי אנגלית ברמה טובה.
(הראיון יערך באנגלית) יתרון לשפה נוספת
* מצב בריאותי תקין * עד גיל 26
* מגורים באזור המרכז־דרום.
ועדת קבלה תיערך ביום ב' 1.9.86 בשעה 09.30 בנתב"ג, בנאשים בשער מס' 4.
נא להצטייד בת.זהות, פ.תילאים ו־2 תמונות.
אין העבודה מוצעת למי שאינו יכול להתחייב למשרה מלאה למשך חצי שנה לפחות.
★ אבטחה ★ שמירה ★ שרותים מיוחדים
סניף נתב"ג - 03-9721284

מנהל מכירות
בחברה מתפתחת
בשטח העיתונות
בעלת אפיקי פירסום בלעדיים
נסיון בהפעלת
נציגי מכירות — חובה!!!
לראיון: ליאור 03-650737-8.655134

דרושים
נהגים
למערבלי בטון
בעלי נסיון
מרעננה והסביבה
לטלפן: 052-27792

למשרד חוקרים גדול
דרושים חוקרים
בעיקר בענף הנזיקין
עם רשיון חוקר
נא לפנות עם קורות חיים בכתב־יד, לת.ד. 33025 ת"א, מיקוד 61330, עבור צבי.

דרושה מפעילת
סדר צילום
קומפ אדיט / CompAdit
בשפות עברית אנגלית
משכורת גבוהה למתאימה
★ למשרה מלאה בלבד
★ נסיון מוכח בעבודה
★אנא פני לת.ד מס' 14012 ת"א בצרוף קורות חיים. סודיות מובטחת.

בשרי יוז'
לחנותנו במרכז מסחרי רימון בקיראון
דרושים:
מוכרים/מוכרות
בעלי נסיון
במכירת בשר.
לפנות
לטל: 052-70785 70511

חיפה כימיקלים
דרושים
מהנדס/ת כימיה
- לעבודה מעניינת בצוות מקצועי במתקני ייצור.
- נסיון של מספר שנים בתעשיה - יתרון.
תנאים טובים למועמד המתאים.
טכנאי/ת כימיה
לעבודה זמנית במעבדת המפעל.
העבודה במשמרות כולל שבתות וחגים.
מועמדים מתאימים יפנו בכתב למחלקת המנגנון ת.ד. 1809 מפרץ חיפה או טלפונית 04-726051. ימים א'- ה' שעות: 07.30-15.30

לסניף תל אביב של חברת תיירות גדולה
דרוש/ה
פקיד/ת נסיעות
BOOKING CLERK
הכישורים הדרושים:
* נסיון בעבודות OUTGOING
* שליטה מלאה בעברית ואנגלית
– שפות נוספות יתרון.
מועמדים מתאימים מתבקשים להתקשר לכרוז ארם, טלפון 03-650862.

לחברת אגיס בע"מ
דרוש/ה
תעמלן/נית רפואי/ת
הכישורים הדרושים:
• רקע במדעי הטבע או במקצוע פרא רפואי
• שליטה בשפה האנגלית
• בעל רשיון נהיגה
• מגורים באזור ת"א
נא לפנות בכתב לת.ד. 20087 ת"א 61200 עבור המחלקה המדעית (א.ג.)

מפגש עם קראוף על כוס קפה

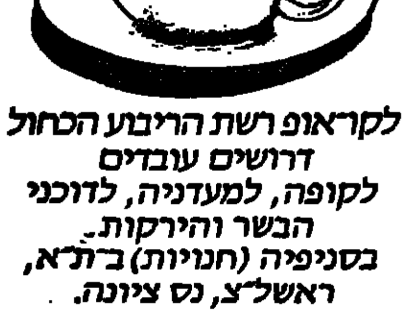

לקראוף רשת הריבוע הכחול דרושים עובדים
לקופה, למעדניה, לדוכני הבשר והירקות.
בסניפיה (חנויות) בת"א, ראשל"צ, נס ציונה.
* * *
בואו להפגש עמנו ביום א' 31 באוגוסט 86 בשעה 16.00.
משרדי הרשת ברח' תפוצות ישראל 13, גבעתיים. (אזור המלאכה גבעתיים)
לקבלת פרטים טלפון:
03-773448 או 03-779141-5
קו פנימי 279.
* * *
בקראוף תוכלו למצוא את מקומכם.
טוב לעבוד בקראוף.

חברת החשמל לישראל בע"מ
דרוש
כלכלן/ית
למחלקה לכלכלה ותכנון לטווח ארוך באגף החשב הכללי
הכישורים הדרושים:
★ בוגר כלכלה וסטטיסטיקה ברמת הישגים גבוהה (רצוי בעל תואר שני בכלכלה).
★ נסיון מעשי בתחום מחקר ותכנון כלכלי
★ ידע בשפות תכנות ונסיון במיחשוב עבודות בתחום תכנון כלכלי.
המעוניינים/ות במשרה הנ"ל יפנו בכתב, בצרוף קורות חיים, אל מחלקת כח־אדם - המשרד הראשי, ת"ד 10 חיפה - 31000

אקספרטים EXPER-TEAM
לחברה תעשייתי העוסקת בתחום המתכת
דרוש
מנהל ייצור
העיסוק: ניהול הייצור, הנדסה, תפ"י ופיקוח על קבלני משנה
הכישורים: מהנדס תעשייה וניהול, השכלה בתחום המכונות - יתרון. נסיון בענף המתכת, מסגרות. נסיון בניהול צוות גדול.
גיל: 35-30
מקום העבודה: תל־אביב.
המועמדים המתאימים יפנו בכתב יד בצירוף קורות חיים לת.ד. 189 רמת־גן 52101. סודיות מובטחת.

משאבי אנוש
גיוס והערכת מנהלים בע"מ
אנו מחפשים עבור לקוחתנו
חברה צעירה המפתחת, מייצרת ומשווקת מוצרים חקלאיים עתירי טכנולוגיה שעיקרם לייצוא
מנהל כללי
האתגר: הצמחת החברה למימדים בינלאומיים
התמורה: השתתפות בפירות ההצלחה.
הכישורים: ניסיון מקיף בניהול כללי כולל שיווק לייצוא (יתרון למוצרי צריכה).
הבנה עיסקית מוכחת.
שליטה מלאה באנגלית.
לחברה גיבוי כספי מוצק, מוצרים יחודיים ורוח יזמות.
המועמדים המתאימים יפנו בכתב יד בצירוף קורות חיים לת.ד. 189 רמת־גן 52101. סודיות מובטחת.

U-MAN
עבור אחד מלקוחותינו, מפעל פלסטיקה מוביל בתחומו, דרושים:
מנהל ייצור
בעל נסיון בתחום הפלסטיק, לניהול עצמאי ואחראי של הייצור. אנגלית טובה ונישה לאיכות מוצר גבוהה.
בונה תבניות
בעל נסיון וידע מוכח בתחום בניית תבניות הזרקה. בעל מקצוע מעולה ויכולת לתכנן ולבצע באופן עצמאי.
העבודה במרכז הארץ. שכר ותנאים טובים למתאימים. להתקשר לשוש, 03/292949. סודיות מובטחת לפונים.

U-MAN
עבור אחת מלקוחותינו, חברה מובילה בתחום התוכנה והמחשבים, דרושים
אנשי מכירות מעולים
מועמדים והורצים, בעלי נסיון והצלחה מוכחת בתחום המכירות, רצוי בענף המחשבים והתוכנה.
אפשרות להכנסה גבוהה מאד למתאימים.
מגורים בגוש דן.
!! ההזדמנות שלך לעבוד בחברה מובילה!
להתקשר לשוש בטל. 03/292949
סודיות מובטחת לפונים.

לעבוד כמו מלך... במלון המלך שלמה.
למלון המלך שלמה באילת
מלון הנופש הגדול והמפואר בישראל
דרוש
נגר מקצועי עם נסיון
תנאים טובים למועמד המתאים.
לפרטים נוספים, נא להתקשר לטל' כ"א.
טל': 059-79111.
ישרוטל ניהול מלונות בע"מ

לחברת שיווק
דרוש
אחראי על מחסן
באזור המרכז
הכישורים הדרושים:
— נסיון של 5 שנים במחסנאות
— יכולת עבודה בתנאי לחץ
— כושר ניהול צוות עובדים
נא לפנות בכתב, לת.ד. 729 ת"א 61007 מסרה ל־38.
— סודיות מובטחת —

هكذا من الاصل

هكذا من الأصل

שלמה דהן – מזכיר הסתדרות פועלי הבנין

שלמה דהן, המזכיר הנבחר של הסתדרות פועלי הבניין:

„להחזיר לענף את כוח המשיכה שלו"

מאת ניסן פרידמן

ב־18 באוגוסט 1986 בחר מרכז הסתדרות פועלי הבניין בשלמה דהן למזכיר הכללי של הסתדרות פועלי הבניין. למעשה, הוא כיהן בתפקיד יותר מחצי שנה לפני הבחירה הרשמית, מאז חלה המזכיר הקודם, אניס בר־יוסף מחלה שממנה לא קם עוד.

דהן – פועל בניין בצעירותו ובעל נסיון עשיר בפעילות ציבורית – נולד במארוקו בשנת 1936, הגיע לארץ עם עליית הנוער ב־1950 והתחנך בקיבוץ גבעת ברנר, עד גיוסו לנח"ל. ב־1958 עבר לבאר־שבע והצטרף להוריו שהגיעו לשם כעולים חדשים.

בשעות היום עבד דהן בבניין ובערבים עסק בהדרכת נערים עובדים. ב־1960 נקרא מהפיגום לכהן כמזכיר אגודת פועלי הבניין במועצת פועלי באר־שבע.

זמן־מה אחר־כך נבחר לחבר מזכירות מרכז הסתדרות פועלי הבניין.

ב־1976 נקרא מבירת הנגב לעבוד במרכז הסתדרות פועלי הבניין. בשנתיים האחרונות כיהן כממלא מקומו של בר־יוסף.

על תפקידו החדש אומר דהן: „היום אני חייב להביא בחשבון שהאחריות שלי היא אחריות כוללת. מעקרונותי לא אסטה ואשאר נאמן לפועלי הבניין. מעשית, אצטרך לראות את הדברים בחיי היום־יום מאווית־ראיה רחבה יותר. ככל שעולים לפיסגה יותר גבוהה, האופקים מתרחבים".

חבריו מעידים עליו שהוא איש נעים הליכות, אך תקיף מאוד בכל הקשור לתפקיד ולדאגה לעובדים. הוא נחשב למנהיג טבעי ועממי ולאיש ארגון מעולה, בין היתר גם בזכות היותו בוגר המכללה למינהל.

דהן: „אני לא חדש במערכת. חברי הטילו עלי תפקיד קשה ואחראי, אני מלא מרץ ונכונות לעשות יחד איתם, במסירות ובנאמנות, כדי להקל את מצוקת פועלי הבניין".

שלוש בעיות עיקריות עומדות על סדר־יומו של המזכ"ל החדש: בעיית השכר הנמוך, בעיית העבודה הבלתי־מאורגנת ובעיית קרן הביטוח לפועלי הבניין.

על נושא השכר אומר דהן: „בעבר היתה סולל־בונה, על חברות־הבת שלה, המובילה במשק בתחום השכר ותנאי העובדים. מבחינת הדאגה לעובדים היא היתה גאוות ההסתדרות. לאחרונה, בגלל מצבה הקשה, מגמה זו הולכת ומיטשטשת. השאלה היא מה ייעודו של משק הסתדרותי, אם לא להיות חלוץ לפני המחנה?"

„בעבר", אומר המזכ"ל החדש, „היה השכר הגבוה בענף הבניין פיתוי גדול לדור הצעיר, אך מי יסכים היום לטפס על פיגומים בעבור 300 עד 650 ש"ח לחודש, שהם השכר הנוכחי?"

ב־6 באוגוסט השנה הכריזה הסתדרות פועלי הבניין על סכסוך עבודה עם מרכז הקבלנים. „זה היה סכסוך העבודה הראשון שלנו מאז הקמתנו", אומר דהן. נערכנו במלוא הרצינות למאבק לתיקון שכר פועלי הבניין. הסכמנו לבטל את הסכסוך לאחר שהקבלנים ניאותו להעניק לעובדים תוספת שכר של 10%. איננו רואים בכך סוף־פסוק, אלא ראשית התהליך לשינוי משמעותי של תעריפי השכר".

דהן פנה לקבלנים וביקש לקיים דיון מקיף עם הנשיאות שלהם ועם ועדת העבודה, כדי להעלות לפניהם בעיות כלליות של פועלי הבניין ולהתוות מדיניות חדשה.

בנושא העבודה הבלתי־מאורגנת נתקל דהן בבעיה: 40,000 איש מתוך 80,000 פועלי הבניין בארץ – מחצית כוח האדם בבניה – הם תושבי השטחים.

דהן: „אין לנו התנגדות להעסקת פועלים מהשטחים מבחינה מקצועית ובלבד שיהיו מאורגנים. אני מאמין רק בפתרון ממלכתי; על הממשלה לתת הסכמתה לכך שהסתדרות פועלי הבניין תארגן את פועלי השטחים ותגבה בעד כולם תנאים סוציאליים.

„שר השיכון והבינוי, דוד לוי, מינה ועדה לנושא זה, אולם מעט מאד זז מאז. בכוונתנו לדרוש חידוש הדיונים ולהגיע לפתרון, כדי להציל את הענף, העומד לפני התמוטטות".

„האינטרס הלאומי מחייב לחולל תפנית בהרכב העובדים, כדי שהפועלים מהשטחים, שהם כיום חוטבי עצים ושואבי מים שלנו, לא יהיו עיקר בוני הארץ. אם רוצים שפועלים ישראליים יגיעו למקצוע, יש לקבוע תנאים משכים ומפתים.

„המצב במשק קשה ואנו מוכנים להירתם למשימה ולסייע בהתגברות על הקשיים, אבל חלוקת העול צריכה להיות צודקת. אין שום הצדקה לכך שפועל בניין יקבל שכר כה נמוך, שבקושי יאפשר לו לקיים את משפחתו".

גם בנושא העבודה הבלתי־מאורגנת פנה דהן למרכז הקבלנים, כדי שיראו בחיסולה גם יעד שלהם ויסייעו במאבק נגדה.

קרן הביטוח של פועלי הבניין נמצאת במצוקה. דהן אומר שהסתדרות פועלי הבניין החלה לטפל בנושא. הוא מוסיף: „ההסתדרות יושבת על המדוכה. אנו מאמינים שהדרך לפתרון הבעיה היא באיחוד קרנות הפנסיה, בהעמקת הגביה ובפעולות ארגוניות".

המזכ"ל החדש מבהיר כי שלוש הבעיות המרכזיות שהעלה אינן היחידות. לפועלי הבניין יש שורה של נושאים עניינים, שיעלו על סדר־היום במשך הזמן, אבל בראש ובראשונה מבקש דהן להחזיר לענף את כוח המשיכה שלו.

דהן: „זה לא פשוט. המשימה מסובכת. אף־על־פי שענף הבניה נמצא במשבר, עדיין יש ביקוש לידיים עובדות, אך תנאי העבודה הקשים מבריחים את העובדים הצעירים. בגלל העבודה הבלתי־מאורגנת, הזולה מאוד, נתונים הפועלים שלנו בסד מבחינת תביעות השכר. אני מאמין שיימצא הפתרון ונעלה על דרך המלך".

לחברנו היקר
שלמה דהן
עם היבחרך לתפקיד המזכיר הרביעי של
הסתדרות פועלי הבנין
מלווה אותך ברכתנו הנאמנה
קרן הביטוח והפנסיה של פועלי הבנין ועבודות ציבוריות

לשלמה דהן
עם כניסתך לתפקיד
מזכיר הסתדרות פועלי הבנין
שא ברכתנו החמה
להמשך עשיה פוריה
עלה והצלח!
בית רסקו

לשלמה דהן
להיבחרך לתפקיד הרם של
מזכיר הסתדרות פועלי הבנין
שא ברכה
להצלחה בניווט פועלי הבנין בישראל
בית סולל־בונה

לשלמה דהן
ברכותינו להיבחרך
איחולינו
להצלחה בתפקידך
כה־לחי!
תעשית אבן וסיד
ההנהלה והעובדים

לשלמה דהן
עם היבחרך
כמזכיר
הסתדרות פועלי הבנין
שא ברכה
להצלחה בתפקידך הקשה והחשוב
ארגון ארצי של היציבים והקבועים בחברות בנ"מ

לשלמה דהן
ברכות ואיחולים
להצלחה בתפקיד
מזכיר הסתדרות פועלי הבנין
עלה והצלח!
קבוצת חברות הבניה
א. צ. ברנוביץ

לידידנו
שלמה דהן
עם כניסתך לתפקיד
מזכיר הסתדרות פועלי הבנין
שא ברכה חמה
מרכז הקבלנים והבונים בישראל

למר **שלמה דהן**
שא ברכת הצלחה
עם היבחרך לתפקיד
מזכיר הסתדרות פועלי הבנין
יחד נתרום לבנין ארצנו
מעהב
חברה לשיכון בנין ופיתוח בע"מ

לשלמה דהן
עם כניסתך לתפקידך הרם
כמזכיר הסתדרות פועלי הבנין
שא ברכותינו הנאמנות
להמשך פעילות ברוכה בעתיד
איטונג בע"מ
ההנהלה וצוות העובדים

מזכירות הועד הארצי
של עובדי קרן הביטוח לפועלי הבנין
מברכת בשמה ובשם כל עובדי הבנין
את הח' **שלמה דהן**
לרגל היבחרו לתפקיד
מזכיר הסתדרות פועלי הבנין
ויו"ר הנהלת קרן הביטוח
ומאחלים לו הצלחה

ברכת
ארגון היציבים בסולל בונה
לחברנו שלמה דהן
חבר הועד הארצי
להיבחרו לתפקיד הרם –
מזכיר הסתדרות פועלי הבנין
עלה והצלח!
הועד הארצי
של ארגון היציבים בסולל בונה

לשלמה דהן
שא ברכת הצלחה
עם היבחרך לתפקיד
מזכיר הסתדרות פועלי הבנין
ארגון הגימלאים היציבים בסולל־בונה ובחברות
הועד הארצי

לשלמה דהן
עם היכנסך לתפקיד
מזכיר הסתדרות פועלי הבנין
שא ברכה חמה
להמשך הדרך
מתתיהו ליפשיץ בע"מ
פיתוח השקעות ובניה
ירושלים, רח' המלך ג'ורג' 43, ת.ד. 7226, טל' 02-225471

לשלמה דהן
עם היבחרך לתפקיד המכובד –
מזכיר הסתדרות פועלי הבנין
ועל עמידתך האיתנה ופעלך הרב
למען עובדי „רסקו"
שא ברכת חברים חמה
להצלחה בתפקידך
מהמעריכים והמוקירים אותך
ארגון היציבים והקבועים בחברת רסקו

לשלמה דהן
המזכיר הנבחר של
הסתדרות פועלי הבנין
שלוחה ברכת
הצלחה בהמשך הדרך
אזורים
חטיבת הבניה של קבוצת כלל

לשלמה דהן
עם כניסתך לתפקיד
מזכיר הסתדרות פועלי הבנין
שא ברכה חמה
להצלחה בפעילותך הפוריה
רמט בע"מ

חברנו היקר **שלמה דהן**
אנו מברכים אותך עם כניסתך
לתפקידך החשוב והאחראי
מזכיר הסתדרות פועלי הבנין
מי יתן ותפעל לטובת הציבור שעליו אתה מופקד, והראוי כל־כך לזכויות ולהישגים – הן הפעילים והן הגימלאים
ארגון הגימלאים הכללי
קרן הביטוח והפנסיה של פועלי הבנין
הועד הארצי

לשלמה דהן
עם היבחרך לתפקיד
מזכיר הסתדרות פועלי הבנין
שא ברכת
כה־לחי!
מזכירות הועד הארצי של
פועלי המחצבות
וכל העובדים באבן וסיד

מחודש לחודש בחקלאות

ארה"ב הורסת את שוק הכותנה בעולם

על ידי תמיכה מסיבית במגדלי הכותנה שלה, בהשקעה של מיליארדי דולרים, הורסת ארה"ב את שוק הכותנה העולמי — על כך מוסר „ידיעון" מועצת־הכותנה מסוף החודש שעבר ברשימה מפורסמת תחת הכותרת „מלחמת גוג ומגוג". וכך נאמר שם בין השאר:

באמריקה ה„ליברלית", שם הצטבר בשנתיים האחרונות מלאי של תשעה מיליוני כריכות כותנה (בפול מהנורמלי), הנדות למחיר מובטח גבוה מאוד בו קנתה הממשלה את הכותנה מהחקלאים, אמר הממשל לחקלאים: „תייצאו את הכותנה בכל מחיר שהוא גבוה מחמישה סנט לליברה. את ההשלמה למחיר המובטח תקבלו בסחורה שנמצאת במחסני הממשלה". ארה"ב המתיימרת להיות מגן חופש המסחר, המתנגדת התקיפה להתערבות ממשלות, בה הביטוי מחיר היצף (דמפינג) הוא מושג הגובל בפלילים, הוליכה לזרוק לשוק העולמי כמויות גדולות של כותנה ב„מחיר תחרותי" שתחתיתו במעט שאינה מתגבלת. כדי להשתחרר מעודף מלאי ארבעה וחצי מיליוני כריכות מופעלת תוכנית, שאינה מתחשבת בעירעור של ענף עולמי המקיף כ־75 מיליוני כריכות, ופועלת כמו „פיל בחנות של חרסינה"... שיטה זו מאפשרת מניפולציה הסרת תקדים במחירים מצד סוחרי כותנה אמריקאים מסויימים, ההולכת ומזינה את עצמה כאש מתלקחת וכבר מזמן חרגה מכל מה שתיכנן „ארכיטקט התוכנית". תמורת כריכה אחת של כותנה, שסוחר אמריקאי קונה מהמלאי במחיר מוזל ביותר, הוא יקבל כמעט שתי כריכות נוספות בחינם.

עוצמת המהלומה האמריקאית והשפעתה על המחירים בשוק העולמי, מהווה איום כה חריף לפריצת מגדלות הכותנה, שמדינתן אינן יכולות לשבת בחיבוק ידיים או בדרמתן (דבר שאולי היו עושות לו בדיניות ארה"ב היתה מתונה יותר). ברית־המועצות, סין ואחרות מסיבות מלחמה שערה ומפחיתות מחיריהן בהתאמה לארה"ב. מדינות נוספות, סוציאליסטיות וקפיטליסטיות כאחת, מעמידות לרשות חקלאיהן סיוע מסיבי לעמידה זמנית בפרץ, עד יחלוף ה„הוריקן". אפילו ממשלת אוסטרליה, המעוז האחרון במדינות המפותחות לחקלאות כותנה בלתי נתמכת, שוקלת התגייסות רבתי.

אפשרות מציאותית, שיש למנעה בתקיפות, היא שהחלל היחיד שיהא מוטל בשדה־הקרב, לאחר עבור הזעם העולמי ואיחור השכנים, יהיה ענף־הכותנה המפואר של ישראל הקטנה. יש למנוע שענף הכותנה שלנו, בעל ההישגים הטכנולוגיים המפליגים, שזכו להערכת הכל, שפיתח שימוש מושכל וחסכוני במים בכלל ובמים שוליים בפרט; ענף המביא תמורה מוספת משמעותית לכל דולר יצוא, לא יהיה באופן פרדוקסלי הקרבן היחיד במלחמת הכותנה העולמית.

ענף הפירות לספר השיאים הישראלי

את מנכ"ל מועצת הפירות עזרא מאיר פגשנו בשעת בוקר של סוף החודש שעבר במצבירות ברוזים והיה תענוג להקשיב אל שיחו. אט־אט התוודענו מפיו על ההצלחה הגדולה של ענף הפירות השנה, אשר לכל אורך העונה וגם על פי התחזית לעונת פירות הסתיו, שעמדה רק בראשיתה, הוליכה את הענף בשוק המקומי וביצוא מהישג להישג ולכמה שיאים חדשים. ראשית כל היתה זו עונה טובה מאוד — השלישית הרצופה — וזה כמעט אינו קורה בפירות, שבחלקם קיימת באופן טבעי סירוגיות ביבולים. בירקות, למשל, אומר עזרא, יכולים להיות באותה עונה עודפים כיותרים במלפפונים ומחסור חמור בעגבניות, או להיפך. בפירות, מסתבר, ישנה תחלופה טובה בכל סוגי הפירות, ולכרבה ההפתעה הדבר קרה גם בשוק המקומי וגם ביצוא. היום, אומר עזרא, בתום שלושה וחצי חודשי הקיץ בשיווק הפירות, ההספקה סוידה ברמה של אשתקד, מעל לעשרים אלף טונות בחודש לשוק המאכל, ללא עודפים וללא מחסור. בזכות מזג־האויר הטוב לא היו בשום פרי תקופות שפע קצרות שחייבו הורדה דרסטית של המחירים או, חלילה, השמדה (כפי שהיה ב־1981). הדבר יצר הרגלי קניה יציבים יותר אצל הקונים, ברמות מחירים סבירות ובמבחר גדול וחמין לכולם, במחירים משקל אחד ועד 5־6 לק"ג. בעצם, אנחנו עדיין באמצע העונה, אבל כל הסימנים מעידים כי מצב זהה ישרור בחודשי הסתיו, שמאפיינת אותם צריכה גדולה של ענבים, תפוחים ושזיפים בשוק המקומי.

השיווק התנהלה בעיצומה של עונת יצוא הקיץ, שיקיף 5000 טונות ענבים, כ־1500 טונות מנגו ועוד כאלף טונות פירות אחרים (רימונים, פאפאיה, קרמבולה, ליצ'י, צברים ומשלוחים נסיוניים של שזיפים למזרח־הרחוק) אולם היצוא הגדול והעיקרי של ענף הפירות עדיין לפנינו, עם היפתח עונת היצוא 1986/87 בסוף החודש הבא במשלוחים ראשונים של אבוקדו, ובהמשך אפרסמון, קיווי, תמרים, בננות, אגוזים ועוד. אומדן היבולים של פירות הסתיו מפתיע. מצפים למאה ועשרת אלפים טונות אבוקדו, לחמישה־עשר אלף טונות אפרסמון (בשני אלה עליית יבול של 60 אחוז) וכן יבול של כשמונים אלף טונות, תוספת מעטה בגלל החשש כי במקומות מסויימים יחסרו מים להשקיה אחרונה. בתוכנית היצוא 80 אלף טונות אבוקדו (52) כארבעת אלפים טונות אפרסמון (1900), כעשרת אלפים טונות בננות, חלק ללבנון וחלק לאירופה. יבול התמרים ינוע בין ששה לשבעת אלפים טונות ומהם ליצוא אלפיים וחמש מאות טונות תמרים יבשים ולחים. תוכנית היצוא הכוללת של ענף הפירות בשנה הבאה תהיה יצוא של יותר ממאה אלף טונות פירות והכנסה חזויה של כמאה מיליון דולר. וזה, אכן, יהיה השיא, הראוי להירשם בספר השיאים של החקלאות בישראל.

מהפיכה שקטה באריזה החקלאית

מאת מ. יסוד

באריזות הירקות והפירות לפני הספקתם לשווקים, אם לצריכה המקומית ואם לתעשיה או ליצוא, היו מקובלים במשך שנים רבות תיבות־השדה מעץ, תיבות הברוס מעץ דק, ששימשו בעיקר לפרי־הדר ואח"כ הקרטונים, המשמשים עד היום הן ליצוא והן לצרכים אחרים. בעוד תיבות־העץ המוחזרות לאחר השימוש היה בהן הרבה פחת ושבר והצריכו עבודה רבה בשיחזור ותיקון, כדי שאפשר יהיה להשתמש בהן שוב, הרי הקרטונים נועדו לשימוש חד־פעמי בלתי חוזר. הן במקרה הראשון, בתיבות־העץ, והן בשני — בקרטונים היתה האריזה יקרה מאוד, תלויה ביבוא חומרי־הגלם ובסופו של דבר גם לא תמיד יעילה ומספקת את צרכי המסחר והשיווק המודרניים. עם הופעת הפלסטיקה החלה ראשית המפנה באריזות הפירות והירקות. תיבת האריזה מפלסטיקה נראתה יציבה יותר, בלתי שבירה וניתנת לשימוש חוזר לאחר ניקוי ושטיפה, כמה וכמה פעמים, אך גם בה היו חסרונות רבים שלא כאן המקום לפרטם, אך עיקר הקושי היה בתובלה, מחמת הנפח הרב ובלי שניתן היה לקפלם כפי שניתן לקפל את תיבות הברוס או את הקרטונים.

בראשית החודש, לאחר מהצית שנה ראשונה של ייצור ושיווק, ביקרנו, בהזמנת החברה מרכז־הארגזים בע"מ, במפעלה הגדול המשתרע על שטח של שלושים דונם בשכונת „עזרא" בדרום תל־אביב. כאן מייצרים על פי פטנט מקורי תיבת־אריזה פלסטית מחומר גלם מיובא המצויינת בכמה וכמה מעלות שנעדרו מתיבות־האריזה הפלסטית בעבר.

● התיבה הזאת ניתנת לקיפול ובכך נוחה מאוד להובלה ללקוחות והיא בעלת צורה אסטטית נאה ומושכת את העין.

● מבנה התיבה, כמעין רשת, מאפשר איוורור מרבי לתוצרת שבתוכה, כך שהיא תגיע לשווקים טריה, באיכות גבוהה, שתאריך את חיי המדף שלה.

● מבנה התיבה מחייב את החקלאי להקפיד יותר על מיון הפרי, היות ורוכש התוצרת יכול לראות את תכולתה במבט עין בלבד וזה יאפשר לו גם לקבל תמורה גבוהה יותר לתוצרתו.

● בהיות התיבה בנויה בשיטת ה„לגו" המאפשרת משטח קל יותר, יקטן גם באופן משמעותי שיעור הפחת לתוצרת, כי אין מעיכת סחורה וקריעות של תיבות.

● החקלאי אינו צריך לקשור את האריזה על כלי־הרכב — דבר שיש בו חסכון כספי רב (מושב חצבה הודיע כי חסך בעונה אחת הוצאה של כ־50 אלף דולר על סרטי־קשירה).

● ניצול מרבי בהעמסה על משאית, הן בשיטת המשטח והן על המשאית עצמה.

● יש גם יסוד סביר להניח כי לתיבה זו תהיה גם השפעה ממשית לצימצום פער התיווך, כי מהקמעונאי תימנע הטענה הידועה כי חלק מהתוצרת שקיבל מהסיטונאי היה פגום וכי יש לו שיעורי פחת גבוהים.

● לפי הערכת מנהל המפעל שלמה שחם־דרוב ושותפו אהרון שנאם, שאיתם סיירנו במפעל, מגיע בתיבות אלו החסכון בהובלה בלבד לכדי 30־40 אחוז.

בשנים האחרונות חל פיתוח טכנולוגי רב־משמעות בייצור החקלאי, התפוקה ליחידת ייצור גדלה והחלו לפיתוח שיטות עבודה חדשות וטיפוח זנים חדשים וכן גדלה במקביל צריכת הפירות והירקות, שבה עומדת ישראל באחד המקומות הראשונים בעולם, היות והבדלי האקלים שבה מן הצפון הקר ועד לערבה הלוהטת, מאפשרים לגדל בה פירות וירקות במגוון רחב ביותר לאורך כל חודשי השנה.

לבעיה כיצד לשווק את כל אלה ולספקם לצרכנים בארץ ובחו"ל במירב היעילות וככל האפשר בפחות ופחות הוצאות, תתרום התיבה החדשה של „מרכז הארגזים" בע"מ תרומה נכבדה ביותר. להלן קצת נתונים שמסרו מנהלי המפעל, בתשובה לשאלות:

● בעבר הושקעו ע"י המדינה 80־100 מיליון דולר לשנה ביבוא הקרטונים ששימשו לאריזה חד־פעמית. תיבת־האריזה הפלסטית, לאחר חיטוי ושטיפה אוטומטית, יכולה לשמש לאריזה חוזרת 15 פעם ובכך לחסוך במחזור של חמש שנים אחרי ההשקעה הראשונית הגבוהה, 80 אחוז מההוצאות.

● במפעל הושקעו כארבעה מיליוני דולרים. כיום מייצרים בו כ־180 אלף יחידות־אריזה לחודש ובמגמה להגיע בקרוב ל־250 אלף יחידות, כאשר יגיע ציוד אוטומטי נוסף והמפעל יעבוד בשלוש משמרות רצופות. בינתיים אין המפעל יכול לספק את הביקוש הרב לאריזות בארץ. אבל ישנה כבר תוכנית לפרוץ לשוקי היצוא ואפילו הזמנות ראשונות בכמויות של שניים וחצי מיליוני תיבות כבר הגיעו מארה"ב, מיפאן וגם ארצות אחרות בתור, וזאת, מלבד היצוא העקיף באמצעות תוצרת „אגרקסקו" ומועצת־הפירות. מנהל מר"ב על השימוש בתיבה גם עם מועצת־ההדרים וגם מועצת הפירות כאשר ליצוא האבוקדו.

אנשי המפעל הסבירו כי פיתוח התיבה החדשה נעשה לאחר נסיונות שנמשכו תקופה ארוכה, בשיתוף מוסדות־מדע, הטכניון בחיפה ומהנדסי ייצור, עד שהגיעו לדגם אריזה זה, שאפשר לראות בו מהפיכה שקטה בתחום האריזה החקלאית, שתפתח תקופה חדשה ומתקדמת בתחום רגיש זה, שהמדינה פיגרה בו בעבר, כאשר בעיות ודרכי הסחר והשיווק לא הדביקו את ההישגים הגדולים בייצור.

השוק המקומי מתחרה ביצוא

גם ב„אגרקסקו" מדברים על שיאים ביצוא החקלאי ובתמורה הגבוהה לתוצרת, אך מצרים על החמצת אפשרויות התקדמות נוספת ואי־ניצול כל הפוטנציאל הטמון במשק החקלאי שלנו. במסיבת־עתונאים לסיכום עונת היצוא 1985/86 התריע מנכ"ל „אגרקסקו" ד"ר אמנון אביעד על כך שהשוק המקומי, המוכן לשלם מחירים גבוהים לתוצרת, מתחרה ביצוא ואפילו שזה משיג מחירי שיא. לדוגמא הביא את הענבים ואת המלונים „גליה". הענבים הכניסו בעונה זו 1600 דולר פו"ב לטונה, לעומת 800 דולר אשתקד, אך חלק מבעלי הענבים העדיף למכור אותם בשוק המקומי במקום לשלחם ליצוא.

במלוני „גליה" נמכרו לחו"ל רק חמישים אחוז מהכמות שהיתה מתוכננת ליצוא, כי הפרי נמכר בשוק המקומי במחירים טובים. מנכ"ל „אגרקסקו" לא אמר זאת, אך לנו מותר לקבוע כאן כי אותם חקלאים שאינם עומדים בחוזי ההספקה ל„אגרקסקו" ומונעים ממנה את הפרי הראוי ליצוא, פוגעים בכלכלת המדינה ע"י צימצום ההכנסה במטבע־זר ולעיתים אף עושים זאת תוך התחמקות מתשלום מיסים על מכירות אלו.

„אגרקסקו" ייצאה בעונת 1985/86 — מאתיים ועשרת אלפים טונות ותמורה של 160 מיליון דולר אשתקד. כלומר, על תוספת של חמישה אחוזים בכמות נתקבלה תוספת של 37 אחוז בתמורה. עונת יצוא הפרחים — אמר ד"ר עמיעד — היתה הגדולה והמוצלחת בענף מאז קומו ולכך תרמו: א. התחזקות המטבעות האירופאיים כלפי הדולר בשיעור של שלושים אחוז בממוצע לעונה. ב. שיפור באיכות הפרחים בהשוואה לעונות קודמות והקצאה אופטימלית בין הסניפים. ג. גידול בכמויות ומחירים טובים יותר באירופה ובארה"ב. באמצעות צנורות השיווק של „כרמל" ובורסות־הפרחים בגרמניה ובהולנד נמכרו בעונה זו 745 מיליון פרחים, בתמורה פו"ב של כשמונים מיליון דולר, שהם עליה של 7 אחוזים בכמות וכ־60 אחוז בפדיון. לכך יש להוסיף את צמחי־הבית וחומרי הריבוי, שהכניסו עוד 10 מיליוני דולרים ובמהלך העונה עשו צעד גדול לפיתוח השוק האמריקאי שתרם להכנסה זו יותר ממיליון דולר.

בענף־הפירות יוצאו כששים אלף טונות בתמורה של 65 מיליון דולר פו"ב, הכמות המיוצאת היתה, אמנם, קטנה מאשתקד, אך העליה בפדיון הגיעה ל־45 אחוז. האבוקדו הוא הגדול בענף יצוא הפירות. יצואו הגיע ל־52 אלף טונות, פחות בשמונת אלפים טונות מהתחזית בראשית העונה. לעומת זאת מצפים בעונה הקרובה לעליה גדולה וליצוא שמונים אלף טונות אבוקדו.

בענף הירקות יוצאו מעל 110 אלפים טונות, כמות זהה לעונה שלפני כן, בתמורה של 46 מיליון דולר (35). בענף המוצרים הכלליים, הכולל תמרים, תוצרת ביאלוגית, כבדי־אווז ועוד, יוצאו כשלושה עשר אלף טונות בתמורה של 20 מיליון דולר פו"ב. כ־25 אחוז מתוצרת „אגרקסקו", בעיקר פרחים ותות־שדה, מיוצאים בדרך האויר, באמצעות חברות ק.א.ל. ו„אל־על" והשאר בתובלה ימית ע"י ארבע אניות־קירור שהפליגו בשתי הפלגות שבועיות בקו אשדוד־מרסיי, וכן באניות המועצה לשיווק פרי־הדר ליעדים שונים באירופה. בהלך העונה רכשו האחים עופר מישראל שתי אניות קירור להובלת תוצרת חקלאית מבעליהן האנגלים והן תפלגנה מעתה תחת דגל ישראל בשמותיהן החדשים: „אבוקדו" — כרמל, „גליה" — כרמל.

לשנה הבאה — אמר מנכ"ל „אגרקסקו" — אנו מצפים לשיא חדש ביצוא ובתמורה — 245 אלף טונות תוצרת ו־220 מיליון דולר פו"ב. „אגרקסקו" תרחיב את שיתוף הפעולה עם המועצה לשיווק פרי־הדר בתובלה משותפת לצפון־אירופה, בכוונה להוביל כשליש מהאניות לנמלים צפוניים, בנוסף לקו למרסיי. דרך זו תאפשר חסכון נוסף בהוצאות התובלה, תגביר את כושר התחרות בשווקים ותשאיר תמורה גבוהה יותר לחקלאים.

יצוא מועצת הבוטנים ב־1985/86 — 8.2 מיליון דולר

היצוא הכללי של מועצת־הבוטנים, המטפלת גם ביצוא תבלינים, פופקורן וחבניות, הסתכם בעונת 1985/86 במכירת 9.289 טונות והכנסה של 8,202,803 דולרים.

מכירת הבוטנים בקליפה הסתכמה ב־8,891 טונות, ו־18 טונות מקולפים, בתמורה של שבעה מיליון ו־636 אלף דולר; שבעה סוגי תבלינים (פטרוזיליה, אוריגנו, מליסה, נענה, מרווה, טרגון ועשב־לימון) נמכרו 218 טונות בתמורה של 476,295 דולר; 116 ק"ג פופקורן פדו 48,140 דולר; 46,280 ק"ג חבניות פדו 42,346 דולר.

שטח המזרע של הבוטנים תפס בעונה הנסקרת מעל ל־40 אלף דונם והיבול נטו שנאסף הגיע ל־17 אלף טונות. היצוא עלה, איפוא, על 50 אחוז מהיבול נטו.

בעונה הנוכחית חל גידול מסויים בשטח, שעלה עד 43.5 אלף ד'. מזה לחברה לשיווק בטנים וכותנה 87 אחוז, החקלאי־חדרה — 7 אחוזים, סנא־בטנים בע"מ — 6 אחוזים. כ־25 אלף ד' זרועים באזורי הנגב, אשקלון ולכיש, כ־12 אלף ד' באזורי רעננה וחדרה, כאלפיים ד' באיזור רחובות, 3350 ד' בגליל־העליון. קרוב לאלף דונם אצל המיעוטים ועוד כאלף ד' במקומות אחרים בצפון. הארץ — עפולה ועמק יזרעאל, בית־שאן, עמק הירדן ורמת־הגולן.

הבקר של חברת הורון מאכיל את הפרות והתרנגולות של קיבוץ חצרים

הפרות והתרנגולות של קיבוץ חצרים נהנות מבעשרה תפריטים שונים של מזון. את התפריטים מכינים במכון־התערובות של הקיבוץ בעזרת בקר C־500 של אומרון יפן. את התפריטים מכינים מחומרים שונים כגון: חיטה גרוסה, תירס גרוס, תירס בגרעינים, סורגום, סידנית ועוד.

מר אילן מישר, מנהל השיווק של חברת הורון, המייצגת בארץ בלעדית את אומרון יפן מסר כי הבקר האלקטרוני אחראי להכנת התפריטים השונים כשהוא משתמש לצורך זה בשמונה חומרים שונים — בכמויות שונות ובמיכלים שונים. תהליך העבודה הוא באופן שהבקר נותן פקודה לפתח של חומר מסויים להפתח, הוא שוקל את הכמות הנשפכת, כאשר נשקלת הכמות המתאימה, הוא נותן פקודה לפתח להיסגר, ועובר לחומר הבא. הבקר גם יודע לבחור את המיכלים המתאימים לכל סוג של תפריט, וכמובן גם מערבב את התערובות השונות.

חברת רגיס תייצג את „הייסטר" בארץ

חברת רגיס הידועה כחברה המשכירה ומוכרת את „הכלים עם הפסים הכחולים", כלים כבדים לעבודות עפר וציוד למפעלי תעשיה קיבלה בימים אלה את הייצוג הבלעדי של חברת הייסטר בארץ.

חברת הייסטר היא החברה הצועדת בראש בבניית מלגזות בכל העולם כולו. הייסטר מתמחה בעיקר בייצור מלגזות במבחר גדול ובמגוון רחב.

החברה מייצרת למעלה מ־70 דגמי מלגזות, החל ממלגזות בעלות כושר הרמה של 1 טון, לשרות מפעלים קטנים ובינוניים, ועד מלגזות ענק המסוגלות להרים 42 טון.

מלגזותיה של חברת הייסטר נפוצות מאוד, וניתן למצוא אותן ברחבי העולם, ממדבריות אסיה לנמלי אירופה ומיערות אפריקה למפעלי התעשיה העקיים של אמריקה.

הייסטר פופולרית בקרב מפעילי המלגזות בעולם, בעיקר בגלל תשומת הלב שמקדישה החברה להנדסת אנוש, וכל מלגזה שהמפעיל פעם הייסטר מתפעל מכושר ההמצאה של מהנדסי החברה הדואגים לנוחותו של המפעיל ולקלות הפעלת המלגזה.

ניתן למצוא את מלגזות חברת הייסטר במפעלים ותעשיות מהגדולים בארץ כגון: מפעלים קיבוציים, נמלים, תעשיות בטחוניות, תעשיות כימיות וכו'.

לכל טיפה יש „נען"

המטרה
למעלה מ־60 דגמים יחודיים של ממטירים. לשדה, לגן ולמטע.
טיפטוף
"נען טיף" - השיטה המתקדמת ביותר להשקייה בטפטוף - צינור "נען טיף" עם טפטפת אינטגרלית רגילה ומווסתת. במבחר גדול של ספיקות.
מכונת השקייה מידית
קטנה בממדים
גדולה בביצועים
שרות שדה
תכנון, ייעוץ, הדרכה וליווי אישי.

בית היוצר לכל שיטות ההשקייה.

להתראות ב„אגריטק" ביתן 19

נען-מוצרי השקייה בע"מ
המטרה וטיפטוף
צוות שרות השדה של נען עומד לשרותך
לקבלת פרטים נוספים קבוץ נען 73263, טל' 08-442233
ת"א ילפלי דרך בית 28, טל' 03-372544
שרות שדה טל' 08-442116 08-442120
פקסימיליה 08-442109

קורץ בע"מ
דיזל גנרטורים
ROLLS ROYCE Diesels
החברה המובילה בארץ לדיזל־גנרטורים
לתעשיה, בנין וחקלאות בגדלים שונים עד KVA 1500

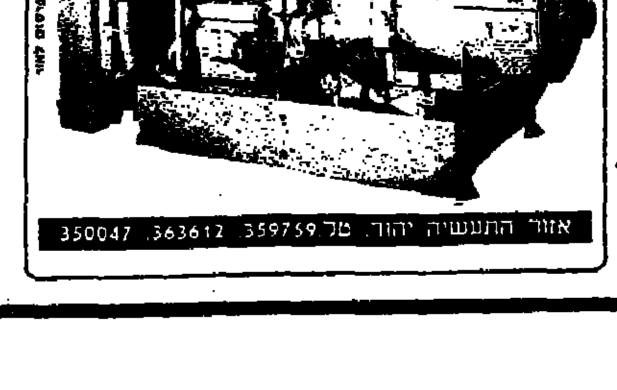

אזור התעשיה יהוד. טל' 359759 363612 350047

בקיצור את דריאמב בע"מ
(אגף החקלאות)
איזור התעשיה הרצליה, 46722
☎ 052-557851, 052-557952
ייצור: ★ רשתות לשבירת רוח ★ רשתות לחקלאות באיכות מעולה, ברוחבים עד 11 מטר, עד 90% צל, מיוצבים נגד קרינה אולטרה סגולית ★ רשתות צל ★ רשתות נגד ברד ★ רשתות הדליה „מלידלי" (לפרחים וירקות) ★ רשתות הגנה נגד צפורים (לשסק, לסוג עזה) ★ רשתות הגנה נגד חרקים (40 מש) חבלים וחוטים מסוגים שונים ● חבל לחממות ובתי צמיחה ● חבל להדליה ● חוטי הפירה לחיבור רשתות ● חוטי מכבש ● חבל לקשירת ענפים ● חבלי קשירה לשימושים שונים.

להורת בת ארם
דרוש/ה
מנהל/ת
להקמה ולניהול הסניף בתל־אביב
הכישורים: נסיון בנושא בת ארם.
לפנות לת.ד. 45888 חיפה

לקבוצת
השמירה בע"מ
סניף תל-אביב
דרושים:
1) מאבטחים
יוצאי יחידות קרביות, 750 ש"ח נטו + הסעות. מתאים גם לסטודנטים במשרה חלקית.
הכישורים הדרושים:
* עד גיל 35 * שרות צבאי מלא
* פרופיל 65 ומעלה * רשיון נהיגה — יתרון.
העבודה במשמרות יום ולילה.
2) בחורות
לביקורת איכות לא מקצועית.
אחרי שרות צבאי, לעבודה קבועה, במשמרות.
נא לפנות במשך כל השבוע, בין השעות 11.00—14.00, למשרדי הסניף — רח' שפ"ר 16, תל-אביב (ליד שוק הכרמל).
נא להביא תעודת זהות, תעודת מילואים ו־2 תמונות.

למפעל מזון בתל-אביב
דרוש
מכונאי
למכונות אריזה
בעל נסיון של 10 שנים לפחות
להתקשר לטלפון: 03-218283

דרוש
סטודנט או פנסיונר
לעבודה זמנית באתר בניה
בחוף הים בתל־אביב
להתקשר מיום א
03-652424

גאלופ
מכון למחקרי שוק
1) **אסיסטנט/ית**
למחקרים בוגר מנהל עסקים/שיווק
2) **פקידה**
מדפיסה אנגלית, 5 ימי עבודה בשבוע
טל': 03-491773/5

לחברת אי.אפ.סי. בע"מ
דרושים:
קבלני משנה
להתקנת תקרות אקוסטיות
טל. 03-294096 03-281640
.03-286777

להרחבת עסק משגשג
דרושה/ת
חנויות
במרכזי ערים בכל חלקי הארץ.
בהצעות נא לפנות לטלפון
03-378730

לאולמי התצוגה של
אלוני בת"א
איש/ת מכירות
נסיון במכירות ועיצוב פנים — יתרון.
לפנות לצקי 03-244269

לחברת יבוא ושווק בת"א
דרושה
מזכירה
למשרה מלאה (6 ימים) + נכונות לשעות נוספות.
* ידיעת השפה עברית אנגלית על בורין חובה.
* הדפסה עברית אנגלית חובה.
* נסיון בחברת יבוא יתרון.
לקביעת ראיון להתקשר 03-810947
טסלה

לאולפן לבגרות בחיפה דרושים
מורים
להכנת כיתות לבחינות בגרות
בשעות הערב
במתמטיקה 5 יח'
מורים בעלי נסיון בהכנה לבגרות
מתבקשים להתקשר לטלפונים:
04-641040, 04-667411
תנאים מצויינים למתאימים.

לחברת תיירות
פקידה
לתיירות פנים
השולטת בטלקס והדפסות
ליום עבודה מפוצל, עדיפות לבעלות נסיון של שנתיים לפחות.
03-248248, 03-220172/8 לשרה

ל"ירדי" תעשיות מיזוג אויר
דרוש
איש מכירות
הכישורים:
* נסיון מוכח במכירות * בעל רכב
עדיפות לבעלי נסיון בתחום מיזוג האויר.
תנאים מצויינים למתאים.
לפנות לטל' 052-451074.

לחברת נקיון גדולה
דרושים
עובדי/ות נקיון
לשעות הבוקר והערב.
בחולון, פ"ת וגבעת שמואל
הסעות וארוחות מסובסדות.
תנאי שכר הולמים ישולמו בהתאם לתרומה והתמדה בעבודה.
נא להתקשר מיום א':
חולון — 03-5575155, פ"ת — 03-9262265,
גבעת שמואל — 03-713595.

לחברת בניה בתל־אביב
דרוש:
מנהל עבודה מעולה
* לעבודות שלד וגמר
למבני משרדים ומגורים.
נא לפנות בכתב עם פירוט נסיון ושכר מבוקש וטלפון, לת.ד. 991 ת"א עבור "חברת בניה".
— סודיות מובטחת —

לחברה מבוססת המשווקת
מוצרים לבניה
דרוש/ה
פקיד/ה
הנהלת חשבונות
מנוסה סוג 2
* נסיון ויכולת בניהול מלאי ממוחשב
משרה מלאה
לפנות לסאני 03-782161/2/3

מהנדס/ת — לפיתוח ספקים ממותגים
מהנדס/ת — לאבטחת איכות חשמל, אלקטרוניקה
שרטט/ת — מכונות, אלקטרוניקה
רתכים — כללית + ארגון
מסגרים פחחים — לוח חשמל
ארקו בע"מ טל' 03-9614666
ת.ד. 8600 (61084) לישראל

סוכני מכירות
לכל הארץ
כישורים:
* בעלי רקע פרא־רפואי
* עדיפות לאחיות במקצועות טיפול נמרץ.
* כושר שיכנוע והופעה נאה.
* ידיעת השפה האנגלית.
* בעלי רכב פרטי.
מגורים: מש־דן אזור חיפה, אזור ירושלים.
הכנסה גבוהה למועמדים המתאימים.
נא לפנות בכתב עם קורות חיים והמלצות וכן נסיון קודם — לת.ד. 675 חיפה.

לחברה מסחרית באזור תל-אביב
דרוש:
פקיד טכני
למחלקת שינוע
תאור התפקיד: תפעול משרד טכני. תפעול מעקב, עדכון ספרות טכנית, מעקב בנושאים טכניים.
הכישורים הדרושים: בוגר בי"ס מקצועי מכונות/חשמל. ידיעת השפה העברית על בוריה, ידיעת אנגלית טכנית ברמה טובה. נסיון קודם כאיש אחזקה ו/או שרות טכני, רצוי בעל יכולת בהבעה בכתב ובעל פה.
נא לפנות בכתב־יד בלבד, עם פירוט תולדות־חיים ונסיון מקצועי לת.ד. 866, תל־אביב 61008 עבור מס. 517.

למפעל תעשייתי המתמחה
בייצור רהיטי עץ אקספקלוסיביים
דרושים
נגרים מיומנים ומנוסים
בעיבוד עץ גושני והרכבה
* תנאים מצוינים למתאימים.
לפנות מיום א' לטל' 03-808892

דרוש/ה
מוכר/ת מנוסה
לעבודה בחנות כלי־בו באזור רמת־גן
5 ימי עבודה בשבוע
בין השעות 15.00—20.00
נא לפנות לנחמה טל' 9231552
בין השעות 09.00—13.00.

עבודה מעניינת
ואולי עתיד חדש?
רווקים/ות
בני משקים בשנת חופש וצעירים/ות עירוניים/ות יוצאי צבא — בואו לעבוד במפעל תעשייתי (בתנאי חברי משק).
בקיבוץ אפיק
בתום השנה תוכלו לקבל תמורה כספית נאה (—3,750 ש"ח) או אם תרצו — תשארו כמועמדים לחברות במשק.
פנו אלינו לטל' 067-64216
בשעות 7.00—14.00

עבור "דבר" עתון יומי
דרוש
אחראי
ליחידת גזברות
דרישות התפקיד:
* מנהל חשבונות סוג ג' לפחות
* ידע בהתאמת תשלומים וניכוי מס
* פיקוח על תנועת בנקים והזרים מזומנים
* ניסיון של 5 שנים לפחות
המעוניינים יפנו בכתב בצירוף קורות חיים אל מנהל אגף כ"א ת.ד. 199 ת"א מיקוד 61001 או לטלפון 286141 שלוחה 72.

למוסד ציבורי
דרוש/ה פסיכולוג/ית
בעל/ת אוריינטציה תעסוקתית־ארגונית לעבודה בפרוייקט קליטת עולי אתיופיה בתעסוקה. העבודה כרוכה בנסיעות במחוז אשקלון.
נא לפנות לד"ר יעל שושני טלפון 03-370848-9

לבית הספר הימי
מבואות־ים במכמורת
דרושים
מדריכים חברתיים
לנוער בגיל תיכון
(מגורים במקום הכרחיים).
מהנדס או הנדסאי
תעשיה, ניהול, להוראה.
● המעוניינים יפנו טלפונית להנהלת המוסד 053-93242.

מיכון למטע — פרדס חנה
דרושים
1. **איש שירות**
בעל ידע בהידראוליקה, מנועים ומסגרות.
2. **חרט מעולה**
3. **מפעיל מכונות לעיבודי פח**
תנאים טובים למתאימים —
5 ימי עבודה בשבוע.
בעלי נסיון של מספר שנים בתפקידים אלה מתבקשים לפנות בשעות העבודה או בכתב אל:
מיכון למטע — ת.ד. 77, פרדס חנה 37100 טל': 063-71203.

יצחק זלצרמן בע"מ
מפעל לייצור גופי תאורה ועבודות פח ומתכת
* **מפעיל מכונות כיפוף** (ברקפרס)
* **מסגר־רתך אוטוגן**
* **עובד לריתוך נקודות**
עדיפות לבעלי נסיון בעבודה
תנאים טובים למתאימים
טלפון: 03-798603, 03-786825.

"מיה" — ביח"ר לחזיות ומחוכים בתל-אביב
דרושים:
1. **מנהל/ת למתפרה ולייצור**
— בתנאים טובים ואפשרויות קידום —
2. **תופרות**
נא לפנות טל. 03-826741

למפעל מתכת באיזור חיפה
דרוש/ה
מהנדס מכונות מטלורג
לתפקיד: מהנדס ריתוך מפעלי
דרישות המשרה:
נסיון של 3 שנים בשטח ריתוך מתכות בעיקר אלומיניום.
* ידיעת השפה האנגלית חיונית.
* * *
המתאימים יפנו בכתב בצירוף קורות חיים ומספר טלפון להתקשרות לת.ד. 437 חיפה מיקוד 31003.
— סודיות מובטחת —

לחברה מסחרית דרושים
1. **מנהח"ש סוג 3**
עוזרת למנהח"ש ראשית
דרישות התפקיד:
א. ידע בכל תחומי המהח"ש: התאמות בנק לקוחות ספקים, רישום פקודים יומן וכו'.
ב. נסיון 5 שנים בתפקיד דומה.
ג. המלצות חובה.
2. **טכנאי/הנדסאי**
לתחזוקת מיקרו מחשבים וציוד נלווה. רצוי נסיון במחשבי אפל די.ב.מ.
טל. 254237

דרושות
מזכירה בכירה
נסיון בנהול משרד, השכלה תיכונית, הדפסה עברית, טלקס לועזי
תנאים טובים למתאימה.
כתבנית
עברית, טלקס לועזי עם נסיון בלבד
פ. טרייטל
הנדסה טיפול במים בע"מ
פ"ת, קרית מטלון,
טל': 03-9233234-6

לעבודה באיזור אשדוד דרוש
מהנדס בנין
להפעלת מערכת ממוחשבת.
לניהול פרוייקטים.
בעל ידע בעיבוד תקציב/תמחיר.
נא לפנות בכתב ולפרט קורות חיים ונסיון קודם, לת.ד. 21288 תל־אביב מיקוד 61612 ולציין עבור "ניהול פרוייקטים".

למושב אביגדור
דרוש
עובד אגום כילים
+ אחזקה כללית
מועמדים מאיזור קרית־מלאכי בעלי רקע אגרו־טכני יפנו טלפונית למרכז המשק 055-81223, 055-81920.

למוסד דרוש
עובד משק
לעבודות חצר שונות
בעל רשיון נהיגה במלגזה
במשרה מלאה
לפנות בטלפון 286141 שלוחה 79

ל"מכבים" — יישוב קהילתי באזור מודיעים
דרוש איש בטחון
כישורים נדרשים:
* בעל רכב.
* רשיון לנשק.
* יוצא יחידה קרבית.
שעות העבודה 08.00—16.00
טל' 715763, 715733, 03-715744.

לבית מרקחת "בלקין"
בהרצליה פיתוח
דרוש/ה
רוקח/ת
מוסמך/ת
לעבודה עם קהל ומוסדות.
לקביעת ראיון נא להתקשר
לטל': 052-548596

ימים אחרונים של חופש...
חזרה ללימודים, חיפוש עבודה?!
פרסונל
מציעה לך אפשרויות עבודה מגוונות לטווח ארוך או קצר כרצונך:
עיבוד תמלילים
מזכירות
כתבניות—עברית/אנגלית
וכו'
משרדנו בדיזנגוף 203, תל-אביב
טל. 03-232667, 03-234440.

לחברה מובילה בענף
התיקים והילקוטים
דרושים:
* **מנהל מפעל**
בעל נסיון בניהול צוות עובדים. נהול מלאי ותכנון היצור.
* **גזרן מעולה**
בעל ידע בניהול שולחן גזירה.
* **מבקר טיב**
בעל נסיון בהדרכת מתפרות.
* **מנהל מתפרה**
בעל נסיון בתפירת תיקים וציוד מחנאות.
נא לפנות בכתב לת.ד. 3316 ת"א.
— עבור מפעל תעשיתי —
סודיות מובטחת

למפעל מזון גדול דרוש
מבקר מזון
עם 5 שנות נסיון לפחות
העבודה כרוכה בנסיעות
רשיון נהיגה — חובה.
נא להתקשר לטל. 03-9711286/7
להינדי בשעות 9.00—14.00

דרוש/ה
שרטט/ת מנוסה
* לעבודה מלאה.
* לתקופה של כ־4 חודשים.
* דרוש נסיון של 10 שנים, בעבודת אדריכלות בנין.
לפנות אפרתי מדפיס 231321, 233013, 228524

לחברה בתל־אביב
הפועלת בתחומי החינוך והתרבות
דרושה
מזכירה למנכ"ל
בעלת יוזמה, ידע בניהול משרד ויכולת שימוש במחשב (ניתן ללמוד במקום)
מועמדות מתאימות מתבקשות להתקשר בשעות העבודה
לטלפון: 03-219889 03-218452.

"מעבי" הנדסת קירור ומיזוג אויר בע"מ
דרושים
* **מהנדס מיזוג - אויר**
צעיר עם נסיון בביצוע.
* **טכנאי קרור ומיזוג - אויר**
עם נסיון במערכות מרכזיות.
לפנות לטל': 03-474604

דרושות
דיילות
לעבודה ברשתות שיווק
בשעות אחה"צ בכל חלקי הארץ
העבודה מתאימה גם לסטודנטיות
בפרטים נא לפנות החל מיום א'
לטלפון 03-788573, 03-792998

לחברה מסחרית באזור תל-אביב
דרוש:
מנהל שרות
למכונות חקלאיות
מהנדס או הנדסאי מכונות, רצוי בשטח מיכון חקלאי. נסיון בעבודה מעשית בתפקיד דומה. שליטה מלאה בשפות עברית ואנגלית. כושר ניהול מו"מ בעברית ואנגלית. בעל רשיון נהיגה. גיל עד 45 שנה.
נא לפנות בכתב־יד בלבד, עם פירוט תולדות־חיים ונסיון מקצועי, לת.ד. 866 תל־אביב 61008 עבור מס' 516.

לחברה ישראלית לשילוח בינלאומי בע"מ
דרושים/ות
1. **פקיד/ת יצוא**
ידע באנגלית, נסיון ביצוא.
2. **פקיד/ת**
לאחר שרות צבאי, בגרות, נסיון במעבד תמלילים — יתרון.
3. **לנתב"ג פקיד/ת יבוא**
בעל/ת נסיון ובעל/ת רשיון של פקיד/ת רשוי (מכס).
טל: 03-430333

לחברה מובילה במיכון משרדי
דרושים:
נציגי מכירות בכירים
בסניפים חיפה ותל-אביב
לעבודה מענינת ומשתלמת
עם אפשרויות קידום נרחבות.
נסיון קודם במכירות — יתרון.
בעלי רכב פרטי יפנו בצרוף קורות חיים מפורטים לת.ד. 502 ת"א, עבור נ.מ.
— סודיות מוחלטת מובטחת —

לחברה המובילה בתחומה בישראל
דרושה
עוזרת לחשבת שכר
* בעלת ידע במערכת שכר ממוכנת.
לקביעת ראיון נא לפנות טלפונית החל מיום א' לאורן 03-660423

תמיר בע"מ
פתח־תקוה
דרושות
* **פקידת** יצוא מנוסה.
* **מזכירה** עברית אנגלית
כולל הדפסה בשתי השפות.
למשרה מלאה 5 ימי עבודה
לפנות לרותי 03-9221186

דרושים
אנשי מכירות מעולים
בעלי נסיון מוכח בענף הפרסום.
העבודה בכל חלקי הארץ.
תנאים טובים למתאימים!
לקביעת ראיון נא לפנות החל מיום א'. לשלומית או דני טל. 288852, 03-288592.

"לפזית שיווק"
דרושים:
* משווק מורשה למוצרי לון
* דילות יופי
מאיזור חולון בת־ים + ניסיון ופלטון קורות חיים
רח' גורדון 18 חולון, מיקוד: 58430
לנחם בן משה

דרושה
מזכירה
עברית אנגלית — כולל הדפסה
להתקשר טל. 238322, 03-238276
מיום א'

לחברה גדולה לייצור אופנה
דרוש/ה
מנהל/ת מחלקת מכירות הלבשה נשים
הכישורים הדרושים:
* ידע באופנת נשים
* נסיון בשיווק ומכירות
* כושר אירגוני
* יכולת לעבודה מאומצת
* גיל 30—35
לפנות בכתב מפורט לת.ד. 1736 תל־אביב עבור "נשים".

למפעל גדול באזור נתניה
דרושה
כתבנית ומעבדת תמלילים אנגלית C.P.T
נא לפנות לטלפון 053-32760 בערב

דרושים/ות
סוכני/ות מכירות מוכשרים/ות
למוצרי איפור מעולים מארה"ב באזורי ת"א והמרכז, חיפה, ב"ש וירושלים.
03-7517511/2/6

לישראפט תעשיות בע"מ
דרושים/ות
* **מונטדר מעולה**
* **מדפיס אופסט**
* **עוזרים למדפיסי אופסט**
בעלי נסיון רב בלבד יפנו טלפונית למשה 052-39434.

לודזיה - רוטקס
לרגל התרחבות מפעלנו,
דרושים:
1) **סוכן מכירות**
נסיון במכירות, רצוי בענף ההלבשה, גיל 25—35.
2) **גזרנים**
1) בעלי נסיון — רצוי בטריקו
2) מתחילים.
3) **תדמיניות**
מנוסות ומתחילות
המעוניינים יפנו, רצוי בכתב, אל ת.ד. 34, חולון, טל': 807111.

לחברה להשקעות
דרוש/ה
עוזר/ת למנכ"ל
— תואר ראשון בכלכלה
— ידע בחשבונאות
— ידע בהפעלת IBM/PC (LOTUS 123)
— כושר הבעה בכתב ובע"פ.
לפנות בכתב יד לת.ד. 866, תל־אביב 61008 עבור מס' 516.
סודיות מובטחת

למוסד ציבורי בת"א דרוש/ה
מנהל/ת חשבונות עצמאי/ת
סוג ד'/מדופלם — עם נסיון
נא לפנות בכתב יד לת.ד. 36685 ת"א מיקוד 36685 עבור מנהל/ת חשבונות.

קוריטל
מכונות ומוצרי חשמל בע"מ
דרושים
טכנאי שרות
* בוגרי בי"ס מקצועי במגמות חשמל וקירור.
* בעלי רשיון חשמלאי.
* רשיון נהיגה
* עד גיל 30.
* רצוי נסיון במערכות קירור.

פקידות שרות
לתצי משרה –(בוקר/אחה"צ)
* רצוי השכלה תיכונית מלאה, אחרי שרות צבאי.
* רצוי – נשים מעל גיל 35.

המעונינים יפנו לכח אדם – לראובנה, בימים א'–ה' בין השעות 13.00–16.00, רחוב החילזון 12 ר"ג (ליד בורסת היהלומים)

לחברה יבוא בתל-אביב
דרושות:
■ מזכירה
בעלת ידע בהדפסה עברית ואנגלית
לפנות טלפון 03-260261.
■ פקידה
בעלת ידע בהדפסה עברית וגרמנית
לפנות טלפון 03-256361.

לחברה דינמית ומתפתחת
באזור המרכז דרושים
פקיד/ת אגף כח אדם ומינהל
הכישורים הדרושים: נסיון בתחומי כ"א; השכלה תיכונית; יוצא/ת צבא, עד גיל 28; ידע בהדפסה בעברית; יכולת לקשור קשרים אנושיים טובים, נכונות לעבודה אחראית ובעלת אתגר.
מרכזן/ית
מועמדים מתאימים מתבקשים לפנות בכתב-יד בצירוף קורות חיים, נסיון וטלפון להתקשרות אל ת.ד. 3953, פתח-תקוה 49517, בציון המשרה המבוקשת.
סודיות מובטחת.

לנהגי תל-מונד
דרוש
סדרן עבודה
עם נסיון
בהובלה עם משאיות
לפנות בטל' 052-61040-1
ולבקש את אהרון.

לחברת יבואני רכב במרכז הארץ
דרוש
מנהל מוסך מרכזי
בתל-אביב
מועמדים בעלי נסיון, הסמכה וכישורים מתאימים – מתבקשים לפנות בשעות הערב טל': 052-27655 לתיאום פגישה. סודיות מלאה מובטחת.

למושב טל-שחר
דרוש/ה
מדריך/ה
נוער לריכוז קן הנוער במקום. אפשרות למגורים במשק.
לפנות בכתב למזכירות המושב ד.נ. עמק שורק 76805

לחברה גדולה ליבוא ויצוא
דרושה
מזכירה מנוסה
הכישורים הדרושים:
1. ידיעה מושלמת של השפה האנגלית כולל הדפסה.
2. נסיון קודם של 5 שנים.
3. אחראית ובעלת יכולת עבודה עצמאית.
4. יום עבודה מלא כולל יום שישי.
נא לפנות בכתב לת.ד. 31261 תל-אביב.

לחברה לשיווק
דרושים
מהנדס מכירות
מהות התפקיד:
מכירת שיטות ומערכות ציוד לטיפול משקאות מתקדם.
הכישורים הדרושים:
* בוגר בהנדסת תעשיה וניהול
* יצירת קשר וניהול מו"מ עם גופים וארגונים גדולים
* יוזמה ותנופה
* כושר וכולת מכירה טובים
* שליטה טובה בשפה האנגלית
* רשיון נהיגה
לבעלי רכב יתרון. יכולת ניידות גבוהה.
איש מכירות
למכירת ציוד בתחום הטכני/אופטי וציוד אורקולי.
הכישורים הדרושים:
* יכולת סכנות גבוהה
* נסיון במכירות
* יוזמה ותנופה
* שליטה טובה בשפה האנגלית
מקום העבודה – אזור חיפה והצפון.
המועמדים המתאימים יפנו בכתב יד בצרוף קורות חיים אל ת.ד. 5113 ר"ג 52150, תוך ציון המשרה המבוקשת.
סודיות מובטחת

לחברה מובילה בענף ההלבשה
דרוש
מנהל שיווק כללי
הכישורים הדרושים:
* ידע ונסיון בשיווק ארצי בהיקף רחב
* כושר אירגוני מעולה
* יכולת לעבודה דינמית ומאומצת
* גיל 40—35.

מודעה זו מופנית למנהלי שיווק מהשורה הראשונה עם מאזן של הצלחה בתפקידים קודמים והיכולים להשתלב בחברה המובילה בתחומה ולתרום להמשך קידומה והתפתחותה.
לפנות בכתב לת.ד. 1736 תל-אביב עבור „שיווק".

דרוש
מפעיל מסוף למחשב
רצוי עם נסיון
בעל השכלה תיכונית
לפנות בכתב לת.ד. 9155
מיקוד 61091 תל-אביב

דרוש
סוכן לציוד רפואי
עם ניסיון לעבודה מעניינת
ת.ד. 3184 ת"א

לקרן קימת לישראל
דרוש
עוזר משפטי
במח' הקרקעות 1/86
תאור התפקיד: טיפול בתביעות משפטיות בנושאים כלליים, טיפול בעניני מקרקעין, לרבות הסדר זכויות במקרקעין, טיפול בתביעות בנזיקין ותביעות אחרות לפי פקודת הזיערות חוק המקרקעין, עריכת הסכמים ומסמכים ומתן ייעוץ משפטי לפי דרישה.
דרישות המשרה: השכלה משפטית בעל נסיון בעניני מקרקעין, או עורך דין. רצויה ידיעת השפה הערבית, כושר הבעה בכתב ובע"פ.
הדרגה: תקבע בהתאם לכישורים ולנסיון.
מקום העבודה: חיפה והצפון.
מקום המגורים: חיפה והקריות.
מועמדים העונים על דרישות המשרה יגישו מועמדותם בכתב יד, ויפרטו תולדות חיים, שירות בצה"ל, השכלה, הנסיון קודם, לאגף כח-אדם ת.ד. 283 ירושלים 91002 עד ליום 5.9.86.
רק מועמדים מתאימים יוזמנו לראיון.

דרוש/ה
מנהל/ת מלון
הכישורים הדרושים:
1. השכלה מלונאית מלאה.
2. עדיפות לבעלי השכלה אקדמאית.
3. מעל גיל 38.
4. נסיון בניהול בתי מלון גם בחו"ל
נא לשלוח קורות חיים בכתב-יד לת.ד. 16085 ת"א מיקוד 61160

למפעל תעשייתי בדרום
דרושים:
מהנדס או הנדסאי יצור
* לניהול מחלקת אריגה וגזירה
מחסנאי מנוסה
מפעילים למכונות טקסטיל
לפנות בכתב יד בפירוט ציון קורות חיים לת.ד. 11010 ת"א 61110 עבור „מהנדס"

ליקב ראשל"צ
דרושים
נערים
לפני צבא
וסטודנטים
לעבודה מיידית
03-942021

לחברה מסחרית גדולה דרוש
מנהל מסגריה
העובד יהיה אחראי לצוות השירות הארצי
הכישורים:
* בעל ידע מקצועי מעולה
* יתרון להנדסאי/טכנאי מכונות
* ניסיון בניהול צוות עובדים
* רשיון נהיגה

המעונינים מתבקשים לפנות בכתב יד אל מנהל כח-אדם, ת.ד. 5255 רמת-גן, מיקוד: 52152. סודיות מובטחת.

ליקב ראשל"צ
דרושים
עובדים
שומרי שבת
לעבודות ייצור
רצוי בעל רקע טכני
03-942021

המועצה המקומית קדימה
למחלקה לשרותים חברתיים
דרוש/ה
עובד/ת קהילתי/ת
* תאור המשרה: אחראי/ת לעבודה קהילתית בישוב, ייזום פרויקטים לפי צרכי היישוב, קשר עם תושבים וגורמים מקצועיים בישוב, שעות עבודה לא שגרתיות.
* משרה מלאה.
* כישורים נדרשים: תואר בעבודה סוציאלית עם הכשרה בעבודה קהילתית או נסיון בעבודה קהילתית. יכולת עבודה בצוות ובעל/ת יוזמה וכושר אירגון.

נא לפנות ליוסי ברק או לדוד רוזנטל טלפונים: 053-97548, 053-97111, 053-99004.

לסוכנות ביטוח בתל-אביב
דרוש
עובד לטפול במבוטחים וגבייה
* למשרה מלאה
* נסיון בתחום הביטוח – רצוי

נא לפנות בכתב יד בפרטים מלאים לת.ד. 29622 תל-אביב 61296

סופרגז
חברה ישראלית להפצת גז בע"מ
למחסן הראשי בפתח תקוה
דרוש
מחסנאי
הדרישות:
- השכלה תיכונית (עדיפות לבוגר קורס מחסנאי טכני).
- נסיון מעשי של 3 שנים לפחות בעבודה ובשיטות איחסון ורישום.

נא לפנות טלפונית למר כרמלי טלפון: 03-9221485
סופר סופר סופרגז

לחברה מסחרית גדולה
דרושה
פקידה למחלקת מלאי
לעבודה במשרה מלאה
בוגרת תיכון רצוי נסיון קודם
טלפון: 03-625281

דרוש־ארץ מהלים תותש בע"מ
דרושים
מדריכים/ות
מבוסים/ות
להדרכת טיולים לבתי ספר, קבוצות, ועדי עובדים. שכר גבוה למתאימים.
נא לפנות להברת דרך-ארץ טלפון: 03-854617, 03-848288

למפעל מזון גדול
דרושים
טבחים
עם נסיון קודם לאזורים: חיפה, ירושלים, חיפה והצפון.
נא להתקשר לטל. 03-5711256/7
להיום בשעות 14.30—9.00

ש.א.ש. בע"מ
דרושים
מאבטחים
לעבודות אבטחה ופיקוח באזור תל-אביב
יוצאי יחידות קרביות עד גיל 40.
ללא עבר פלילי: אפשרי סטודנטים.
נא לפנות טלפונית: 03-236468, 242877.

דרושה
מזכירה
עם ידע בניהול משרד למשרה מלאה
לקביעת ראיון בין 15.00—8.30
03-5593128

למפעלי בכפר-סבא
דרושים
מפעילי מכונות בשלוש משמרות
בוגרי בי"ס מקצועי
לפנות טל: 052-26221 כנגל כח אדם, 052-442377 מליב

דרושות
בחדרה
עובדות סוציאליות
לעבודה שיקומית
לפנות טלפונית:
063-31394
063-31097

לחברה קבלנית דרושים לעבודה באזור אשדוד
מנופאים
בעלי נסיון
טלפונים 03-456427
055-28432

יצרן — יבואן מזון !!
צוות מכירות רציני עם נסיון רב חוגי לקוחות בכל אזור הדרום מעונין בהצעות רציניות לשווק מוצריך.
נא לפנות לת.ד. 348 באר-שבע מיקוד 84100 ואנו נתקשר אליך בהקדם.

דרוש
מהנדס/ הנדסאי בנין
(מפקח)
לעבודות פיקוח בסביבות העיר הרצליה
לפנות ת.ד. 50211 ת"א מ. 61051

למשרד אדריכלים
דרוש/ה
הנדסאי/ת אדריכלות
למשרה מלאה, נסיון 5 שנים לפחות
03-222780

מתפנה
מייסטר מנוסה
16 שנה נסיון בהזרקת פלסטיק
ת.ד. 901 כפר שמריהו

משרד הכלכלה והתכנון | ג'וינט ישראל | החברה לשירותי תרבות הפנים בע"מ

רכז פרויקט ליזמות מקומית בעיירות פיתוח
דרישות:
השכלה אקדמאית במדעי החברה
נסיון קודם בניהול פרויקטים
ידע בתחומים: כלכלה, ייזום עסקים, פיתוח מקומי, הכרות עם נושאי עיירות פיתוח בישראל כעובדות ופעילות חברתית וציבורית, רכב פרטי. העבודה כרוכה בנסיעות ברחבי הארץ.
נא לפנות בכתב עד תאריך 16.9.86 לג'וינט ישראל גבעת הג'וינט ת.ד. 3489 ירושלים — 91034, עבור (משרה 10).

דרוש
מנהל חשבונות
סוג - 3
לניהול חשבונות במחשב.
בעל נסיון של 5 שנים.
לפנות לת.ד. 9155 מיקוד 61091 תל-אביב עבור „מנהל חשבונות".

טבע
תעשיות
פרמצבטיות בע"מ
פתח-תקוה

למפעלנו אסיה בפ"ת
דרושים
מפעילים כימיים
לעבודה ב־3 משמרות
הכישורים הדרושים:
א. 11 – שנות לימוד.
ב. בריאות טובה
ג. מגורים באזור גוש דן.

אנו מציעים:
1. משכורת מלאה גם בתקופת ההכשרה.
2. ארוחות צהריים ולילה.
3. תנאים סוציאלים משופרים, פנסיה מקיפה, חופשה, הבראה.

לפרטים נוספים אפשר לפנות למחלקת כח אדם טל: 03-9233333 שלוחה 503, או ישירות למפעל רח' דנבר 2, פתח תקוה, ליד בית החולים בלינסון, החל מיום 1.9.86.

VITAMED
למפעל תרופות
דרוש/ה
עוזר/ת למנהל שיווק
תאור התפקיד:
* קשר שוטף בכל הקשור למכירות ללקוחות בארץ ובחו"ל.
* בניית מערך דיווח (סטטיסטיקות) ומעקב שוטף.
* תיאום עם הייצור.
* תיוק ואדמיניסטרציה.

הכישורים הנדרשים:
* אקדמאי-עדיפות במדעי הטבע/חיים.
* נסיון באדמיניסטרציה.
* שליטה טובה באנגלית (עדיפות לשפה זרה נוספת).

תכונות נדרשות:
* סדר, ארגון, יסודיות.
* יוזמה.
* יכולת ביטוי ברמה גבוהה - בע"פ ובכתב.
* יכולת ביצירת קשר עם אנשים.

נא לשלוח קורות חיים בכתב-יד לת.ד. 16085 ת"א מיקוד 61160

LBRI
החברה הישראלית לחקר מדעי החיים בע"מ
לפרוייקט מחקר ופיתוח
דרושים/ות
מהנדס/ת כימיה
נסיון של לפחות 3 שנות עבודה במתקנים כימיים אורגניים
עדיפות לנסיון בעבודה במפעלים העוסקים בפיתוח תהליכים
בוגר/ת מדעי החיים
תואר ראשון/שני והתמחות בעבודה בבעלי חיים ו/או פסיכוביולוגיה
נא לפנות בכתב יד בצירוף קורות חיים ונסיון לת.ד. 139 נס-ציונה 70451
לידי א.פ
סודיות מובטחת

לפרסום **אריאלי** דרושים/ות
ארט-דיירקטור
לפחות שנתיים נסיון בפרסום
מעצב גרפי
לפחות בוגר "בצלאל"
לפנות לטובית טל. 246233

בהיים
למפעל מתקדם לייזור אלקטרוני
דרושים: 1) רתך ארגון. 2) רתכי סי או 2. 3) כרסם נבלמן. 4) עובדי פרק-פרס ומסגרי ציוד.
קרית ערסים חבה
03-5515051

למפעל בהרצליה ב'
הנמצא בהתרחבות
דרוש/ה
מנהל/ת חשבונות
ראשי/ת
* 5 שנות נסיון בכל תחומי הנהלת החשבונות בתעשיה.
* נסיון בהפעלת מחשב — יתרון.
* התפקיד דורש הריבות, יסודיות, דייקנות ואחריות.
— משרה מלאה, 5 ימים בשבוע —
נא לפנות בכתב-יד, בפרוט מלא של קורות חיים ונסיון לת.ד. 2052 הרצליה ב'.
— סודיות תשמר בקפידה.

ספיטל
מערכות בע"מ
מרכז להעסקים עבירות מדע, קרית הטכניון
תכנת(ת) בכיר(ה)
- לבנות ישומים על PC-B.S.I ו-310-SYS
* בוגר מדעי המחשב ובעל ידע ונסיון בתחומים הבאים:
1. במערכת הפעלה MS-DOS
2. שפות תכנות C ו-ASM 80 86
3. הכנות בזמן אמיתי
4. הכרת מערכות הפעלה XENIX ו-AMX – רצויה
* תפיסה מהירה ויכולת עבודה עצמאית.
מהנדס מכירות לחיפה והצפון
* מהנדס תעשיה וניהול: רקע באלקטרוניקה
* נסיון קודם במכירות או ניהול משא ומתן.
* הכרת שוק הנו"א – יתרון.
מנהל(ת) חשבונות מדופלם(ת)
* נסיון בתעשיה
* הכרות עם המחשב
* נכונות לעבודה דינמית.
לפנות בכתב בצירוף קורות חיים לת.ד. 9169 חיפה 31092.
– סודיות מובטחת –

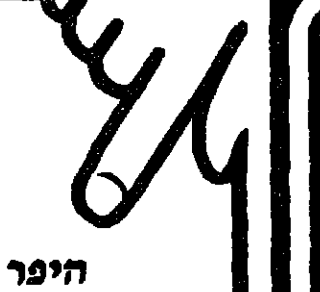

אותך אנחנו צריכים!
לרגל הרחבת סניף
היפר קו־אופ "גבורי ישראל"
ליד היכל הספורט ביד־אליהו ת"א
דרושים/ות עובדים/ות:

ירקנים, קצבים, עובדי מעדניה ומאפיה, סדרנים, קופאיות ועובדים בתחום כלי בית וטקסטיל.
בין השעות 9.00–24.00 העבודה במשמרות.
תנאים סוציאלים טובים במיוחד.
* * *
לקבלת פרטים נא לפנות לאגף כח־אדם של קו־אופ רשת הריבוע הכחול, רח' תפוצות ישראל 13, גבעתיים.
בין השעות: 08.00–13.00.
כמו כן, ניתן להתקשר לטל 03-779141 שלוחה 279.
* * *
הצטרף אלינו
טוב לעבוד בקו־אופ
קו־אופ

---

pilat פילת
לחברה עתירת ידע בתחום האלקטרוניקה
דרוש
מהנדס חומרים
למעבדת פיתוח בתחום השימוש בחומרים בתעשיית האלקטרוניקה
כישורים נדרשים:
* מהנדס חומרים, רצוי בעל תואר שני.
* רקע מקיף בכימיה תעשייתית
* נסיון בבדיקות מיכניות של פולימרים
* ידע באנליזה טרמית ובהתנהגות חומרים פלסטיים לטווח ארוך
* רצוי נסיון בתכונות דבקים וציפויים בתעשיית האלקטרוניקה

מקום העבודה: באזור המרכז
נא לפנות בכתב יד, בפירוט מקסימלי של השכלה ונסיון בעבודה, לפילת בע"מ, דרך פ"ת 53, תל-אביב 67138.
נא לציין על המעטפה: "מהנדס חומרים" מס. משרה 1670
המודעה מיועדת לנשים וגברים כאחד
סודיות תישמר בקפידה

דאגי לעצמך להכנסה בטוחה

בפרטים
נא לפנות למנהלות האיזורים:
- חנה בן דע — אזור הצפון טל. 04-254123
חיפה והקריות, טבעון, טבריה, עפולה, קרית שמונה, צפת, טסולה, נהריה, עכו, חדרה, כפר הורדים, קצרין.
- ריסה דוברוב — אזור השרון והשומרון טל. 052-21313
כפר סבא, פתח תקוה, רעננה, הוד השרון, רמת הדר, הרצליה, נתניה, כפר שמריהו, רמת השרון.
- דבי דליה — אזור גוש דן טל. 03-200324, 290711
ת"א, ר"ג, קריית אונו, סביון, גבעתיים, יהוד, יפו, קרית קריניצי, גבעת שמואל, תל השומר, רמת אפעל.
- בת שבע שרון — אזור ירושלים טל. 02-690396
ירושלים והפרוזדור, בית שמש.
- שלומי סתיו — אזור ראשל"צ טל. 03-6592810, 807976
ראשל"צ, נס ציונה, בת ים, חולון, לוד, רמלה, גדרה, אור יהודה.
- רינה סתיו — אזור המרכז הדרומי טל. 055-31251, 33149
אשדוד, אשקלון, שדרות, נתיבות, יבנה, רחובות, קרית גת.
- אסתר הוד — באר-שבע טל. 057-71678
באר-שבע, ערד, דימונה, סדום, ים המלח, ירוחם.
- דניאלה דהן — אילת, טל. 059-71649

הצטרפי אלינו ותהני מעבודה נעימה והכנסה בטוחה! "נייטשר ביוטי" החברה המובילה למוצרי קוסמטיקה על בסיס טבעי מצמח ה"אלוורה" תכשיר אותך כמדריכת יופי ותבטיח לך משרה קבועה כמדריכת טיפוח, מדריכה לאיפור חורשי ולאסתטיקה.
בעבודה איתנו תהיי את חוג מכריך, תחזקי את בטחונך העצמי ותוכחי כי את יכולה להתפרנס בכבוד בעבודה נעימה.
הרשמי עוד היום לקורס בסניף הקרוב לביתך.
דרושות מדריכות מכל רחבי הארץ, גם מקיבוצים ומושבים.

יופי ישראלי - זה "נייטשר ביוטי"

לשרות התעסוקה
דרושים

1. פקיד השמה לאקדמאים
(11 משרות) (32/84)
דרגת המשרה: 6–4 (ארבע-שש) מח"ר
המקום: ירושלים (5 משרות), תל-אביב (4 משרות) חיפה (2 משרות)
הערה: פקידי ההשמה יועסקו בסניפים ובמרכזי הקליטה על פי הצורך
דרישות התפקיד: השכלה אקדמאית במדעי החברה (תואר ב.א.) הכרת מבנה המשק הישראלי, ידיעת חוקי עבודה לרבות חוק שרות התעסוקה. ידיעת השפה העברית והאנגלית. רצויה ידיעת שפה נוספת.

2. מנהל סניף לשכת תעסוקה ערד
(17/85)
דרגת המשרה: טז'-יט' 1 (טית-זין-יוד-טית אחת) אחיד
המקום: ערד
דרישות התפקיד: השכלה תיכונית ונסיון של 4–7 שנים בעבודה ארגונית, או חינוכית או קהילתית, ידיעת חוק שרות התעסוקה והתמצאות בחוקי עבודה בארץ. כושר מנהלי ויכולת פקוח על צוות עובדים.

3. פסיכולוג
(2 משרות) (11/86)
דרגת המשרה: 6–4 (ארבע-שש) מח"ר
המקום: תל-אביב (½ משרה), ירושלים (½ משרה)
דרישות התפקיד: השכלה אקדמאית תואר מ.א. בפסיכולוגיה.
הערות כלליות:
1. בכל המשרות מועסקים עובדים ארעיים
2. על המועמדים לגור במקום
3. דרגת העובד שיתקבל תקבע עפ"י כשירויותיו.

על המעוניינים במשרות הנ"ל למלא 2 טופסי "בקשה למשרה פנויה" מדף 2115 שניתן לקבלם בשרות התעסוקה ובכל משרדי הדואר בארץ, לצרף תעודה על השכלה או העתק מאושר ממנה ולהעבירם למשרד הראשי של שרות התעסוקה מדור המנגנון, הקריה, בנין מס' 2, ירושלים ת.ד. 13033, עד ליום 9.9.86

לצה"ל דרושים
באיזור הצפון
לשירות קבע:
1. צלם אחראי מעבדת צילום.
2. צלם גרפי התמחות בעבודות קורשת.
3. דפס חצי גיליון - התמחות בעבודות צבע.
4. שרטט - אחראי חדר שרטוט.

הנתונים הדרושים:
בוגרי בתי ספר מקצועי לאחר שירות צבאי ונסיון של שלוש שנים לפחות
המעוניינים ישלחו בכתב יד קורות חיים לדואר צבאי 02090 צה"ל, עבור ג.מ.

חרשת דפנה מוצרים פלסטיים
מדרמשת
חימאי –
מהנדס חימיה
– המתמחה בתחום פלסטיסולים, אורגנוסולים
דרוש נסיון של שנתיים לפחות
נא להתקשר לקביעת ראיון
לטל מס': 069-45707 משעות 07.00–12.00

המוסד לביטוח לאומי
דרוש/ה
מדריך/ה מפקח/ת
המקום: סניף ירושלים, יחידת השיקום
הדרגה: דירוג העובדים הסוציאליים
תיאור התפקיד:
מנהל ומפקח על עבודתו של צוות שיקום, העוסק בשיקום מקצועי לקראת עבודה ולרווחתם של נכים ואלמנות (עפ"י חוקי הביטוח הלאומי). אחראי להדרכה המקצועית של הכפופים לו, לפיקוח ולבקרה על עבודתם, ועוסק בטיפול ישיר לפי הצורך. כפוף למרכז שיקום בכיר ופועל בהנחיותיו.
הכישורים הדרושים:
תואר בוגר בעבודה סוציאלית, ידע וניסיון של 5 שנים לפחות בהדרכה ובשיקום; ידע וניסיון בהתערבות מקצועית ומומחיות בטיפול שיקומי, היכרות והבנה של שירותי הרווחה והשיקום בקהילה; ידיעת השפה העברית על בוריה ויכולת הבעה בכתב ובע"פ.
הערות: העבודה כרוכה בשעות נוספות ובנסיעות. המעומדים/ות ייבחנו בכתב.
את הבקשות בצירוף תעודות השכלה כנדרש, יש למסור למוסד לביטוח לאומי, מחלקת כוח אדם, שד' ויצמן 13, ירושלים, על גבי טופס בקשה למשרה פנויה מדף 2115 עד 12 בספטמבר 1986.

כתיבה טכנית והנדסה בע"מ
שדרות ירושלים 164 חולון
דרוש
ראש אגף תעופה
מהנדס אלקטרוניקה/אוירונאוטיקה
הבקיא במטוסי קרב אמריקאיים, לניהול מקצועי וארגוני של כתיבת ספרות טכנית למטוסים.
העבודה במשרה מלאה, 5 ימים בשבוע, באוירה נעימה.
המעוניינים יפנו בטל. 03-808822 או 03-5562555 לריקי גרמן

דרוש/ה
מורה לאולפן לעברית
בעין חרוד-מאוחד
בפרטים ביום: 065-35311 מרכזית.
בערב: 065-35500
לבקש עופרה שמיר

למפעל ציבורי במרכז הארץ
דרושה
כתבנית מעולה
בשפות עברית ואנגלית
דרישות המשרה:
1. השכלה תיכונית מקצועית בוגרת בי"ס מוכר לפקידות.
2. נסיון של 3 שנים לפחות ומיומנות גבוהה בכתבנות בעברית ואנגלית.
3. ידיעת השפות עברית ואנגלית על בוריין.
4. כושר ניסוח מכתבים בעברית ואנגלית לרבות נסיון בהגהת הדפסות.
5. נסיון בפקידות כללית כולל סיווג מסמכים.
6. חוש לסדר ודייקנות.
7. תועדפנה מועמדות בעלות נסיון בהפעלת טלקס ומעבד תמלילים.
בדבר פרטים נא לפנות בכתב יד בלבד לת.ד. 20140 מיקוד 61201 עבור אתי עד 12.9.86 בפירוט קורות חיים, השכלה, נסיון מקצועי ומקומות עבודה קודמים.

למודיעין אזרחי דרושים
שומרים ומאבטחים
לעבודה קבועה במשמרות
במפעל תעשייתי באיזור
בני-ברק/ר"ג
עדיפות לתושבי הסביבה, עד גיל 66, יוצאי צבא. בריאות תקינה ללא עבר פלילי.
לפנות טלפון 269165
למקס לקביעת ראיון

איש מכירות
סלקו מאגרי מידע בע"מ מציעה לך:
10.000 לקוחות + עמלה גבוהה.
טלפון 473320 492227

לחברת בניה
באיזור השרון
דרוש
מנהל עבודה
לעבודות גמר
להתקשר טל: 052-33778 052-442166

לחברת בנייה דרוש
מהנדס ביצוע
עם נסיון מוכח בביצוע פרוייקטים של עשר שנים לפחות, בתיאום תיכנון, בניהול מו"מ עם נותני עבודה ועם קבלני מישנה.
התנאים יקבעו בהתאם לכישורים
לקביעת ראיון נא לפנות למבנה ת.מ.מ. בע"מ טל' 03-358774, 03-362068 או בכתב לרחוב מוהליבר 5 איזור תעשיה יהוד 56208

למפעל טכסטיל
ליצור בגדי נשים בירושלים
דרושה
תדמן/ית
דרישות התפקיד:
* 3 שנות נסיון בתחום תעשיית הקונפקציה
* הכנת קולקציה בקו צעיר
* הכנת מודלים והגדלות
* שעות גמישות
* תנאים בהתאם לכישורי המועמד/ת
בדבר פרטים נא לפנות:
02-248119, 02-225085
בערב: 02-639197 (לא בשבת)

למוסד ציבורי בחדרה
דרושים
עובדים סוציאלים
בעלי תואר ב"א.
לעבודה מעניינת
פרטים בטלפון 063-39787
קו פנימי 89 (שושנה חסן)
או 053-38061 (דולי)

דרושים
★ **מהנדס חשמל זרם גבוה,**
נסיון מוכח 6 שנין במערכות חשמל תעשייתיות ובנין
★ **טכנאי חשמל מנוסה.**
* תנאים טובים למתאימים.
* 5 ימי עבודה בשבוע.
לבקש את סגל בטלפונים:
02-225165, 221231-6

למוסד חינוכי לתלמידים מחוץ לארץ
דרושים מדריכים/ות
הכישורים:
1. השכלה תיכונית מושלמת (תעודת בגרות).
2. לאחר שרות צבאי או שרות לאומי (מלא) מקביל.
3. שליטה טובה בשפה האנגלית.
4. דקע מסורתי.
5. נסיון בעבודת הדרכה עם נוער.
6. גיל 20-27.
* על המדריך/ה להיות צמוד לקבוצה בכל פעילויותיה.
* תחילת העבודה ראשית אוקטובר 1986.
על המעוניינים להתקשר טלפונית 02-717421 או 02-721375

לפלוקו בע"מ
דרוש
איש מכירות מקצועי
תנאים טובים
* רכב צמוד
רק בעלי נסיון מוכח במכירות
יפנו לראיון לגפן יחסי ציבור
בע"מ טלפון: 03-650467
בשעות 09.00—15.00.

מרכז משען
אגף לילדים ונוער
משען MISHAN
לכפר הנוער "צאנים" בכפר-סבא
דרושים:
* מורה לחשמל
* מורה למכונאות
* מנהל מטבח/טבח
* מנהל מחסן מזון
* עובדי ניקיון
המועמדים יפנו ישירות ל"אונים" בטלפון 052-25843, 052-33131 בין השעות 8.00–14.00

למפעל תעשייתי גדול
באזור חדרה
דרוש/ה
קניין/ית לרכש חו"ל
הכשורים הנדרשים:
* הכרה יסודית של תהליכי יבוא ושחרור טובין
* נסיון של לפחות 3 שנים ברכש ציוד וחלקי חילוף
* נסיון בעבודה במחשב
* הכרות של תהליכי עבודה עם בנקים
* יועדפו הנדסאים או בעלי תואר ב.א. בכלכלה.
המעוניינים יפנו לגר' פיכטמן למח' כח-אדם ת.ד. 46 חדרה.

לקופת חולים "מכבי"
דרושים
★ **רופא** בעל נסיון במנהל שרותי בריאות, במשרה מלאה, לעבודה בתל-אביב.
★ **רופא** בקי בפיענוח בדיקות אולטרהסאונד לעבודה בתל-אביב.
נא להתקשר לקביעת ראיון לטל: 03-282911
לגב' יונה כהן בין 7.30-12.30 פרט ליום ו'

שופר-סל
דרוש
ירקן מנוסה
לניהול מחלקת ירקות
מועמדים מתאימים מתבקשים לפנות אישית לחב' קטיף בשוק הסיטונאים רח' החשמונאים ת"א ביום ראשון 31.8.86, בין השעות 11.00—13.00

מוסד ממלכתי
מציע לך
• עבודה בטחונית ייחודית בארץ ובחו"ל, שיש בה אתגר, עניין ועצמאות.
• התקשרות לטווח ארוך.
• הכשרה, התמחות וקידום למתאימים.
• השתייכות למסגרת המהווה בית ודרך חיים, הדואגת לרווחת הפרט ומשפחתו.

דורש ממך
• נכונות להשקעה ועבודה מאומצת.
• יכולת שכנוע והבנה בינאישית.
• כושר החלטה ותפקוד במצבים משתנים.
• השכלה תיכונית (עדיפות לאקדמאים).
שליטה מלאה בשפה מערב-אירופית ו/או ערבית.

מועמדים לאחר שירות צבאי, עד גיל 38, במצב בריאותי תקין, העונים לדרישות יפנו: טלפונית — 210075 בין השעות 7.30 — 17.00 או בכתב: ת.ד. 33791 מיקוד: 61337 ת"א, בצירוף קורות חיים ופרטים אישיים: שם מלא, כתובת וטלפון, תאריך וארץ לידה, ת.ז. ומספר אישי בצה"ל.
רק מועמדים מתאימים ייענו
— סודיות מובטחת —

רשת עמל
המוסד להכשרה מקצועית למבוגרים
פתח תקוה
דרוש
רכז לאזור פתח-תקוה
כישורים:
* השכלה טכנולוגית או אקדמאית
* נסיון בניהול וארגון קורסים טכנולוגיים ואחרים למבוגרים.
היקף העבודה: חצי משרה בעיקר בשעות הערב.
המועמדים יפנו טלפונית למחלקת כח-אדם, רשת עמל, טלפון 03-497444 קו פנימי 228.

צפת
בית הספר התיכון המקיף השש-שנתי צפת
ת.ד. 1148, צפת, מיקוד 13111
טלפון: 30284, 069-30144
לשנה"ל תשמ"ז דרושים/ות
מורים/ות
במקצועות: מכונאות - משרה מלאה, מחשבים חצי משרה
מועמדים בעלי הכשרה ונסיון מתבקשים לפנות להנהלת ביה"ס טלפון בשעות הערב: 069-71979

"עמל" רשת מכללות לטכנאים והנדסאים, בתי ספר תיכונים טכנולוגיים ומקיפים, בתי ספר לתיכים ובתי ספר תעשייתיים, מרכזים טכנולוגיים בהתיישבות ומרכזי הכשרה למבוגרים.

בר-בי שופן
דרוש
מחסנאי ראשי
הכישורים הדרושים
* בעל ידע ויכולת לנהל מחסן ומערכות מלאי
* נסיון מוכח בשטח הנדרש.
* יכולת ניהול צוות עובדים
מעומדים העונים על הדרישות הנ"ל מתבקשים לפנות למח' המנגנון, אחד העם 9 ת"א, בין השעות 9.00–11.00.
– סודיות מובטחת –

אגודת ג.פ.א.י. בע"מ
מבקשת הצעות לתפקיד
מנהל בית אריזה לקליפים
הכישורים הדרושים:
ידע ונסיון בענף ההדרים
כושר לניהול וארגון ונכונות למאמצים
כושר לקיים יחסי ציבור טובים.
המעוניינים יפנו בכתב יד בצרוף קורות חיים ת.ד. 2 חדרה.

ב.ג. שרותי ניהול
מידע על משרות ועובדים בכירים
לקונצרן גדול בענף הטקסטיל
דרוש/ה
מנהל חט' יצור
לניהול קבוצת מפעלים לייצור לייצוא.
מהנדס ייצור/טקסטיל/מכונות וכו'.
בעל נסיון רב בניהול תעשייתי.
סודיות מלאה ותשובה לכל פניה מתאימה.
ת"ד 2207 נתניה 42122, 053-34515
ת"א, ארלוזורוב 198, 03-257970

למוסד ציבורי בירושלים
דרושה
מזכירה ראשית
נסיון בניהול משרד ושליטה באנגלית
לקביעת ראיון נא להתקשר לטל: 668464.

מועצת פועלי ת"א יפו
טיולי בית ברנר
דרושה
בוגרת בית ספר תיירות
לעבודה מפוצלת בטיולי בית ברנר
לפנות בשעות העבודה
טל: 286888 282211

דרושים
מסגרים
רצוי עם ידע בריתוך ארגון
צנרים + אינסטלטורים
טל. 03-719344, 03-728232

להנהלת הנוער הציוני
דרושים
א. מדריך חברתי
– נסיון מוכח
ב. ספרנית
– סוג א' עדיפות סוג ב'
ג. מדריך
– דובר צרפתית נסיון מוכח
לפנות לטלפון 02-630222-1

מוסד ציבורי כלכלי
דרושים:
1. מתכנן מתכנת
בעל ניסיון של שנתיים לפחות בשפת COBOL.*
2. מתכנת לצוות SYSTEM
בעל ניסיון של שנתיים לפחות בשפת COBOL, ועבודה במחשבי VAX/VMS.
3. מנתח מערכות בכיר / מתכנן בכיר
בעל ניסיון של שלש שנים לפחות בתכנון. ניסיון בתכנות בשפת COBOL.*
4. אחראי תוכנה וחומרה
בעל ידע מעמיק במערכות VAX/VMS.
הכרה מקיפה של תכונות ציוד דיגיטל ויכולת התאמתו לצרכי הארגון.
ניסיון של חמש שנים לפחות במערכות VAX/VMS וניסיון כולל של שמונה שנים לפחות.
5. ראש צוות תכנון תכנות
ניסיון של שנתיים לפחות בתפקיד ראש צוות תכנון תכנות.
ניסיון של שנתיים לפחות בשפת COBOL.
* רצויה הכרה של מחשבי VAX/VNS
יש לשלוח קורות חיים בכתב יד ולצרף המלצות עד 15.9.86 לת"ד 2600, מיקוד 94631 ירושלים ולציין עבור יחידת המיכון.
רק מועמדים מתאימים ייענו.

בנת"ים
דרוש לטיפול
באדם נכה
רק גבר
לפנות לטלפון
03-598666 03-868235 03-595111

דרוש/ה
מנהל/ת חשבונות
סוג 3, לעבודה עצמאית בעל/ת 3 שנות נסיון שליטה טובה באנגלית, לחצי משרה, 5 ימי עבודה, בת"א
03-247626

למשרד אדריכלים
דרוש/ה
אדריכל/ית בנין
ואדריכל/ית פנים
בעל/ת נסיון רב
טלפונים 03-269312
03-256354

דרוש
ברחובות
בוגר בית ספר תיכון מקצועי
לפנות לטל: 08-465575 08-461133

למכון מחקר ופיתוח דרושים
לבורנט/אקדמאי
בהנדסה ביו-רפואית או פיזיולוגיה
לבורנט/אקדמאי
במדעי החיים עם נסיון במחשבים
לבורנט/אקדמאי
במדעי החיים
לפנות: למכון לבריאות העובד ושיקומו של יד בית חולים לוינשטיין ת.ד. 3 רעננה טל: 052-445103 שלוחה 43100

לכפר הנופש אשקלון
דרושים
אנשי צוות בידור וספורט
תלמידי וינגייט ובתי ספר למשחק
(לחודשים ספטמבר-אוקטובר)
נא לפנות לטל: 03-733894

לאגודת הסטודנטים, אונ' ת"א
דרוש/ה
מנהל/ת חשבונות
סוג 2
למשרה מלאה
נסיון של שנתיים לפחות.
לפרטים: 423004 (03)
לבקש את דפנה

לאופנת איקס-מיקס
דרושות:
1. תדמנית
2. תופרות
אוברלוק זינגר ושתי מחטים
תנאים מצויינים למתאימות 03-820895

למשרד עורכי דין
דרושה
מזכירה בכירה
כישורים נדרשים:
שליטה והדפסה בעברית ואנגלית
שעות העבודה 8.00–16.00
03-689364 03-655601 03-650428
לפנות לעו"ד מלכה

לחברה קבלנית גדולה
באגף המעליות
דרושים
הנדסאי חשמל:
1. לעבודה במשרד הטכני
2. לעבודה באתרים
נא לפנות בכתב יד עם צרוף קורות חיים לת.ד. 4387 תל-אביב מיקוד 61043 עבור מס' 10

לאגודת הסטודנטים, אונ' ת"א
דרושה
פקידה
כישורים
* ידע בהדפסה בעברית
* יכולת עבודה עם ציבור.
בין השעות 08.00–16.00, 5 ימים בשבוע
טל'. 420591, 423004 (03)
לבקש את דפנה

למפעלי חמצן וארגון בע"מ
הרצליה אזור התעשיה
למתקן חדש העובד בטכנולוגיה מתקדמת
דרושים
1. מכשירן פקוד ובקרה
להפעלה ואחזקה של ציוד מתוחכם.
המועמד המתאים יהיה בוגר בי"ס לטכנאים, הנדסאים ובעל נסיון של 2–3 שנים
2. מעבדן (לבורנט) תעשיתי
לבדיקות איכות של גזים, טפול בהשבחת מים והכנה ובדיקת תערובות גזים מיוחדות.
המועמד המתאים יהיה בוגר בי"ס מוכר ללבורנטים ובעל נסיון של 2–3 שנים.
ידע בהפעלת גז כרומטוגרף יהווה יתרון.
פניות בכתב יש להפנות לת.ד. 2035 איזור התעשיה, הרצליה. מיקוד: 46733.

קו-אופ. זבולון
אגודה צרכנית שיתופית בע"מ
(מוסדה של קרית-חיים)
דרושים
מנהל/ת חשבונות מנוסה
הכישורים הדרושים:
* סוג ד' בהנהלת חשבונות.
* נסיון של 5 שנים לפחות בהנהלת חשבונות ממוחשבת.
מנהלי מחלקות בשר ודגים
הכישורים הדרושים:
* בעלי ידע בענף הבשר והדגים.
* עד גיל 50.
* יתקבלו גם מועמדים רציניים אשר מוכנים להשתלם בנושא.
קצבים ועובדי מחלקות דגים, קופאיות, עובדי מעדניה
למשרות מלאות וחלקיות.
על המעונינים להתקשר טלפונית לקו-אופ. "זבולון" מחלקת כח־אדם, טל. 04-740146
בין השעות 08.00—13.00.

לאגף החשב במוסד בנקאי בירושלים
דרוש/ה
לעבודה פיננסית אחראית
חשבונאי/ת
תמחירן/ות
בעל/ת השכלה אקדמאית מתאימה.
לקביעת ראיון, נא להתקשר לטלפון 02-327931-2

למפעל מזון גדול
באזור חיפה
דרוש/ה
מנהל/ת מעבדה
לפנות בכתב למנהל כח אדם
ת.ד. 1323 ק. טבעון.

משרד התקשורת
לדואר תל-אביב
מבוקשים
•**דוורים**
•**פקידים** רוכבי קטנוע
•**שליחים** לעבודה במשמרות
נא להתקשר לגבי רחל טל
טלפון: 03-393911

קולקי
תעשיות מזון בע"מ
* למפעלנו ביבנה דרוש
מהנדס תעשיה וניהול
עם נסיון של 3 שנים.
* למשרדנו בת"א דרושה
מזכירה
עם נסיון בהדפסה
לתאום פגישה נא לפנות
לרח' תוצרת הארץ 13 ת"א, לחנה

רשף
טכנולוגיות צבאיות בע"מ
למפעל חיצור הממוקם בשדרות
דרושים:
* מרכיבים מכניים
* מבקרי איכות מכניקה
* עובדות להרכבה אלקטרוניקה
למשרד החברה בגנות דרושה:
פקידת רכש/תפ"י
03-984165 | 985984
reshef

שנת חוויה
משוחרר/ת צה"ל
בוגר/ת תיכון רווק/ה!
אם ברצונך להכיר מקרוב את חיי הקבוץ ולעבוד שנה בתעשייה במסגרת מיוחדת
צלצל/י אלינו לקבוע אלונים ונמסור לך פרטים נוספים
טל: 04-938211 04-938108
כל יום בין השעות 07:00-15:00

לפרוייקט
שיקום נערות
דרושה
מורה
למשרדאות לשעות הבוקר-באזור קיראון
טלפון: בשעות הבוקר 03-341754 בשעות אחר־הצהריים והערב 03-625493

מלונות נחושתן
SCHINDLER
דרושים:
למפעל בתל־אביב:
א. מסגרים
* מסגרים מנוסים כולל קריאת תוכניות
* מסגרים בוגרי בית ספר מקצועי
לעבודות מסגרות ומכניקה
(5 ימי עבודה בשבוע)
ב. פקידת תפ"י
כולל עבודת מזכירות,
בעלת נסיון קודם והמלצות
(משרה מלאה)
לפנות ל"נחושתן" רחוב אילת 61 ת"א
טל: 03-656825, 650276
- • -
למחוז תל־אביב והמרכז:
ג. עוזר טכנאי מעליות
בוגר בית ספר מקצועי
(נסיון קודם אינו הכרחי)
לפנות למנהל השרות טל: 03-499045-8

חברה לעיבוד פרדסים מחפשת
מנהל עבודה
לפרדסים באזור המרכז
בפרטים: נא לפנות לת.ד. 2012 פתח־תקוה

מלונות גני חוריה
מוריה
למלון גני מורית ים-המלח
דרושים
* קונדיטור מקצועי
* טבח חלבי
* טבחים מקצועיים
* סגן מנהל אחזקה
בעל תעודת חשמלאי מוסמך ונסיון.
* צ'קרים/יות
אפשרות לדיור במלון.
בעלי מקצוע בלבד יפנו טלפונית
057-84351 — מחלקת כח־אדם
לעמי או קטי.

למלון ****
דרושים
בנתניה
* **איש אחזקה**
* **טבח**
בעלי נסיון
מתבקשים
להתקשר
053-91222
לאסתר

לתימורים מימון
חברה לשמאות
דרוש
שמאי רכב
בעל נסיון
תנאים טובים
למתאימים,
(סודיות מובטחת)
055-81762
055-82111/4 שלוחה 31

דרוש
בן קיבוץ או מושב
לעבודה טכנית
בת"א
* רצוי ידע בצימחיה
להתקשר
מ-08.00-16.00
03-226682

למלון גדול
* שף מטבח
ברמה גבוהה
* מבקר מזון
ומשקאות ותיפעולי
* קונדיטור
* מלצר ראשי
03-428161

דרוש
מפעיל למחפר
"בוסיירוס" (גלגלים)
טלפון 03-996786

לחברת שווק
דרושה
מזכירה תפעולית ארצית
ידע בהפעלת מחשב,
אחריות אישית גבוהה,
אתגר לבחורה חרוצה.
תנאים טובים למתאימה.
לפנות בכתב בציון קורות חיים, ונסיון
לת.ד. 20141 ת"א 67210, עבור כ"א.
נא לציין טלפון להתקשרות חוזרת.

למושב גבעת־חן דרוש
מרכז משק/ איש אחזקה
לפנות בכתב יד לגבעת־חן דאר רעננה מיקוד: 43905 טלפון: 052-31122 052-21130

לחברה לעמילות מכס דרושות
1) פקידה למחלקת יבוא למשרה מלאה
2) פקידה לעבודה על מחשב מכס לשעות אחה"צ.
טלפון 03-335071 אלי

המועצה המקומית
אור-יהודה
המועצה המקומית אור־יהודה דרושים
1. תאור התפקיד: **קצין בקור סדיר**
הכישורים הדרושים: בוגר בית מדרש למורים או בוגר האוניברסיטה בחינוך / מדעי ההתנהגות + תעודת הוראה.
היקף המשרה: 0.5.
המעונינים יפנו בע"פ או בכתב למחלקת החינוך טל — 111-354 קן פנימי 46. או 348403 אל נורית.
2. תאור התפקיד: **אחראית על פעוטון בשתוף הורים**
הכישורים הדרושים: גננת מוסמכת (רצוי בוגרת תכנית שורץ או בוגרת אוניברסיטה בתחום חינוך לגיל הרך).
היקף המשרה: מלאה.
המעונינים יפנו למחלקת החינוך טלפון 03-348403, או 354111 אל יהודית.
עו"ד יצחק בוכובזה ראש המועצה

לפיתוח שיטה להפרדת חומר אורגני מתוך אשפה ביתית
דרוש
מהנדס/פיזיקאי
או בעל כישורים דומים
771131,776556

ניסיון רב במודעות
ג. רפיקאי
202362

לחברת אריסמה בע"מ
סוכני שעוני סיטיזן
דרוש
שען
נא לפנות לאלכס לטל' 03-651249
מ-16.00—8.00.

לחברה קבלנית לעבודות
אינסטלציה תעשייתית,
אינסטלציה סניטרית
והסקה מרכזית
דרוש
רתך - צנר מנוסה
התנאים יקבעו לפי הכישורים.
נא לפנות בטלפון 03-351019 כל יום
בין השעות
9:00-13:00 או 19:00-20:30

לחברת אלקטרוניקה דרושים:
1. פקידה
למחלקת הנהלת חשבונות
בעלת סוג 2, נסיון בעבודה עם מחשב וידע בהדפסה
2. מפ"ט
מכירות מלאי, בעוזר לאחראי על מכירות מהמלאי.
המועמד חייב להיות בעל כושר לניהול מו"מ עם לקוחות.
ידיעת האנגלית חובה.
3. פקידה כתבנית
עברית אנגלית.
להתקשר לאניטה טלפון: 374623; 03-376665.

מלונות
DAN
לחברת מלונות דן בע"מ
דרוש/ה
רכז/ת יבוא
כישורים נדרשים: —
* נסיון מוכח של 3 שנים לפחות בהזמנות יבוא מחו"ל.
* שליטה מלאה באנגלית
* יכולת לנסח מכתבים ומברקים באנגלית
* הדפסה אנגלית—עברית
* ידע בחוקי יבוא ומכס
מעונינים/ות יפנו בכתב בצרוף קורות חיים והמלצות לת.ד. 3219 ת"א — לאגף אספקה
— סודיות מובטחת —

דרושים למשרד שמאים
א. שמאי אלמנטרי מנוסה
ב. שמאי ימי מנוסה
לניהול מחלקת שמאות ימית.
ג. מזכירת מחלקת שמאות ימית
בדבו פרטי נסיון וכישורים נא לפנות לת.ד. 2033, תל־אביב 1019. סודיות מובטחת.

לחברת שיווק בענף המחשבים
דרוש רכז/ת מכירות
הכישורים הנדרשים:
• נסיון של שנתיים לפחות באדמיניסטרציה של מכירות • השכלה תיכונית עדיפות לבעל השכלה אקדמאית • מגורים באזור ת"א • שליטה בשפות עברית ואנגלית • עדיפות לבעלות נסיון בעבודה עם מחשב • העבודה משרדית לחלוטין במשרה מלאה, כפיפות למנהל המכירות בחברה
נא לפנות בכתב יד לת.ד. 37569 ת"א עבור כח אדם

לקואופרטיב עזרה
דרושים:
פוקדים לספירת נוסעים
לצרכי סטטיסטיקה בחברות תחבורה.
באים בחשבון גם פנסיונרים.
לפנות בת"א, משרדי עזרה, רח' הארבעה 24, בכל ימות השבוע.
במשרדי עזרה בית אגד, דרך פתח תקוה 142, בכל יום שלישי בשבוע.

עיריית קרית אתא
א. לבית הספר המקיף "רוגוזין"
דרוש/ה בדחיפות
מורה לפיזיקה
להגשה לבחינות בגרות ברמה של 5 יחידות
בהקף של משרה מלאה
ב. לתפקיד מזכירה בכירה
ללשכת מהנדס העיר
דרישות התפקיד:
1. נסיון בעבודה כמזכירה בכירה וניהול משרד באופן עצמאי, לפחות במשך 3 שנים.
2. נסיון בניסוח מכתבים בצורה עצמאית.
3. עריכת פרוטוקולים מישיבות.
4. מגע עם קהל.
5. כל תפקיד אחר שיוטל עליה במסגרת העבודה.
הצעות בכתב בצרוף תולדות חיים ונסיון בעבודה, יש להמציא עד לתאריך 10/9/86 למחלקת כוח אדם, עירית ק. אתא ת.ד. 1 ק. אתא 28100 או במסירה אישית
— סודיות מובטחת —

אלקו מגלי אש בע"מ
CERBERUS
רח' המלאכה 39, אזור תעשיה חולון
דרושים:
• מהנדס מכונות/אזרחי
• הנדסאי מכונות
• מסגר/רתך
• שרברב
5 ימי עבודה בשבוע
נא לפנות בשעות העבודה
טל. 03-5544222

מוזיאון תל-אביב
שדרות שאול המלך 27
דרוש ה
ממונה על הסדנאות לנוער ולמבוגרים במשרה מלאה
כישורים:
בוגר/ת בי"ס גבוה לאמנות
עוסק/ת באמנות פלסטית ובעל/ת נסיון של 5 שנים לפחות בחנוך לאמנות.
דרגה 8—6 בדרוג המח"ר
עבודה בשעות בלתי שגרתיות
פניות בכתב יד בצרוף קורות חיים יש לשלוח לסמנכ"ל למינהל ולכספים, ת.ד. 33288 עד ה-12.9.86. סודיות מובטחת. כל פניה תענה.

לחברת שיווק
דרוש/ה
סוכן/סוכנת מכירות
למוצרי הלבשה
* באזור מרכז הארץ
* אפשרות למישרה חלקית
* רכב חובה.
נא לפנות לנחמה טל' 9231552(03)
בין השעות 13.00 — 09.00.

למועצה המקומית באר-יעקב
דרושים
עובדים סוציאליים
לעבודה כוללנית ופרויקטים מיוחדים
בעלי השכלה בעבודה סוציאלית
יפנו בדחיפות לטלפונים 08-225083
08-229130 ובערב: 08-471536.

גלי תעשיות
למפעל הנעליים
דרושים
* **עובדי ייצור - למשמרות**
* **מחסנאי טכני**
* **גזרני עור מנוסים**
טל: 9631010

בית הכרמל
רשת השיווק הישיר של שטיחי כרמל
דרושים
אנשי מכירות מנוסים
למשרה מלאה או חצי משרה,
לסניפים הבאים:
חיפה — להתקשר 04-721558, בועז.
ר"ג — להתקשר 03-793121,
רינה רחמני.
ירושלים — להתקשר 02-246048,
אבי.

למשרד יחסי ציבור
דרוש
אשת יחסי ציבור מקצועית
עם נסיון קודם, שפות עברית אנגלית על בוריין
טל' 03-203248

דרושים
1. אדריכל/ית
מנוסה לתכנון פנים בתי מלון
2. אדריכל/ית פנים
מתחיל/ה
בשעות העבודה
03-450699

למפעל בטון מובא
דרוש בנתניה
מפעיל
* בעל רקע טכני
* 10 שנות לימוד לפחות
* רצוי רשיון לטרקטור
* עדיפות לתושב הסביבה
המתאימים יתקשרו:
053-56588 | 053-58185 למוטי.

הסוכנות היהודית לארץ ישראל
א) בכפר הנוער הוסים
ד.נ. אשרת טל' 912244
דרושים
1. מורה למכונאות רכב.
2. מורה למסגרות.
3. מורה לנגרות.
4. מורה לחרטות.
5. מורה לשרטוט.
6. אחות – מגורים במקום.
7. אחראי בטחון ואיש אחזקה בוגר קורס מכ"ים – מגורים במקום.
8. טבח – מגורים במקום.
9. אם בית קבוצתית – מגורים במקום.
כפר הנוער הינו מקום חינוך דתי ועל המועמדים להענות על דרישות הפיקוח הדתי.
ב) במרכז נוער תל־אביב
דרוש/ה
טבח/ית בעל/ת נסיון
נא לפנות לטל: 03-394580
ג) בכפר הנוער הדתי – בן־יקיר – כפר הראה
דרושים
1. מדריך חינוכי
(רווק – מגורים במקום).
2. מדריכה אם בית קבוצתית
(רווקה – מגורים במקום).
מועמדים דתיים בעלי כישורים מתאימים – מתבקשים לפנות טלי מס'
053-65203, 65689
ד) בכפר הנוער ברמת הדסה
דרושים
1. מדריך חינוכי
2. מדריכי חוגים
נא לפנות לטלפון 04-934343

MN מידן מחשבים בע"מ
Honeywell
דרוש
מחסנאי טכני
* בעל נסיון מוכח של 3 שנים לפחות בתחום האלקטרוניקה/מחשבים
* נסיון במלאי ממוחשב
* שליטה באנגלית ובעברית
- * -
משרה מלאה, 5 ימי עבודה בשבוע
תנאים טובים למתאים
- * -
לקביעת ראיון נא לפנות טל.
03-9229541
או בכתב, לת.ד. 3005 פתח־תקוה
49130.
רח' אפעל 3,
קרית אריה, פתח־תקוה. טל.
03-9229541
מקבוצת החברה להשקעות של בנק לאומי בע"מ

תעל
תעל קבוצת משמרות בע"מ
דרוש
סגן מנהל ייצור
* מהנדס ייצור און הנדסאי ייצור
* רצוי נסיון של 3 שנים בתעשיה לפחות.
מועמדים העונים לדרישות הנ"ל יפנו בכתב־יד למנהל כ"א ת.ד 28 פרדס־חנה מיקוד 37100.

תלמה
למפעל שפע בערד
דרוש
טכנולוג(ית) מזון
הכשורים הדרושים:
* בוגר/ת הנדסת מזון
* יתרון לבעלי נסיון בתעשית המזון
* ידיעת השפות עברית/אנגלית
* נכונות להעתקת המגורים לערד
המעונינים מתבקשים להתקשר לטלפון 057-958049 או 057-957860 לרונית
בימים א'-ה' בשעות 16.00 – 08.00

דרוש/ה
מורה לאולפן עברית
בקיבוץ בערבה
תקופת העבודה מ-15.9.86 ועד 20.12.86
מגורים מלאים + ארוחות
+ משכורת
לקבלת פרטים: לפנות למרכז הנוער הדסה, בית ריקליס, הר הצופים, ירושלים או לטל. 02-817377, 02-817341.

סנפרוסט בע"מ
SF
מזון איכות מוקפא
למפעלנו באשדוד דרוש/ה
הנדסאי/ת טכנאי/ת ייצור
דרישות התפקיד: * דינמיות ויוזמה
* רצוי נסיון של שנתיים בתעשית במדידת זמנים ושיפור שיטות.
* מגורים באשדוד או הסביבה
המעונינים יפנו בכתב יד עם פירוט נסיונם, מספר טלפון ומועד תחילת עבודה אפשרי אל מחלקת כח־אדם ת.ד. 2223 אשדוד מיקוד 77121.
מועמדים הבאים בחשבון יענו תוך שבועיים.

שופר-סל
דרושים
מנהלי סניפים
לאזור רחובות לאזור מרכז
המועמדים שיתקבלו יעברו תקופת הכשרה של כחודשיים לתפקידם
מועמדים בעלי נסיון ניהולי – ארגוני מתבקשים לפנות בכתב־יד אל מח' כח־אדם, שופרסל בע"מ ת.ד. 84 פ"ת מיקוד 49100
סודיות מובטחת

Needed in Tel Aviv for an Electronics Co.
EXECUTIVE SECRETARY/ SALES ASSISTANT
Able to work overtime and underpresure.
Perfect command of English (including typing) and working knowledge of Hebrew.
Full time position, 5 day week.
Call from Sunday, 03-546233

אקי"ם —
אגודת לקימום מפגרים
דרוש ה
עובד סוציאלי
לסניפי אקי"ם באזור הדרום,
המשרה מלאה
הכשורים הדרושים:
עובד סוציאלי עם התמחות ונסיון מוכחים בעבודה קבוצתית ובעבודה קהילתית.
נא לפנות בכתב עם פירוט קורות חיים למרכז אקי"ם דרך הרצליה 69 תל־אביב.

מקדם/ת מכירות
לענף אופנה
עם נסיון קודם בענף
משכורת + אחוזים
טובים למתאימים
03-664332

למכון רום
לפסיכותרפיה
דרושים ות
מנחים/ות
בעלי נסיון 03-417756
03-426503

לחברה גדולה להפצת מזון
דרוש
סגן מנהל
לסניף מכירות מרכזי בגוש דן
הכשורים הדרושים
* נסיון מוכח בעבודת מכירות ושיווק, יתרון בחברת רשתות שיווק צרכניות.
* יכולת ניהול צוות עובדים גדול וכושר ארגוני.
* נכונות לעבודה רבת אתגרים ואמוצאות.
* השכלה אקדמאית בכלכלה, מנהל עסקים
* גיל 40 — 30.
העבודה באזור המרכז
המעונינים יפנו בכתב יד ובצרוף קורות חיים לת.ד. 50239 תל־אביב 61500 עבור משרה 664.

למוסד על-תיכוני
דרושים
* **מזכירת מנכ"ל**
* **איש־אחזקה ליום מלא**
* **מזכירת לימודי ערב**
בדבר פרטים נא לפנות:
בערב: טל. 03-456220.
בבוקר: 378936, 03-371364.

יודקה פלד מתמנה היום למפקד פו"מ

תא"ל יודקה פלד מתמנה היום למפקד המכללה הבין־זרועית לפיקוד ומטה של צה"ל. תא"ל פלד בא במקומו של תא"ל אביגדור קהלני, העומד להתמנות לתפקיד בכיר אחר בצה"ל.

תא"ל פלד נולד ב־1940 בקיבוץ יגור. הוא בעל תואר בי.אי. בהיסטוריה כללית באוניברסיטת ת"א. ב־1960 התגייס לצה"ל. בתום שירות החובה חזר לקיבוץ וב־1970 התגייס לשירות קבע. נטל חלק במלחמת ההתשה במסגרת חטיבת גולני, בה שימש תחילה כמפקד הסיירת ולאחר־מכן – כמג"ד. בתפקידו זה – כמג"ד בגולני לחם במלחמת יום־הכיפורים ואחריה – במלחמת ההתשה ברמת־הגולן. נפצע פעמיים: בפעולת־הגמול בנוקייב ובקרב על החרמון במלחמת יום־הכיפורים. ב־1976 נטל חלק בפעולת אנטבה.

אלוף אורי שגיא מתמנה היום למפקד מיפקדת חילות השדה (מפח"ש). האלוף שגיא בא במקומו של אלוף אמיר דרורי.

רן כהן תובע הסרת הכתובת „ערבים החוצה" מטעם „כך"

מאת סופר „דבר" בירושלים

ח"כ רן כהן (ר"צ) פנה אתמול במכתב לראש עיריית ירושלים, טדי קולק, ולמפקד המחוז הדרומי של המשטרה, ניצב רחמים קומפורט, ודרש מהם להסיר כתובת־נאצה של „כך", שעל דבר קיומה פורסם ב„דבר" לפני כעשרה ימים.

בתלונתו לקולק ולקומפורט מציין ח"כ רן כהן, כי לפני 12 יום התלונן סופר „דבר" על קיומה של הכתובת ברחוב המלך ג'ורג' 16 בירושלים. יומיים לאחר מכן פורסם תצלום כתובת הנאצה בעיתון „דבר", אולם משטרת ירושלים לא טרחה לעשות דבר, למרות שהבטיחה לטפל בנושא. סופר „דבר" פנה לסגן־מפקד משטרת ירושלים, נצ"מ שלמה תורג'מן, אולם זה לא השיב על התלונה.

בעקבות זאת, פנה סופר „דבר" לניצב רחמים קומפורט, מפקד המחוז הדרומי של המשטרה, שהבטיח לטפל בנושא באופן אישי. למרות שוב פורסם תצלום כתובת הנאצה ותחזיר הבטחתו של ניצב קומפורט לטפל בנושא. ואולם אתמול עדיין נשארה הכתובת על הקיר, 12 יום לאחר הגשת התלונה. בעקבות זאת, שיגר ח"כ רן כהן פנייה דחופה לקולק ולקומפורט.

בת 37 מדימונה חשודה בהתעללות אכזרית בעיוורת

(ע).- תושבת דימונה, החשודה בסידרת מעשי התעללות אכזריים בשכנה עיוורת, נעצרה אתמול בצו בית־המשפט השלום בבאר־שבע ונשלחה לבדיקה פסיכיאטרית, כדי לקבוע אם ניתן להעמידה לדין.

נציג משטרת דימונה טען בבית־המשפט, כי החשודה (37) מתגוררת בסמוך לאישה עיוורת ביום ד' לפנות־ערב נכנסה לדירת השכנה, אחזה בחוזקה בראשה והטיחה אותו פעמים אחרות ברצפת החדר. לאחר מכן – טען נציג המשטרה – ידתה החשודה אבנים לעבר חלונות השכנה וגרמה נזקים לרכושה.

מחסן בגדים גנובים בבית עובדת „לודזיה"

(ע).- עובדת במפעל לודזיה נעצרה אתמול, בחשודה בגניבות שיטתיות מן המפעל אם אף היא קשורה לגניבות השיטתיות.

העצורה, בת 41 מחולון, נהגה לגנוב, לפי החשד, פריטי לבוש שונים במשך שלוש השנים האחרונות. את הבגדים הסתירה מתחת לבגדיה כאשר יצאה מן המפעל ולאחר מכן מכרה את חלקם לקרובתה, תושבת אשקלון.

הנהלת המפעל שכרה משרד חקירות פרטי, בעקבות הגניבות הרבות שהיו בבית החרושת לבגדים.

החוקרים הפרטיים הצליחו לחשוף את החשודה ודיווחו על כך למשטרה.

בחיפוש בדירתה, הופתעו החוקרים לגלות מחסן בגדים, שיכול היה להתחרות במחסן המכירות של המפעל: מאות חולצות, אימוניות, לבוש תחתון וגרביים. במהלך החקירה נעצרה גם קרובת המשפחה של החשודה ועובדת נוספת, אשר בודקים

התושבים בחיפה: הזיהום בעיר בלתי־נסבל; שבענו הבטחות

יותר מאלף חתמו על עצומה הקוראת לצאת למאבק גלוי נגד הזיהום בעיר ובסביבתה • הרשות לשמירת איכות הסביבה: נזרז הטיפול

מאת סופר „דבר" בחיפה

יותר מ־1,000 תושבי חיפה והקריות חתמו בימים האחרונים על עצומה של קבוצת אזרחים, הקוראת לציבור לצאת למאבק גלוי נגד זיהום האוויר בעיר ובסביבתה.

בעצומה, שנשלחה גם לראש הממשלה, למוסדות ממשלתיים ולעורכי עיתונים, כתבים יוזמיה, כי תושבי חיפה והקריות אינם מפתקים באוויר צח, אולם בשבועות האחרונים הפכה תופעת הזיהום לבלתי־נסבלת ואף למסוכנת לבריאות. הריחות הרעים מפריעים לישון וגורמים עייפות במשך היום וירידה בתיפקוד היומיומי. הזיהום הנישא עם הרוח גורם בחילות וסחרחורות, התקפי אסטמה אצל ילדים ומבוגרים הסובלים ממחלות בדרכי הנשימה ונזקים בריאותיים רבים שהשפעתם מצטברת לאורך זמן.

„שבענו הבטחות. אנו תובעים פעולה מיידית לתיקון המצב הבלתי־נסבל", נכתב, בין השאר, בעצומה. בהמשך נכתב שעננה כבדה מתמרת של עשן, אובך, אבק וצחנה רובצת דרך קבע על עמק זבולון והקריות ונראית למרחוק. המוקד העיקרי לצחנה הכבדה בחודש האחרון הם בתי הזיקוק, אולם ברור שלמיטרד זיהום האוויר במשך כל השנה קיימים שותפים רבים נוספים. לא יתכן שהתושבים יופקרו לרשלנות מפעלי התעשיה ולאדישותם של גורמי הציבור הממונים על שמירת החוק.

נציג הרשות לשמירת איכות הסביבה הבטיח ליוזמי העצומה כי הרשות תעשה כל שביכולתה לזרז את הטיפול בבעיה. מטעם הרשות נמסר, כי הרשות מקדמת בברכה את התעוררות האוכלוסיה נגד הזיהום וחבל שהתעוררות זו לא החלה מוקדם יותר.

יזמי העצומה ממשיכים בפעולתם ומגייסים חותמים בחנויות „כלבו" גדולות, במפעלים ציבוריים ועוד. הם מקווים להחתים בשבועות הקרובים אחוז ניכר מ־400,000 תושבי חיפה והקריות.

כוחות הביטחון אטמו אתמול את ביתו של המחבל נביל מוחמד תאליל במחנה הפליטים שועפת, סמוך לירושלים. המחבל זרק בקבוקי תבערה ורימון־יד לעבר כלי־רכב ישראליים – צילם: יצחק הררי

הנהג נדרס למוות ע"י משאיתו שלו

(ע).- בתאונת־דרכים מזעזעת סמוך לגבעת השלושה, מצא את מותו אתמול אחר־הצהריים משה אשכנזי, בן 58, ממושב חגור, לאחר שנדרס על־ידי משאית־שלו.

סמוך לשעה 15:00 סטתה לשוליים המשאית בה נהג המנוח, בכביש פתח־תקוה – ראש־העין, סמוך לקיבוץ גבעת־השלושה. המשאית נתקעה בגשרון בטון בכניסה למפעל הנעליים של גבעת השלושה, ומעוצמת ההתנגשות הועף הנהג מהחלון ונדרס על־ידי המשאית שהמשיכה לנסוע.

קורבן נוסף תוך 24 שעות בכביש אשדוד־אשקלון

(ע).- קורבן נוסף ב„כביש הדמים" אשדוד־אשקלון: 24 שעות בלבד לאחר התאונה בה קיפחו שלושם בני הזוג מאיר את חייהם, נדרס למוות הולך־רגל בן 54.

התאונה אירעה סמוך לשעה 4 אחה"צ כאשר האיש חצה את הכביש משמאל לימין מול הצומת הפונה לגן יבנה מזרחית לאשדוד. נהג המשאית תושב האר־יונס, שנסע מצפון לדרום, נלקח לחקירה.

התאונה אירעה לא הרחק מהמקום בו נהרגו בני משפחת מאיר.

בבית־דירות בן שש קומות ביפו, התפוצצו אתמול סמוך לשעה 1:30 חמישה בלוני גאז שגרמו דליקה ופיח רב. הדיירים פונו במהירות. איש לא נפגע. המשטרה חוקרת את נסיבות ההתלקחות. (צילום: פ.פ.א)

בת 84 נמצאה תלויה על חבל בדירתה ללא רוח־חיים

(ע). – ליבר נגילה בת 84 מקריית־ים, נמצאה שלשום אחר־הצהריים תלויה על חבל בדירתה.

קרובי משפחתה של הקשישה, שחיה בגפה, ראו אותה דרך החלון, פרצו לבית וניסו להצילה. הם הזעיקו רופא, אך לא ניתן לו אלא לקבוע את מותה.

הישישה לא השאירה אחריה כל מכתב. היא עשתה את המעשה כנראה מתוך בדידות ודכאון נפשי.

ה„ג'בקה" בשירות גנבי חיפה

(ע).- גל של פריצות בשיטת ה„ג'בקה" פוקד באחרונה את איזור חיפה. כך התברר אתמול עם הארכת מעצרו של יצחק בן־לולו (23) תושב קרית־אתא.

החשוד נתפס „על חם" אור ליום ד', כחשוד בהתפרצות מתוחכמת לחנות אלקטרוניקה וצרכי חשמל ברחוב הרצליה בהדר הכרמל.

בא־כוח המשטרה גילה בבית המשפט, כי החשוד פרץ יחד עם אדם נוסף לבית המסחר לאחר שניתקו את מערכת האזעקה שבחנות. צילינדר המנעול לדלת הכניסה פוצח באמצעות „ג'בקה" (מפתח שרברבים).

בא־כוח המשטרה ציין, כי באחרונה היו מספר מקרים בהם פוצחו מנעולים באיזור חיפה בשיטת ה„ג'בקה". כן סיפר, שהמשטרה תפסה בידי החשוד ארבע „ג'בקות", שנשלחו לבדיקה במעבדה לזיהוי פלילי, לצורך זיהוי והשוואה עם סימנים שנמצאו על מנעולי צילינדר אשר פוצחו בקומות שונים בעיר בשיטה דומה.

דליקה נוספת ביער הזורע כילתה אתמול 15 אלף עצי אורן

(ע).- דליקה שלישית בממשך מאז יום ג' כילתה אתמול כ־15 אלף עצי אורן על שטח של כ־100 דונם ביער הקק"ל שבסמוך לקיבוץ הזורע.

העצים שנשרפו היו בני 35־30 שנה. עובדי הקק"ל, חברי קיבוץ הזורע ו־3 מכוניות־כיבוי מעפולה, עמלו משך שעות ארוכות על כיבוי השריפה.

דירוג כוכבים הנהוג במלונות יינתן גם לתחנות הדלק

מאת אמיר רוזנבליט, סופר „דבר" בדרום

שר התיירות, אברהם שריר, גילה אתמול במהלך סיור בבאר שבע, כי במשרדו ובמשרד האנרגיה והתשתית, מכינים בימים אלה תוכנית חדשנית לסיווג כל תחנות הדלק בארץ בהתאם לרמת השירות הניתנת בהם, בדומה ל„דירוג הכוכבים", שבהם מסווגים בתי המלון בישראל.

„רמת השירות בתחנות הדלק היא בושה וחרפה למדינת ישראל", העיר אתמול שריר.

„הכריזו שביתה" – יעץ הברפלד לחברי הסתדרות עובדי המתכת

מאת חיים ביאור, סופר „דבר" לענייני עבודה

„אני מציע שתכריזו על שביתה בכל הארץ ליום אחד, במחאה על שוק העבודה הפרוץ" – אמר אתמול יו"ר האגף לאיגוד מקצועי בהסתדרות, חיים הברפלד, לחברי המרכז של הסתדרות עובדי המתכת, החשמל והאלקטרוניקה.

לדבריו, העבודה הבלתי מאורגנת הפכה לסרטן הפוגע באיגוד המקצועי וההסתדרות נערכת כדי להאבק בתופעה בכל האמצעים.

עוד אמר הברפלד כי מפעלי תעשייה שאינם מסוגלים להעלות את השכר התחילי, כפי שדורשת ההסתדרות, אין עוד הצדקה לקיומם.

מזכיר הסתדרות עובדי המתכת, יצחק גלעדי, התריע על כך שמפעלים הסתדרותיים – ולא רק פרטיים – מעסיקים עובדים רבים לפי חוזים אישיים. אחת הדוגמאות הבולטות לכך היא „תדיראן" השייכת לקונצרן „כור".

עובדי „חירות" פתחו במאבק נגד המיזוג עם חטיבת הבנייה בסו"ב

מאת חיים ביאור, סופר „דבר" לענייני עבודה

כ־2,700 עובדי חברת „חירות" שבקונצרן „סולל בונה" יקיימו בשבוע הבא אסיפות מחאה, על רקע התנגדותם לביצוע המיזוג בין „חירות" לבין חטיבת הבנייה הקבלנית שבקונצרן.

המיזוג הצפוי בין חברת „חירות" – העוסקת בעבודות אינסטלציה והתקנת מעליות – לבין החטיבה הקבלנית, הוא חלק מהה־אירגון ב„סולל בונה", כמסגרת תוכנית ההבראה של הקונצרן. ואולם שני יושבי הראש של ועדי העובדים ב„חירות", יגאל גרינשטיין ואלי פז, טוענים שהמיזוג פירושו חיסולה המעשי של החברה, צעד העלול להביא לפיטוריהם של עובדים רבים.

באסיפות המחאה שיקיימו העובדים בימי שני ושלישי בשעות העבודה תידון האפשרות לפתוח בשביתה, אם לא תחזור בה הנהלת „סולל בונה" מתוכניתה לבצע את המיזוג. עובדי „חירות" תובעים שישמר מעמדה האוטונומי של החברה דבר שיבטיח לה, לדבריהם, קבלת עבודות בהיקף רחב מקבלנים.

דובר „סולל בונה" הביע תמיהה על כוונתם של עובדי „חירות" לשבש את העבודה. הוא הטעים כי גם לאחר המיזוג ישמר מעמדה של „חירות" בתוך הקונצרן כיחידה עצמאית מבחינת רווח והפסד.

עסקות ב־12 מיליון ד' בשבוע האופנה 1987

(ע).- שבוע אופנת הקיץ 1987 ננעל אתמול במלון „לרומי" בירושלים, ו־43 היצרנים הישראליים שהשתתפו בו דיווחו על עסקות התקשרויות שביצעו בשווי יותר מ־12 מיליון דולר, עלייה של כ־150 אחוז לעומת היקף העסקות בשבוע האופנה אשתקד, שהסתכם בכ־5 מיליון דולר.

לשבוע האופנה השנה הגיעו 105 קניינים מחוץ־לארץ, לרבות נציגי רשתות השיווק היוקרתיות בעולם, כמו בלומינגדיילס, סאקס פיפס אווניו, לורד אנד טיילור – מארה"ב, הדורס הבריטי, גאלרי לפאייט מצרפת, וכן יצרני אופנה בעלי שם עולמי כמו פייר קארדן הצרפתי, קאלווין קליין האמריקאי ואחרים. הם חתמו על עסקות עם יצרנים ישראליים ליצור בישראל של דגמים עבור השוק העולמי.

מנהל בחב' אפרון החשוד בעבירות מס – שוחרר בערבות

(ע). – יהונתן פרידה, ממנהלי חברת מכוניות „אפרון" מקבוצת, החשוד במעורבות בפרשת קבלת החזרי מע"מ שלא כדין משלטונות המכס, שוחרר אתמול ממעצרו בפקודת בית־משפט השלום בחיפה.

החשוד נעצר בראשית השבוע, בעת שחזר בדרך האוויר לנמל התעופה בן־גוריון, בעקבות צו־הבאה שהוצא נגדו.

השופט, ראובן בן־חורין, הורה בהסכמת ב"כ המכס, על שחרורו בערבות של 300 אלף ש"ח, וכן הורה לחשוד להפקיד את דרכונו בידי שלטונות המכס.

גם אשראי וגם כדאי

חברי מועדון היפרשק קונים היום... ללא הגבלת סכום מינימום

משלמים בשנה הבאה

אחרי ראש־השנה 6.10.86

היפרשק - כרטיס האשראי של היפרשוק תנובה.

ביום א' פתוח מ־4 אחה"צ

לרגל ספירת־מלאי, ביום א' 31.8.86 יפתחו חנויות היפרשוק תנובה ורב מכר ב־4 אחה"צ.

מנהלי מפעלים וועדי עובדים

תוי־קניה לחג

תוי הקניה של היפרשוק תנובה מוצעים לכם כעת בתנאים מיוחדים. פנו עוד היום לסניף היפרשוק הקרוב־או טלפונית למרכז הרשת לציפורה טל. 03-430432, או לשרה 03-430441.

הרבה יותר בהרבה פחות

היפר שוק תנובה

זמני הדלקת נרות
פרשת השבוע
כ"ה באב תשמ"ו – פר' ראה

מוצ"ש		ערש"ש	
ירושלים	7.45	ירושלים	6.32
תל־אביב	7.43	תל־אביב	6.50
חיפה	7.47	חיפה	6.43

מזג האוויר ביעדי הטיסה החשובים של סוויסאיר

מזג האוויר בעולם

אוסלו	10 – 8	גשום
אמסטרדם	17 – 12	מעונן
בואנוס איירס	23 – 12	גשום
הלסינקי	16 – 10	מעונן
הונג קונג	33 – 29	בהיר
וינה	25 – 14	מעונן
לונדון	19 – 13	מעונן
יוהנסבורג	25 – 9	בהיר
לונדון	17 – 10	גשום
ליסבון	24 – 16	מעונן
מדריד	28 – 15	בהיר
מונטריאול	22 – 13	מעונן
ניו־יורק	27 – 22	בהיר
סאן פאולו	22 – 13	מעונן
פאריס	10 – 7	מעונן
פרנקפורט	18 – 10	מעונן
ציריך	15 – 10	מעונן
ריו דה ז'נרו	27 – 17	בהיר
שטוקהולם	15 – 10	מעונן
שיקאגו	18 – 13	בהיר

swissair

לבעלי, אבינו וסבנו היקר

יהודה שהמי

בהגיעו לגבורות

כה לחי

המשפחה האוהבת

של היום הוא חדש

היום יותר מתמיד השובה הבריאות

כוסות חד פעמיות למשקאות חמים או קרים

(הכוסות עשויות מקלקר)

וליביד

משרד: רח' החרש 6 ת"א טל. 03-335231-2
המפעל: משמר הנגב, ד.נ. הנגב טל. 057-78782

לארכיטקטים וליצרני עבודות אלומיניום

עידן חדש בענף האלומיניום

קומפלט + הדרכה + מידע
הכל תחת גג אחד

1 קומפלט – קיימים במרוכז - פרופילים, אביזרים, אטמים, מבלטים, קטלוגים ותצוגת דגמים בבתי המסחר המורשים למכירת פרופילי קליל.

2 הדרכה – קליל הקימה 4 מרכזים לייעוץ טכני והדרכה - חופשי - ללא תשלום. הביקור בתיאום מראש.
איזור המרכז: ארפל בע"מ טל: 03-805320
איזור ירושלים: אלסיר בע"מ טל: 02-854468
איזור הדרום: רופל בע"מ 057-73124
קליל־טכנולוגיות בע"מ טל: 04-710957

3 מידע – קטלוגים הכוללים שרטוטי הרכבה, פרופילים, אביזרים, אטמים ומבלטים ניתן לקבל במפעלנו, במרכזי ההדרכה ובבתי המסחר המורשים למכירת פרופילי קליל.

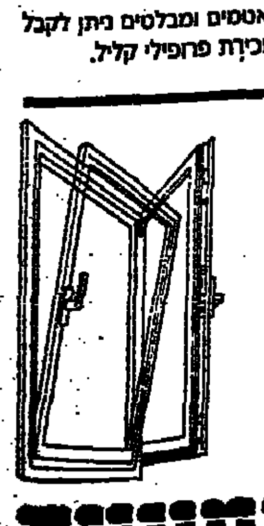

מוצר איכות נוסף של קליל

קליל 4000 דריי קיפ

פרופילי קליל 4000 מוגנים כמדגמים רשומים.
החלון עמד בבדיקות התאמה של מכון התקנים הישראלי לדרישות ת"י 1068 "חלונות אלומיניום"
סימן הזיהוי הבלעדי של פרופילי קליל ≡ 3 פסים.

קליל פרופילי אלומיניום

קליל תעשיות בע"מ ■ ת.ד. 210 קרית מוצקין 26114 ■ טל: 700424, 710957 (04) ■ טלקס 471537 KLIL IL

ארגון המועצות האזוריות

משתתף בצערו של יד"ר ההנהלה יוסף שיין
על מות אמו

ריבה ביברמן ז"ל

בבנין ירושלים תנוחמו

ראשי המועצות האזוריות
וחברי בהנהלת הארגון

במלאת שלושים לפטירת יקירנו

דב כוכבי ז"ל

נעלה לקברו לגילוי המצבה
ביום שני כ"ז באב תשמ"ו 1.9.86
בשעה 16.00 בבית העלמין בקרית שאול.

נפגשים ליד שער הכניסה של בית העלמין הצבאי.

המשפחה

ראש הממשלה שמעון פרס. ראיון מיוחד ל„דבר" / חגי אשד, שלמה גינוסר

אחרי חסן, לפני מובארק, וושינגטון והרוטציה

אדוני ראש הממשלה, בוודאי שמעת את דברי השר משה ארנס שהגדירך כ„ברווז חיגר". כוונתו היא שאולי אתה צריך למסור את המפתחות לפרדס. האם כך אתה רואה את תקופת סיום כהונתך כראש ממשלה?

„אין בדעתי להיות ברווז צולע בשום מצב. יש יותר ביטויים צולעים מאשר ברווזים צולעים. אם מישהו מעלה על הדעת שאחרי הרוטציה, חברי ואני נעבור להרגשי הליכוד ושיחול שינוי, הוא חי בעולם לא מציאותי. התחלנו במדיניות ואני אמשיך בה במלוא המרץ גם בתפקידי החדש. בוודאי בתחום המדיני, אך לא רק בו".

נוצר אולי רושם שאתה מקיים פגישות מדיניות דווקא „ברגע האחרון". האם מהלכים אלה נדחו מסיבות מבניות, או מתוך רצון ליצור מומנטום שאפשר יהיה להמשיכו גם לאחר מכן?

„אין זה כך. מדובר בלוח אירועים צפוף של תהליכים שהגיעו להבשלה. עבודה אינטנסיבית אפשרית גם בארץ וגם, אם צריך, בחו"ל".

האם הפגישה בינך לבין הנשיא רייגן תתקיים? מה ציפיותיך מפגישה זאת? ואם היא לא תתקיים – האם יש לראות בכך סיבות פוליטיות?

„ראש ממשלה הוא גם נציג של העם היהודי, והוא חייב לנסות להיפגש מדי פעם עם הציבור היהודי, שרובו בארצות־הברית. לא הייתי בארצות־הברית כבר למעלה משנה; במשך השנה הופנו אלי בקשות רבות מקהילות יהודיות בעולם

„אין בדעתי להיות ברווז צולע בשום מצב. יש יותר ביטויים צולעים מאשר ברווזים צולעים"

לבוא ולהיוועד עמן. גם אלמלא היתה לי פגישה בוושינגטון, הייתי נוסע להיפגש עם הקהילות היהודיות בארצות־הברית ובקנדה. ראש ממשלה מחזיק בידו גם את הרמקול היהודי. אני מקווה שלא עשיתי שימוש לא נכון ברמקול זה. נסיעותי בעבר יכלו להציג את עמדות ישראל יותר ממה שאפשר לקנות במודעות או ביחסי ציבור. הרגשתי גם רצון כן לקבל אותי בוושינגטון. אנחנו מנסים עכשיו לתאם את לוח המועדים, אבל הפגישה בוושינגטון אינה טקסית: אנחנו צריכים להשוב על חבילה פוליטית וכלכלית. „יש לנו עניין, בתיאום עם ארצות־הברית בנושא המזרח־תיכוני. בעניין זה צברנו נקודות בשנתיים האחרונות גם בדעת הקהל האמריקאית וגם בממשל. בהתחשב עם חוק קרם־רודמן, צריך להעלות מחשבות חדשות בקשר לסיוע הבטחוני ולסיוע הכלכלי, ויש לי מחשבות כיצד להבטיח את המשך הסיוע במסגרת האמריקאית הנוכחית גם בעתיד. על כך אני רוצה לדבר בוושינגטון.

„בקנדה אנחנו מנסים לעשות מה שהצלחנו לעשות בגרמניה, בצרפת ובאנגליה: להקים קרנות משותפות למחקר ולפיתוח ולעורר את העניין של העולם התעשייתי. צריך לדעת שמה שמעניין את הכלכלה של ימינו זה לא השקעות קונבנציונליות אלא השקעות של „הון סיכון" למען קבוצות שיש להן רעיונות חדשים והמצאות חדשות. בישראל יש כמאתיים קבוצות כאלה, שאם לא נוכל לממן אותן נשקע בעומק. אעסוק בנושא זה גם בארצות־הברית וגם בקנדה. העולם של היום כבר אינו עולם של סדר אלא עולם של תנועה ושינוי, ורק מי שמבין את השינויים יכול להשתלב או להתחרות בעולם."

התוכל לומר משהו על ביקורך המתוכנן בצרפת?

„בצרפת מציינים מאה שנים להולדת בן־גוריון. ייערך קונצרט ותהיה ארוחה חגיגית, שאליה הוזמן גם הנשיא מיטראן. תשובתו של הנשיא היתה כי הוא ייענה להזמנה אם גם אני אבוא. בדעתי לנסוע לצרפת ליום אחד בראשית אוקטובר."

האם חל שינוי בעמדתנו המעשית כלפי דרום־אפריקה נוכח הסיכוי לשיפור יחסינו עם מדינות אפריקה?

„עד עכשיו, מדיניותה של ישראל כלפי דרום־אפריקה בוטאה על־ידי מתנגדי ישראל. לקולה של ישראל כמעט ולא היה הד. היה נסיון להציג את ישראל כמעט כאחראית לאפרטהייד. אין לכך ידיים ורגליים. ישראל מעולם לא השלימה עם אפרטהייד. היא לא יכולה להשלים עם כך ואני אומר שוב: יהודי התומך בגזענות פוסק מלהיות יהודי. אשר למדיניות המעשית כלפי דרום־אפריקה: ישראל אינה מעצמה ואינני מציע להעמיד פני מעצמה. אנחנו מדינה לא גדולה, השקועה בהרבה מאד בעיות משלה ואינני חושב שישראל צריכה לשמש כמוביל בעניין דרום־אפריקה. הסברתי זאת גם לידידינו האפריקאים."

ומה היתה תגובתם? הם קיבלו זאת?

„בשיחותי עם המנהיגים האפריקאים מצאתי מידה הרבה יותר גדולה של פרגמטיזם מזו העולה מן הדיווחים בעתונות. גם הם מחפשים פתרון הדרגתי ומעשי. זה בא לידי ביטוי גם בשיחתי עם הנשיא ביאה מקאמרון. ואולי בניגוד לרושם העולה מקריאה בכמה עתונים, העמדות שאני הצגתי התקבלו בהולם ההבנה".

מה מפריע יותר להידוק היחסים עם מדינות אחרות באפריקה, הנושא הדרום־אפריקני או המשך הלחץ הערבי־מוסלמי?

„בראש וראשונה מפריעה ההתנגשות בין האוכלוסיה המוסלמית לבין האוכלוסיה הנוצרית באפריקה. יש שם ויכוח. יש כאלה האומרים: אנחנו מוסלמים, אבל דוגלים במדינה חילונית ואיננו חושבים שהמוסלמיות שלנו צריכה למנוע קשירת יחסים עם מדינת ישראל. אבל יש גם אחרים. בביקורי האחרון בקאמרון שמעתי ביטויים כמו „המסע הסובייטי־מוסלמי". כלומר, השאלה אם האיסלם הוא דת או פוליטיקה קובעת במידה מכרעת את מידת קשירת היחסים עם ישראל. יש להוסיף לכך שהמראה הכללי של ישראל בשנתיים האחרונות עשה גם הוא את שלו. שתי המדינות האפריקאיות שחידשו את היחסים אתנו באחרונה, חוף השנהב וקאמרון, הן מדינות חשובות מבחינה פוליטית וכלכלית כאחת ואין ספק שצעד זה בא אחרי תהליך של חשיבה פוליטית".

מאפריקה לאסיה. האם יש סימנים כלשהם להפשרה ולהתקרבות לישראל מצד סין והודו?

„יש להבחין בין הודו לסין. בהודו אין שום סימן להפשרה. מדיניותה של הודו כלפי ישראל נובעת מקיומה של אוכלוסיה מוסלמית גדולה שם. אינני רואה את רג'יב גנדי, כמו אמו, משנה משהו במדיניות זו. אין לי תקוות. סין היא ארץ ענקית, הזזה לאיטה. סיני אחד אמר לי בחצי־צחוק: „מה אתם מתעצבנים כל כך אם פעם או פעמיים בשנה אנחנו נושאים נאום נגדכם. תשמרו גם אתם על חוש פרופורציה". יותר מזה אינני מוכן לומר."

כיצד אתה מגיב על הביקורת המוטחת עליך כאילו ויתרת על עקרון ההדדיות וההתניה במסגרת המגעים עם ברית־המועצות?

„לא ויתרתי על הדדיות ולא החלטנו על התניה. אין צורך להתחיל כל משא־ומתן באולטימטום. הממשלה החליטה מראש שאם הרוסים יבקשו – גם אנחנו נבקש. אנחנו נענה ועליהם להיענות. אינני חושב שצריך לבוא לכל שיחה עם אקדח טעון ועם אולטימטום. עקרון ההדדיות לא השתנה ועקרון ההתניה לא הוכנס. לא היה צורך בזה."

האם אין כאן דילמה מעשית, נוכח הלחץ של העם היהודי ושל מדינות בעולם על ברית־המועצות בעניין שחרור עצירי ציון ועליית יהודים לישראל?

„יש לנו כשרון ליצור בעיות מלאכותיות. אני גם בעד דיפלומטיה שקטה וגם בעד דיפלומטיה גלויה. מעולם לא הצעתי שנפסיק את הלחץ הפומבי, הגלוי והחד־משמעי של העם היהודי ושל מדינת ישראל בכל הקשור בגורלם של יהודי ברית־המועצות ופתיחת השערים לעלייתם ארצה. זה לא צריך למנוע גם ניהול מערכה דיפלומטית. אינני בין אלה הסבורים שכל פעם צריך להשמיץ את אחת משתי הדרכים האלה. אפשר וצריך ללכת בשתיהן."

האם אתה מצפה שמשלחת קונסולרית ישראלית תצא לברית־המועצות?

„אינני יודע. לפי הרגשתי, בברית־המועצות מתרוצצות שתי דעות בעניין זה. פעם גוברת האחת ופעם גוברת השניה. המדיניות של ברית־המועצות מזכירה לי, לפעמים, חדר אמבטיה אנגלי, שיש בו ברז מים קרים לחוד וברז מים חמים לחוד ואף פעם אין מים ממוזגים. פעם אתה שומע מברית־המועצות כך ופעם אחרת, ומי בקרבנו מומחה לענייני ברית־המועצות היודע איזה קילוח ואיזה ברז יגבר."

מה הציפיות שלך מפגישת הפיסגה עם הנשיא מובארק? עורך „אל־מוצוואר", המקורב מאוד לנשיא, מכרם מוחמד אחמד, כותב כי בלי ויתור ישראלי לפלשתינאים תיכשל הפיסגה וכי מצרים תסרב לשמוע את שלושת ה„לאווים" של ישראל. האם אתה מתכוון לבוא לפגישה עם עמדות אחרות מאלה שהעלית בשיחותיך עם המלך חסן במרוקו?

„לא ידוע לי על שום התניה מוקדמת לקראת פגישתי עם הנשיא מובארק וגם לא הייתי מקבל התניה כזאת. אני בהחלט מסכים שבמפגש הזה צריך לדון על העתיד. בהסכם שלנו עם מצרים יש שני פרקים. האחד נוגע למצרים והשני נוגע להמשך תהליך השלום, כולל פתרון הבעיה

„לא ידוע לי על שום התניה מוקדמת לקראת פגישתי עם הנשיא מובארק, וגם לא הייתי מקבל התניה כזאת"

הפלשתינאית. עם חתימת ההסכם על טאבה ועם שובו של השגריר המצרי לישראל, אנחנו כולנו יכולים, למעשה, להפנות את תשומת הלב להמשך תהליך השלום ולפתרון הבעיה הפלשתינאית, אבל לא היו שום התניות וגם לא תהיינה."

האם צפויים צעדים נוספים מצידנו? הצעות חדשות?

„מסמך קמפ־דייוויד הוא המסמך המרחיק־לכת ביותר בנושא הפלשתינאי. במסגרת המסמך הזה יש די ביטויים כדי להמשיך את תהליך השלום, ולמעשה אני דולה כל הזמן מתוך המסמך הזה. הבעיה היא שהרבה אנשים היו רוצים לראות דברים חדים יותר. היסטוריון צרפתי מסוים טוען כלפי עמיתיו ההיסטוריונים שהם עוסקים יותר מדי באירועים ופחות מדי בתהליכים. השלום אינו אירוע. השלום הוא תהליך שכולל יצירת אקלים של שלום, דעיכת סכנת המלחמה וסגנון המאפשר משא־ומתן. בחלק המדיניות שלנו זכינו לא רק לפירות מדיניים אלא גם להישגים אינטלקטואליים. עד עכשיו היו מתחילים תמיד בהצעות פתרון ובנוסחה לשלום. אני, לעומת זאת, סבור שהדגש צריך להיות על פתיחת משא־ומתן, צריך להתחיל במשא־ומתן גם כשאין הסכמה. מי שרוצה ליצור הסכמה לפני משא־ומתן, לא יצליח באף אחד מאלה. לכן הגדרתי את המדיניות שאני דוגל בה במשפט אחד: 'ליצור את כל התנאים המוקדמים הדרושים לפתיחת משא־ומתן ולנהל משא־ומתן ללא תנאים מוקדמים'."

נראה שחוסיין לא קיבל את היד המושטת שלך, לא ניצל את ההזדמנות ועל־ידי כך הוא גם מעכב את התהליך המדיני שאתה מדבר עליו. האם אתה לא מאוכזב?

„אני מאוכזב מזה שיש בעיות בעולם. אולי בפעם הבאה, כאשר הקדוש ברוך הוא יברא עולם חדש, נציע לו לברוא עולם שיהיו בו פחות בעיות. צריך לראות את הדברים כפי שהם. מלבד בעיית היחסים עם ישראל יש לחוסיין בעיה לא פחות חמורה: ההתפתחויות בחזית איראן־עיראק. מי שרוצה להבין את מדיניותו [illegible] להביא בחשבון שגם לו יש בעיה של גבול מזרחי. אצלנו הגבול המזרחי זה ירדן. אצלו הגבול המזרחי זה עיראק. יחד עם זאת קרו שני דברים במרוצת השנתיים האחרונות. ראשית, חוסיין התייצב חד־משמעית נגד ערפאת ושחרר אותנו מהצורך לעשות זאת. הוא מסביר לעולם שערפאת איננו יכול להיות שותף למשא־ומתן. שנית, המדיניות שהוא נקט כלפי יהודה ושומרון – משמעותה מדיניות המחליפה בהדרגה את האוריינטציה הפרו־אש"פית ובסופו של דבר גם מורידה את רמת הטרור."

„אם מישהו מעלה על הדעת שאחרי הרוטציה חברי ואני נעבור להרגשי הליכוד, ושיחול שינוי – הוא חי בעולם לא מציאותי"

יש כאן סתירה בין חוסיין לבין מובארק. חוסיין מוציא את ערפאת ומובארק פותח בפניו את הדלת ומנסה להכניסו בכוח לאולם הדיונים. איך תתיישב סתירה זו?

„הבעיה איננה הדלת אלא האיש. גם מובארק יגלה שאף אם יפתח את הדלת אין זה סימן שערפאת ייכנס. גם חוסיין התחיל בפתיחות דלת. הדלת היתה פתוחה והסרבנות נמשכה. המצב הוא שהעולם הערבי כל כך אוהב את אש"ף עד שכל מדינה ערבית רוצה אש"ף משלה. הסורים רוצים אש"ף פרו־סורי, הירדנים רוצים אש"ף פרו־ירדני ויכול להיות שמצרים רוצה שאש"ף יהיה פרו־מצרי. אבל אינני חושב שאחת מכל אלה דוגלת היום בהקמת מדינה פלשתינאית."

האם פגישה של מובארק עם ערפאת לפני הפיסגה ביניכם יכולה לטרפד את הפיסגה?

„מובארק מאמין שהוא יכול לשנות את ערפאת. אני אינני מאמין בכך."

האם בכוחו של אש"ף בשטחים להפריע לתהליך השלום, והאם אתה תמשיך להיפגש עם מנהיגים פלשתינאים מקומיים?

„למעלה מכל ספק. אמשיך להיפגש אתם. אש"ף יכול בהחלט להפריע, כפי שהוא הפריע במשך ארבעים השנים האחרונות. אפשר לחשוב שמאז קום המדינה הכל היה צפיחית בדבש. מערכת היחסים שלנו עם הערבים נמצאת בכיוון של שיפור ולא של נסיגה. אני מאמין שההידברות בין חוסיין לערפאת הרעה למעמדו של חוסיין. אם חוסיין וערפאת אמרו „שנינו היינו־הך", אזי פלשתינאים רבים אמרו שעדיף כבר ערפאת על חוסיין. רק עכשיו, עם הקרע, מתחילה ירדן לחזור לעצמה ולאסוף את הביצים השבורות. הרושם שלי הוא שעמדה זו זוכה לתמיכה גדלה והולכת בשטחים."

האם הבטחנו לשר החוץ האמריקאי שולץ לבצע רפורמה במיסים ובשוק ההון כדי להבטיח את צמצום חלקו של המגזר הממשלתי והציבורי במשק ולהפנות מקורות למגזר היצרני והעסקי? האם יש התחייבות מפורשת, לוח זמנים?

„אין שום התחייבויות ואיש אינו דורש מאתנו התחייבויות. אנחנו מקבלים עצות מידידים, וכן אנחנו מקיימים דיונים במסגרת קבוצה משותפת של כלכלנים אמריקאים וישראלים. יש הידברות

„אנחנו מנסים עכשיו לתאם את לוח המועדים, אבל הפגישה בוושינגטון אינה טקסית, אנחנו צריכים לחשוב על חבילה פוליטית וכלכלית"

ואף פעם לא היה צו או התחייבות. אלא יש לדעת שהאמריקאים אומרים כך: אנחנו מוכנים להושיט לכם סיוע כספי בתנאי שימומשו ההצהרות שאתם עצמכם מצהירים ושלמענם נועד הסיוע. זה לגיטימי. וכך קרה שבשנתיים האחרונות, ישראל הצטיירה בעיני העולם ובעיני ארצות־הברית כמדינה שעשתה שימוש נבון בסיוע. הכסף באמת הופנה ליעדים שהסכמנו עליהם. אפילו בנק המעניק הלוואה צריך להיות משוכנע שהלקוח שלו משקיע את הכסף נכון. ארצות־הברית נתנה לנו, בנסיעתי הראשונה לארצות־הברית, מיליארד וחצי דולר נוסף על הסיוע הרגיל. האם באמת אסור לאמריקאים לשאול אם כספי הסיוע הזה הושקעו כראוי."

לגופו של עניין, יש כאן מילכוד מסויים: במה להתחיל? אם נתחיל בקיצוצים, תהיה אבטלה והמפעלים החדשים שהמובטלים צריכים לעבור אליהם לא יוכלו לקום. מצד שני, המשק הפרטי אינו מתחיל עדיין בהשקעות. מה צריך לעשות במעבר לצמיחה שלא נעשה מעצמו.

„קודם כל, כל מתנבאי האבטלה התבדו. ברור שכדי לעבור תעסוקה צריך השקעות והן צריכות לבוא משני מקורות, מבית ומחוץ. האמת היא שבבית יש הרבה מאוד כסף שהממשלות הקודמות, של הברווזים הלא־צולעים, השתמשו בו לבזבז ללא חשבון. תקציב המדינה בנוי בחלקו על גיוס

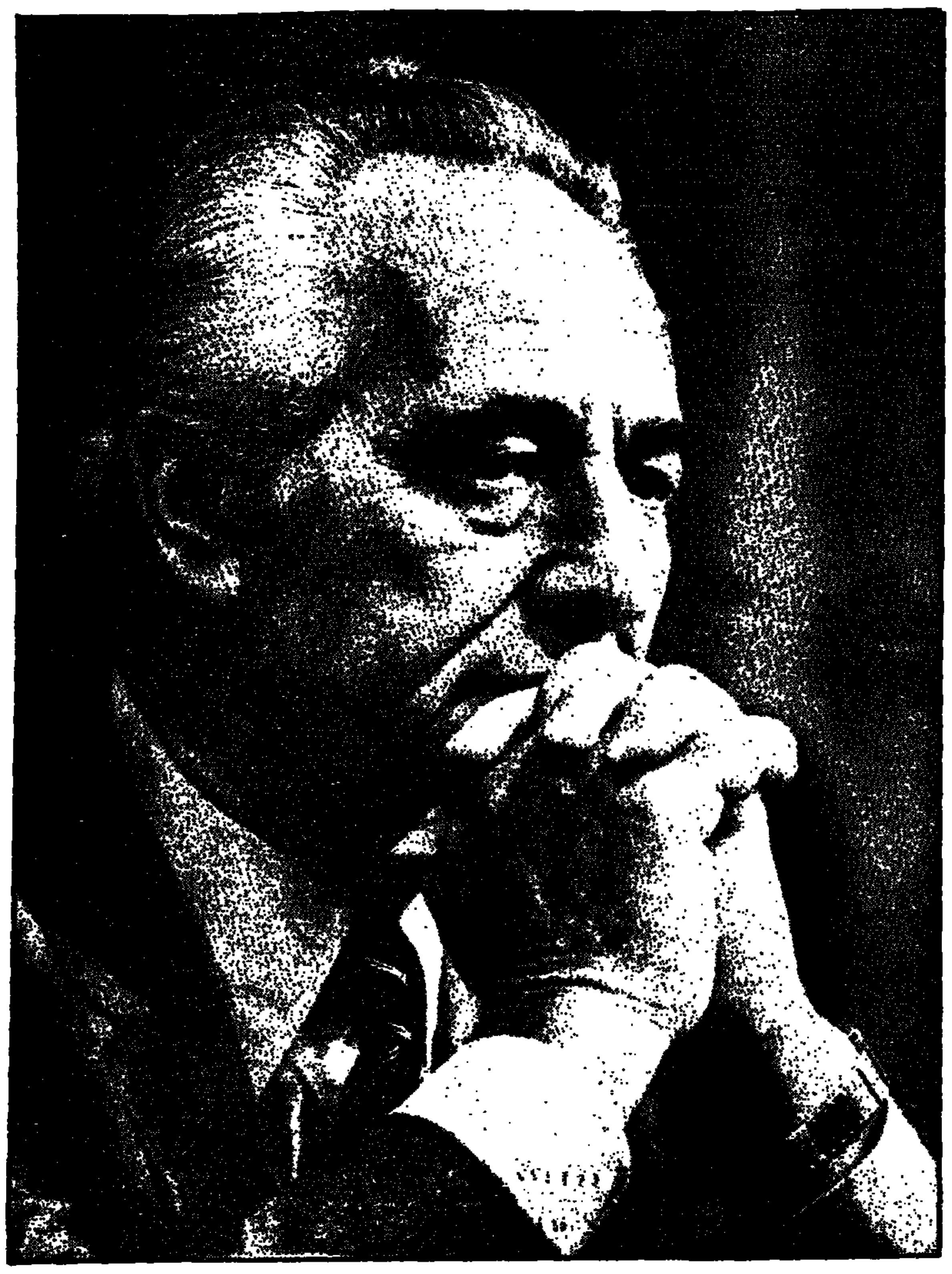

חסכונות ומשאבים קיימים, כדי שהכספים הללו יופנו להשקעות יצרניות. בשביל זה צריך לקצץ את תקציב המדינה. הקיצוץ לא נועד להקטין את הפעילות המשקית אלא במגזר אחד בלבד, וזאת – כדי לאפשר את הפניית המשאבים מן המגזר האדמיניסטרטיבי למגזר היצרני. כאן פועל חוק הכלים השלובים. על כן, מי שרוצה להילחם באבטלה מוכרח להילחם בעודף ההוצאה האדמיניסטרטיבית כדי שייווצר פוטנציאל להשקעה יצרנית. אשר למקורות חוץ, אם אנחנו רוצים רק „הון סנטימנטלי", עלינו להסתפק בכספי המגבית והבונדס. אך אם אנחנו רוצים השקעות, זה צריך להיעשות בתנאי תחרות. ההון מוכרח לשאת רווחים, אחרת הוא לא יגיע לכאן. רק סוציאליזם מדומה יכול לגרוס שאפשר לוותר על השקעות הון".

האם אינך מאוכזב מ„כוח המשימה", שהוא תערובת של הון סנטימנטלי והשקעות?

„לא, אינני מאוכזב. כוח המשימה הביא להגברת היצוא לארצות־הברית. נוצרו קשרים רבים בין מפעלים פה ובחו"ל. בדרום־אמריקה קמה חברה של השקעות בהיקף של עד 100 מיליון דולר. קמו גם מפעלים בארץ. זה לוקח זמן".

האינך מודאג מעליית רמת החיים והצריכה שעלולה לחזור לרמה של „ימי ארידור העליזים"?

„זוהי תקופת ביניים. תקציב המדינה קוצץ כפי שלא קוצץ תקציב כלשהו מאז קום המדינה. גם בסקטור הציבורי קוצץ מספר העובדים. התפנה הון והיינו צריכים להשקיע אותו בחלקו הגדול במפעלים במצוקה. חלק מתחושת הרווחה שנוצרה נובע מחיזוקו של השקל ומהגידול בכושר הקניה שלו. בעצם, לזה התכוונו. אני נגד בזבוז, אבל אינני נגד קידום רמת החיים. צריך רק לשמור על חוש מידה ופרופורציה"

לגבי הרוטציה...

אני לא מבין את השאלות האלה. אינני הולך להיות פקיד ממשלתי. נכנסנו לממשלה כדי להבריא את המשק וזוהי אחריות שאי־אפשר להשתחרר ממנה. אני לא מאמין שאפשר להבריא את המשק על־ידי חצי ממשלה. הבראת המשק תלויה בכך ששני החלקים בממשלה יעבדו ביחד".

„מסמך קמפ־דייוויד הוא המסמך המרחיק־לכת ביותר בנושא הפלשתינאי. במסגרת המסמך הזה יש די ביטויים כדי להמשיך את תהליך השלום"

האם אינך חושש שהחקירה בפרשת השב"כ עלולה לגרום למשבר ממשלתי ולעיכוב בביצוע הרוטציה?

„אין בדעתי להתערב בתהליך החקירה ואין בדעתי לנבא את תוצאותיה".

במבט לאחור, האם אתה חושב שהיית צריך, אולי, לנהוג אחרת בפרשת השב"כ מראשיתה?

„לא. אני חושב שעל־פי החוק בישראל יש תפקיד המוטל עלי ויש תפקיד המוטל על המגזר המשפטי. כשמתעוררת שאלה כזאת, חובתי לייצג את המשמעות הבטחונית והמדינית של הנושא וכך עשיתי. אחר כך נכנס לתמונה המגזר המשפטי והוא צריך להכריע. ברגע שהמגזר המשפטי הכריע, קיבלתי את הכרעתו".

האם המלצות ועדת יריב בנושא זה כבר מיושמות, או שאתה ממתין לכניסתו של ראש השב"כ החדש לתפקידו?

„ההמלצות מיושמות".

„ארצות־הברית נתנה לנו, בנסיעתי הראשונה לוושינגטון, מיליארד וחצי דולר נוסף על הסיוע הרגיל. האם אסור לאמריקאים לשאול אם כספי הסיוע הזה הושקעו כראוי?"

האם אתה חושב שאחרי ביצוע הסבב הרוטציה, מפלגת העבודה צריכה להתנהג באופוזיציה או ללכת בדרך של המשכיות? יש שתי נשמות שמתרוצצות במפלגה בשאלה זאת.

„מפלגת העבודה תעשה את שטות חייה אם היא תתאר את עצמה כמפלגה שכל מטרתה להילחם במפלגה אחרת. מפלגת העבודה נוצרה, והיא קיימת, כדי לשרת את העם, והשאלה הצריכה לעמוד בפניה כל הזמן היא: מה הוא הדבר הנכון, הצודק וטוב לעם. רק אם היא תחשוב ותפעל כך, תוכל מפלגת העבודה לרכוש לעצמה מעמד עוד יותר מוצלח. ברגע שהמפלגה תתחיל לחשוב שהיא נמצאת רק בזירת איגרוף, ומטרתה לצבור נקודות ולתת נוקאאוטים ליריב, היא תטעה. ודאי שבחיים הפוליטיים יש גם מידה מסויימת של איגרוף, אבל המטרה העליונה היא לשרת את העם".

מסע לקאמרון ועסקים ביבשת / חנה זמר, יוסף מיכלסקי, טלי זלינגר, שמעון וייס

מה שאפריקה יכולה להציע ומה שישראל יכולה לתת

הבט קדימה בנוסטלגיה

שילו: כמעט גמרנו לבנות את הארץ. בעיקר תרומת ענף הבניה בעתיד תוכל להיות למאזן התשלומים

השבוע חזרה „סולל בונה" לכותרות ולא דיברו על גרעונות וחובות ופיטורים. חזרה עטרה ליושנה, לבנייה ולסלילה שהן גם רווחיות וגם חלוציות. רק שזה לא פה. אהוד שילו שקיבל לידיו את ניהול החברה כאשר נתגלה המשבר במלוא חומרתו, חזר גם הוא – בנוסטלגיה – ליהנות מן הסיפוק והיוקרה של פעילות החברה בקאמרון.

חמישים ישראלים עובדים בסבילה ביאונדה הפרוייקט הגדול של הקמת 3000 יחידות דיור המיועדות למעמד הבינוני, ובעיקר לפקידות הממשלתית. בני משפחותיהם אתם, והשנה אפילו יוקם בית־ספר עברי בשביל ילדיהם.

ביום שני בערב הם התכנסו באולם האירועים של מלון „מונט פבה", מלון היוקרה היחיד בעיר, כדי להיות עם ראש ממשלתם. אהוד שילו ניצל את ההזדמנות כדי לפרוס את הפרספקטיבה ההיסטורית של פעילות „סולל בונה חוץ" כראש גשר מדיני לישראל, כנוכחות לאומית בארצות שאין אתן יחסים דיפלומטיים, וגם כמקור הכנסה של מט"ח לקופת האוצר (300 מיליון דולר ערך מוסף בעשור האחרון). במקרה, המלון שבו היתה ההתכנסות, ושבו גרה הפמלייה, תוכנן על־ידי סולל בונה.

בשנות השישים פעלה החברה בקאמרון, אבל הפעילות דעכה. היא חזרה לשם בשנת 1982, בימי המשטר המוסלמי, תחת דגלה של חברת האחות האמריקאית שלה „ריינולדס". המשטר הבחין שסגל הניהול הטכני בחברה האמריקאית הוא למעשה ישראלי, ולא אהב את זה. שגריר ארה"ב אמנם עמד על זכותה של החברה להעסיק את מי שהיא רוצה, אבל האווירה היתה מתערערת.

כאשר הנשיא פול ביאה עלה לשלטון חל שינוי. אהוד שילו מספר לנו בטלפון מיאונדה, שם הוא נשאר לשיחות על הרחבת הפעילות כי מדי חצי שנה יש פגישות עם הנשיא לדיון בפרוייקטים. היקף פעילותה של סו"ב בקאמרון משאיר הרחק מאחוריה כל גורם ישראלי אחר הפועל בשטח, והיא בין המובילות שבחברות הזרות בכללותן.

כלכלת קאמרון יציבה. מאזן התשלומים שלה חיובי, ויש לה גם רזרבות של מט"ח. אין הרבה כאלה ביבשת אפריקה. בשעה שהקפה, הקקאו והפירות הטרופיים הביאו את מטבע־החוץ, מדיניות הפיתוח היתה מאד מרוסנת. אפילו טלוויזיה הגיעה לקאמרון רק לפני כמה חודשים. ממילא ברור שפוטנציאל הפיתוח הוא גדול. מלבד המגורים ביצעה סו"ב עבודות כבישים ובנייה, ובידיה מלאי עבודות ב־150 מיליון דולאר לביצוע בשנתיים הקרובות. היא נושאת את עיניה ליותר – כין בקבלנית, ובין כ„תופרת חליפות לפי מידה".

חליפה־לפי־מידה יהיה כנראה מלון הילטון שעל־פי מגראט מהנשיא עוסקת סו"ב, יחד עם החברה הלאומית לפיתוח של קאמרון, בתכנונה הכלכלי והפיסי, בגיוס הון בין־לאומי למימון ההשקעה, ואחר־כך בהקמה. כיום מעסיקה סולל בונה 1500 עובדים מקומיים, שלמדו אצלה מקצוע, ומהם פועלים ברמות ניהול.

כרגע פעלת סולל בונה ב־12 ארצות מתפתחות, שלמחציתן אין יחסים רשמיים עם ישראל וחלקן מתייחסות אליה בעוינות מדינית. אהוד שילו אהב את העיסוק בעבודות חוץ בגלל מה שהוא מגדיר כ„שילוב מקסים" של פרויקטים גדולים, תחרות בין־לאומית, והרבה ציונות. הוא גם סבור כי עבודות חוץ הן תחום שצריך יהיה לשים עליו דגש חזק בעתיד. אולי לא גמרנו לבנות את הארץ, אבל ברור שענף הבנייה של ישראל עבר את השיא שלו והיה לענף משני. התשתית הכלכלית כבר הוקמה פחות־או־יותר, האוכלוסיה יציבה, וספק אם אפשר לצפות לפריצה חדשה. התרומה של הענף תוכל בעתיד להיות למאזן התשלומים.
לו יהי.

גם כסף־כיס הוא כסף

היצוא הישראלי למדינות־אפריקה הוא ברובו יצוא־חסוי וזהיר – לא ליפול על הפנים פעם נוספת

השילוב של אפריקה השחורה על סממניה השבטיים האותנטיים עם עיסקאות אפילות של ידע וציוד בטחוני, יכול לשלהב את הדמיון. הפנטזיות על עסקות הנשק הולכות טוב עם היבשת השחורה, קצת כמו עם הג'ונגלים של מרכז ודרום אמריקה. אולם פנטזיות לחוד ומציאות לחוד. מערב אפריקה להבדיל מדרום־אפריקה והקשרים המפורסמים אתה בעניינים אלה – היא כר פעולה הרבה יותר קטן ממרחבי הספארי שלה. שדות הציד אחרי עסקות נשק וידע בטחוני במערב אפריקה מצומצמים למדי, והכסף מתגלגל שם בין ידי הקליינטים לידי המתווכים ועד לידי ספקי הטובין, מסתכם בהרבה פחות משנוטים לחשוב. סוחרי נשק הולכים אמנם על אפריקה השחורה, אבל הם אוהבים לומר שבדרך־כלל יש הגזמה גדולה בהערכת היקף הצלחות שלהם, ועוד יותר מכך כשמדובר ביבשת השחורה.

ביקורו של ראש הממשלה בקאמרון והעובדה שלביקור נילוו אנשים ממערכת הבטחון ואף נציג של צה"ל, האיצו את זרימת האדרנלין בדמם של זאבי עסקות הנשק. ואולם, הקשרים עם מערב אפריקה, כמו גם עם מזרחה ודרומה, שהתחילו לפני ניתוק היחסים הדיפלומטיים, נמשכו לאחר ניתוקם ויוסיפו להתקיים גם עכשיו. אמנם ההבנה וההכרה שהושגו במאמץ המדיני של התקופה האחרונה יוכלו להעמיק את הקשרים העסקיים עם מדינות האיזור אבל לא מן הנמנע שהקשרים שהתקיימו בלאו־הכי לפני חידוש היחסים, הם דווקא הביצה שהולידה את התרנגולות והם שיצרו אקלים נוח לקראת דיון בחידוש פורמלי של היחסים.

בשום מקום, גם לא באפריקה, אין מסתובבים סוחרי נשק עם משקפי שמש כהים ותיקי ג'יימס בונד מלאים בקלאצ'ים או רימונים למימכר מדלת לדלת. הקשרים הבטחוניים בין ישראל הפורמאלית או הפורמאלית למחצה לבין מדינות באפריקה מושתתים על איתור צרכים, על מסכת קשרים כמעט־חברתיים (ולראיה מעורבותם של אנשי עסקים ואנשי־חצר כמתווכים וכמאיצים של התהליכים), על זיהוי אינטרסים הדדיים ואספקת שירותים. קשרי מסחר, מודיעין, הדרכה ומדינאות פועלים בערוצים שאינם בהכרח ארוגים במירקם אחד. התשואה של כל ערוץ בנפרד באה לידי ביטוי לאו דווקא בפומבי. שיתוף הפעולה עם הקניאתים סביב מבצע אנטבה לפני עשר שנים הוא דוגמה שכל הדיוט יכול ללמוד ממנה על השיטה. בפריפרייה האפריקאית הזאת – מצומצמת ככל שתהיה מבחינת פוטנציאל ההתעשרות הסמוך בה – מסתובבים גורמים אינטרסנטיים רבים. מפעלים וחברות ישראליות מתחרים עם החברות הזרות הנטועות עמוק בשוק המקומי. במקרים רבים מצליחים היזמים הישראלים בתחרות הזאת.

בהיבט הבטחוני, יש לישראל מה להציע בעולם בכלל ובאפריקה בפרט. רמיזן מסוים בחלוציות ובראשוניות יוצר כר הידברות נוח. כך לפחות מסבירים זאת גורמים המקורבים לנושא. העצמאות בה זכו מדינות האיזור הכתיבה את הצורך הבסיסי והסימלי בצבא. ישראל, שעברה תהליך דומה, יוצרת בשל כך הזדהות אצל קובעי המדיניות של המדינות האפריקאיות יותר משליטיה לשעבר, ושמה הבטחוני הטוב (כמו גם בחקלאות שהדינמיקה לגביה דומה) הוליד ביקוש לידע ולמוצרים הישראליים. לעומת זאת הקשרים והזיקה ההיסטוריים והמסורתיים עם מדינות אירופה אינם ניתקים בקלות והאוריינטציה הקולוניאלית ניכרת במקרים רבים בשלב התחרות על השוק ובכלל זה ביחס למוצרים הבטחוניים. אבל, כך אומר אחד המקורבים לנושא: „הרי עולם המסחר בנשק מחולק לשלושה: אלה שקונים מארה"ב, אלה שקונים מברה"מ ואלה שקונים מכל השאר; וזה רק נתח קטן". על נתח זה מתחרות ישראל ומדינות אירופה.

בעבר הציעה ישראל באפריקה את „גדנ"ע נח"ל" תנועת נוער ממלכתית ושילוב של בטחון וחקלאות. השילוב הזה עבד טוב והאפריקאים קנו את זה. הקשרים נותקו אך הזמן לא קפא, וה„גדנ"ע" היה לצבא. ההיצע בשוק השתכלל מאד והתחרות נעשתה פרועה. היעדר שגרירויות שהיו כתובות ישראליות רשמיות באפריקה היקשה עוד יותר את העבודה, והשטח נותר פתוח לסוחרי נשק הלא־רשמיים. הטרנסאקציות שנעשו, גם אם לא היו מסועפות מאד, לא הקהו את שמם הטוב של הישראלים. הדיפלומטיה מעניינת מעט אנשים, ולזכותם של הישראלים, בבטחון כמו בחקלאות, נזקף – כך אומרים לי – כושר העבודה האנרגטי, הנכונות ל„הטות כתף ולהפשיל שרוולים" ללא גינונים קולוניאליים. כך נשמר הקשר.

מה קונים מאתנו? קשה לדעת בדיוק, בצד האפל של הירח כמו בצד האפל של הירח, רב הנסתר על הגלוי. החברות המסחריות שפעלו בהשקט ובצינעה באפריקה כל השנים, עם או בלי קשר ליחסים הסודיים שנמשכו על־ידי גורמים ממלכתיים. שווק אלקטרוניקה מתוחכמת בערבון מוגבל. בתדיראן, למשל, לא אוהבים לפרט את רשימת השיווק לאפריקה המערבית, אבל טורחים להדגיש ש„לא רק ציוד בטחוני". מדובר באלקטרוניקה למדינות מתפתחות שהדור השני שלהן, אשר גדל כבר בתנאים של עצמאות עם חינוך מערבי, יודע לדרוש ולתפעל. מבלי לפרט את היקף העסקים אומר גד ליבר, מנהל המכירות למערב אפריקה בתדיראן, כי לא שם נמצא הכסף הגדול. בינתיים, הוא תולה תקוות בחידוש היחסים עם מדינות נוספות כדי להרחיב את המעגל, והוא יודע למה הוא מקווה. מרגע שיצא ראש הממשלה באופן רשמי ורב־חגיגיות לאפריקה מלווה בנציגים רשמיים מן התעשיה, אין יותר סיכוי ליוזמים העצמאיים. מי שמתגבר לצלחת, יוכל לאכול מן העוגה. ותדיראן תהיה שם כדי להמשיך ולנגוס בה במשולב עם מערכת הבטחון. צה"ל מבויית היטב על השוק המצומצם של אפריקה, המדיניות אומרת שקבצנים אינם יכולים להיות בררנים מדי וגם שוק קטן הוא בכל זאת שוק. מוכרים ציוד לא מתוחכם במיוחד, מוכרים ציוד שלל ומערכות נשק צנועות, הדרכה, וידע.

סביר להניח שאלה יתרחבו כשיתחדשו היחסים הדיפלומטיים עם מדינות נוספות. לא יהיה בקשרים הללו כדי להגדיל משמעותית את תקציב הבטחון, אולם הפוטנציאל עוד יכול לגדול. בינתיים אוספים מזכרות ומוציאים לאוורור את המסיכות האפריקאיות ותופי הטם־טם שנצברו בסלונים של אלה שהיו שם. זאת עד לנפילה הבאה – חוסר היציבות באפריקה מעמיד את כל הגורמים המעורבים בקשרים מסחריים ובטחוניים על קצות האצבעות, כדי לא ליפול על הפנים יחד עם הקליינטים.

ארץ נפט וזהב

מוסלמים ונוצרים. השפעה צרפתית וגרמנית. מפלגה אחת ונשיא שהשכיל לא להיגרר לתוכניות פיתוח גרנדיוזיות

המלה קאמרון פירושה בשפה הפורטוגזית, תסילונים (שרימפס). אכן, יורדי ים ומגלי יבשות פורטוגזיים שהגיעו לחופי מערב־אפריקה, נהגו להעניק שמות לאזורים השונים לפי תופעות הבולטות בהם. וכך נקבעו שמות למדינות־לעתיד בנוסח־השנהב, חוף הזהב (גאנה) וקאמרון.

בני קאמרון העצמאית ומנהיגיהם אינם מיוחסים, כנראה, חשיבות רבה למקור השם ועובדה היא שאין הם ממהרים לשנותו כפי שעשו מדינות אפריקה ואחרות. השינוי היחיד בשם המדינה היה לאחר חילופי השלטון האחרונים כאשר הנשיא הנוצרי הנוכחי החליט לשנות את השם „הרפובליקה המאוחדת של קאמרון" ל„רפובליקה של קאמרון". הכוונה היתה להדגיש ביתר שאת שאיחוד בני המדינה, שמונה מיליון במספרם, נוצרים ומוסלמים שמוצאם מ־19 שבטים, הוא עובדה מוחלטת שאינה זקוקה לציונים מיוחדים. בניגוד לדעה הרווחת במערב, כי כ־35 אחוזים מהתושבים הם מוסלמים, טוענים בבירת המדינה שאלה מונים רק 12 אחוז מכלל האוכלוסיה.

התופעה המפתיעה מבקר זר המזדמן לראשונה לקאמרון היא מראה בני המקום הממהרים לעבודתם ובידיהם עתון, ספר קריאה או ספר מקצועי המפרט גם את זכויותיהם המקצועיות. מבחינה זו דומים אזרחי קאמרון, תושבי הערים, לרבבות פקידים בריטים הנוהרים מדי בוקר מפרברי עיר הבירה למרכזה ובידיהם עתון יומי. אכן, בני קאמרון גאים בכך שבארצם חוסלה האנאלפביתיות. זו אולי אחת הסיבות שהם אינם סובלים מרגשי נחיתות כלפי זרים, לבנים או בני הגזע הצהוב: „להבדיל מבני אפריקה האחרים שבאתי אתם במגע מקצועי או חברתי, בן קאמרון רואה את עצמו שווה לאיש הלבן. הוא מתנהג בחופשיות וללא תסביכים", אומר יצחק רודזוב, סמנכ"ל „סולל בונה־ארצות חוץ". החברה הישראלית נכנסה לפעולה במדינה זו לפני כארבע שנים, אחרי שהשלטון עבר לידי הנשיא הנוצרי, ומאז צברה תנופה.

גאוותם של בני קאמרון מקורה בעברה המפואר של ארצם: בזמנו שלט במדינה שבט „סבר", שהקים ציוויליזציה מבריקה, כהגדרת האנציקלופדיות השונות. הנצרות חדרה למדינה זו כבר במאה החמישית לספירה ובעקבותיה בא גם האיסלאם. אחרי גלגולים קולוניאליים רבים בין גרמניה, אנגליה וצרפת, שהחלו בשנות ה־80 של המאה ה־19 והסתיימו ב־1922, נקבעו גבולות קאמרון כפי שהם היום. שטחה של קאמרון הוא 465,000 קמ"ר ולמדינה אוצרות טבע רבים החל בנפט, שהם מפיקים ומייצאים, וכלה בזהב ובוקסיט שיהיו בעתיד, כנראה, ענפים מכניסים חשובים למדינה.

גורמים המקווים לערער את היחסים בקאמרון על סמך הבדלי דת, עלולים להתאכזב. לגבי מרבית התושבים הבדלי דת אינם משמעותיים. קיימת תופעה המונית של נישואי „תערובת". אצל משפחות רבות אחדים מהילדים הם נוצרים ואחרים מוסלמים. ישנו, אם כן, מיזוג בין חלקי האוכלוסיה, אך מסיבות היסטוריות ומסורתיות מרוכזים רוב המוסלמים בצפון המדינה, בשטח הגובל בצ'אד.

יצחק רודזוב סבור שאצל חלק מבני קאמרון ניכרות עד היום השפעות השלטון הגרמני: „לדעתי קאמרון שונה מרוב מדינות אפריקה, לרבות אלה שהיו כמוה תחת שלטון הצרפתים", הוא אומר. „היחס לעבודה ולמשמעת רציני ויעיל יותר מאשר במדינות אחרות. להבדיל ממדינות אחרות באפריקה, בני קאמרון לקחו לידיהם את ניהול מדינתם ללא היסוס, הם מסתדרים יפה ואף הגיעו להישגים מרשימים. בולט אצלם מספר קטן של יועצים זרים, השפעת הצרפתים מורגשת, אך היא לא מוגזמת. המדינה פתוחה לכל גורם זר חיובי. חברת התעופה הלאומית מופעלת כולה על־ידי בני קאמרון. המדינה מתנהגת על־ידי אנשים צעירים יחסית, בעלי השכלה מעולה. גם בני השכבה הבינונית ולמטה מזה הם בעלי־מקצוע ברמות שונות. כל חלקת אדמה ראויה לעיבוד אמנם מעובדת. שלא כבמדינות אפריקה אחרות, בקאמרון אפשר למצוא בעלי מקצוע רבים וטובים ובולטת כאן רמת תחזוקה גבוהה של מבנים ומתקנים שנבנו", מדגיש יצחק רודזוב.

המשטר בקאמרון הוא פרלמנטרי סמכותי, בדומה למדינות אפריקה אחרות. כלומר, יש מפלגה אחת ובה נערכות הבחירות באופן דמוקרטי ונציגיה מקפידים על שלטון החוק. מאז נכנס הנשיא הנוכחי לתפקידו מתנהל משק המדינה על בסיס תקציבי מודרני, לאחר שקודמו לתפקיד נהג במשק בשיטה פטריארכלית. העקרון המנחה את קאמרון הוא שהכנסות מנפט משמשות רזרווה כספית לשם פרוייקטים גדולים חיוניים. התקציב הרגיל מבוסס על הכנסות של ענפים מסורתיים, בעיקר חקלאות. קאמרון השכילה לא להיגרר לתוכניות פיתוח תעשייתי גרנדיוזי, כאלה שהביאו מדינות אחרות באפריקה אל סף פשיטת רגל. היא ממשיכה בקו מתון זה בזהירות ובהתאם לאפשרויותיה. למשל, רק בשנים האחרונות הושם הדגש על פיתוח רשת כבישים ולפני שנה הסתיימה סלילתו של כביש חדש ברמה גבוהה, המחבר את הבירה יאונדה עם עיר הנמל דואלה, הנחשבת כמרכז הכלכלי של קאמרון. בעבר, בעונות הגשמים הפוקדים את קאמרון בחודשים אפריל־יוני ואוגוסט־תחילת אוקטובר, אפשר היה להגיע לבירה רק בדרך האוויר.

לקאמרון גם נקודה „יהודית", כהגדרת בני המקום, והכוונה ליוצאי השבט באמילאקה, שמוצאם מהאזור באפרסט בצפון־מערב המדינה. הם ידועים כחקלאים ודייגים מעולים, אך בראש וראשונה כסוחרים ממולחים ואדמיניסטרטורים מוכשרים. בקאמרון רווחת הדעה שבני שבט זה שולטים בכלכלת המדינה ואמנם רבים מבניו תופסים עמדות כלכליות חשובות במימשל.

הבירה יאונדה היא עיר בת כחצי מיליון תושבים, בנויה באיזור גבעות, כ־700 מטרים מעל פני הים, האקלים בה נוח, בלילות נעים מאוד. לעומת זאת, דואלה, השוכנת לחוף הים, מצטיינת באקלים חם ולח. בערים ישנם אזורי בניה מודרניים, לרבות וילות, וגם שכונות מצוקה – סלאמס. השפות הן בעיקר צרפתית, אנגלית ושפת בליגלי. באיזור החוף אפשר לפגוש אנשים הדוברים עוד את השפה הגרמנית.

יצחק רודזוב ועובדיו, רפי בכר, צבי מגור ואחרים, מגדירים את בני קאמרון אנשים פתוחים וסימפטיים, אך מסוייגים כל עוד לא רכשו את אמונם. לגבי הביורוקרטיה במדינה, הדעות חלוקות: רודזוב סבור שהיא קפדנית מאוד, אולם אחרי שנסגר מעגל התהליכים המינהליים ונחתם חוזה, הכל הולך כשורה. התשלומים מתבצעים באופן סדיר ואין שום התערבות או הפרעות מצד ה„פארטנר" המקומי. העובדים הישראלים בדרג נמוך יותר רגישים יותר לביורוקרטיה במדינה זו והם זוקפים אותה למסורת הביורוקרטית הצרפתית.

כל בני שיחי הישראלים מאוחדים בדעתם שקאמרון היא מדינה רב־גונית ויפה: יש בה נופים עוצרי־נשימה, אזורים הרריים נפלאים, אגמים, (לרבות אגמים באזור הר־ געש) ואזורים היכולים לשמש שמורות טבע מושכות תיירים.

התנ"ך שיחליף את מד הלחות

„גם אצלכם החקלאים בעד הממשלה והפועלים נגדה?"

בהיררכיה הרשמית של המשלחת הישראלית לקמרון, היה סגן שר החקלאות, אברהם כץ־עוז, האיש מספר 2 אחרי ראש הממשלה, שמעון פרס. אבל העובדה הזאת לא הפריעה לקיבוצניק מנחל־עוז להתייצב לטיסה עם חליפה בהירה ולא כהה כפי שדרשו המארחים האפריקאים. לנחמה, לא היה כץ־עוז הישראלי היחידי שלא עמד בדרישה הקמרונית. היו עוד כמה מחברי המשלחת שהופיעו לקבלות הפנים הרשמיות ולארוחות החגיגיות בחליפות שצבען קצת הכעיס את המארחים, אבל באווירה הלבבית שלעיתים חרגה מהרשמיות המכופתרת, נטו הקמרונים, האמונים על כללי הטקס הרשמי, לסלוח לאורחיהם.

החליפה הבהירה, שלא לפי הוראות הפרוטוקול, שלבש כץ־עוז באירועים הרשמיים לא הפריעה לנשיא הקאמרוני, פול ביאה, לארח את כץ־עוז לימינו בארוחת הצהריים החגיגית שערך למשלחת הישראלית בארמון הנשיאות המפואר. („רק הדלתות בארמון הזה שוות את כל ההכנסות של המושבים בארץ", התלוצץ כץ־עוז עם ראש הממשלה בכניסתם לארמון).

עד לפני כשנתיים, כך העיד הנשיא ביאה בפני כץ־עוז, הוא היה בטוח שישראל זה משהו שקשור לאגדות. לא קיימת בכלל מדינה כזו. אחר־כך המטיר שאלות על אורחו: האם ממשיכים לבוא עוד יהודים לישראל? איזה שפות מדברים אצלכם? מה עלה בגורל יהודי תימן? הנשיא האפריקאי סיפר כי לפי האגדות המקומיות, הקאמרונים הראשונים באו מתימן. עניין מיוחד גילה ביאה בסדום ועמורה התנ"כיות ושאל אם יש ממצאים ארכיאולוגים על שתי הערים הללו. היתה זו עוד עדות לאמונתו הנוצרית האדוקה של הנשיא המארח.

אחר־כך התפתחה שיחה ערה בין הנשיא ביאה לראש הממשלה פרס. „תגיד לי", פנה המארח אל אורחו, „גם אצלכם החקלאים בעד הממשלה והפועלים נגדה?" בין מנה למנה בארוחה הגדושה הזו (שלוש שעות, שש מנות והרבה־הרבה יין צרפתי משובח) שיבץ הנשיא כמה אימרות שפר. „הכוח של העם והצבא" אמר בין השאר, „בא מהאדמה ומי שלא ידאג לחקלאים – סופו שגם צבאו לא יתקיים".

סגן שר החקלאות הוזמן להצטרף לנסיעה רק בבוקר יום ההמראה, לאחר שהתברר כי גם לחקלאות חלק מרכזי בריקמת היחסים המתפתחת עם קאמרון. „פרס לחץ עלינו במהלך הטיסה שנכין ניירות עבודה ונספח לתכל'ס, אף מבלי שידע לאן אנו הולכים ומה יהיו התוצאות. ברור היה לכולנו שלא הולכים למסע תענוגות ובילויים, אלא לביקור עבודה. „אבל איש מאתנו לא ידע כיצד יתפתחו הדברים", אומר כץ־עוז. בפועל, בסופם של שני ימי הביקור, יצאה המשלחת הישראלית בתחושה שהשיגו יותר מכפי שקיוו.

קבלות הפנים – חלקן מאורגנות מלמעלה וחלקן ספונטניות – לכבוד המשלחת הישראלית בקאמרון שברו, לא במעט את הקרח והפיגו את החשש מפני הבלתי ידוע. „כבר במטוס, כשהגענו לשדה התעופה, שמענו את תופי הטם־טם. וכשירדנו מכבש המטוס הקבילה את פנינו להקה של כמעט מאה [illegible]. מבני צידי השדה ראינו משמר צבאי ססגוני ומאות רבות של אורחים, רובם נשים, שקיפצו ורקדו בלי הפסקה", מספר כץ־עוז. „פשוט קשה להישאר אדישים, ובכמה מקרים אפילו הצטרפנו אל הריקודים והקפיצות המונוטוניות שלהם".

בעיר הבירה יאונדה ובסביבתה הוכרז על יום שבתון והכל באו לקבל את פני הישראלים וראש ממשלתם. בשבילם, כך התברר לישראלים, קשירת קשרים הדוקים עם מדינה זרה זהו יום חג של ממש. החוגגים הפגינו לבביות רבה. הם נשאו כרזות שנכתב עליהן בעברית: „ברוך הבא שימון פרס, ראש ממשלת ארץ־ישראל". לכבוד היום הגדול הוציאה מערכת העתון היחיד בקאמרון מהדורה מיוחדת בעברית, אלא שהישראלים נזקקו לראי כדי לקרוא את הכתוב, שכן כל האותיות נכתבו הפוך. „השתדלנו להימנע מלהעיר להם על כך משום שראינו את המאמץ והרצון שהם מקדישים לכבודנו", אומר כץ־עוז.

אל המאמץ הגדול לשוות לאירוע מעמד של חג לאומי, הצטרפו גם כלי התקשורת, שהם יותר ממלכתיים בקאמרון. הרדיו לא פסק מלשדר על ישראל, והשמיע גם שירים ישראליים שהובאו לקאמרון בקלטות על־ידי המשלחת. הטלוויזיה המקומית הרחיקה לכת אף יותר. בדרך כלל היא משדרת רק בסוף השבוע, אך לרגל בואם של הישראלים הורה הנשיא על שידורים מיוחדים במשך שני ימי הביקור. בשידורי הרדיו והטלוויזיה ביאונדה תפסה המשלחת הישראלית את עיקר החדשות ומקומה בשידורים היה הרבה לפני האסון בצפון־מערב המדינה. „אפילו לנו זה נראה מוזר", מעיד כץ־עוז, „אבל צריך להבין שמדובר במדינה שבה לא תמיד יודעים מה קורה בחלק רחוק שלה, והנשיא באמת לא ידע פרטים מדוייקים על ממדי האסון".

לאחר יומיים ועוד קצת בארץ זרה לגמרי, שנעשתה מוכרת יותר משעה לשעה, מקווה שר החקלאות שאין מדובר כאן רק בחיפוש ישראלי נואש אחרי הכרה בינלאומית. „אני משוכנע", הוא אומר, „שישראל לא רק תיתן לקאמרון, אלא גם תקבל ממנה, שהרי אנחנו מדברים על ארץ יציבה במושגים אפריקאיים, שמצבה הכלכלי טוב. זו מדינה שמחפשת את דרכה אל השורה הראשונה של מדינות היבשת, ובראשה עומד אדם בעל יתוד בעל יכולת, שהגיע לתפקידו בבחירות ולא בהפיכה, ובאפריקה יש לכל אלה משקל רב".

רק על דבר אחד מצטער כץ־עוז, על המתנה שבחר משרד החקלאות לשלוח לנשיא קאמרון. ובאמת, במדינה שבה הלחות היא כמעט מאה אחוז, אין צורך במכשירי מדידת־לחות. בפעם הבאה, כך החליטו בטיסה חזרה, „יביאו פרס וכץ־עוז ספר תנ"ך מהודר לנשיא ביאה".

פרשת השב"כ. סיכום ביניים / חיים י. צדוק

בעומק לבם הם יודעים

החנינה ל־7 אנשי שב"כ נוספים היא ציון־דרך בפרשת השב"כ המחייב, לדעתי סיכום או לפחות סיכום־ביניים.

משהו רקוב. בשלבים הראשונים של הפרשה דובר על חשדות שאנשי שב"כ ביצעו פשעים מסוימים. היום לפנינו לא חשדות אלא עובדות. לפחות 11 אנשי שב"כ בדרגים שונים – מראש השירות ומטה – הודו והרשיעו את עצמם בביצוע פשעים חמורים. את הפשע של הריגת שני המחבלים, אחרי לכידתם ותיחקורם, ניתן אולי לתאר עם כל חומרתו, כחריגה חד־פעמית. הפשע של עדות שקר, הדחה לעדות שקר, העלמת ראיות ופיברוק ראיות כוזבות בפני רשויות חקירה ושיפוט של המדינה, שבוצע ע"י מספר רב של אנשי שב"כ בפעולה מתואמת ורצופה במשך תקופה ממושכת, מעיד על קלקול מידות. על חומרתו של פשע זה עמדה השופטת בן־פורת: „מן הראוי להדגיש את חומרתן הרבה של העבירות שנגולו בפנינו. אשר לפי טיבן וטבען חייבות להדליק נורה אדומה...". משהו רקוב בממלכת דנמרק.

החטא הקדמון. בהודעת הנשיא על החנינה לשבעת הזוטרים יותר נאמר שהיא „המשך ישיר והגיוני" של החנינה הקודמת. אני מסכים לחלוטין לקביעה זו. משניתנה חנינה לבכירים, לא היה מנוס מלחון גם את הזוטרים. אם יוגשו בקשות חנינה נוספות, תתחייב חנינה שלישית כ„המשך ישיר והגיוני" של הראשונה והשניה. אלא שהחנינה הראשונה היתה משגה חמור, בבחינת „החטא הקדמון". השניה נגררת ממנה. כשם שעבירה גוררת עבירה, כך משגה גורר משגה.

יש לראות את החלטת הבג"צ בהקשר הנכון. השאלה שעמדה להכרעת הבג"צ היתה השאלה המשפטית, האם הנשיא מוסמך או אינו מוסמך להעניק חנינה־בטרם־הרשעה. שאלה זו היתה מאז ומתמיד שנויה במחלוקת בין משפטנים. דעתי, כמשפטן, היתה כדעת השופט ברק, ולפי זה נהגתי כשכיהנתי כשר המשפטים. עמדה זו מתומצתת בשאלת־קביעתו של השופט ברק: „היעלה על הדעת, כי במשטר דמוקרטי־קונסטיטוציוני, המשטרה תחקור, אך הנשיא יאמר לה – הרפי; כי התביעה תתבע, אך הנשיא יאמר לה – הפסיקי; כי בית המשפט יפסוק, אך הנשיא יאמר לו – חדל?"

דעתם של השופטים שמגר ובן־פורת היתה שונה. הם פסקו כי מבחינה משפטית מוסמך הנשיא להעניק חנינה־בטרם־הרשעה. ההלכה היא, כמובן, כשמגר וכבן־פורת, אך שופטי הרוב סייגו את פסיקתם בסייגים מחמירים ביותר. אין להעניק חנינה־בטרם־הרשעה אלא „במקרים יוצאי־דופן", במקרים קיצוניים ונדירים ביותר, „בנסיבות חריגות לחלוטין". „עד עתה היתה סמכות זו בלתי מופעלת למעשה, פרט למספר קטן של מקרים יוצאי דופן. ואבן מן הגבון שכך יהיה". (שמגר, הדגשה במקור). „השימוש בחנינה־בטרם משפט היה משך למעלה מ־35 שנה נדיר ביותר. זוהי ערובה לא מבוטלת שכך יהא – וכך אמנם חייב להיות – גם בעתיד" (בן־פורת, הדגשה במקור).

חנינה שגויה. זאת ועוד, בעוד ששופטי הרוב פסקו כי לנשיא נתונה סמכות חוקית להעניק חנינה־בטרם־הרשעה. אין הם סבורים שתפקידם הוא לפסוק בעניין השיקול הציבורי במתן החנינה. כפי שציטט השופט שמגר מתוך פסק־דין קודם של בג"צ בעניין החנינה ליהושע בן־ציון: „אפילו פעל הנשיא על פי עצה מוטעית או אפילו טעה הנשיא עצמו בשיקול דעתו, אין בכך כדי לפגום בתוקפה המשפטי של החלטתו ובית משפט זה אינו יושב בערעור על החלטת הנשיא".

האחריות הציבורית לחנינה רובצת איפוא, כולה, על מי שהמליץ עליה ועל מי שהעניק אותה, ואין בכוח פסיקת הבג"צ כדי לשחררם מאחריות זו או למעט אותה.

דעתי היתה ונשארה כי החנינה לארבעת הבכירים, שכל מטרתה היתה למנוע חקירת פשעים, היתה שגויה מבחינה ציבורית, גם אם היתה כשרה מבחינה משפטית.

למנוע חקירה ויהי מה. כיצד נולדה החנינה? היועץ המשפטי דאז, פרופ' יצחק זמיר, לא קיבל את „עצת" הקבינט שלא לחקור את החשדות (כפי שהיו אז) נגד אנשי השב"כ. אז זורז תהליך החלפתו ובמקומו נתמנה השופט יוסף חריש. אבל גם מר חריש „הכזיב": הוא הודיע חד־משמעית בישיבת הקבינט כי „אין מנוס מהפעלת החקירה המשטרתית בפרשה". אז הופעלה סמכות החנינה שמטרתה המוצהרת היתה „לסיים את מחול השדים"; במלים אחרות: לחסום את הדרך לחקירה. במשך לילה אחד, בהליך חסר־תקדים, נצטרפו יחד המלצת שר המשפטים, החלטת הקבינט, חוות דעת היועץ המשפטי והחלטת הנשיא ונולדה החנינה. מר חריש ראה בכך, כנראה, סוף פסוק. הוא הודיע מיד: „עתה משהעניק הנשיא בתוקף סמכותו חנינה מלאה לראש שב"כ, עוד בטרם הופעלה חקירת המשטרה, נראה כי שוב אין טעם בהפעלת החקירה". אך מטרת החנינה – למנוע חקירה – לא הושגה. בעקבות העתירות לבג"צ ראה מר חריש חובה לעצמו להודיע לבג"צ כי „תהיה חקירה של המשטרה. החקירה תהיה ללא סייג, ללא שיזור, חקירה עד תום, של כל הדרגים כולם, מהמסד עד הטפחות, לרבות הדרג המדיני. אין כוונה להשאיר דבר ללא חקירה. אין כוונה להשאיר אדם מחוץ למערכת החקירה".

על יסוד הודעה זו לא ראה בג"צ צורך להיענות לעתירה שיצווה על קיום חקירה. המחלוקת הגדולה בין פרופ' זמיר ובין הקבינט היתה בשאלה: לחקור או לא לחקור? בעניין זה היתה ידו של פרופ' זמיר על העליונה. אני מניח בבטחה כי יהיה אשר יהיה מספר החנינות שהוענקו, ואולי עוד יוענקו, הבטחתו של מר חריש לבג"צ תקוים במלואה, לרבות הדרג המדיני.

סודיות החקירה. הנימוק העיקרי של שוללי החקירה היתה שכל חקירה תגרור גילוי סודות כמוסים ותפגע בבטחון. נימוק זה נתגלה כמופרך מיסודו. כפי שאמר השופט שמגר: „יש דרכים שונות לחקירה ולבדיקה מבוקרת וממודרת של כל נושא ואף לנקיטתו במידת הצורך של כל מהלך משפטי, מבלי לפגוע בבטחון וכבר היו דברים מעולם".

החנינות לא סיימו את „מחול השדים". להיפך, הן הפיחו בו רוח חיים. עקב החנינות הוא נמשך עד עצם היום הזה.

ארבעה ושבעה. אני משער שהנשיא מהרהר בימים אלה בשאלה: האם הייתי מעניק חנינה אילו באותו לילה הובאו לפני לא ארבע בקשות אלא אחת־עשרה בקשות? האם הייתי פועל כפי שפעלתי אילו ידעתי אז שהחנינה לארבעה תגרור חנינה לעוד שבעה ועוד היד נטויה? נראה כי באותו לילה נמהר איש לא נתן דעתו על האפשרות הזאת. הכל היו להוטים לסיים את הליך החנינה מיד. איש לא ראה את הנולד. איש לא חשב על כך כי חנינת הארבעה תחייב, כ„המשך ישיר והגיוני", חנינות נוספות. ואולי, מי יודע, אולי היה בין הממליצים והיועצים מישהו מתוחכם או מחוכם שראה את ההשלכות ולא העמיד את הנשיא עליהן. לעולם לא נדע את התשובה לשאלה כיצד היה נוהג הנשיא אילו ידע שאין מדובר בחנינה מוגדרת לארבעה, אלא בחנינה „סיטונית" ל־11 או אף ליותר מזה. החנינה השניה מוכיחה לאיזה היקף ולאיזה עומק בשורות השב"כ הגיעה הפשיעה. ככל שמתווספים חנונים נגררים על ארבעת הראשונים, בולט יותר המשגה שבחנינה הראשונה. לזכותו של הנשיא הייתי רוצה לחשוב כי אילו ידע על העומד או על הצפוי, היה מושך ידו מן החנינה.

מסר משחית. הדבר החמור ביותר בפרשת החנינות הוא המסר שהן משגרות לאנשי השב"כ: מותר לך להרוג, להעיד עדות שקר, להעליל; הממונים יחפו עליך; אם מעשיך יתגלו, יש לך סיכוי מצוין לקבל חנינה ואף להמשיך בשירות. מסר זה מתחזק ככל שמתרבים החנונים. המשך שירותם דוקר את העיניים. זהו מסר משחית העלול, אם לא יעקר, להפוך לממאיר.

יש בכוחה של חנינה למחוק את הפשע מבחינה משפטית, ולמנוע רישומו במירשם הפלילי של החנון, אך אין בכוחה למחוק את העובדה שהוא הרשיע את עצמו. אותה עובדה היא חלק מתולדות חייו. ידרש עמל רב וממושך, מלווה בצעדים נמרצים נגד החנונים, כדי להחזיר ברחבי השירות את התודעה שהחנינות בפרשה זו היו חריג חד־פעמי ואיש אינו רשאי לצפות שהליך דומה ינקט ביום מן הימים.

דרך עקלתון. דרך הטיפול בפרשה יכולה לשמש שיעור לדוגמה איך לא לטפל בפרשה עדינה, רגישה וסבוכה מן הסוג הזה. במקום לטפל בה בדרך המלך הסלולה של חקירה, משפט, ענישת האשמים וסילוקם מן השירות – והכל תוך הקפדה על הסודיות ועל שמירת כושר הפעולה וטוהר המידות של השירות בכללותו – נבחרה דרך עקלתון של חיפוי של פשעים, סיכול כל חקירה ומתן חנינה להשגת מטרות שהיו פסולות מלכתחילה ושלא הושגו בדיעבד. התוצאה היתה הכתמת השב"כ ופגיעה בכושר פעולתו. יהיה זה מוגזם לצפות שמישהו מן האחראים יקום ויודיע: שגינו. אך אני בטוח כי לפחות אחדים מהם יודעים בעומק לבם כי הטיפול היה שגוי והוא יעמוד להם, ולאלה שיבואו אחריהם, לקח שלא לחזור עוד לדרך זו בעתיד.

בין ישראל של ישראל קיסר לישראל של דוד לוי / עמוס עוז

ולו גם בחירוק שיניים

הרהור קיבוצי: הכבוד, הצביעות והלחם.

אולי כבוד מפוקפק הוא לקיבוץ ניר־אליהו להוציא לחם משוק־פשפשים. מאה שנים של מאמץ להיגמל מדרכי החיים של הגלות מתקוממות נגד חזיון קיבוצניקים המתפרנסים כאבות אבותיהם רוכלי העיירה. לא לשם כך התיישבו על אדמת הלאום. כוונתם ומשאת־נפשם היתה להוציא לחם מן הארץ. ואכן גם הצליחו במשך עשרות שנים להצמיח תשתית חקלאית, אשר טובה ומוצלחת ממנה לא היתה גם במדינות המפותחות ביותר.

עד שבא הכיבוש בשנת 1967 והציף אותנו בירקות זולים ובעבודת־ילדים זולה. עד שבא שינוי־הערכים בעקבות הכיבוש. עד שבאה ממשלת הליכוד, ובמידת־מה גם הממשלה הנוכחית, והפכה את החקלאות לעניין שאי־אפשר להתקיים ממנו אלא אולי ברמת חיים של איכרי העולם השלישי. לא חברי ניר־אליהו אשמים בשינויי־הערכים הזה: לא הם אשר פיתו ותמרנו ודחפו ליצירת הוויה של בורסה, ספסרות, זריזות פיננסית ופרנסות־אוויר מפוקפקות.

להיפך, ההוויה הישראלית החדשה היא אשר גרמה להם להשתעבד נואשות לנושכי נשך מן הבנקים ומחוץ להם והיא אשר דחפה אותם אל שוק הפשפשים. עכשיו היא מחככת את כפותיה בשמחה לאיד, וממלמלת בסמטום מרושן־עונג כי כולנו באותו בוץ. החלוצים לא חלוצים והמהפכנים לא מהפכנים ואלה שיצאו למרוד בשוק־הפשפשים היהודי חזרו סוף־סוף אל שוק הפשפשים, ושיפסיקו להתנשא ולהטיף לערכים מפני שהנה גם הם הלכו פייפען. ומנגד מצטרפים אל המקהלה הטמאה הזאת כל מיני מטיפים חמורי־סבר התובעים מן הקיבוצניקים לחיות כאיכרים של הודו ובלבד שלא יביישו אותנו ולא יעכירו את חלוק־הראווה הלאומי.

אגב, לו התפרנס קיבוץ ניר־אליהו מייצורם של מכשירי־הרג משוכללים באלקטרוניקה ובקרני לייזר ובמכירת כלי־משחית מתוחכמים למדינות העולם השלישי, לרבות רודנויות מתועבות, היו רבים מן הבזים להם עכשיו ממהרים לטפוח על שכמם בגאווה. אולי מוטב כבר שוק־הפשפשים.

מי שלבו מתחמץ למראה בבת־עינה של המהפכה הציונית העומדת עכשיו כתגרנית־מרכולת מאחורי דוכניו של שוק הפשפשים, מוטב שישאל את ממשלתו – ואת עצמו – מדוע אי־אפשר כאן להוציא לחם מן הארץ בזיעת־אפיים. זאת ועוד: רק מי שמצליח עכשיו להוציא לחם בזיעת אפיים מן הארץ רשאי, אולי, לקום ולליידות אבן בקיבוץ ניר־אליהו על שוק־הפשפשים שלו.

הרהור דתי: תיקון או שיעבוד.

נניח שיעלה בידי המפלגות הדתיות, בכוח מעמדן הקואליציוני, לכפות על ישראל חוק־שבת הלכתי מקיף וכולל: לא עוד שוקי פשפשים ולא עוד חופי רחצה ולא מסעדות ומגרשי כדורגל ולא שידורי רדיו וטלוויזיה ולא חשמל ואף לא שאיבת מים ביום שבת קודש. וביום השביעי הס כל בשר ובל יחרץ כלב לשונו.

נניח שיעלה בידם להעביר, בכוח תמרונים קואליציוניים, חוק חובת־תפילה וחוק חובת־הנחת־תפילין וחוק חובת גילוח שערן של בנות ישראל. האם בהתגשם ההצלחות המסחררות האלה תהיה ישראל הכפותה והאנוסה מדינה דתית יותר – או מדינה אשר בה שנאת־הדת המצטברת תביא, חלילה, לידי פיצוץ מחריד אשר גם הנלהבים במחללי השבת אינם רוצים בו?

האם הציבורים הדתיים בארץ שואפים להביא לידי „תיקון הלבבות" – או להגשים משטר־דיכוי אשר אחריתו תהיה מרה וטראגית כאחריתו של כל משטר דיכוי? מוטב אולי למורי־ההלכה המנווטים את צעדי הפוליטיקאים הדתיים להיעצר עכשיו ולעשות חשבון הנפש לפני בוא הפיצוץ, לא אחריו.

הרהור היסטורי: לרשת לא, להשתלב.

יש בין מנהיגי מפלגת העבודה אחדים המשתעשעים עדיין בתקווה להתחדשות „הברית ההיסטורית" שבין תנועת הפועלים לבין הציונות הדתית. ברית זו היתה מבוססת, בימים הטובים־יחסית, על תמיכת הדתיים בקווי היסוד הרעיוניים והמדיניים של „ארץ־ישראל העובדת", תמורת הכרה בזכותם של יהודים דתיים להתחשבות שתאפשר להם להשתלב בחיי החברה והמדינה ותניח להם סיכוי הוגן להשפיע ולעשות נפשות.

יסוד זה התערער בעקבות מלחמת ששת הימים, ונראה שאין לו עוד סיכוי לתחייה ולתקנה: רבים מן הדתיים שוב אינם מבקשים התחשבות ואינם מבקשים הזדמנות הוגנת להשפיע, אלא הם מבקשים עכשיו להפוך על פיהם כמה מן היסודות של המפעל הציוני: להחליף את הריאליזם המדיני בתעתועי אקסטאזה משיחית. לסלק את תופש־הפרס לטובת שלטון־ההלכה. לבטל את מעמדו של העם כמקור הסמכות והריבונות במדינה ולהטיל עלינו סמכות רבנית. ובקצרה, בעקבות מלחמת ששת הימים חל מהפך עמוק הן בציבור הדתי הרואה עצמו אולטרא־לאומי והן בציבורים הדתיים שאינם ציוניים: אלה ואלה, ברובם, שוב אינם מחפשים דרך להשתלב במפעל הציוני. הם מבקשים לרשת אותו.

הרהור פוליטי: ברית היסטורית חדשה.

חלקים גדולים מן הציבור אשר מאס בתנועת העבודה ופנה בשנת 1977 לזרועות מנחם בגין רחוקים מאתנו פחות מאותם דתיים המבקשים עכשיו לרשת את הציונות ולהחליף אותה באידיאל הלכתי נוקשה, או באידיאל משיחי קנאי, או באידיאל הלכתי־משיחי נוקשה וקנאי.

אם ננסה לצייר מפה פוליטית ולסמן עליה את העיירה אור־עקיבא, את העיר בני־ברק, את קיבוץ ניר־אליהו ואת התנחלות קרני־שומרון, אולי יתברר לנו היום, ואולי רק מחר או מחרתיים, כי המרחק מאור־עקיבא לניר־אליהו קטן מן המרחק שבין ניר־אליהו לבני־ברק, קטן מן המרחק בין ניר־אליהו לקרני־שומרון, ובעיקר – קטן אפילו מן המרחק שבין אור־עקיבא לבין בני־ברק וקרני־שומרון גם יחד.

עם ישראל של היום, וככל הנראה גם של מחר ומחרתיים, הוא עם ים־תיכוני חם־לב, חם־מזג, נהנתן, אוהב־חיים ורגשני מאוד. אין בקווים המעטים הללו נסיון לצייר פרופיל עדתי אלא שרטוט, אכן שטחי וכוללני, של פרופיל לאומי ההולך ומתחדד כמעט מיום ליום.

ומכאן נגזרת גם תצפית פוליטית: מפלגת הליכוד של שמיר, שרון ומודעי אינה חופפת לגמרי למפלגת הליכוד של דוד לוי, מאיר שיטרית וחיים קורפו. אפשר להבחין בציבור גדול אשר דעותיו ומזגו אולי הם ניציים מדי, מסורתיים מדי, זעיר־בורגניים מדי לטעמה ההיסטורי של תנועת העבודה. אבל אין זה ציבור שטוף־פאנאטיות, אין הוא צמא־מלחמות וגם אינו נלהב במיוחד מן המגמה להשליט עלינו חוקי־הלכה נוקשים ומאובנים.

חלק מן הציבור הזה עשוי בעתיד למצוא דרכו אל תנועה סוציאל־דמוקרטית מתחדשת. חלק ניכר ממנו עתיד, כנראה, לשמור אמונים לתפיסות הנראות בעיני שמרניות או פופוליסטיות. אבל תפיסות כאלה, בראיה מציאותית המתייחסת בכבוד אל המצוי ואל האפשרי, הן רחוקות מתנועת העבודה פחות משרחוקה ממנה הלאומנות המשיחית הדרסנית ופחות משרחוקה ממנה החרדיות הדתית הבלתי־ציונית והבלתי־מתפשרת.

„ברית היסטורית" חדשה בין סוציאל־דמוקרטיה יונית לבין פופוליזם ניצי אך שפוי לא תהיה חופת־דודים ולא שידוך נוח במיוחד אף לאחד מן הצדדים. אבל אולי מתקרב הזמן שבו נצטרך לשאול את עצמנו ברצינות, האם ברית פוליטית לא נוחה ומסובכת בין ישראל של ישראל קיסר לישראל של דוד לוי אינה הגיונית ומציאותית יותר מן הבריתות האלטרנטיביות המפחידות: מרדכי גור עם הרבי מגור, או מאיר שיטרית עם מאיר כהנא.

אכן ברית כגון זו המשורטטת כאן אינה עומדת על הפרק היום, וכנראה גם לא מחר. אבל אפשר שהיא תבוא ותעמוד על הפרק מחרתיים. כדאי להרהר בה בימים אלה. מי שלבו מתפלץ מפניה, מוטב שישווה אותה בהגיון ובקור־רוח לאלטרנטיביות הנראות לעין.

אמת, קיבוץ ניר־אליהו לא פילל ולא חלם למצוא עצמו על מתרס משותף עם הזעיר־בורגנות החדשה הנוהרת בשבת לחפש בו מציאות־יריד זולות, כשם שהקונים הנוהרים לשם בשבת ודאי לא פיללו למצוא עצמם מפללים לנצחונו של הקיבוץ. בהפגנות הגדולות שהיו בכיכר מלכי ישראל ודאי ניצבו המוכרים והקונים משני עבריו של מתרס לוהט.

אבל, כדרך החיים, הולכים ומתרחשים כאן דברים אשר לא פיללנו ודברים אשר לא ראינו לא בחלומותינו ולא בסיוטי־הלילה שלנו. דבר אחד, לפחות, צריך שינחה אותנו בעתיד כדרך שהנחה אותנו בעבר: החובה להסתכל תמיד ישר בפניה של המציאות המשתנה, החובה לשאול את עצמנו מה היא הקטנה שבין הרעות בכל רגע נתון והחובה לבחור בה. ולו גם בחירוק־שיניים.

> **„ברית היסטורית" חדשה בין סוציאל־דמוקרטיה יונית לבין פופוליזם ניצי אך שפוי לא תהיה חופת־דודים ולא שידוך נוח במיוחד, אבל אולי מתקרב הזמן שבו נצטרך לשאול האם אינה הגיונית ומציאותית יותר מן הבריתות האלטרנטיביות**

> **הדבר החמור ביותר בפרשת החנינות הן המסר שהן משגרות לאנשי השב"כ: מותר לך להרוג, להעיד עדות שקר, להעליל. אם מעשיך יתגלו, יש לך סיכוי מצויין לקבל חנינה ואף להמשיך בשירות**

מסביב לפישפשוק / חיים גורי

הערה או שתיים של איש קצת שמרן ממטבעו בשפעת התמורות / למראה זה הרך הנולד על אדמת השורק:

מבחינת הסטטוס־קוו אומרים שזה כשר / או גבולי / מותר גם לקיבוץ כמו לאיש פרטי לפתוח בחצר / ביתו לסוחרים ולרוכלים / אולי גם, למה לא? קאזינו והימורים בבוא יומו / הרי למען הפרנסה ימכור אדם את חולצתו האחרונה / ובנפשו יביא לחמו.

רק אל נא תתפלאו אם בחצות הלילה רעש יישמע / או אם תראו כיצד נעים רגבי האדמה / זה סימן שה„אבות המייסדים" שם מתהפכים בקבריהם / למראה השפשוק הזה בידי בניהם ונכדיהם.

שבים אל התיווך, שנאת נפשם / שמסגיר ביתו למה משם / שבגללו הלכו בדרך הקשה / בארץ תלאובות אחרי המחרשה / שבה ביקשו להיות מעמלם / ולא מהשכרת הדוכנים / מן האדמה האם אשר תיתן את יבולה / לאוהביה הנאמנים / גם מן הסדנאות והחרושת / ושאר כלי מלאכה / אשר בך השלימו, בקושי, / עם בתי האורחה...

הנה, לאט לאט, שבים אל המסחר / אל העיסוק המסורתי / בשם האילוצים אשר עיקר בהם / גם במחיקת העקרונות אשר בנו את החצר והבתים / הנה לאט לאט בלי פריץ וצווחה / המושגים הולכים ומשתנים עם העתים.

לא, אין זה פשע ובגידה – חלילה / זו רק תמורה האלה הזמנים / אך משהו קרה בין השדות ובין הפרדסים אפילו / תרדוף השעדרויה וכל התחיינים / עד אין מקום שם ימלאו ברכב המוכרים והקונים.

שם, בין הקולות וצעקת המכריזים על מרכולתם / ישמעו המאזין את אנחתם / של „האבות המייסדים" הנ"ל, מתחת לתופת הפלסטיק, כמו עידן שנגוז / הללו משום מה חשבו בתמימותם / כי לא תמיד כדאי להיות בראיניק / ומי יודע, לפעמים שכרם של אנשים יוצא בהפסדם.

הלל להלל

חתן „פרס יצחק שדה" השנה הוא שלמה הלל על ספרו „רוח קדים" שראה אור במרוצת שנת הפרס החולפת. שמחתי בהיודע לי הדבר, משום שזה ספר מסעיר ומרתק מראשיתו ועד סופו. מותח כרומן־בלשים מעולה ואוצר בין מאות דפיו פרק מפואר בתולדות יהודי בבל בעשור האחרון לקהילה עתיקה זו, בין ראשית שנות הארבעים למאתנו עד שיאו של הסיפור הגגול: עליית עזרא ונחמיה בשחר עצמאות ישראל.

היום, בימי נסיגה לעליה, בימי ירידה מן הארץ, נקרא ספרו של הלל כאפוס אדיר. אין זה ספר פיוטי במובן המקובל השר את הקורות. לא, זהו ספר זכרונות אישיים המשולבים, בהגינות מכובדת, בסיפורם של אנשי „המוסד לעליה", שליחי ארץ־ישראל, ובפעלם של בני בבל חולמי חלום הגאולה ההולכים בנתיבות יסוריה באותה דבקות אמיצה ונחושה העושה את ספרו של שלמה הלל לסיפור הרפתקאות שמעטים כמותו.

ספר המעשים. ספר המחתרת שנפגשים בו ערמה ותושיה, סיפור הסוכן והמבריח, שלוחי המולדת. אך גיבורו העיקרי הוא כלל יהודי בבל שנטשו לאחר דורות רבים את הגלות הראשונה ועלו כחומה, משולים לכסף שאין הרקב שולט בו, בחונים באש אהבתם.

רבות נכתב על „רוח קדים" וכמעט עולה רצון מלפני לשוב ולספר את עלילותיו. שלמה הלל עושה זאת טוב יותר. גם לי, האמור לדעת את פרטי הדברים, כבן הדור הזה וחברם של כמה מן הנזכרים בספר, היתה הקריאה בו כגילוי וכהפתעה. כאילו רק כעת נודע לי, באיחור, הידוע משכבר. אם נכתב סיפור „אלף לילה ולילה" הקשור בבגדד הרי זה הסיפור הזה.

אין זה ספר ראשון המספר את מעשיה של המחתרת החלוצית, סיפורה של התנועה, של „השורה". קדם לו ספרו החשוב של יהודה אטלס – „עד עמוד התליה". הלל מוסיף ממדים חדשים ופרטים נוספים כמי שהיה, אף הוא, גיבורם ומחוללם. כשותף לאותה שורת אנשים ידועים ואלמונים שאנו חייבים להם את הפרק הבבלי היקר כל כך בתולדות תחייתנו.

עוד חסר לי, אישית, ספרו שלא נכתב עדיין של יהודה תגר, גיבור אמיתי, אסיר עוני וברזל, עשר שנים, בכלא העיראקי. חבר קרוב ויקר מראשית הפלמ"ח, בן ירושלים שנשלח לשם ושילם את מלוא המחיר.

בתחום ההיסטוריה והרוח וגדולת המעשים אין הדברים באים זה במקום זה, אלא זה בצד זה וככל שנדע יותר את שקרה שם בשנים הסוערות ההן כן ייטב לנו וייטב ליוצאי השבט הבבלי בארצנו, להם ולצאצאיהם שנולדו כאן.

„פרס יצחק שדה" מתכבד הולך מדי שנה בשנה בהיותו פרס ספרות המאבק והלוחמה בארץ־ישראל ובנכר, במערב ובמזרח. יושב־ראש הכנסת, המוכר לעם ישראל זה שנים בכל תפקידיו, מתגלה ב„רוח קדים" כסופר מעולה בתחום ספרות הזכרונות בני זמננו. שוב יבואו הדרים בני שבט ההגנה והקרובים לו להצדיע לאיש ולספר הראויים לכך. קראו את „רוח קדים". מצפה לכם חוויה.

הלחנים

כאשר אחזו הלחנים בשירים שנחשבו כנחלתו הבלעדית של המיעוט האנין והוציאום הרחובה, חשבתי – מה אוכל לעשות – תחושת הסתייגות ותמהון. שיר אחר שיר נלקח מן הספר והושמע בראש חוצות בשידורים חוזרים. שירה שנחשבה לסגורה ומסוגרת ומצריכה „ניתוח" ו„פירוש" התרוצצה כשירי הקסטות בין מטולה לאילת, בין התחנה המרכזית לבלומפילד. „הפופולריזציה והדמוקרטיזציה" של הספרות העברית. כל אצולה שמרנית כועסת קצת כאשר מפקיעים את נכסיה. גדלנו עם לחני יהודה שרת לשירי רחל, כאילו הושגה כאן השלמות מראש במסתורין של אהבה וקשר ופיענוח נכון. היא היתה שלו ורק שלו ושניהם היו שלנו. הוא הלחין גם את האישיים והאינטימיים בשירה, שכמו נועדו לחיות מעבר למנגינה, אך ורק בזימון חרישי של קורא ומלים. ברבות השנים פשטו בכרמיה מלחינים נוספים ופירושה אחרת.

כך קרה שגדולי משוררי ישראל נודעו ברחבי העם דווקא בשל המנגינות ובעם נשמרה מסורת הפיוטים המזומרים. זו עברה משירת הקודש לשירת החול העברית. לא היה הבדל מהותי בין „אל נורא עלילה" לבין „הוי, ארצי מולדתי".

בימי התקשורת ההמונית – הרדיו, הטלוויזיה, הקסטות, התכנסויות הענק בפארק הירקון ובאמפיתאטרון צמח – היו השירים נחלת ההמונים שאהבו אותם והצילו אותם מבדידותם המאובקת, השייכת למסדר הסגור.

מה אומרים המשוררים? אלה שנפטרו לעולמם מאזינים מאידך גיסא. יש מהם המתהפכים בקברם, אך ישנם, להבדיל, המחייכים מעבר לצלמוות בחיוך של הודיה. צר לומר, אך חיים נחמן ביאליק, „המשורר הלאומי", לא היה מגיע אל תשעים ותשעה אחוזים מאלה האמורים לדעתו „ולאהבו" בלי הזומרים והזמרות הללו. שיר נפלא כמו „הכניסיני תחת כנפך" ממשיך לחיות ברחובי העם, יומם ולילה, שנים על שנים, בזכות הלחן. זה עצוב אך גם שמח. בחינות שערכתי בקרב שמיניסטים גילו לי כי רובם מכירים, בנכס הי, רק את השירים המולחנים. נחמה הנדל וריטה „בהכניסיני" עשו למען ביאליק יותר מגדודי מורי הספרות.

כן, שירו של טשרניחובסקי „הוי, ארצי מולדתי" נקבר בספר שיריו הגדול של המשורר היקר הזה. נגאל בלחן. אומרים לי כי מחצית „כוכבים בחוץ" של אלתרמן הולחנה „עד קצווי העצב, עד עינות הליל, ברחובות ברזל ריקים וארוכים". וגם כל המודרנה מזומרת: עמיחי ואבידן זך ורביקוביץ ווילוסיר ומי לא?!

אך קרה כאן עוד משהו מעניין מאד מבחינה תרבותית־לאומית־ישראלית. זמרי הפרחוד והקסטות „והתחנה המרכזית" שהחלו את דרכם במרי המקופחים והמוחרמים, כנציגי השבט, פרצו אל האופק הלאומי ואל ההכרה כאשר נטלו מן האוצרות המקובלים במושגי הטעם הטוב והחלו לזמר את שירי המשוררים והמשוררות השייכים לכולנו. כך קרה לחיים משה ולבועז שרעבי ולעפרה חזה היפהפיה בבואם אל ביאליק ואל אלתרמן ואל לאה גולדברג. פתאם פרצו שירי תרז דיימון גם מחלוני וגם מחלונך וגם מכל הקאבינות של המוניות.

משהו דומה מתרחש, כנראה, גם בתרבויות אחרות. בישראל נעשה הדבר מתוך דבקות שוקקנית ומורעבת. אי לכך, החלטתי לפני כמה חודשים לייסד חברת קלטות המוכרת שירה מזומרת ושירה נקראת, שיר לעומת שיר, שיטת ה„סנדוויץ'". האחים יעקובי והאחים רחמימוף והאחים קרמזוב עזרו לי בכך בהשקעה כספית וכעת העסק פורח. ברבע השנה האחרונה מכרו למעלה ממאה אלף קלטות ובהן שירים נקראים ומושרים של באה משוררים עבריים: החל ביהודה הלוי וכלה באלינועד שנער עד: ששלטונות מס ההכנסה ירדו עלינו כסאה וכעת אנו בבעיה.

מתקפת הסתיו

אומרים שהיא קרבה הולכת המתקפה האיראנית לאורך כל החזית, כי שני מיליון חיילים ובהם רבבות גדנ"עים ממתינים שם לאות וכי בצרה תיפול בקרוב.

כן או לא.

אמהות נוספות שם תבכינה בלילה בלילה, בבוקר בבוקר. הן רק אמהות, זה טבען. הן בוכות בנפול ילדיהן. אולי בחשאי.

הקיץ גווע. באירופה וגם באמריקה הרחוקה שבים קייטנים ונופשים לביתם. שנת הלימודים תתחיל בקרוב וגם התיאטרון יפתח את שעריו.

שני מיליון חיילים ממתינים. מהם טירונים שעברו רק אימון מזורז. הקצינים שנפלו לא הצמיחו יורשים ראויים. כתוב שכמה גנרלים ביקשו המתנה, אך חומייני ציווה להיכון אל הקרב. אל הקרב האחרון.

אומרים שהללו קודחים באש דת, מימי כרבלה עד היום אינם יראים מן המוות. כדאי לברר אם נכון הדבר. כי החי מפחד ממותו.

אומרים כי גלי הגופות שינועו קדימה בבוא הפקודה ישטפו את חומת הפלדה והאש העירקית. או כן או לא.

שנה שביעית למלחמה. יכה יוסי את יוסי, אומרים, ואנחנו רק נרוויח מזה. אלה ואלה רוצים במותנו. ובכל זאת, חבל על כל אלה שלא מתו עדיין. כאן צריך משא־ומתן. הפסקת־אש ומלים. הדם השפוך שם בין הביצות ובין הדקלים לא יגבע את הדם שיזגר בבוא יום אם נותקף. רצוי שאיראן תשוב להיות בת בריתנו אל מול צבא ערב. זה יקרה אם יובסו שם בקרב. זה עתיד לקרב את קיצו של חומייני, נביא מזוקן. איראן ללא חרב השיעה, ללא דרכוני גן־העדן במוות ההוא הנמשך.

זה הסתיו הקרב והולך, רכותו הטובה. זמן נכון להרי המתים. כבר לא חם. לפחות קצת פחות, ועדיין אין גשם יורד והופך לביצות את אדמת הקרבות היפה.

אמהות בשחורים. מה עוד יבקש אלהי האיסלם האוהד מגדודי חסידיו?

הסימנים

יהיה קשה. הסימנים מראים. אתה אולי אינך יודע אך הם כבר יודעים. הם מקדימים אותך, כל האותות האלה. אל תאמין בעצמך. גונב ימים, גונב לילות, קורא מן המיצר: לא נענה במרחביה. אנשי המודיעין אומרים לי כי תהיה עוד מלחמה. ישנו ויכוח על התאריך. כלבים נובחים עד קצה גרונם היו בי יבבה. שמעו אויבים, הריחו את ריחם. שרים גורשנו לילה, השמענו השבעות מבעד לדלת הפתוחה. והחיים הולכים ונמשכים כאילו לא. עצים גדולים יודעים מראש, ענף לא נע, את כל הסערות. מה אתה יודע? מה אתה מנחש? ההפתעות עלו ביוקר, עכשיו המילואים שבי ערים על אזנם. ואם אומרים שאין לדעת. רק משוגע או מתאבד לא יתייחס לשינויים האלה. קשה לראות. הרי סלעים. אבני שתיקה. והחיים הנמשכים והזורמים אתנו. אשה בכתה בכה. אחרת צחקה. בתים שקטים גונבים את דעתי יין בא. עיניים עצומות. אנשי המודיעין אומרים שזה יבוא לא אם, כי רק מתי. שוב לא יקרה מה שקרה. זה עלול עוד לעלות לי בחיי. ראו גם מה שלא נראה. שמעו גם מה שלא נשמע. אל תפגעו אור הסימנים. הם נועדו לכם. כמו התנועות וכמו השינויים הקלים וכמו האותיות. היו נכונים. היו נכונים לכל השדים והרוחות. היו נכונים לכל השגעונות והאפשרויות, פרועים כמו דמיונם של האורבים וחזקים מהם.

אחיו של נתן

אל השמחה המופלאה בהיפגש המשפחה כולה, כאן, נתגנב החשד כי לאוניד אחיו של נתן צ'רנסקי מתעתד להמשיך מכאן לאמריקה. שבועון־חדשות אמריקאי כבר ידע על כך לפני בואו. לכן באותו ערב חם, שטוף זיעה ודמעות, הטרידו אותו כתבינו באותה שאלה – האם ישאר כאן וכמו הוציאו ממנו, בעודו מוקסם ונדהם, את ההודאה כי בא הביתה. השד יודע מי פירסם ב„ניוזוויק" כי עתיד הוא להמשיך מכאן לארצות־הברית. כתוב היה שם כי אשתו היא רוסיה, אינה מבינה עמנו ולכן... ועוד נאמר שם כי אינו רוצה לחיות בצל אחיו, נתן, בקדמת־עדן. אין דבר, גם אחיו של בן־גוריון חי כאן כל חייו.

כל פראותנו העזה והשוקקת נחשפה במסע השאלות ההן. אם ניתן גם להבין את החוקרים. רבבות יהודים־רוסים שהיו אמורים להגיע לכאן ולהישאר כאן המשיכו מערבה לעבר אלדורדו, והיתה בנו האכזבה הנוראה שפינתה מקום למרירות ולתחושת זעם. אך מה כי נלין עליהם בעוד בנינו שלנו חולמים אמריקה, אמריקה. הללו שם, ברוסיה, עדיין לא אכלו מנה פלאפל ישראלית, לא ידעו את ריח המולדת.

וישנו עוד משהו. ישראל מתקשה להכיל זוגות מעורבים. לא מעט נטשונו בשל כך. שם איש לא יעסוק במוצאה של אשתו הנכריה. כאן, בתוכנו, זה ילווה אותה ואותו ואת ילדיהם. אולי בשל כך, ליאוניד. אך למרות הכל הישאר עמנו. כאן אתה רצוי, כאן אתה מצטרף אל חיי האומה. שם תשתכח מלב ותאבד בחוסר המשמעות של האמיגרציה. כאן יהיה לך יותר קשה, אך גם יותר מעניין.

אברהם שריר, שר המשפטים והתיירות. ראיון / טובה צימוקי

בשבחי משרד המשפטים

בסוף השבוע היו עיצומים בבתי־המשפט. עובדי המערכת מתלוננים על מצב ארגוני וכספי קשה, קובלים על עינויי־דין ועומס, מה בדעתך לעשות בסוגיה זו?

„אני חושב שיש פער גדול בין הרמה המקצועית של שופטים ופקידי בתי־המשפט לבין הכלים העומדים לרשותם. מערכת בתי־המשפט הגיעה למצב שאם לא תקבל את התימוכין המתאימים – איכות המשפט תיפגע. המערכת סובלת מהזנחה של שנים. יותר מדי הוקדש לחקיקה, אך באין קמח אין תורה. בימים אלו הגשתי לשר האוצר תיק מפורט וביקשתי לדון בחומר למרות ההחלטה על קיצוצים. יש פיגורים בסדר גודל של עשרות אלפי תיקים הגורמים לעינויי־דין ולעיוות־דין. משפט הנגרר זמן רב פוגע בכבוד החוק וביחס אליו.

„בדיקה תקציבית תוכיח גם כי ההשקעה תצא ברווח. מערכת המשפט תכניס כסף רב למדינה אם תתייעל, וניתן להשתמש בחלק מן ההכנסות למען תפקודה של המערכת. יש היום הצעה להעביר חלק מהעבירות הפליליות לתחום העבירות המנהליות, בעיקר בכל הקשור לעבירות מס.

„יש לציין שעם ישראל אוהב מאד להתדיין ורץ לבתי־המשפט. צריך לחפש דרך ביניים בין האפשרות לתת לכל אזרח גישה לבתי־המשפט לבין הקלת העומס מעל בתי־המשפט. ישנן הרבה התדיינויות מיותרות וניצול לרעה של המערכת.

„בימים אלו אני בוחן הצעה למסד את עניין הבוררויות, לאפשר הקמת מערכת מקבילה לבתי־המשפט שתאפשר לאנשים, מרצונם, לקיים בוררויות."

„עם כל הכבוד ליועץ המשפטי לממשלה, אין הוא יכול להתחייב לגבי חקירת המשטרה. כל התבטאות שלו בנושא חקירת השב"כ תהיה מיותרת ומזיקה"

הנהגת ראיונות אישיים עם המועמדים לכס השיפוט. האם אתה שבע רצון מדרך בחירת השופטים?

„עד כה, החלטות הוועדות השונות הולידו, לכאורה, תוצאות משביעות רצון. שהרי מערכת השיפוט בישראל נחשבת למערכת שיפוט מעולה. יתר עם זאת, אופן מינוי השופטים מחייב שיקול מחדש, מפני שהתהליך המקובל אינו מבטיח בחירת המועמד הטוב ביותר. אין לשכוח ששופט הוא אדם בעל השפעה ציבורית רבה יותר מכל בעל תפקיד אחר. יתר על כן, זוהי בחירה לכל החיים, ושגיאה בתחום זה, כמעט אי־אפשר לתקן. גם אם יתקבלו תקנות המדברות על הפסקת כהונתו של שופט – זה יהיה תהליך מייגע ארוך.

„הוועדה למינוי שופטים צריכה לאמץ כלים נוספים, בדיקות שונות, כדי שתוכל לקבל החלטותיה על בסיס איתן יותר. לכן החלטתי גם לראיין אישית את המועמדים ואני סבור שזה יאפשר לי לעמוד מקרוב על טיבו של המועמד ולא רק להתרשם מתולדות חייו בכתב."

„אני מאשים את מודעי שבמקום ללכד ולחפש את המאחד ניסה למצוא לעצמו עמדת מנהיגות של יחיד, תוך פגיעה בחבריו"

אילו נימוקים שכנעו אותך להעניק חנינות נוספות לאנשי שב"כ נוספים?

„עד היום לא אמרתי מה היתה המלצתי. עכשיו ניתן לגלות כי המלצתי בחיוב. בניגוד לפרסומים שונים, מלבד אנשים ספורים במשרדי, לא שאלתי, ולא התייעצתי עם איש. הדבר היחיד שעשיתי הוא שעם קבלת בקשת החנינה, הודעתי על עצם קבלתן לנשיא, לראש הממשלה ולממלא מקומו. בזה תמו מגעי עם אנשים מחוץ למשרד.

„באשר לחנינה עצמה. עמדה לפני אפשרות לתת המלצה בת שורה אחת או לתת המלצה מנומקת, מפורטת ומבוססת משפטית. בחרתי באפשרות השניה. מפני כבודו של נשיא המדינה, שאנחנו כולנו מצווים בו, אני סבור שאין מקום לפרט יותר, שהרי שיקול הדעת הוא של הנשיא."

עתה, משניתנו חנינות לרוב החשודים, האם יש טעם בהמשך החקירה?

„שמעתי וקראתי הצעות שונות. כשר המשפטים אין לי שום סמכות להתערב בחקירת המשטרה. שיקול הדעת צריך להיות של המפכ"ל וצמרת המשטרה, אפילו לא של שר המשטרה. כישראלי וכחבר ממשלה הייתי רוצה לראות את סיומה של פרשה זו בהקדם האפשרי, ושלא תפגע יותר ממה שכבר פגעה בשירות."

שר שריר. אמון מלא בפרקליטות. תצלום - י.פ.ס.א.

היועץ המשפטי לממשלה יוסף חריש הודיע לבית־המשפט העליון כי כל הדרגים המעורבים בפרשת השב"כ ייחקרו – כולל הדרג המדיני האלוהי, כפי שהתבטא. האם אתה מחייב את חקירת מעורבות הדרג המדיני בפרשה?

„עם כל הכבוד ליועץ המשפטי לממשלה, אין הוא יכול להתחייב על כך. הפעלת שיקול הדעת לגבי זימון לחקירה מסורה, באופן בלעדי למשטרה. מבחינה זו אין מקום לשיקול דעתו של היועץ המשפטי לממשלה וכל התבטאות שלו בנושא תהיה מיותרת ומזיקה בהיותה התערבות גלויה וגסה בשיקולי המשטרה."

יחסי הפרקליטות והשב"כ נקלעו למשבר חסר תקדים, לנתק בעבודה המשותפת. האם ניסית לאחות את הקרע?

„שוחחתי עם הגורמים הנוגעים בדבר, אך לצערי עוד לא מצאתי פתרון של הבנה. אני לא רוצה להפעיל את סמכותי בשטח זה, מתוך תקווה שפתרון כזה יימצא בקרוב. ברור לי, עם זאת, כי המצב הקיים אינו טוב ולא יוכל להמשך לאורך זמן."

„בשר משפטים אין לי שום סמכות להתערב בחקירת המשטרה. שיקול הדעת צריך להיות של המפכ"ל וצמרת המשטרה, אפילו לא של שר המשטרה"

האם מינוי משה נסים כשר האוצר ומינויך כשר המשפטים – מבשרים מהפך במנהיגות הליברלים וסילוקו של מודעי מהנהגת המפלגה?

„הבעיה של המפלגה הליברלית מאז ועידתה ב־1980 היא חוסר אמון, ומחלוקת פנימית בתוך הנהגת המפלגה, שהביאו לזעזועים קשים ולמריבות בלתי פוסקות. בראש ובראשונה, אני מאשים בכך את מודעי, שבמקום לחפש את המאחד ניסה למצוא לעצמו עמדת מנהיגות של יחיד, תוך פגיעה בחבריו, תוך חוסר הידברות והישענות על ברית עם צבי רנר.

„בעבר הושטתי לו יד, וגם היום אני מושיט לו יד לשלום. תמיד טענתי שיש מקום לכולם ורק יצר הניגוח מוביל אותנו למצב כזה. אם יהיה שלום בית או לא – זה תלוי במודעי."

„עוד לא מצאתי פתרון למשבר ביחסים בין הפרקליטות לשב"כ. ברור לי שהמצב הקיים אינו טוב ולא יוכל להמשך לאורך זמן"

משרד המשפטים סבל זעזועים קשים, למעשה באת כממלא מקום, האם תישאר בתפקידך כשר המשפטים לאחר הרוטציה?

„אני פטור מדאגה. זוהי דאגתו של יצחק שמיר. כשבאתי למשרד המשפטים, החלטתי להתייחס לכל יום ולכל דקה כאילו אין זה תפקיד זמני. אני יכול לשבח את צוות המשרד לא רק על הלויאליות, אלא גם על שאין הם מתנהגים אלי כאל זמני. מצאתי כאן עולם חדש המזכיר לי את משנת נעורי ואת לימודי בירושלים."

בית המשפט מתח ביקורת על מימושה של פרקליטות המדינה בהכנת כתב האישום נגד ג'ון דמיאניוק. האם אינך סבור שהיתה טעות בהבאתו של דמיאניוק לפני שנבדקו כל הראיות?

„ברגע שנוצרה אפשרות להסגרת הפושע הנאצי למדינת ישראל לא היתה ברירה אלא לקיים משפט צדק בארץ. אני משוכנע שהתביעה תתמודד בהצלחה עם נסיונות ההתחמקות שלו. ההכנה הממושכת רק מוכיחה כי התייחסותה של התביעה היא רצינית וגישתה מקצועית ועל כן במקום ביקורת היא ראויה לשבח.

„יש לי אמון מלא בפרקליטות שמתמודדת עם משפט מורכב והיסטורי זה. אני רואה חשיבות במשפט דמיאניוק בארץ, משום ערכו החינוכי וההיסטורי. עם שאינו זוכר את עברו נאלץ ללמוד על בשרו מחדש פרקים קשים מההיסטוריה שלו ולכן חשוב שהעם בישראל והעולם כולו יקבל תזכורת מחודשת לגבי החיה הנאצית."

בלי להקדים את המאוחר / טוביה מנדלסון

זכרונות מאפריקה

הפחת חיים. מי שמנסה לעקוב אחרי מפת הנסיעות של ראש הממשלה יכול להגיע למסקנה ששמעון פרס החליט לנצל את הפחות־מחודשיים האחרונים שלו כראש ממשלה להתאמן לקראת כניסתו לתפקיד שר החוץ. מישהו שאל אותי השבוע אם פרס חושש ששמיר, כראש ממשלה, לא יאשר לו נסיעות לכל המקומות שראש הממשלה ממהר לבקר בהן עתה. אבל יש מי שחושבים אחרת. לדעתם כל המסעות האלה אינם תירגול לקראת המעבר לצריפים של משרד החוץ בירושלים אלא עוד איזה נסיון, לא כל כך מוצלח, כפי שהולך ומתברר, למנוע בדיוק את המעבר הזה. כאילו, אחרי שנואש שמעון פרס מהמשברים המקומיים הוליס לחפש מוצא מהסכם הרוטאציה בארצות הים.

יש להניח שלא כל הביקורים והמסעות הצפופים של השבועות האחרונים תוכננו לרגע האחרון של הקאדנציה של שמעון פרס. אפשר גם להניח שלא כל הביקורים והמסעות הצפופים של השבועות האחרונים לא במקרה תוכננו לרגע האחרון של הקאדנציה של שמעון פרס. מכל מקום, ספק אם הכוונה – לא של היועצים אלא של ראש הממשלה עצמו – היתה לחפש דרך מחוץ לגבולות המדינה לברוח מביצוע הסכם הרוטאציה. נראה כי הכוונה האמיתית היא לסיים את התפקיד בכמה ספקטאקלים שהפרי התקשורתי שלהם הוא לא פחות – לפעמים יותר – חשוב ודרמטי מההישג המדיני שלהם.

יתכן שבינו לבין עצמו חשב ראש הממשלה כי אם אחד הביקורים האלה יגרור את המשבר שבעקבותיו תפורק ממשלת האחדות לפני ביצוע הרוטאציה הוא יתרגל לחיות עם זה, אלא שלא הכל מצליח. הרוטאציה תתבצע ככל הנראה והאפקט התקשורתי נמוג מהר מכפי שראש הממשלה ויועציו תיכננו. למרבה האירוניה, לפחות בחלק המקרים, גם אם נראה כי ישנם השגים מדיניים שמסיבות כאלה או אחרות לא ניתן לדווח עליהן – יצחק שמיר ידאג לנטרל אותם אחרי ביצוע הסכם הרוטאציה. לא כל כך כדי לפגוע בשמעון פרס אישית כמו בגלל עצם העובדה שלשמיר ולחבריו בליכוד אין עניין להמשיך ולגלגל כמה מהנושאים שפרס התחיל לטפל בהם, נושאים שאחדים מהם עוד עלולים להביא, לא עלינו, להפחת חיים מחודשים בתהליך השלום.

ככל שהולך ומתקרב מועד סיומה של הקאדנציה של שמעון פרס כראש ממשלה כך גוברת המגמה להתחיל לסכם ולהעריך את התקופה. בלי להקדים את המאוחר, שהרי שעתם של הסיכומים והמאזנים המעמיקים עוד תגיע, אפשר להעריך שמי שחי בישראל בשבע השנים שקדמו לשמעון פרס בלשכת ראש הממשלה ומי שחי כאן בשנתיים בהן ישב בה פרס לא יוכל להמלט מסיכום שבעיקרו של דבר יהיה חיובי מאד. הליכוד, כידוע, יזקוף לזכותו את כל ההשגים של השנתיים הראשונות של ממשלת האחדות והסיכום החיובי של תקופת כהונתו של שמעון פרס כראש הממשלה יוותר בעצם חסר משמעות מעשית. זה לא יעזור למדינה, זה לא יעזור לתנועת העבודה וספק אם זה יעשה משהו לשמעון פרס עצמו אם כל מה שישאר לו מלשכת ראש הממשלה בתפקיד הנציג־פנסיונרי במשרד החוץ הן, במקרה הטוב, זכרונות מאפריקה.

שר החולצה. סוף סוף נמצא הנושא שאתו, עם קצת רצון טוב ולא הרבה דמיון, אפשר יהיה להגיע עד למשבר ממשלתי ואולי אפילו עד לפירוק ממשלת האחדות ומניעת ביצוע הסכם הרוטאציה. השר יצחק נבון, כך דווח השבוע, פנה לרשות השידור לבדוק ולברר את פשרה של החולצה האדומה שלבש השדר כנשה רז בעת שהגיש את מהדורת „מבט". בקפה „טעמון" בירושלים היה מי שהציע מייד לפתור את המשבר בהחלטה שתחייב את שדרי הטלוויזיה – ושדרניות – להופיע על המרקע בלי חולצה. לדעתו של המציע הדבר יפתור כמעט את כל הבעיות במדינה: החרדים לא יפגעו מהעניין שהרי ממילא הם אינם צופים בטלוויזיה ואילו שאר אזרחי המדינה, יתחילו, לראשונה בתולדותיה, ליהנות מהחדשות. בדוחן אחר בבית הקפה הירושלמי הביע תקווה סתמית ששר החינוך ילמד משהו מעמיתו שר החולצה שאינו חושש להיאבק על השקפת עולמו, תוכניותיו ורעיונותיו בנושאים הנוגעים לענייני משרדו.

נשארים בארץ? דני ורמוס היה פעם איש חשוב מאד במפד"ל. לא רק מקורב לזבולון המר – בימים שבהם זבולון המר היה איש חשוב מאד במפד"ל – אלא אפילו מזכירה הכללי של המפלגה הדתית לאומית. בתקופה שבה היה המר שר החינוך היתה לורמוס השפעה גדולה למדי על מה שקורה ברשות השידור. אחר כך נתנו למיכה ינון להיות יו"ר רשות השידור, חלו כמה שינויים אחרים וממילא היה צריך למצוא תפקיד חילופי, שיהלום את כישוריו ואת כושר מנהיגותו של מי שנחשב אחד הבולטים בין צעירי המפד"ל. וכך נשלח דני ורמוס לייצג את החטיבה לדור ההמשך של ההסתדרות הציונית בארצות־הברית.

השליחות של ורמוס בניו־יורק הסתיימה, מה שלא אומר שלורמוס עצמו נגמר מאמריקה. כמו שליחים אחרים של התנועה הציונית סיים ורמוס את תפקידו בביקור מולדת קצר, שלא יפגע חלילה בתוכנית הלימודים שלו בארצות־הברית או בתנאים שבהם מועסקת אשתו כמורה לעברית בבית ספר יהודי. אי אפשר לטעון, לא כלפי התנועה הציונית ולא כלפי המפד"ל שמנהיגיהן אינם מתווים מסלול הגשמה חדש לדור ההמשך שלהן.

מסך עשן. אחרי מאבק ממושך החליט במשרד הבריאות לאשר לבית החולים רמב"ם בחיפה להתחיל – אחרי השלמת התשתית הדרושה לכך – בביצוע השתלות כבד. הרפואה בארץ נהנית מיוקרה עולמית רבה וממילא אין להשתומם על כך שהויכוח היכן יתחילו בהשתלות כבד לא היה ויכוח רפואי־מדעי אלא ויכוח על יוקרה. במשך תקופה ארוכה הופיעו בפני שר הבריאות וראשי משרדו שדולות הכבד של רמב"ם והמרכז הרפואי "הדסה" עין־כרם. "הדסה" נוצחה.

החלטת השר מרדכי גור שנודעה מפיו השבוע התקבלה בברכה ולוותה בתגובות חיוביות. העובדה שהרב גורן בירך על ההחלטה מלמדת שהשתלות כבד בארץ לא יעברו בלי איזו סערה שתטלטל שוב את הסטטוס קוו.

לדעתי, כל פרשת השתלות הכבד והפרסומים שליוו אותה השבוע אינם אלא מסך עשן. העיתוי בקבלת ההחלטה בעניין השתלות הכבד, כמוה כתגובתו החיובית והמעודדת של הרב גורן נועדו לטשטש את הידיעה שפורסמה השבוע בצנעה ואשר במקרה לגמרי נודע לי עליה מהרדיו: זבובים מעבירים איידס. לידיעה הזאת יש לפחות היבט חיובי אחד: עכשיו ברור שמי שיתנזר לא בהכרח ינצל וממילא אפשר לחזור למתירנות מינית ולהתחיל לעשות חיים. חוץ מזה, במשרד הבריאות הבינו כנראה שאפשר לאשר לרמב"ם להתחיל בהשתלות כבד גם אם הם לא כל כך מוכנים לכך. למה להבהיל את הציבור עם זבובים אם אפשר להרגיע אותו עם השתלות כבד?

המפד"ל. עם אבל ועם חבל / עליזה ולך

אוי למפנה

על הנייר הכל נראה פשוט ומסודר. ייבחר מי שייבחר מבין המועמדים לתפקידי המזכירים וינצח מי שינצח בהתמודדות על תפקיד שר הדתות. אלא שבחיים, כמו בחיים, הכל מסובך יותר

תזכורת: מן המושב הראשון של ועידתה, לפני חמישה שבועות, יצאה התנועה הדתית־לאומית, תד"ל, עם מזכ"ל חדש: הרב יצחק לוי, איש מצ"ד שהתאחדה לה יחדיו עם המפד"ל. שני המזכירים האחרים של התנועה – המזכיר המדיני והמזכיר „הפועל המזרחי" – לא נבחרו, כפי שתוכנן, ובחירתם נדחתה למושב השני של הוועידה, ביום חמישי הבא. לא נבחרו גם מוסדות התנועה (חוץ מהמרכז, המונה את כל צירי הוועידה, יותר מאלף איש), אך אלה מעניינים בקושי את חברי התנועה. בחירת מחליפו של ד"ר יוסף בורג כנציג המפד"ל בממשלה תוכננה מלכתחילה למושב השני, כדי שהוועידה, שהיתה צריכה להיות ועידה אידיאולוגית, לא תעמוד בצל ההתמודדות הפרסונאלית.

נכון לעכשיו: סיעת „למפנה", הגדולה והממסדית שבסיעות תד"ל, אישרה את מועמדיה לתפקידים העומדים לאיוש: רפאל ברנתן מועמד למזכיר מדיני, אליעזר אבטבי (איש המושבים) מועמד לתפקיד מזכיר „הפועל המזרחי" והרב משה סלומון, מנכ"ל משרד הדתות, מועמד לתפקיד שר הדתות. סיעת „הצעירים" בחרה בשאול יהלום למועמד למזכיר מדיני ובברדיחי למזכיר „הפועל המזרחי". מצ"ד, שמועמדה נבחר למזכ"ל התנועה על כתפי סיעת „הצעירים", מחוייבת לתמוך במועמדיה לתפקידי שני המזכירים. לעומת זאת, אין לה שום מחוייבות לתמוך בזבולון המר בהתמודדות על תפקיד השר. וליתר דיוק, שום כוח שבעולם לא יגרור את יוסקה שפירא ממצ"ד לסייע בבחירת המר, מועמד „הצעירים" לשר, אף שהוא עצמו אינו יכול להתמודד על עמדת שר הדתות. חוץ מסלומון והמר יתמודד גם אבנר שאקי על הפקיד שר הדתות.

על הנייר הכל נראה פשוט ומסודר. ייבחר מי שייבחר מבין המועמדים לתפקידי המזכירים, וינצח מי שינצח בהתמודדות על תפקיד שר הדתות. אלא שבחיים, כמו בחיים, הכל מסובך יותר ומורכב יותר. נקודת־המוצא להבנת המורכבות היא אי־ביטולו של משטר הסיעות, בניגוד למה שהמליצה ועדת השיקום של המפד"ל ושאישרו מוסדות המפלגה. אילו היו המועמדים לתפקידים השונים יחידים שאינם מייצגים מחנות, היתה תד"ל כבר במחצית השניה של דרכה, אחרי בחירת טריומווירט המזכירים לפחות. אלא שכזכור, בחירת המזכירים נדחתה מן המושב הראשון בעיקר בגלל חששה של סיעת „למפנה" מתבוסה מוחלטת ומאיבוד כל המאחזים בהנהגה. „למפנה", הטוענת לכתר הסיעה הגדולה, 43 אחוז מצירי הוועידה־מרכז, דואגת להווה שלה. סיעת „הצעירים", לעומתה, המתהדרת ביותר מ־30 אחוז מהצירים, מעוניינת אמנם בבציר הקיצי, אך לנגד עיניה גם קטיף החורף, העתיד. צעירים, גם אם אינם צעירים כל כך (ר' צעירי מפא"י ההיסטורית), מאמינים שכל העתיד לפניהם.

לפחות ראש וראשון ל„צעירים", זבולון המר, הוא צעיר עם עבר. עלפי חוקת המפד"ל החדשה פירוש הדבר, שאם ירצה להיכלל ברשימת תד"ל לכנסת הבאה יהיה עליו לזכות בתמיכת 60 אחוז מחברי המרכז. איך יגיע אותם? זו בדיוק השאלה הרלוונטית. אם אמת דוברים אנשי „למפנה" ו־43 האחוזים שלהם יציבים, אין לו שום סיכוי להיכלל ברשימה לכנסת הבאה, שכן אף שאין ל„למפנה" רוב מוחלט – יש לה רוב חוסם וב„למפנה" לא אוהבים את המר יותר משאוהבים אותו במצ"ד. לעומת זאת, אם „למפנה" רוצה לפרפר עוד קצת במרכז המפה המפלגתית, בהווה ולימים, עליה לתגבר את כוחה בשותפים. לכאורה, היא יכולה לכרות בריתות עם כמה מהסיעות הקטנות, כולן יחד, או עם מצ"ד, המיוצגת במרכז ב־10 אחוזים לפחות, אלא שאז יש חשש למצ"דיזציה של המפד"ל. ב„למפנה" שמחים על שובם של הבנים האובדים הביתה אבל רוצים למפד"ל אותם ולא להתבטל בפניהם.

השכל הישר אומר איפוא שאינטרסים משותפים צריכים להטיל את היריבים הוותיקים, „למפנה" ו„הצעירים", זה לזרועות זה כדי למצות את המיטב והמיטב לשניהם. בפוליטיקה שנאה עושה חברים כשאין לאף אחד מהם די כוח לכופף את זרועו של ידיבו. נסיון העבר, אגב, מוכיח שלא אחת התכסחו חברי „למפנה" וחברי „הצעירים", תמיד בצמתי הכרעה – פרסונאליים או מוסדיים – ובסופו של דבר, ברגע האחרון ממש, הגיעו להידברות ולסיכומים שמנעו פילוגים והתמודדויות. מתקבל על הדעת שכתבנית ההסכמים המוקדמים תחזור על עצמה גם לקראת המושב השני של הוועידה ביום חמישי הקרוב.

שר בורג. אם הוא לא ישאר שר. תצלום - י.פ.ס.א.

אם התחזית הזאת תתגשם, לא מן הנמנע שיוצע לד"ר בורג להמשיך בכהונתו כשר הדתות עד סוף הקדנציה. התיזה הזאת אינה נשענת על תולשת הדעת, שאינה יכולה לתפוס ממשלה בישראל בלי סלע בורג. היא נובעת הן ממשאלות־לב של חלק מאנשי סיעתו והן מחוות־דעתם של משפטנים, שזו הנמקתם: ד"ר בורג עצמו והתחייב במכתב שהפקיד בידי ועדת יגר־פריבס, בנוסף להודעתו לוועד הפועל של התנועה שהוא מחזיר לו את המנדט שקיבל ממנו, כי הוא מסיים את כהונתו כשר. הודעה אישית זו אינה מבטלת את האפשרות שהתנועה תפנה אליו ותציע לו להמשיך בתפקיד. גם לאחר הפנייה יהיה עליו לעבור את הליך ההצבעה, שכן יש להניח ששאקי לא יוותר על התמודדות על התפקיד. אלא שבמקרה כזה, לא יזדקק בורג ל־60 אחוז של הקולות, כפי שקובעת החוקה לגבי מועמד שכיהן בתפקיד שעליו הוא מתמודד יותר משתי קדנציות.

אפילו המר המתגעגע לישיבות הממשלה יוכל להתאפק כמה חודשים, ולכל היותר שנתיים, אם יראה כסא בטוח

סיעתו של בורג תצטרך להתחייב, בתמורה, שתתמוך במועמדותו של המר לחבר־כנסת בקדנציה הבאה, ו„הצעירים" עשויים להעדיף קדנציה מלאה על פני קדנציה מיניסטריאלית חלקית. במפד"ל, יש לציין, מאמינים, משום מה, שהממשלה הזאת לא תרציא את ימיה ושהבחירות לכנסת ה־12 יוקדמו ויתקיימו בקיץ הבא. מתקבל על הדעת, שאפילו המר, המתגעגע לישיבות הממשלה, יוכל להתאפק כמה חודשים, ולכל היותר שנתיים, אם יראה כסא בטוח בכנסת הבאה ואולי תיק בצדו. ההסכם בין „למפנה" ובין „הצעירים" יכלול איפוא סעיפים לביצוע מיידי וסעיפים למימוש בעתיד.

בין הסעיפים המיידיים ייכללו גם הסדרי בחירתם של המועמדים למזכירים. בלי הסכם בין „למפנה" ו„הצעירים" קלושים סיכוייו של רפאל ברנתן להיבחר למזכיר מדיני. בעקבות הסכם בין שתי הסיעות סביר להניח שתוסר מועמדותו והמפלגה תצוע לו כיבודים ותפקידים ניהוליים באחת מזרועותיה הארוכות, ולפחות תיוסף מכנו, מן האיש שנחשב עד כה ל„איש החזק" במפד"ל, בושת־פנים של תבוסה בהתמודדות. את הימים שנותרו עד המושב השני של הוועידה יעבירו מושכי החוטים בתד"ל בפעילות אינטנסיבית, שתהיה רצופה, קרוב לוודאי, צעדי התקרבות והתנתקות בין מנהלי המשאומתן. הסכם, אם יושג, בין שתי הסיעות הגדולות, ייסגר על סף פתיחת מושב הוועידה. הסכמים בין יריבים פוליטיים תמיד מתהדקים כשאוזל הזמן להמשך ניהול משא־ומתן ושני הצדדים חוששים מפני ההתמודדות (ר' ועידת „חירות", שהמושב השני שלה אינו מתכנס כבר כחצי שנה בגלל חוסר היכולת להגיע להסכמות).

ואולי, כפי שמאמינים לא מעט חברים במפד"ל, כל הניתוח הזה הוא בבל"ת ובסוף השבוע הבא יסתיים עידן בורג ולתד"ל יהיה נציג נבחר חדש מטעמה בממשלה, והוא יהיה משה סלומון, שיגבר על שני המתמודדים נגדו: זבולון המר ואבנר שאקי.

דנה נמה דנה קמה וכל התחליפים האפשריים

יותר מ־50 תוכניות ללימוד קריאה נמצאות ב"שוק". רובן אושרו על־ידי משרד החינוך שאינו ממליץ על אף אחת מהן. שיקול הדעת הוא בידי המורה. ההצלחה בהקניית יכולת הקריאה אינה מובטחת מראש. המשרד מטפל ב־100 בתי־ספר שמצבם, בענין זה, הוגדר כ"קריטי". ילדים המגיעים לבית הספר עם מוכנות לקריאה מצליחים יותר מאחרים

בפגישת מנחות להוראת הקריאה שנערכה ערב פתיחת שנת הלימודים, סיפרה אחת המנחות, טלי, על "הורותיה" כאם לילדה בכיתה אלף. המורה כינסה את הורי הכיתה והציגה אותם במונחים מקצועיים: "קודם כל נלמד את השיטה האנאליטית־סינתטית, אחר כך את השיטה הפונטית אלפביתית ולבסוף נלמד הבנה", אמרה. ההורים, שלאף אחד מהם לא היה מושג על מה המורה מדברת, ישבו המומים אבל העדיפו לשתוק כדי שלא להסגיר את אי־הבנת "הנקרא" שבה לקו. טלי שכאמא רצתה להתחיל את השנה עם המורה ברגל ימין, נמנעה מלהעיד למי שתלמד את ילדה שלפי כל השיטות המתקדמות בהוראת הקריאה, ההבנה היא הדבר החשוב ביותר.

הסיפור של טלי הוא סיפור אופייני. רוב ההורים מודעים לחשיבות שבהקניית יכולת קריאה בכתה אלף, אבל אינם יכולים להבטיח לילדים הצלחה. הרבה מאד תלוי במיומנות המורות, ואם אלה חסרות נסיון ובטחון עצמי, הן נצמדות ל"שיטה שלהן" באדיקות רבה, מה שמגדיל את הסיכוי שחלק מהתלמידים ייכשלו בלימוד הקריאה.

המומחים לקריאה ממליצים שההורים לא ינסו ללמד את ילדים בעצמם, משום שהמתחים המתעוררים, בדרך כלל, כשהורה נהפך למורה מכשילים את הילד ואת ההורה כאחד. הורים צריכים להתעניין, לענות על שאלות, לא בהרחבה מופרזת, לא "להיכנס לעצמות" של הילד, צריך לקנות ספרים, לקרוא לפני הילדים ולשוחח עליהם, ליצור אווירה נעימה סביב הספר, אבל לא ללמד.

הורים צריכים לדעת שילדים נבדלים זה מזה בקצב לימוד הקריאה. יש ילד שדי לו בשבועיים ואחר אינו לומד לקרוא אפילו בכיתה ב' על אף שהוא אינטליגנטי מאוד. הדבר תלוי בקצב ההתפתחות שלו. מכל מקום ההורים צריכים לעמוד על המשמר, לא לחכות עד שהמצב ידרדר, להיות בקשר עם המורה ולבקש דיווח שוטף על מצב הקריאה של ילדם. אם הם מבחינים שיש בעיה, עליהם לדרוש בדיקת מומחה בסוף כיתה א'. כשמונה עד עשרה אחוזים מהילדים הם דיסלקטים, כלומר סובלים מליקוי נוירו־פסיכולוגי המפריע להם לקלוט את הקריאה. רק בבדיקה של מומחה ניתן לגלות ילדים כאלה והזמן המתאים הוא סוף כיתה א'. במחקרים התגלה ש־80־85 אחוז של ילדים דיסלקטיים שקיבלו טיפול בסוף כיתה א' הצליחו להתגבר על הקושי.

להורים יש גם חלק ביצירת מה שנקרא "מוכנות לקריאה". כאשר ילד יודע להבחין בין עצם לבין תמונה של אותו עצם ובין המלה המייצגת אותו, יש לו סיכוי יותר טוב להצליח ברכישת הקריאה; כך הוא מקבל את מושגיו הראשונים של עולם הכתוב.

רוב המחקרים שנערכו בנושא זה בעולם מורים כי בכל שיטת קריאה יהיו כ־70 אחוז הלומדים בהצלחה ו־30 אחוז שהשיטה איננה מתאימה להם.

לכן, מאחר שאין שיטת לימוד אחת העשויה לענות על הצרכים של כל התלמידים הדרך הבדוקה ביותר היא ללמד בכמה שיטות בעת ובעונה אחת, מה שמחייב כמובן את המורה לשלוט בכמה שיטות.

"מורה מנוסה משחקת בין התכניות השונות, יודעת לשלב אלמנטים מתכניות שונות ולהתאים תכניות לילד; עליה להיות גמישה בשימוש בטכניקות השונות והעיקר, לגרום לכך שראשית הקריאה תהיה חוויה חיובית לילד. כשמורה מביאה לכך שהילד יראה בקריאה אתגר, שיהנה מן ההתמודדות עם המשימות מבלי שיזכרה לבצע משימות חסרות עניין, כגון לחזור עשרות פעמים על משפטים משעממים, 'דנה קמה דנה נמה', יש סיכוי שתלמידים יחוו את הקריאה באופן חיובי. כשמורה בולמת יוזמות של תלמידים, או עוצרת התעניינות המתעוררת אצלם תוך כדי קניית ראשית הקריאה, הסיכוי שלתלמידים תהיה חוויה חיובית יורד", אומרת המומחית לשיטות קריאה דר' מרים גילים.

הורים צריכים להחזיק את היד על הדופק. אם אחרי חנוכה הילד מתקשה בקריאה, מוטב שיתעניינו בבית־הספר מה נשמע עם דני איך הוא קורא? סביר להניח שהמורה לא־כל־כך ידע מה נשמע עם דני, אבל ילך לבדוק. הורים יכולים לפתח מוכנות לקריאה על־ידי קריאה לפני הילד, באמצעות הפניית תשומת לבו לשמות מוצרים המודפסים על אריזות, שלטי רחוב, או על כל דבר כתוב אחר, ובכך להגדיל את מוכנותו.

לפני זמן לא רב גילו הורים בבית־ספר מבוסס, בעיר במרכז הארץ שילדיהם אינם יודעים לקרוא. זרם התלונות, שהיה בהתחלת השנה דק, גבר לקראת סופה. משהו היה מאוד לא בסדר בבית־הספר, והיה קשה להניח שיותר מ־100 ילדים הם בעלי לקות קריאה. בבדיקה שערך הפיקוח התברר שהמורות עברו לשיטת הוראה חדשנית, מבלי שקיבלו הדרכה מספקת, לא שלטו בה והתוצאה ניכרה, ועוד איך.

"100 אחוז של הצלחה בהוראת קריאה היא משימה בלתי אפשרית", טוען פרופ' אריה ווהל מאוניברסיטת תל־אביב. לדבריו, בכל ארצות העולם יש אחוז ידוע של כשלון בהוראת הקריאה. המדינה חייבת לתת לכל תלמיד את הטיפול הטוב ביותר, אבל היא חייבת להביא בחשבון שלא בכל מקרה היא תצליח. המורים שונים זה מזה ברמתם, האוכלוסיות שונות מאוד ביחסן לקריאה וברמת המוכנות של ילדיהן.

פרופ' ווהל עלה לפני חמש־עשרה שנים מארה"ב. "כשהגעתי ארצה שאלו אותי מה המקצוע שלי, וכשעניתי שאני איש קריאה, שאלו אותי מה זה. היום זה לא יקרה. יש מחקרים, יש מומחים יש מודעות במשרד החינוך ויש תכניות. המדינה צעירה צעדים גדולים בנושא הקריאה, פרופ' ווהל טוען, עם זאת שעדיין, יש להתקדם. בשנים האחרונות החלו הסמינרים להדגיש את הוראת הקריאה, אבל יש הרבה מורות ותיקות שלא קיבלו הכשרה מתאימה, יש בתי־ספר המלמדים כמו שלימדו לפני עשרות שנים והדבר ניכר בתלמידים.

חשוב להזכיר שיש בתחום הקריאה תופעה של למידה "מעל פני השטח", כלומר והתלמידים רוכשים את טכניקת הקריאה מבלי שהם מקבלים יסודות טובים להתמודד עם הבנת הנקרא. הם אינם מקשרים את המלה הכתובה למשמעותה. לכאורה הם שולטים בקריאה, אבל היסודות רעועים. ילדים אינטליגנטיים מאוד מתגברים על הוראה "טכנית" ויעשו בעצמם את הקפיצה לעבר המשמעות ש"מאחורי" המלה. ילדים אחרים מתקשים לעשות זאת והם עלולים לגדול אתם פיגור לימודי מתמשך שיפגע ביכולתם להגיע להישגים לימודיים נאותים.

בתחילת שנת הלימודים שעברה הציג המטה לעידוד הקריאה במשרד החינוך את בעיית הקריאה בפני חברי ועדת החינוך של הכנסת. יוסף בן רחמים ואנשי הצוות הסבירו שגם אילו היה בידי משרד החינוך כל הכסף שבעולם לקידום הוראת הקריאה, אי אפשר היה להשתלט על כל המערכת משום שאין די אנשי מקצוע בתחום זה שיוכלו לעבור מבית־ספר לבית־ספר וללמד את המורים את שיטות ההוראה השונות וכיצד למזג ביניהן כדי שיתאימו לכל ילד. משרד החינוך הפסיק לערוך סקרים ארציים של הישגי הקריאה, בטענה כי אלה אינם מסייעים לפתרון הבעיות.

הבעיה היום היא לאתר את בתי־הספר שאחוז הכשלון בהם גבוה במיוחד, ולמשרד החינוך יש שיטות לעשות זאת. יש בתי־ספר שאחוז הנכשלים בהם מגיע ל־30 עד 50 אחוז. המפתח לכשלון בהיקף כה גדול נעוץ במורים ומנחים מיוחדים של משרד החינוך נשלחים לבתי־הספר הללו כדי להדריך את המורים. הוראת הקריאה מוצגת כאן כמטלה על כל המורים – בכל הכיתות ובכל המקצועות. המורה לתנ"ך והמורה לחשבון מלמדות קריאה דרך המקצועות שהן מלמדות. הוראת הקריאה "לעומק" אינה משימה שנגמרת בכתה אלף או בית.

מהתרשמויות של העוסקים בהנחייה של הוראת הקריאה עולה שהמצב השתפר וכיום יש פחות נכשלים. קשה לדעת מה המצב לאשורו. משרד החינוך, כאמור, חדל לבדוק את עצמו בנושא זה, מדיווחי אקראי של צה"ל עולה שאין שיפור ניכר במצב, ייתכן משום שמדובר במחזורים שמלפני "קום" המטה לקידום הקריאה. מכל מקום, הנושא, שנחשף לידיעת הציבור באמצעות דו"חות שנערכו בשנות השמונים, קיבל תנופה. אבל אם להאמין למומחים, יש עוד הרבה מה לעשות וההורים אינם יכולים לסמוך לגמרי על משרד החינוך. מעורבותם והתערבותם חיונית.

איך למדת היום מתוק שלי

התוכניות הפופולריות להוראת הקריאה

שם התוכנית ומחבריה	השיטה	יתרונות ומגרעות
גם אני קורא – פרופ' רינה פייטלסון	הילד לומד הברה אחר הברה בנפרד, ואחר־כך מחבר את ההברות למלים.	טיפול נרחב בטכניקת הקריאה, ללא תוכנית המשך להבנת הנקרא.
אלפוני – אריאל וילנסקי	שילוב של לימוד הברות ומלים שלמות.	טכניקת הקריאה עם מספר אלמנטים של הבנת הנקרא.
אנו קוראים – תמר פיש	דגש על לימוד מלים באמצעות הצליל עם לימוד הברות.	טכניקת קריאה ללא הדגשת ההבנה.
קריאה ללא מקראה – פיאלקוב	לימוד קריאה ללא ספר, הילדים כותבים את הספר עם המורה, תוך כדי שימת דגש על חוויות לשוניות.	הדגשת הבנת הנקרא. מורים מתקשים להסתגל אליה בהיעדר שליטה על אוצר המלים ועל הטקסים.
דף לטף – עדה ישי	שילוב של לימוד הברות עם לימוד מלים שלמות.	יתרון השיטה שהיא נמשכת עד כתה ג'.
דף חדש – דבורה לבנון	לימוד הברות עם נושאים לימודיים כגון חגי החנוכה והפסח.	כיתות איטיות מתקשות לעמוד בקצב שמכתיבה התוכנית.
לימוד הקריאה כחוויה – רחל ליאור	אלמנטים של הוראה יחידנית עם חוויות לשוניות.	מיועדת רק לכתה א'.
משחקים דידקטיים – ציפורה כץ	תוכנית אקלקטית.	נחשבת לתוכנית טובה לילדים מתקשים.
בלי סודות – פרופ' אריה ווהל ונעמי לימור	תוכנית אקלקטית. משלבת טכניקה עם הבנת הנקרא. משודרת בטלוויזיה הלימודית. זוהי התוכנית היחידה שמתקרבת לתואר "תוכנית ממלכתית להוראת הקריאה". יש מורים המתקשים לתמרן בין העזרים הרבים שהיא מציעה.	

יו"ר דירקטוריון הבורסה, חיים שטסל. שיחה / מוריה אבנימלך

לאט ובחלקים למכור אותן בבורסה

הממשלה תתקשה למצוא קונה לחברות ממשלתיות גדולות, ואף ראוי שיישארו בבעלות הציבור ולא יירכשו על־ידי קונה אחד. אם יירשמו בבורסה ורק כמות קטנה של מניותיהן יוצאו למכירה, הממשלה תשמור על יכולתה למכרן בחלקים ועל־פני תקופה ארוכה.

יחיד שטסל

חיים שטסל, יו"ר דירקטוריון הבורסה זה חצי שנה, אינו פנים חדשות בשוק ההון. שנים רבות כיהן במשרד האוצר כחשב כללי וכממונה על שוק ההון, תחת הנהגתם של שרי האוצר ספיר ורבינוביץ. "מקצוען" המכיר לפני ולפנים את שוק ההון. "גיחותו" לכמה שנים לסקטור הפרטי, כמנכ"ל "החברה לישראל" ו"צים" לא פגעה בגישתו "הממלכתית־ציבורית" לשוק ההון. בתפקידו הנוכחי בבורסה הוא סוגר מעגל. נעים הליכות, אירופאי בגינוניו, מציג שטסל ביובש את השקפותיו לגבי שוק ההון בישראל, תפקידה של הבורסה לניירות ערך בשוק זה, ונושאים אחרים שעל סדר היום – מכירת חברות ממשלתיות, צמיחה ויצוב המשק.

מעורבות הממשלה בשוק ההון

"מעורבותה של הממשלה בשוק ההון, בשנים האחרונות, נבעה מהצורך לממן את הגרעון בתקציב מהחסכון הפרטי, ולמחזר מדי שנה חוב פנימי עצום. לשם כך, התחרתה הממשלה בסקטור העסקי על גיוס הון מהציבור. מעורבות הממשלה בשוק ההון אינה מתבטאת רק בגיוס הון במשק, אלא בהתערבותה בחקיקה.

"השנה אישר האוצר מסגרת הנפקות לסקטור הפרטי של 650 מיליון דולר (שהיום מדובר בהרחבתה ל־800 עד 850 מיליון דולר). לאחר ניכוי "אג"ח הצלה" לגופים במצוקה, עדיין נותרים 400 מיליון דולר לסקטור הפרטי, שבו כלולים "אג"ח רפורמה" המשמשות תחליף להלוואות למפעלים מאושרים, ו"אג"ח צמיתה" שהן המסגרת התופשית ממש. מבחינת הבורסה אין הבדל בין שתי קבוצות אלו, גם החברות המנפיקות הן בדרך־כלל זהות.

"אולם מדיניות שוק ההון מחייבת התייחסות רב־שנתית. האוצר לא הגדיר מה תהיה המסגרת בשנה הבאה, ובשנים שלאחר מכן. מצד שני לא שיחרר האוצר את צד הביקוש, ואינו מאפשר עדיין לקרנות נאמנות ולמשקיעים ממוסדים אחרים להשקיע באג"ח. שוק מצומצם גורם לכך שחברות אינן עומדות בתור להנפקות. חברה המבקשת לבסס את מקורות ההון שלה לטווח ארוך על שוק אגרות החוב, עדיין נגשת באפילה, הן לגבי היקף המיגזר האפשרי, והן לגבי הכללים שישררו בו.

"האוצר החליט עקרונית לאפשר לחברות, החל מ־1 לספטמבר, למכור אגרות חוב במחיר נמוך מהמחיר הנקוב (דיסאג'יו), כפי שעושה הממשלה בהנפקותיה. אולם האוצר מתלבט עדיין בנושא המיסוי על רווחי־הון הנובעים מקניית ניירות־ערך בדיסאג'יו. בארצות אחרות, זהה מיסוי כזה של רווחי הון למיסוי הון בכלל. כדי לתת למנפיק הפרטי תנאי תחרות שווים להנפקה הממשלתית, יש להעניק פטור ממס כפי שניתן פטור על רווח הון, הנובע מקניה בדיסאג'יו של אגרות חוב ממשלתיות.

"הרחבת השוק של רוכשי אגרות־החוב הפרטיות, חיונית להרחבת חלקו של המגזר העסקי בגיוס הון. הבהרת נושא המיסוי – כולל פטור ממס רווחי־הון על קניה בדיסאג'יו של אג"ח פרטיות – תתרום להרחבת השוק, ולכניסת קרנות נאמנות ומשקיעים פרטיים.

"שוק הון פעיל צריך לאפשר מעבר מלא. כיום יש מגבלה קשה על כך, בגלל הסגמנטציה (מידור). לדוגמא – בנק אינו יכול להחזיק אג"ח של תדיראן, למשל, לצורך השקעה בתכניות חסכון. גם קופות גמל מוגבלות במידה רבה.

"הקטנת מעורבות הממשלה מורכבת לא רק מכמות ההנפקות המאושרת למיגזר הפרטי, אלא מקיום מסחר ער, המותנה בכך שגורמים נוספים ייכנסו לשוק, ושהמעבר של ניירות ערך בין משקיעים יהיה חופשי.

מכירת חברות ממשלתיות

"הקריטריונים החדשים, שייכנסו לתוקף ב־15 לספטמבר, לגיוס הון בבורסה הם מהדורה שניה של הנחיות שכוונתן המקורית היתה להביא חברות ממשלתיות לבורסה". שטסל מעריך שהממשלה תתקשה למצוא קונה לחברות ממשלתיות גדולות. מן הראוי, לדעתו, שחברות אלו יישארו בבעלות הציבור ולא יירכשו על־ידי קונה אחד.

הדרך שהוא מציע היא רישום החברה בבורסה והוצאת כמות קטנה בלבד של מניותיה למכירה לציבור. בדרך זו תשמור הממשלה על יכולתה למכור חברות ממשלתיות, בחלקים ועל־פני תקופה ארוכה. קניית חלק בחברה ממשלתית דרך הבורסה יש בה גם יתרונות מס, מכיוון שמי שקונה מניות רשומות בבורסה – פטור ממס.

שטסל מציע להוציא לבורסה את בתי־הזיקוק, "פז", קונצרן "כלל", כולו או חלק מחברותיו שעדיין אינן רשומות.

בתשובה לשאלה אם החברה הכלכלית [illegible] מתאימה למכירה, הוא מחייך בדיסקרטיות ושומר את דעתו בנושא לעצמו. לגבי חברת החשמל, מאמין שטסל שיש למכור חלקים ממנה, בעיקר את נכסיה, ולהשאירה כחברה תפעולית שתפעל בזכיון.

המהדורה המעודכנת של הכללים במסלול החדש הורחבה כך שתכלול חברות גדולות, המעוניינות לגייס הון בהיקף קטן יחסית – מדובר בחברות רשומות בבורסה, היוצאות בהנפקה נוספת.

שטסל רואה את הבורסה כמקום אליו חוזרת פירמה להנפקה שניה ושלישית.

חברות עתירות ידע

"כאשר הוציא דירקטוריון הבורסה את הכללים החדשים, המאפשרים לחברות לגייס כסף במסלול נוסף, טענו כנגדו שאין הם מספקים מענה לחברות צעירות עתירות־ידע, שאינן עומדות בתנאי היקף הפעילות, הרווחיות ואורך תקופת הפעילות".

שטסל אינו דואג על כך. הנסיון הוכיח, לדבריו, כי חברות כמו "אמצעים מתוחכמים" "מאגרי טכנולוגיה" "גליל טכנולוגיות" ואחרות, נקלעו לקשיים, בשלב השני של המימון, ונקנו לבסוף על־ידי חברות גדולות. אין הוא רוצה לראות בבורסה כל גוף של קונצרן מנפיק בנפרד. הבורסה היא, לדידו, זירת הפעילות של חברות בינוניות וגדולות. החברות הקטנות ועתירות הסיכון יצטרכו לחפש גב אחר למימון.

כללים חדשים להנפקה

"הבורסה עוסקת היום בגיבוש כללים חדשים לגיוס הון באמצעות אגרות־חוב. כללים אלו יכללו דרישת מספר מינימלי של ותק עסקי, רווחיות, תוכנית לשימוש בכסף שגויס, ביזור ("פיזור נאות"), בכמויות. הכללים יתייחסו ל"עושה השוק", לתפקיד הנאמן ועוד. בין שאר הנושאים בהם יעסקו הכללים יהיה נושא אי־ההעדפה של נושה מול בעלי אג"ח, כשהנושה הוא בנק.

"הכללים החדשים נמצאים כעת בשלב עיצוב. כאשר ההנפקות העכשוויות משמשות כשדה־ניסוי".

תפקיד הבורסה בהערכת איכות ניירות הערך

"בנושא זה יש ויכוח בין הבורסה לבין הרשות לניירות־ערך. הרשות תומכת בגישה של התערבות מינימלית. היא דורשת מחברה מנפיקה "גילוי נאות" של מצבה הפיננסי, ומכאן ואילך "יזהר הקונה". לפי תפיסת הבורסה, שהיא מורכבת יותר, שוק ההון הישראלי אינו ממוסד דיו.

"בארץ לא קיימות פירמות העוסקות בהערכה של חברות (כמו "סטנדרט אנד פור" האמריקאית) ומדרגות אותן על־פי תוצאות עסקיות וסיכון. במצב זה דרושה התערבות מקיפה יותר של השלטונות – הרשות לניירות־ערך בראש ובראשונה – אך אם הרשות אינה מתערבת, תתערב הבורסה. הבעיה היא כי אין לכך עדיין כלים". שטסל היה רוצה לראות את התהוותם של כלים כאלה, ומקווה שחברת הערכה אכן תקום. ההערכה אינה מתייחסת בעת ההנפקה בלבד – שאז ניתן לדרוש מחברה מנפיקה לספק הערכה כלכלית – אלא כפעולה המשכית.

הפרדת קרנות נאמנות וקופות גמל מהבנקים

עוד לפני מסקנות ועדת בייסקי, החלה מגמה להרחיק את קרנות הנאמנות ממרכזי הבנקים. שטסל סבור שהבנקים צריכים לעסוק בצד הארגוני־שיווקי, דהיינו ב"אשנבים", ואילו ועדת השקעות של הקרנות – במדיניות השקעות. "בין שני אלה צריך להקים "חומות סיניות" כדי למנוע גלישת אינפורמציה. קרנות הגמל, שבארה"ב הם גורם חשוב בשוק אגרות החוב, אינן פעילות בבורסה בתל־אביב – אם בשל חוסר מומחיות, אם בשל הרגלי השקעות שונים ואם בשל תנאים מועדפים להשקעותיהם בממשלה ובמוסדות כספיים הקשורים להסתדרות.

המשקיע הקטן

שטסל גורס שהמשקיע הקטן אינו צריך לקנות באופן ישיר בבורסה אלא באמצעות קרנות נאמנות. יש הגזמה, לדעתו, בדרישת גורמים ממלכתיים לשוויון בכניסה לבורסה. אין כמובן לאסור השקעה ישירה בסכומים קטנים, אלא שעמלת המינימום צריכה להיות גבוהה דיה כדי להרתיע משקיע כזה, ואם יתעקש – על העמלה לכסות את ההוצאה הכרוכה בטיפול במשקיע כזה. קומיסיון כזה נהוג במדינות אחרות.

שטסל אינו מתגעגע לימי ה"חגיגה" בבורסה. "ללא כלכלה יציבה", הוא אומר, "אין בורסה, יש מניפולציה, אך לא שוק הון ער".

משא
לספרות, אמנות ועיון

העילוי מגרוזיה

מאת לזר לוברסקי

אור לי"ד באב תשל"ב נפטר דב (בוריס) גפנוב והוא בן 38. הקיץ הקץ על מה שנתגלה כבר שנים בספר רפואי כן וכבר לא ניתן עוד לשנותו.

אפשר להכביר דברים, ללא הועיל, על כך – מה היו עשויים להיות פני התהליך הזה אילו נראו אחרת עקרות נסיבות בחייו של גפנוב: מרתף החוב שבו גדל והיו 25 שנים; עבודה מסככת במשך 15 שנה בעתון ביפעל התרושת כמתרגם בגרוזיה. כדי להסתבר לפתילתם ולהוב בלא כרעינו; אהבה יהודה הכוללת, שלא הביאה לו חבר לחיים, ולא סקט נפשי ולא משען בתלאות־החיים; אכזבה מוקדמת יותר וריפוי יעיל יותר; יחס אחר של המשטר שבו חי ושלא זכה אותו אף בשביב של הכרה, לפחות על ידי קבלתו לאיגוד הסופרים...

אפשר להמשיך בפירוט הנסיבות האלה, אך מה טעם? היה אדם ואיננו עוד, זה 14 שנים. נשארו מפעליו הספרותיים שיעידו לנצח נצחים על „המנוחם גפנוב". ומצויים אנשים היכולים והחייבים לספר על האדם הפשוט, בשר ודם, שהילך על פני האדמה, צחק ובכה, אסף בולים, אהב תשבצים, ספרות־הרפתקאות, התייחס בעדינות אל סבתא וסבא, ואהב והוקיר מאוד את אבא המסורה לו מאוד...

אך דבר אחד הוא נעלה מכל ספק, שכמו לעם ישראל, הוא גם במציאות הנכרית שכיוונה אותו – גורל, התפתח רוחנית, כבש ליברטים ויצר בשם עמו ולמען עמו, ולא נפתה לאשר עשוי היה להביא לו חיים קלים יותר, תהילה, ואולי, מי יודע, גם חיים ארוכים יותר ובריאים יותר.

גפנוב יכול היה להעשיר את הספרות הרוסית והגרוזינית בתרגומים משפחות הרבה: הוא יכול היה לגלם את כשרונו בעבודות „לאומיות בצורתן וסוציאליסטיות בתוכנן"... אך הוא נשם כל חייו אווירה עברית, הגה ויצר בעברית ונותר זר ביולוגית ובלתי־משתלב בסביבתו.

איך אירע הדבר? איך נשתלשלו חייו? הביוגרפים שלו בעתיד יצטרכו להשיב על שאלה זו. מצויה מורשת אפיסטולרית גדולה המצפה לחוקרה. וכפי שכבר צויין, מצויים גם עדים חיים. עד כה לא הופיע שום מחקר רציני על גפנוב האיש והיוצר. המאמרים המעטים עליו לא חרגו מהמסגרת הסיפורית: נולד, חי, נפטר, פירוט עבודותיו ועל האנשים שסייעו לו... ולמרבית הצער העדיפו הכותבים לדבר על העזרה לגפנוב יותר מאשר על מה שגפנוב עצמו נתן לאחרים – והוא נתן הרבה מאוד, ושלא על מנת לקבל פרס.

ארשה לעצמי לספר קצת על הידוע לי. את נסיונו הראשון בתרגום לעברית עשה גפנוב בגיל 15, בשנת 1949, בעזרת סבו, ר' חיים שמואל מזא"ה. היה זה שירו של מ. לרמונטוב „לבדי יצאתי אל הדרך". באותה עת

דב (בוריס) גפנוב

למד בוריס בבית ספר רוסי, דיבר בבית רוסית ויידיש, וידע עברית משיעוריו עם סבו, שעמו עבר רק על שני ספרים מחמשת חומשי התורה. ברור כי הילד עדיין לא התיימר אז להיות משורר, אך אין ספק שכבר אז אהב בכל לבו את העברית והבין מה גדולה ועמוקה היצירה שנוצרה בשפה זו. לאחר מכן למד כבר בעצמו את ספרי הקודש, את התלמוד והמדרשים בדפוסי וילנא, ווארשה, ורגה. כי אין ספק שהבחירה בלרמונטוב לתרגום נעשתה בידי גפנוב עצמו, ובכך בא לידי ביטוי אופיו המתעצב. שלרמונטוב, כמשורר וכאדם, קסם לו מאוד. ולאחר מכן, כידוע שוב לא זז גפנוב מיצירת לרמונטוב שמילאה את חייו עד תום, בד בבד עם יצירת שותא רוסתאוולי.

בינתיים למד גפנוב עברית בשקידה עיקשת, וברשו עוד 10־12 שנות הרהורים וחיפושי יצירה כדי לבחון את אפשרויותיו ונסיות לבו ולפתוח במעלה הדרך לכיבוש התרגום לעברית. בתהליך הלמידה הוא חיבר מילון רוסי־עברי שהכיל 20 אלף ערכים, קובץ שהכיל 600 פתגמים רוסיים ומקבילותיהם מהתנ"ך והתלמוד, מילון ניבים רוסי־עברי בן 5000 ניבים, והכין עבודה לחיבור מילון רוסי־עברי בן מאה אלף ערכים. למרבה הצער לא נשתמר אלא כתב היד של מילון הניבים. על הקבצים האחרים לא נודע דבר. תחילה היה ההיגוי העברי של גפנוב אשכנזי, כאצל סבו. את המעבר להיגוי הספרדי הוא עשה כבר בשנות החמישים, לאחר רכישת מקלט־רדיו זול והאזנתו ל„קול ישראל". בסוף שנות החמישים מצליח גפנוב לקשור קשרי התכתבות בעברית עם ישראלים, תחילה עם קרובי־רחוק ובאמצעותם עם כתובות אנשים שלבם הלך שבי אחר הופעתו של פלא בעולם אחר.

מתחיל שלב חדש בעיצובו של גפנוב תוך הסתייעות בהתכתבות כאמצעי לליטוש שפתו העברית וליצירת בעיקרם יחסי גומלין לשם הכרת הספרות הישראלית, האנשים, החברה והחיים בכללותם, ולהעמקת כושר השיבתו וניתוחו הפילוסופי. שהרי עד לאותו זמן נצטמצמו מושגיו על הספרות היפה בעברית רק במהדורות האודיסאיות הדרום־ההפכניות של ביאליק וטשרניחובסקי, הוא לא ידע דבר על שלונסקי ואפרים קישון, בעוד לא ראה ספר שראה אור בישראל.

תוך התכתבות זו הגיע גפנוב אל אברהם שלונסקי, שאף הוא עצמו הגדיל לעשות, הקדיש לגפנוב שנות עמל בעריכתם ובהוצאתם לאור של תרגומיו לעברית. „עוטה עור הנמר" של שותא רוסתאוולי ו„גיבור דורנו" של מיכאיל לרמונטוב. תוך התכתבות זו הוא נתוודע אל מכותבו הלנינגראדי של א. שלונסקי, אל הסופר א. בלוביאליטסקי, שפעל רבות כדי שגפנוב יזכה בהכרה הראויה בברה"מ; הוא הפגיש את גפנוב עם המכון לבדעי המזרח של האקדמיה למדעים, כתב עליו לערכאות אקדמאיות ומקצועות שונים. התוצאות ידועות: גפנוב זכה לפרסום יחסי בשל הדעות זקופות בעתונות: זכה להערכת אחדים מבעלי המקצוע, לא זכה להערכת המערכת כולה.

בעקבות התכתבותו נתוודע גפנוב עם אנשים בברה"מ מנאמני העברית שם (חווה איידלמן, ישראל ביננ, אברהם מרג'ניק, אהרון תימן, מאיר קנטורוביץ' ואחרים). ההתכתבות עם אנשים אלה תרמה במקצת לחיי הנפש של גפנוב בבדידותו ובמצוקות ימיהו. את שני התרגומים הראשונים בשירי לרמונטוב שיגר גפנוב לישראל כבר בשנת 1959, אל העתונאי משה נביאסקי, וביקשו להעריך את התרגום, את שפתו וסגנונו ולהשוותו אל תרגומים אחרים, אם כאלה מצויים. נתברר שלרמונטוב אינו מוכר כמעט בישראל לקוראי עברית. וגפנוב ממשיך לתרגם אותו, שולח לעתים תרגומי שירים חדשים, קטעים מסיפורים. משהו ראה אור בעתונות הפריודית. הוא מתחיל לקבל מילונים, ספרות יפה בעברית, מקורית ומתורגמת. יצויין בייחוד „שלום־עליכם" בתרגומו של י"ד ברקוביץ, וקלאסיקה רוסית בתרגום שלונסקי (פושקין, טולסטוי, גורקי, גוגול, סודגייב.) והוא חוזר וקורא בספרים אלה שוב ושוב, עד כותו, כשהוא מחזיק בידו השניה את המקור, והוא מתפעל מהינו ושלמותו של התרגום האמנותי.

כך הוא חי שנים, כשהוא לומד, מחפש, בודק, מתרגם, מחבר לעצמו ניבונים ושיחונים, הכשכשים מעין תפורה, בד בבד עם ההתכתבות וההאזנה ל„קול ישראל", „לבני שיחתו הנעדרים". זה היה עולמו הפנימי בשעות הפנאי מעבודתו, ובו לא היה מקום לאחרים, פרט לאמא, והיא ככל שאפשר היה, יצרה למענו תנאים נסבלים, אך גפנוב אהב אנשים, פגישות, מסעות, קולנוע, תיאטרון, ורק מחמת היעדרם של רעים קרובים ללבו שיתחלקו עמו בעושרו ובדלותו, היה „מתייחד" עם העברית שנטתה אליו חסד ושיכשה לו שעשועים ומפלט.

ב־1960 שואל גפנוב את נביאסקי אם שותא רוסתאוולי תורגם אי פעם לעברית. מתברר כי לא תורגם מעודו. מסתבר איפוא כי כבר ב־1960 הבין גפנוב, שלבד בשקידה את יצירת רוסתאוולי במקורה הגרוזי הקדום, כי הוא, גפנוב, אולי היחיד המסוגל ליצור תרגום ראוי, ואולי גם שהוא־צריך למסד – דבר שנתאשר לאחר מכן.

והנה מקץ שש שנים, במכתב לנביאסקי מיום 9 בינואר 1966, מודיע גפנוב כי סיים תרגום 1671 בתים מתוך „עוטה" ושואל בהיסוס להיכן עליו לפנות לבירור הוצאתו לאור. כך, תוך שנות עמל קשה ומתמיד נוצר פלא מכל פלא, תרגום גאוני ליצירה גאונית, כפי שהכתיר שלונסקי חזון זה. כך נקשר בקיץ 1966 קשרו של גפנוב עם א. שלונסקי, קשר שלא נפסק עד תום חייו. הופעתו המכאורית של „עוטה עור הנמר" הופכת מיד את גפנוב ממתרגם לא נודע של שירים בספר לענק ספרותי. לימים הוא כתב אל א. בלוב, כי הוא השקיע בתרגום ה„עוטה" חמש שנים, וכי בתנאי חיים נורמאליים היה מספיק לבצע את העבודה הזאת בשנה־שנה וחצי, משום שהספקו הגיע לכדי 10־15 בתים ליום. אך התנאים שבהם חי ויצר היו רחוקים מלהיות נורמאליים.

עודני רואה כמו זה עתה לנגד עיני את המרתף השכור שבוריס היה חוזר אליו לאחר עמל מפרך בשכר־דחק. החלון היחיד נשקף אל החצר בגובה פני הקרקע. מול החלון בית הכיסא ומיתקן גלוי להורדת מים. בחורף שכבת כפור ועובש על הקירות. בקיץ – מחנק, חום, צחנה החודרת מבעד לחלון הפתוח, זבובים ויתושים. גם ביום אפשר לעבוד רק לאור החשמל וכשהוא כבה, דבר יום ביומו, נמשכת העבודה לאור נרות. כאן עוצבה גאוניותו של גפנוב. נולדו מפעליו הגדולים,

(המשך בעמוד הבא)

דב בן־רחש

★

מה לי – אני רוצה לכתב? – נפלא!
הרי אינני כבר הקס המממר,
ספש עשרה, יודע כל חלאה,
תושב שהעולם הוא סגור־לבו הצר
והשאר הוא רק חלל אפר
מלא כוכבי־לבתו סמוקים כמאדים,
מסחררי מעוף, פרודים, צמודים,
שנועצים בו קרדאור ככפור...
ובאמת: מה לי ולשירה,
מה לי ולצרה הזאת, –
ישות רעה, שבירה ונשירה,
שכל מליה חרוזות וארוזות,
מלהדגלולות וצלוחיות של תרסינה
עם תריות, בם המשורר את לעיהן חסם:
סם־סנטימנטים, אהבה, קנאה, שנאה
ועוד שמות פרט עם שם העצם „סם"...
ועוד הפעם: מה, לעזאזל,
אמציץ מהשקרים היקרים?
הרי אני עצמי כבר מזלזל
ברעיון שגגן עקרי
של עולמנו הוא אפר ולא אחר:
ושוב גופי של בית־הספר לא די,
והעגול השבעגוני המסתובב מהר
שלהכעים לאמר מדעי
מראה פנים קרירות ואפרות,
לא ישכנע אותי שצבע העולם, –
כל אלה קרסובי תקוות מפרפרות,
עפרוריות של הפגים וערערים
וכל מקרים זרים ומוזרים –
סכום של החיים כלם,
הוא רק אפר, כלומר לבן כמוש...
אני לא מאמין על אף כל החקים המחוקים,
פשוט ביום גשום־שמוש
אני מעיף מבט אל שפולי שחקים.
מעיף לי בגבבה, שלא ילעג המין:
הוא מאמין ועל הקשת מברך!
שלא ידון המאמין:
הוא מסתכל בקשת, משורר מפקר...
אני רואה איך שם, במרומים,
מעבר לעבים הפרומים
אלינו השיש מורק את הלבן
לשבע משיחות של זו ורוד,
ובעודן בכפי ידו – יכרוך
את השביבים של רביבים, כבמכבן
מראה למעפרים מאפירים:
שאם תרצה כח סכום של החיים יהיה לבן, –
שאו את עיניכם... קוו צבעים טהורים...

בן־רחש – בן רב חיים שמואל סבו של דב (בוריס) גפנוב

ובילדי נכרים ישפיקו

מאת רות שנפלד

משה שמיר, „ילדי שעשועים", הוצאת „עם עובד", 1986, 232 עמ'.

ספרו החדש של משה שמיר, „ילדי שעשועים", מגמיך כוס לעומת ספרו הקודם, „היגונה הכלה". נוצר רושם במעט פאראדוקסאלי, ששמיר, הנחשב לנציג מובהק של הפרוזה הריאליסטית והאקטואלית בספרותנו, הגיע למיטבו ברומאנים שלו מן העבר הרחוק והקרוב, ואולם כאשר הוא נאחז בהווה הישראלי, הוא מאבד עוצה ונשאר „תקוע" בדומה לגיבוריו. אמנם ב„ילדי שעשועים" שמיר עוסק בתוך התל־אביבי בעשור השנים שבין 1955–1965, אבל פרספקטיבת הזמן היחסית שנמנה והוא משקיף על השנים הן אינה מורגשת ברומאן, והמציאות הישראלית הנפרסת לעיני הקורא נראית הדרה ואובדת דרך וכיוון.

הרומאן של שמיר מכיל בתוכו יסודות סאטיריים ואפוקאליפטיים, שאליהם מתלווים פרטי תיאור נאטוראליסטיים, אבל היסודות השונים האלה אינם מגיעים לידי התלכדות מבנית ואמנותית שלמה. רבים מהותי העלילה באילו נחתכו באמצע ונשארו תלויים באוויר. אמנם בגלל אופיו הסאטירי של הרומאן אין סיבה לדרוש, שיהיו בו דמויות עגולות או עלילה דראמאטית מפותחת, אבל בוודאי מוצדק לתפוס בו את המוקש שאליו נשלחים חיצי הסאטירה ואת העקרונות האנושיים והמוסריים המנחים אותם. לעומת זאת החיצים נתקעים בנקודות שונות בלוח המטרה, שהיא החברה הישראלית על נגעיה הגלויים.

שמיר מוקיע בספרו תופעות חברתיות שונות, שהבולטות ביניהן הן: העוול החברתי הטבוע בעיקר מהפער העדתי, ההתגלגלות במיעוט הערבי וה„חלום האמריקאי" שהשתלט על החברה הישראלית ושהביא הן לאמריקאניזאציה של התרבות המקומית והן לשאיפה להשיג „כרטיס לאמריקה". אחד מגיבורי הרומאן, המכונה צ'יטה, אומר: „אמריקה היא קללה, היא בצה תובענית שאין מבנה נחלצים, היא סם מוות מתוקכתוק מוסך־מוסך" (עמ' 223). הפרקים הסאטיריים והגרוטסקיים החריפים ביותר מוקדשים לתיאור היהדות האמריקאית והדמויות הנלעגות ביותר ברומאן הן של יורדים.

קטעי התוכחה והחזון האפוקאליפטיים מושמים ברומאן בפיו של צ'יטה, שבעיניו לא רק סביבתו הקרובה אלא גם האנושות כולה נידונה להתפוררות ולכליון. אולם צ'יטה, שהמחבר מדגיש את היסודות החייתיים שבו, הוא ספק נביא אמת וספק נביא שקר. בראש הרומאן הציב שמיר מוטו מתוך פרק ב' בספר הושע, ואילו אחד משמותיו של צ'יטה (תקרא גם אושיק שקמון) הוא הושע פייגנבוים. לאהובתו, שהיא גם מזכירתו, קוראים בשם רוחמה, ולבנו מאחת מגרושותיו ניתן השם עמי. אבל רוחמה היא אשה ממוצא ספק הונגרי וספק גרמני, והיא מעידה על עצמה „אני הכרתי רק גרמנים טובים, וכל חיי לא פגשתי אף זאב אחר – לפני שהגעתי ארצה" (עמ' 68) ואילו הילד עמי חי עם אמו ועם בעלה הפרופסור בקהילה יהודית באמריקה. בדרך זו השמות הסמליים של „ילדי" הושע הנביא מאבדים את משמעותם המקורית ומושגי הנבואה והתוכחה מוצגים באור אירוני. ה„נביא" היחיד הראוי לשם זה המוכר ברומאן הוא המשורר וולט ויטמן, שאחד מן הגיבורים האפיזודיים, יורד שהיה ממייסדי קיבוץ בעבר ושהפך למיליונר אמריקאי, סוגד לו בצורה כמעט פולחנית, וכאילו מנסה לייהד אותו.

השיעבוד הרוחני והתרבותי אינו נחלת היורדים בלבד. הרדידות התרבותית של גיבורי הרומאן מתגלה פעמים אין ספור במהלך העלילה, ונראה שזה הוא החטא הכבד ביותר, שעליו הם ראויים לעונש ולאבדן. אולם מעבר לחברה המושחתת והרדודה לא עומד ברומאן של שמיר שום מודל של חברה אידיאלית, שאליה צריך לשאוף, ומול גיבוריו הנלעגים לא העמיד המחבר גיבורים מושלמים יותר, אלא אם נרצה לראות באותם מנציגי הדור הצעיר, שמתקיים ביניהם מפגש בין ערתי רגעי, את ההבטחה לעתיד.

במרכז הרומאן ניצבים שלושה גיבורים: אהרלה, רג'י וצ'יטה, השייכים לשכבה של „יוצאי הפלמ"ח". שלושתם נפגשים ב„כנס ותיקי החטיבה – עם נטיעת יער על שם גיבוריה, כ"ו בשבט תשכ"ה" (עמ' 11). כל השלושה הם טיפוסים של „אנטי גיבורים", ונדמה שאולי מעולם לא היו גיבורים אמיתיים, ושתמיד חסרו להם ערכים נפשיים עמוקים או אידיאלים ברורים, שיהפכו אותם לגיבורים. על רג'י נאמר: „היה נוח למדי לרג'י של אותם הימים, ומכתבו אפוא שלא היה שונה אז הרבה ממה שהוא היום" (עמ' 34). ל„אנטי גיבורים" אלה קשה להתמודד עם כמה מבעיות היסוד של ההוויה הישראלית, המבצבצות ועולות ברקע הרומאן: השואה, המלחמה והמוות במלחמה, מיתוס הגבורה וההצלה של ימי ההעפלה. דמותו של הגיבור אנריקו, איש קיבוץ שהקריב את עצמו למען הצלת יהודי אירופה, נותרה בזכרונו של רג'י כ„הוויה יחידה שיש לה פשר בעולם ויש לה מכסות בעולם" (עמ' 31), בו בזמן שהוא עצמו וחבריו חיים בעולם ללא מכסות ופשר.

גיבוריו של שמיר אינם „אנטי גיבורים" במובן זה שהם מייצגים עמדה אנטי קונפורמיסטית, ולכן נותרו בשולי החברה, שאליה לא רצו ולא יכלו להסתגל. להיפך, הם מנסים להסתגל ולהצליח בכל מחיר, ואף לטפס לשיאו של הסולם החברתי והעסקי, אלא שהם נכשלים, נופלים ונתקעים. אהרלה הוא מורה לספרות בבית־ספר לטעוני טיפוח, והזכייה הגדולה בחייו היה מסע של כמה שבועות בארצות הברית בשליחות הכנסת. צ'יטה ורג'י עברו כמה גלגולים, בין השאר בעיתונאות, ובהווה הסיפורי הם עוסקים בפירסום. אולם רג'י מסולק ממשרד גדול, שבו הוא מועסק כשכיר ושהמחבר מתאר אותו בצבעים כמעט קפקאיים. צ'יטה, אחרי שהות של כמה שנים באמריקה, מקים עסקי פירסום מפוקפקים, העומדים על כרעי תרנגולת. ברומאן של שמיר נראה כמעט טבעי, שאנשים מסוג זה, בעלי עבר צבאי ותנועתי, הגיעו לאן שהגיעו, שכן כולם צמחו מתוך עולם שהיה תלוי רק למראית עין. צ'יטה סבור, ש„אביו היה בסך־הכל שמוק גדול, וזו האמת, כמעט כמו כל הדור ההוא, שמילא את הארץ בפספוסים, מים ועד מדבר" (עמ' 112). לכן גיבורי „ילדי שעשועים" אינם, בעצם, המשך לגיבוריו האנטי מוסריים הקודמים של שמיר, כגון רפאל אורלין ב„הגבול", אלא הם פן שכנגד לגיבורי שמיר הראשונים, כאורי ב„הוא הלך בשדות", והם נראים כקאריקאטורה שלהם, אחרי שהוצגו בראי העקום של הסאטירה.

שלושת הגיבורים של שמיר הם סופרים, או לפחות סופרים מתוסכלים, ולכולם שייכות לעולם הבוהמה התל־אביבי, שבמרכזו עומדת דמותו של ה„פטרון" המצטיירת כקאריקאטורה של שלונסקי (וכדי לכסות זאת, שלונסקי ואלתרמן מוזכרים ברומאן בשמותיהם). מכאן נובעת הכותרת „ילדי שעשועים", שהיא פארודיה על הביטוי המקראי „ילד שעשועים" (ירמיה לא, יט). נוסף לכך, רג'י וצ'יטה רוצים להיכנס לעסקי מו־לות ושעשועים ולהעניק לחברה הישראלית „חזון נהמה" של מסע פירסומי למען ערכי תרבות זרים חולים, שהם למראית עין דלוזאנטיים, מתקדמים וחדשניים. אהרלה, המכונה „אגין הדעת" ומעין נוסח אחר של „יפה הנפש", כאילו נתן רחיפה למגמה זו, שכן במאמרו „הלורה

משה שמיר

הנצחית" עודד להתנתקות ממיתוס מלחמת השיחרור וההקרבה העצמית ולהיצמדות לחיים. „ואמנם, החברה קיבלו את עצתו, עשו חיים" (עמ' 121). לכן שלושתם בעסקים, והחזון האפוקאליפטי מתגשם על בשרם, כאשר שניים מהם נהרגים בתאונת דרכים, ואילו השלישי נפצע ורגלו נקטעת. נראה, ששמיר רצה לחרוץ את דינו של ה„דור האבוד" הישראלי, שנותר אחרי מלחמת העצמאות, או לפחות של חלק מנציגיו. אולם העובדה שאחד מ„שלושת המוסקיטרים" שלו נשאר בחיים, כדי להספיד ולהנציח את חבריו, מעידה על כך שהם ראויים להנצחה זאת, אפילו רק כדי לשמש אות אזהרה לבאים אחריהם.

התאונה, המוזכרת בפתיחת הרומאן ובסיומו, קובעת את מסגרתו ואת צורתו הספרותית. לפנינו צירוף של כתבי־יד שונים: רג'י כתב רומאן על תל־אביב של שנות החמישים, שבמרכזו הושע פייגנבוים וה„נועד להיות הדין וחשבון הקטלני הסופי על חייה של הבהרגנות התל־אביבית ועל הטפילים הבוהמיים־אמנותיים החיים לה על גבה" (עמ' 45). צ'יטה כתב את סיפור מסעו של אהרלה בארצות־הברית, ואילו אהרלה התחיל לכתוב רומאן שבמרכזו רג'י ובני משפחתו, המתגוררים בשכונה תל־אביבית צפונית יוקרתית. אחרי מות שניים מהם אסף השלישי את החומר שנשאר, עשה את עבודת התיסבוץ ואף הוסיף משלו. אולם המחבר לא מגלה במפורש מי משלושת גיבוריו נשאר בחיים. לכל אחד מהם, על אף מגרעותיו וחטאיו, גם נקודות אור, שבגללן הוא ראוי לחנינה, לפחות חלקית. כולם רואים בכתיבה את יעודם האמיתי, שבו בגדו, ורוצים לחזור אליה כאל עיסוק עיקרי. לכן למרות הבדלי האופי הבולטים ביניהם ולמרות זאת שהם שונאים זה את זה, הם מעין משולש שווה צלעות. לכאורה, לאהרלה „אגין הדעת" יתרון מסוים, שכן הוא מודע לבעיות של מלאכת הכתיבה וליחס המורכב שבין הכלה למציאות. לעומתו צ'יטה רוצה לחזור בתשובה ולשוב אל ההוויה האותנטית, „אל הכאב והקשה הבודד" (עמ' 123), ואף רג'י זוכה לפעמים לרגעים, שבהם „הוא נתון להתקפים של שטפי פיוט דקים ולא מסוכנים" (עמ' 24). נוסף למספר או למלביה־ד ניצול התאונה מופיעה ברומאן גם מעין רשות מספרת עליונה, המכונה „הכותב". המדברת בלשון „אנחנו" והפונה לפרקים במישרין לקוראים. מסתבר, שגם למחבר ה„סמוי" קווים משותפים עם גיבוריו הסופרים.

המבנה המסובך של הרומאן, שנבע, אולי, מן התהליך הארוך של כתיבתו, חותר להתגבש בצורה של רומאן הרסני, רב קולי ובעל זוויות ראייה שונות ומתחלפות לעתים תכופות. אמנם סוג כזה של רומאן יכול לשקף יפה את „הקומדיה הבורגנית" ואפילו לשרת את הסאטירה החברתית, אבל אין הוא עולה בקנה אחד עם הקטעים הנאטוראליסטיים הלא מסוגננים ועם הטיפוסים החברתיים המאופיינים בדרך מסורתית, שבצבים ברומאן של שמיר. גם אופני התיסבוץ של קטעי העלילה, גם התחלפות המקום, הזמן וזווית הראייה, הם לפעמים מכאניים ובלתי גמישים. הנטייה לשבור את הרצף הכרונולוגי, להחליף את זווית הראייה ולהשתמש בשיטות של מונטאז' קולנועי לא היתה זרה לשמיר גם ברומאנים קודמים שלו. היא בלטה מאוד ב„הגבול", אולם כאן השיטה אינה פועלת בצורה אחידה ועקבית, ובזה כשלונה היחסי.

הקטעים היפים ב„ילדי שעשועים" הם אלה, שבהם המחבר מתרכז בדמות אחת ובתגובותיה הדקות והמפורטות על התרחשות סיריאליות, לכאורה, ואפילו קומית. כזאת היא התמונה, שבה רג'י מתבונן בבנו הכנסה להשתלב במשחק עם ילדי השכנים, או תמונה אחרת, שבה גיבור ברומאן של רג'י, אפרתי, קונה בשוק שני אפרוחים ומביאם הביתה. פחות מוצלחות הן הסצנות ההמוניות, הגובלות בפארסה, כגון תמונת הסיום של הרומאן, שהיא מסיבה של הבוהמה הנערכת על הגג בבית תל־אביבי (נראה, שהמחבר רצה לרמוז כאן לקונוטאציות השליליות של המלה „גג" בתנ"ך, כמו, למשל: „מה לך אפוא כי עלית כלך לגגות וכו'", ישעיה כב, א). בתמונות כאלה הגוים שמיר בשימוש בשעשועי לשון למיניהם, כולל חריזה. לדוגמה: „הרבע־עופצ'יק הוא הקול הבא, הרגיעהו ועתה התעורר למלחמה" (עמ' 221), או „גרעון המרי, רב־אמן ישראלי, צורח ומ־ד צונח" (עמ' 222). אולם התחבולה הלשונית אינה משתנה גם כאשר רג'י מעלה בדמיונו תוכנית לערוך תחרות על יצירה אמנותית, שתבטא את „שיטות האיליה, סיכויי הגיאוף – של העמוד הזוקף" (עמ' 187). דוגמאות מנוזמות מעין אלו אינן חסרות גם במקומות אחרים ברומאן, ובמקום להגביר את העוצמה הסאטירית הן מחלישות אותה.

ליד התיאורים והדיאלוגים הנטוראליסטיים מצויים ב„ילדי שעשועים" גם מצבים, שיש להם משמעות סמלית משתבצת. למשל, רג'י נעצר באורח כוזר מעין שליח בשירותו של אחד השליחים במוסד שבו הוא מועסק. אותו שליח, שימון שמו, הוא איש שמן ועצל, פצוע ממבצע סיני, שרג'י משמש בו כעיתונאי בלבד, אב למשפחה מרובת ילדים ונציג עדות המזרח ברומאן. מערכת היחסים המתפתחת בינו לבין רג'י עשויה לסמל את יחסי הכוחות המשתנים בחברה הישראלית. דוגמה נוספת היא הרומאן הקצר והגרוטסקי, שכתפתח בין אהרלה לבין אשה יורדת, המכונה „שושנת הנחושת". בזמן מסעו בארצות־הברית. האשה מתגלה כנגועה בסרטן וכראויה לרחמים, וגם כאן ניתן לייחס לעובדה זו משמעות סמלית ולהשליך אותה על מצב היורדים והבם לישראל, שכן אהרלה רוצה להיות עם אהובתו הרגעית בסימביוזה, כמו הסרטן הבזיר ושושנת הים. במקום אחד ברומאן נאמר בפרוש שהיהדות האמריקאית מדביקה את החברה הישראלית בחולותיה ובנגעיה.

ניתן לומר, שברומאן שלו שמיר מנסה לנגן על מיתרים רבים, בלי להכריע מה צריכה להיות הגישה השלטת בו, אם ריאליסטית, או סימלית, אם סאטירית או אם גרוטסקית. גם לא הוכרע בבירור, האם הסאטירה צריכה להיות מכוונת כלפי שכבה מסויימת, השייכת לדור ולתקופה מוגדרים, או האם לפנינו כתב אשמה טוטאלי נגד החברה הישראלית. נראה, שלמחבר היתה שאיפה נרחבת מאוד, אבל התמונה הכוללת לא הובלטה במידה מספקת, מפני שיחסי השנאה והקנאה בין הדמויות הבוהמיות והבהמיות למחצה מאפילים עליה. מכיון שהזמן ההיסטורי של הרומאן נעצר בשנת 1965, נעדרות ממנו כמה מבעיות היסוד של קיומנו, שעלו והחריפו רק בתקופה מאוחרת יותר. לכן חיצי הסאטירה ננעצים מכילא רק בחלק מן הקונפליקטים הקובעים את דמות חברתנו ואת עתידה, והמסר האקטואלי של המחבר נשאר תלוי בחלל הריק.

בין שני קטבים

מאת איזה פרליס

י. בשביס זינגר: „החוזר בתשובה". עברית: ישראל זמיר; ספרית פועלים; 1986.

יצחק בשביס־זינגר הכתיר את פרקי האוטוביוגרפיה שלו בכותרת: „מווארשה לניו־יורק" ומבחינה גיאוגרפית תוחמת כותרת זו את גבולות יצירתו, המוקדשת ליהודי פולין בשלוש מאות שנים אחרונות ומציגה אותם גם כמהגרים בחוצות ניו־יורק. התחום הרוחני מוגדר בשלושת השערים של אותה אוטוביוגרפיה: א) נער קטן מחפש את אלוהיו. ב) איש צעיר מחפש אהבה. ג) תועה באמריקה.

בשביס, המתגאה במוצאו מרוחות של רבנים, חסידים ואנשי קבלה, מגלה שאביו ואמו היו שני הפכים. האם נטתה למרדנות, להגיון ואפילו „נדבקה" בנבייה להשכלה ואילו האב פיטם את בניו בסיפורי נפלאות על גלגול־נשמות, דיבוקים וכיוצא באלה. אחיו הבכור של יצחק, ישראל יהושע זינגר, נתפס לראציונליזם: האח הצעיר, משה, נשאר בעולמם המסורתי של ההורים. יצחק, יורש את תכונותיהם המנוגדות של שני ההורים ונשמתו הפכה לשדה־קרב בין שתי השקפות סותרות. מתח רוחני זה עובר כחוט השני בכלל יצירתו.

יצירה זו נעה בין צמדי־ניגודים, היוצרים מעין שדה מאגנטי של שני קטבים: אלוהים – שטן; אמונה – כפירה; מצווה – חטא; יצר טוב – יצר רע; טהרה – טומאה; ראציונליזם – מיסטיקה; יהודי אמיתי – יהודי מודרני (בין שהוא לאומי או מתבולל); כתבי הקודש – ספרות מודרנית; לשון הקודש – עברית, המדוברת היום בישראל; מטאפיסיקה – ארוטיקה. יש המגדירים את בשביס כמאמין ספקני ואפשר גם להיפך: ספקן מאמין. הספק, המכרסם בו ובגיבוריו, הוא מקור המכאוב, אך עם זאת מעניק לחיים את משמעותם הרוחנית. על כל פנים בדפי ספריו מתנהל דיאלוג תמידי בין מאמין לספקן, כפות המאזניים עולות ויורדות וחוזר חלילה.

בהקדמה לסיפורו „החוזר בתשובה", שתורגם עתה לעברית, מסביר המחבר, שהסתירה בהשקפותיו היא רק למראית עין: „אמונה באלוהים ומחאה נגד חוקי החיים אינם סתירה... אין הבדל מהותי בין מחאה לתפילה". אכן רק מאמין יכול לשאול: „מדוע דרך רשעים צלחה, שלו כל בוגדי־בגד" – לבלתי־מאמין אין תשובה לקושיה כזאת.

בזכרונות ילדותו „בית הדין של אבא", מספר בשביס כיצד התרשם, בהיותו רך בשנים, מתהויות החיים, ששטחו היהודים בפני אביו, שהיה רב ודיין. שלל הטיפוסים, שבאו להתדיין וסיפוריהם האינטימיים, עתידים היו לקום לתחיה בעלילות של גיבורים ספרותיים. מאידך גיסא, טוענים מבקריו של בשביס, אי־אפשר לשחזר את החברה היהודית בפולין על פי הגבים אלה. כבני כל עם אחר, רובם של היהודים הם אנשים נורמליים ולא אחוזי־דיבוק, שטופי־זימה ותאווה, מעורערים בנפשם ועוד. בשביס עצמו מודה באוטוביוגרפיה שלו „החלטתי מראש להיות מספר של תאוות האדם ולא של אורח החיים הרוגע".

יצחק בשביס זינגר

ברם מה נעשה והדברות קיצוניות אלה אינן מייצגות את הממוצע החברתי והפסיכולוגי.

השגה אחרת של המבקרים מתייחסת לגודש הארוטיקה בסיפוריו. בשביס נאחז ברעיון של המקובלים בדבר העלאת ניצוצות קדושה מתוך טומאה. אולם מבקריו נחושים בדעתם, שהוא נשאר בתוך הטומאה, ללא העלאה. למרות זאת האשה האידיאלית של בשביס, היא בת ישראל, צנועה וחסודה, כפי שהיתה אמו.

„החוזר בתשובה" הוא גירסה חדשה של אותה פרובלמטיקה, המעסיקה את המחבר כל ימיו ואין בה אפוא כל חידוש: דעות אלה הביע הסופר לא רק ביצירותיו, אלא גם בהרצאות, ראיונות וכו'. החידוש הוא בזה, שהדיאלוג בין שני בשביס־זינגר, המאמין הספקן, הפך למונולוג של הראשון, המתגלם בדמות הגיבור היחיד, יוסף שפירא. אמנם על פי וידויו של שפירא, אף הוא התייסר בספקות „עד שחזר בתשובה", אבל בפרק הפתיחה (המתאר פגישה בין הסופר וגיבורו על יד הכותל המערבי בשנת 1969), כבר הסתיים תהליך זה של לבטים. רק ב„פלאש באק" מספר שפירא לעמיתו, המאזין לו בלי להיות מעורב בעלילה, כיצד הגיע לאמונה שלמה, לודאות שאין עליה עירעור.

שפירא, נצר רבנים וקדושים, נמלט בימי מלחמת העולם השניה, מוארשה לרוסיה ועבר שם שבעת מדורי גיהנום. אחרי המלחמה חזר לפולין ומשם היגר לאמריקה והתעשר כאיש עסקים. אולם הצלחה חמרית לא סיפקה אותו עד שמצא את תיקונו במאה שערים שבעיר הקודש. על שלד עלילתי זה תולה המספר את מטען האידיאולוגיה, המציגה את העולם בשחור־לבן, ללא גוני־ביניים. כל השלילה כולה מרוכזת בשם־התואר: „מודרני", שהוא כינוי גנאי, כמו „יפה־נפש" בחוגים מסויימים אצלנו. אם הישיבות מצמיחות חסידים שוטים ובטלנים, הרי התרבות (החילונית, המודרנית) מטפחת צ'ניקים וזונות. „שנאתי את העולם המודרני וכל שהוא ייצג – ברבריות, פריצות, העדר צדק, מלחמות, היטלריזם, סטאליניזם". אם „רבני ישראל קלריקלים ריאקציונריים, עורבים שחורים השואפים להחזיר את גלגלי ההיסטוריה אחורנית... לאן מוליכים אותם גלגלי ההיסטוריה ומניין הביטחון שגלגלים אלה לא ישקעו שוב בנהלי דם ועצמות?"

העולם המודרני המושחת קוסם ביחוד לצעירים, הנתפסים לכל חידוש, לצעקה האחרונה של האפנה, לקידמה – אליליו של האדם המודרני. בעולם זה פגוע התא החברתי הראשוני, המשפחה. „כאשר אדם מודרני נושא אשה הוא נופל אל תוך קינו של צפעוני. נשואין כמוהם כתעודת־התאבדות". רק במשפחה יהודית מסורתית שורר אושר אמיתי, כפי שלמד יוסף שפירא בנסיונו האישי בנשואיו האומללים עם אשה חילונית, והמאושרים עם בת רב במאה שערים.

בהזדמנות זו יורה המחבר חיצים לעבר מכלול התרבות החילונית ובעיקר ספרות מודרנית ונציגיה המובהקים. נושאי הספרות – אלימות וניאוף, בית מטבחיים ובית בושת. ודווקא את בשביס האשימו ב„סיפורי־זימה". ובאשר לגדולי יוצריה, בעת החרפה „למה כיוונו אליוט או ג'ויס בשעה שכתבו את מליצותיהם הנבובות?" „סארטר, הידוע כפילוסוף צרפתי, סופר, יוצר האקזיסטנציאליזם, שאיש אינו מבין מה משמעותו, כל כך הוא מעורפל ומלא סתירות". אמנם הקול קולו של יוסף שפירא, אבל המחבר מדבר מגרונו. גם הפסיכואנליזה מוגדרת כ„ספרות־כרס". בספרי־קודש „אצור יותר ידע על האדם ואורח־חייו מאשר בכל הכרכים עבי הכרס של הפרוידיאנים, היונגיאנים והאדלרים".

מקיטורוג טוטאלי זה נמלט הגיבור למפלט היחידי של מאה שערים. החיוב כולו מרוכז בעולם היהודי המסורתי, המסתגר מפני כל השפעה חיצונית וחי על פי ההלכה. אפילו הקפוטה השחורה והפאות, כמו בגדי החיילים, מציינות את היחוד, שעה שלבוש אחרני, חיקוי הגויים, מטשטש את הזהות והוא אחד הגורמים של ההתבוללות. רק החרדים הם יהודים אמיתיים, שבבאו תשובה לכל בעיות החיים ואילו אחיהם התועים והמרקים ללא אלוהים „מסוגלים להאמין שקארל מארקס היה משיח". מכאן המסקנה הנחרצת: „כל הדרכים האחרות לבד מן היהדות החרדית מוליכות אל השקר והזיוף". ולהלן „אם היהדות אינה אלא משחק, אעדיף אותה על פני כדורגל, כדורבסיס או משחקים פוליטיים. אף אם הקדוש ברוך הוא אכזר, אעדיף לדבר על בורא חוסר צדק בעולם מאשר אל נכל מן הקב"ה. אם אלוהים אינו בעל־חסד, הוא לפחות חכם".

לאור השקפה כזאת בוחן המספר גם את המציאות הארץ־ישראלית. אם רחובות וארשה היהודית ויהודיה הם תבנית נוף מולדתו של בשביס, הרי על ישראל מביט הוא בעיני תייר: אין זה „המגרש", שעליו הרגיל הוא לשחק. גיבורו, יוסף שפירא, מוצא שהמדינה היהודית החילונית, בהשתדלה להיות כמו כל הגויים ובאבדה את ייחודה כמדינת־הלכה. עברית מדוברת כשפת יומיום אינה לשון הקודש. בתי קפה ברחוב דיזנגוף הם כמו בכל מקום אחר בעולם. הקיבוץ, זו היצירה הישראלית המקורית, מכזיב את המבקר. בקיבוץ „מן השמאל" תלויות בחדר התרבות תמונות לנין וסטאלין (?) ועל השולחן מונחים ירחונים סוביטיים, עלונים קומוניסטיים וכו'. החוזר בתשובה מוצא על כן מבוכה וחלחלה רק במובלעת האכסטרטוריאלית של מאה שערים. מסקנתו הסופית: „היהודי הגיע לפסגתו הרוחנית רק בתפוצות הגולה".

אמנם אין לזהות את הסופר עם יציר־דמיונו. אבל הקורא חש שבדמותו של יוסף שפירא „חודר" בשביס את השקפת־עולמו והביא אותה למיצויה הקיצוני. אין לבוא בטענות לסופר בשל דעותיו ויש לדון את היצירה מבחינת ערכה האמנותי. וכך למשל אפשר להתנגד לכל דעותיו של דוסטוייבסקי ולהעריץ את גדלו כסופר, ברם כוחו של בשביס אינו בהגות, אלא בכישרונו לספר סיפור מרתק ושופע תוקנות דמיון. מבחינה זו אין „החוזר בתשובה" מן המשובחים שבסיפוריו.

הספר תורגם מהמקור היידי לאנגלית על ידי בן־אחיו של בשביס, יוסף זינגר ומאנגלית לעברית על ידי בנו, ישראל זמיר. הלשון העברית הולמת את הסיפור, השופע מושגים ואסוציאציות באוצר היהדות והתירגום נקרא כאילו הוא מקור.

שברי חיים

מאת שמואל שתל

גבריאלה אלישע, טקסטים ומיני־טקסטים; הוצאה עצמית, ירושלים, תשמ"ו; 64 עמ'.

בשער הספר ספר תווים פתוח, כינור המחפה על התווים וקשת המונחת לצידו כממתינה ליד המנגן שיאחז בה: ברקע מנורת נחושת עומדת, שבה דולקת שלהבת רומנטיות בפתילות שמן, לצד שלהבות שכבו ומחכות ליד שתדליק אותן מחדש. שער ספר זה מעלה את „המוסיקה האחרת" שבספר שירה הקודם, של גבריאלה אלישע, בו „המוסיקה היא תפילה ובני אדם מתפללים שירה גשם בעיתו, שמש בעיתה, רעות ואהבה". השירה כמו המוסיקה אינה אומנות פיגורטיבית והיא הפסיכה מעצמה את החומר ואת הנוף, את מגע הידים ומראה העיניים. לא ניתן לצקת את הקצב והמיצלול לתוך תבנית של פסל או בד של ציור. המלים, שהן כביכול החלק המממשי, „הפיגורטיבי" שבשירה, הן כרובן מלים מופשטות, המביעות רגשות ומחשבות „ערטילאיות". אפילו המלים הגשמיות יש להן מובן נוסף על פרושן במילוני השפה. המילים האלה הן „מילות הנשמה היתרה של השיר" המסוגלות להדליק את השלהבות הכבויות. אף ההתחברות עם הטראנסצנדנטלי נעשית בעזרת המילים ואפילו התפילה המפורסמת מכל תפילות קודש: „לך דומיה תהילה", מבוטאת במילים. המילים לכן, כדברי גבריאלה אלישע הם „שלד השיר". „רוח החיים שבשיר" „הנשמה היתרה" שלו וה„דיבור האמיתי" הוא: „ללחוש מילים תמות או להתכנס בשתיקה עמוקה". ה„שפתים מלחשות / מילים לאלוהים" „כבהסבה כעלתה מן החשך – – – משקחת פניאל". שירה זאת, על כן, היא שירה דתית הקרבה אל השורות ההדסיות של הראי"ה קוק: „אני בלא אהבה לאלוהים". ג. אלישע משלימה: „מלכות השמים אינה עתידה לבוא / אלא כבר באה, כי בתוכנו היא".

„בתוך בתוך בטני קיני
אעגנד הבנך קיני
ומה בבדהי אם לא מבכי שירה
ידיד ארובה
– – – – – –
בחכמה יצרתני
בנה את הירח ואת הכוכבים
ואף לי נתת ממשלה"

(„סגולי" (עמוד 9).

שם הספר הוא „טקסטים ומיני־טקסטים". טקסטים הם אריגי הדברים, השתי והערב של מילים כשהן מהוות אם של קולות־החוויות הגדולות כשהן ברצף במבוטא. גבריאלה אלישע מזמינה אותנו להאזין „לבדירוב־מקומים־יקומים / שיבולים אנו להשיג בארג ובקאל־הנארג" ע"י „ציפור באבירים". הטקסט המוסיקלי או השירי, קרוב יותר למובנו הארוג, המשמעותי, מטקסט עיתוני. הקשר השורשי בין מילות המשמעות הכרוכה במוסמעת אינו קשר מקרי. שלושה שערים בספר: טקסטים מוקדמים, טקסטים מאוחרים ומיני־טקסטים. המיני־טקסטים שאת מושגם המציאה, לעניות דעתי, ג.א., הם פרגמנטים של טקסטים ארוכים, אולי שברים של ברחיים גדול, עתיק ושבריר. שירים קצרים אלה, בני שורות מועטות, נפרדים זה מזה או מתחברים זה לזה על ידי קרני כוכב שמקומו כרגיל הוא בראש פי־ללא־רשם אם כל יצירת אמנות משלימה את ביטויה באינטראקציה שבין היוצר ובין המתפעל...

בהאצלה של המשורר על קורא־השיר, עד כי לבו של הקורא פועם בקצב השיר או השיר פועם בקצב לבו של הקורא, הרי בשירים קצרצרים אין שהות לפיתוח הקצב. גבריאלה אלישע רק פותחת, כסיכה את הוילון, כדי שהקורא יראה בחלון־השיר את „העולם המופלא של העופים החבויים" או יתור ויחפש אחר הנועים שבעינית, כשהם חבויים בתוך העולם המופלא של השיר. המיני־טקסטים אינם משלי חכמה קצרים, מכתמים המפעילים את המחשבה, אלא בהיותם מעתים רגש שירי, הם מעוררים את הריגוש השירי של הקורא הקורא דרוך לרגשותיו הוא או אפילו מתנגב ברגשותיו של המשורר:

„אמי גזרת את הציצ
מפתח הבית –
גשם ראשון!

בתודעתי הרגשית, „גשם ראשון" הוא גשם של שמחה, גשם של ברכת שנה חדשה. אך גשם ראשון זה מתנגב בלי כל הבנה נפשית, בגשם שב„מיני־טקסט", הפולש לבית כקצרה שיש לגרוף אותה החוצה – – –. אביא לדוגמא, כמה מיני־טקסטים שאני קורא בהם,

גבריאלה אלישע

וממשיך אותם, משלי:

„לנוכח שלהבת הנר / הנך רוצה לדבר על שלהבתך / אך אתה נאלם.

או „שיח הוורדים פורח / לנוכח פני המוות" מגן ופותח טקסט משלך.

או „צעדים יחפים / צחוק מצלצל / דממה" הנא שלך של סיפורך השיר.

ה„מיני־טקסטים" מזכירים את השירים היפאניים

(המשך בעמוד הבא)

ההיסטוריון על הכוונת

מאת דב ברנייר

א.ה. קאר: "ההיסטוריה מהי?" מאנגלית: אורי רפן; מרכז הוצאה לאור; 1986, 158 עמ'.

"ההיסטוריה אינה עושה כלום. אין ברשותה עושר עצום כלשהו ואין היא נלחמת בקרבות. בני אדם, אנשים בשרידם הם אלה אשר עושים הכל, הם הרוכשים רכוש והם הנלחמים במלחמות" – כך אומר קארל מארקס באחת ממובאותיו המבריקות ביותר. הנך גם בא לצטטו א.ה. קאר בספרו שהוא פנינה ממש, חיבור הזכאי להימנות עם הקלאסיקה, במובן הצרוף ביותר של המלה. לא־בכדי אומר עליו שלמה אבינרי, בהקדמה, כי "ספרו של קאר הוא הישג אינטלקטואלי נדיר". לכל הדעות בני־האדם הם תוצרי התנאים החברתיים, הכלכליים, הטכנולוגיים, המדיניים, הנפשיים, הפסיכולוגיים שבתם קמו וגדלו, אך אין בכוחם של אותם תנאים לחולל דבר שכן האדם הוא העושה, בפעילותו, את ההיסטוריה. אשר להיסטוריון הוא הרושם את דברי הימים, כל מה שחלף ללא שוב, כאשר העבר, הרחוק והקרוב, הוא פקעת סבוכה עד אין־סוף של מיליוני עובדות ונתונים שלא ניתנים לשיחזור, והשאלה היא מעתה מה עיקר ומה טפל, כיצד להכניס סדר והגיון כלשהם בערימת־ענק זו של אירועים, תוך התחשבות בכך שאירועים אלה בחלקם נזכרו ובחלקם ירדו למצולות, מבלי לדבר על כך כי עדי הדורות היו משוחדים, פיארו את עצמם, שיקרו והעלימו את זכויות מתחריהם. כלום המשימה היא בלתי־אפשרית? יש אומרים כך בימינו. יש טוענים כי כל דור ודור מעצב לו דברי־ימים משלו, כי כל היסטוריון כמעט בודה היסטוריה משלו, לפי נטיות לבו, או השקפת־עולמו. כנגד אלה קם א.ה. קאר – לא שטוען הוא להיסטוריה "אובייקטיבית", היוצאת חמושה בכל הממצאים הדרושים, כמינרבה מראשו של יופיטר, אלא, כדוגמת כל שאר המדעים, מסוגלת היא להתגבר לאובייקטיביות מירבית, אם תהיה היא נקייה מכל מיני דעות מיושנות, או קדומות. ייצא לנו לחלוק שהרושם על כמה מהנחותיו, או לפחות להרהר ולערער במקצת עליהן, אך לגופו של דבר מאמינים אנו שהוא תרם תרומה רצינית, וגם שנונה, למה שקרוי היסטוריוגראפיה מודרנית.

★

כדאי להזכיר כאן, אפילו ביעף, כמה מן ההנחות, הנראות מקובלות, וקאר כופר בהן, בקהל עמיתיו ההיסטוריונים. לפני עידן הספק שבו אנו שרויים עתה, או שהוא עתה באופנה, מקובל היה על ההיסטוריונים, כי "ההיסטוריה היא גוף של עובדות בדוקות". והנה, אומר קאר: "ישנה מימרה האומרת כי העובדות מדברות בעד עצמן. זהי טעות... ההיסטוריון הוא המחליט אלו מן העובדות יעלו על הבמה, באיזה סדר או הקשר. היתה זו כמדומני אחת מדמויותיו של פיראנדלו שאמרה: 'עובדה היא כמו שקית – היא לא תעמוד עד שלא תכניס משהו לתוכה.'" והוא מסכם: "כל היסטוריון הוא בהכרח בורר" – והצדק עימו. בנעורין, בגימנסיה, היו התלמידים מתלוצצים ומציעים כי נבדוק שאלה "מדעית" ששמה: "השפעת תנועות הסרדינים על גלי הים". אין ספק כי השפעה כזאת קיימת, אך היא מגוחכת לעומת השפעת הירח על נחשולי האוקיינוס. ואמנם כן: בים הגדול של העובדות אנו עורכים סלקציה, אנו בוחרים לעצמנו את העובדות הרלוואנטיות לחיפושינו, אנו מסדרים אותן לפי סדר ואנו באים לפרשן. כלום התועלתיות, הפראגמאטיות, הן השולטות, איפוא, בחקירתנו ואז מה בצע ביומרתנו ל"אובייקטיביות"? זו שאלת השאלות, וקאר מתמודד עימה באומרו, תחילה, כי "ההיסטוריון אינו עבד נרצע של העובדות ולא אדון עריץ עליהן". יודע הוא שמלכים, רוזנים ומנהיגי־ציבור "עיבדו" בעבר עובדות ואירועים, הבליטו את הרצוי להם, השכיחו את המזיק בעיניהם, וקבעו לא אחת סדר סדירותי בתיאורים ההיסטוריים. החיים והמוות הם, איפוא, בידי הפירוש, או הזכרון המעוות. מכאן מסיק קאר שהדרך הנכונה לחקירת העבר היא באמצעות ההשערה. לדעתו, חל הדבר גם על המדעים הקרויים מדויקים: "והשקפה המקובלת כיום היא שהתקדמויות במדע אינן נעשות על סמך ביסוס חוקים קפדניים וכוללניים, אלא באמצעות השערות־עבודה הסוללות את הדרך למחקר נוסף". מכאן גוזר הוא גזרה שווה להיסטוריוגראפיה: "מדענים והיסטוריונים בני־זמננו משתעשעים בתקווה הצנועה יותר, של התקדמות הדרגתית מהשערה חלקית אחת לשנייה, תוך בירור העובדות באמצעות הפרשנויות ובחירת הפרשנות באמצעות העובדות". זוהי בקרה סבירה בהחלט, אך זו נשענת על תיזה מהנחה קודמת הנראית לנו ספקנית יתר על המידה.

הנה אומר קאר: "האמונה בגרעין נוקשה של עובדות היסטוריות, הקיימות באופן אובייקטיבי ללא תלות בפרשנות של ההיסטוריון, היא אמונה מגוחכת". שכל עובדה תלויה בפרשנות מהימנה על כך אין מקום לפלוגתא – אך כלום אין בהיסטוריה מה שקאר מכנה ב"גרעין נוקשה של עובדות" עד־כדי שאין מקום לפרשנויות הרבה, אלא הדבר כפי שאומרים, "מנקר את העיניים"? הנה כותב, למשל, קאר בהקשר אחר: "המאות הט"ו והט"ז שבהן קרס עולם ימי־הביניים ותחתיו צמח ועלה העולם המודרני נאפיינו בגילוי יבשות חדשות ובהעברה של מרכז הכובד מחופי הים התיכון לחופי האוקיינוס האטלנטי". חלק השני של אותו משפט אומר הדשני: באה גילוי יבשות חדשות, עבר מרכז הכובד מן הים התיכון לאוקיינוס האטלנטי. יכולתי להוסיף על כך מאות עובדות ונתונים: כלום לא היה חורבן הבית ונירוש העם היהודי מארצו? כלום לא היו שתי מלחמות עולם – ותהיינה הסיבות לכך אשר תהיינה? כלום לא התחוללה שואת העם היהודי, ותשעים אחוז מבניו באירופה עלו על המוקד? כן קאר כי "המהפיכה החברתית, המהפיכה הטכנולוגית, המהפיכה המדעית מהוות חלק מתהליך אחד". עובדה משולשת זאת כבר נראית מופשטת יותר, וטענה פרשנות "מתוחה", על סבירותה האובייקטיבית של השערת עבודה זאת. לטעמי, ישנן עובדות היסטוריות אובייקטיביות, ללא עירעור אפשרי עליהן: היתה המהפיכה הצרפתית הגדולה, היתה מהפיכת אוקטובר, היו מאורעות... מכל הבחינות למעמד של עובדות היסטוריות, הפרשנות עליה מעוררת בעיות שקאר דן בה – ואנו בעקבותיו.

★

אומר קאר, בצדק, כי "ההיסטוריון הוא חלק מההיסטוריה". הוא אפילו טוען, כי כל היסטוריון הוא בן דורו, נוסח: "כל כוונתי היא להראות כי עבודת ההיסטוריון אינה אלא מראה המשקפת את החברה שבה הוא חי". כלום נידון הוא להיות בן דורו בלבד, ולראות את העבר דרך משקפי ההווה בלבד? בעניין זה נראה המחבר אומר דברים המתנגשים זה בזה. מצד אחד טוען הוא, כי "אנו יכולים להתבונן בעבר ולהבין אותו רק בעיני ההווה" (ההדגשה שלי – ד.ב.). מן הצד השני שוב אומר הוא, כי "אי־אפשר לכתוב היסטוריה אלא אם עולה בידי ההיסטוריון ליצור קשר רוחני כלשהו עם אלה שעליהם הוא כותב". הוא אף מטעים כי "רוצה אני להאמין כי ככל שההיסטוריון מודע למצבו כך מסוגל הוא יותר להתגבר על מיגבלותיו". מסוגל, או לא מסוגל – זו הבעייה. אם נדון הוא לראות את העבר רק בעיני ההווה, כטענת קאר הראשונה, אין שחר לנסיונו "להתגבר על מיגבלותיו", ולהיכנס "לעורו" של העבר הרחוק, או הקרוב. לי נראה כי על אף ההבדלים המהותיים מאוד בין תרבות וציוויליזאציות, יש בהן משהו אנושי משותף, ה"משהו" הזה מאפשר לאנתרופולוג ולהיסטוריון להתקרב, לפחות למנטאליות, לשבט פרימיטיבי או לציוויליזאציה מתקדמת יותר, בעבר הרחוק. הדבר חשוב גם מהיבט אחר, שקאר בא להבליט. הנה כותב הוא: "ההיסטוריה, במילותיו של בורקהארט, היא "זכרון שדור אחד מוצא לראוי לזכור על דור אחר". אנו מסוגלים להבין את העבר רק לאור ההווה, ואת ההווה רק לאור העבר" (ההדגשה שלי – ד.ב.). זו הערה קארדינאלית, שכן מבליטה היא את המימד השלישי, שבלעדיו אין אפילו הבנה נכונה של ההווה. ברם, כל מי שאומר כך גם אומר כי מסוגלים אנו להבין את עברנו ההיסטורי, ולא רק את ההווה המיידי שבו אנו "לכודים".

"כל טענתי, אומר קאר, היא שמדעי הטבע ומדעי החברה וההיסטוריה אינם שונים באופן מהותי, מבחינת המטרות והשיטות שלהם". ועוד: "מה שמאחד את מדעי הטבע ואת ההיסטוריון היא התכלית היסודית המשותפת – הרצון להסביר והתהליך היסודי המשותף – שאלת השאלות והשבת התשובות". עוד יתברר כי יש היסטוריונים המסתלקים מן הרצון להסביר, שכן המקריות שולטת בהיסטוריה, נוסח "אפה של קליאופטרה" שתולדות רומי השתנו בשל אהבת אנטוניוס אליה. כן סבור היה קרוצ'ה, למשל, כי "ההיסטוריה הינה, בעיקרו של דבר, ראיית העבר בעיני ההווה ולאור בעיות ההווה", ומכאן מסתבר כי העבר האמיתי נידון להישאר ספר חתום, מבחינת "שאלת השאלות והשבת התשובות". אין צורך לומר כי קאר מורד בכל אלה, בשם האפשרות להסביר את ההיסטוריה ולמצוא תשובות לשאלותיה, אך מכאן לא מסתבר כי יש, או כבר יש בשהו "המאחד את מדעי הטבע ואת

א.ה. קאר

ההיסטוריון". מקרב – כן, מאחור – לא. וזאת, משום שמדען הטבע מסוגל לפעול בתנאי מעבדה ויש בעבודתו הפרדה בין הסובייקט החוקר לבין האובייקט הטבעי. לעומת זאת, כל אירועי החברה הם חד־פעמיים, ולא ניתנים לשיחזור. שנית – הסובייקט החוקר נתקל בסובייקטים אחרים, וקאר עצמו מטעים כי "במדעי החברה וההיסטוריה משתייכים הסובייקט (החוקר) והאובייקט (הנחקר) לאותה קאטיגוריה (בני־האדם), ולפיכך הם משפיעים זה על זה". הוא אף מוסיף כי "בתנת לעובדות ההיסטוריות מסתתרת... מידה מסויימת של פרשנות, ופרשנות היסטורית מעורבת לעולם בשיפוט מוסרי". מסתבר, איפוא, כי המרחק בין המדעים המדויקים לבין מדעי האדם הוא עדיין רב, גם נעשה מאמץ שקדני ורצוף להקטינו, ככל האפשר יתן.

★

זאת קם קאר כולו –ואנו בעקבותיו– נגד הטיעון, כי בהיסטוריה הכל מקרי, ומכל מקום לא ניתן לה סיבתיות כלשהי. אומר קאר: "חקר ההיסטוריה הוא חקר סיבות". גם אפה של קליאופטרה היא סיבה, אפילו עבדה בקסמיה את אנטוניוס על דעתו ושיקולו. המד כדי להפחיד את הבריות קוראים לכך "דטרמיניזם", כאילו היינו בובות שסיבות מיכאניות מחוץ כוסכות אותנו בחוטיהן. אפילו נקבל את אימרתו שהכל צפוי והרשות נתונה – כלום הרשות הנתונה היא ההכרעה שקיבלנו, היתה ללא סיבה? טוען קאר, בת כי "יצור אנושי הפועל שלא מתוך סיבות, ולפיכך 'באופן דטרמיניסטי', הוא יצור מופשט שאינו קיים בכה". ואילו תאמר שאותו אדם באותן נסיבות פועל פעם כך ופעם אחרת יטען קאר כי "כדי שמשהו יתרחש אחרת גם הסיבות הגורמות לו צריכות להיות שונות", ואמנם, "כל מה שיש לדטרמיניזם לומר... הוא שאילו הסיבות היו שונות גם התוצאות היו שונות". אין זה שייך למה שקוראים לרוב "רצון חופשי". היות ואנו יצורים בעלי תודעה ומודעות עצמית, ברירות שונות נפתחות לפנינו בטרם מעשה – אך לאחר שהפור נפל, וקיבלנו החלטה, אין ספק כי היתה לכך סיבה. בקוסמוס אינסופי יש אינסוף של סיבות, קרובות או רחוקות, ולא יינתן לנו לעולמים לקבץ את כל הסיבות המניעות אותנו למעשינו, אך אין פירוש הדבר שאנו פועלים ללא סיבות. אשר לקאר, הוא טוען, במעין גמישות שאינה תואמת לגמרי את גישתנו הדטרמיניסטית הפרינציפיונית, כי "אין זה אומר שההיסטוריון מתכחש לרצון החופשי – אלא אם כן נקבל את הטענה הבלתי־מתקבלת על הדעת שלפעילות הנעשית מרצון חופשי אין סיבות". ואמנם כן: אם יש עתיד מדעי כלשהו להיסטוריוגראפיה, הוא בכושרה לגלות סיבות ותוצאות, גם מתוך הנתון המבוסס של קאר, המסתכמת במשפט הבא: "היסטוריון אמיתי, לאחר שיחבר רשימת סיבות כזאת, יחוש צורך מקצועי עז להכניס בה סדר, לערוך אותה בהיירארכיה שתקבע את יחסי הסיבות זו לזו, ואולי גם להחליט איזו מן הסיבות, או איזה סוג של סיבות, הן "בחשבון אחרון", או "בסופו של דבר", הסיבות האחרונות, סיבת כל הסיבות, וזו תהיה הפרשנות שלו". אחרת, עלינו להיפרד מכל יומרה מדעית ולהשליך את יהבנו על אותה אירציונאליות האופנתית שאינה אלא היפוכו של מדע, ואף מחשבה סדורה כלשהי.

★

טוען קאר, בצדק, כי ההיסטוריה עוסקת ב"כלליות" – בניגוד לאלה הסוברים שכל מעייניה הם להבליט את היחודי והחד־פעמי. באירוניה תוהה הוא לאפה של קליאופטרה באומרו: "נכון בהחלט שלאפה של קליאופטרה... יש תוצאות, אך אין כל טעם בהכללה, כגון: גנראלים מפסידים בקרבות משום שהם נישבים בקסמיהן של מלכות יפות". בסיעתו הראציונאליסטי נראה קאר אף עובר מקיצוניות אחת לשנייה. הנה אומר הוא: "סיבות מקריות... אינן ניתנות להכללה, וכיוון שהן יחידות ומיוחדות, וחד־פעמיות במלוא מובן המלה, אינן מלמדות שום לקח ואינן מובילות לשום מסקנה". דעה נחרצת זאת מזכירה לי קטע בכתבי סארטר שבו הוא מתווכח עם פליכאנוב. פליכאנוב טען שלמקריות ההיסטורית אין כל ערך, לעומת "חוקיותה", והראייה היא נאפוליאון עצמו ש"מן ההכרח" צריך היה ליטול את רסן השלטון הבונאפארטיסטי בידיו, על רקע התנוונותה של המהפיכה הצרפתית. כאן טוען סארטר, בשם חשיבותה הקובעת מאוד של המקריות, שאפילו נניח שהמצב "הצמיח", מן ההכרח, נאפוליאון כלשהו, יש הבדל קובע מאוד בין נאפוליאון אחד למשנהו. סוג "נאפוליאוני" אחר עשוי היה להסתפק בנטילת רסן השלטון בידיו וכריתת הסכם שלום עם אירופה המלוכנית. ברם, הסוג השני, הקרוי מקרי, יצא למלחמות כיבוש אדירות באירופה והקריב דור שלם של חיילים על מזבח שאיפותיו הגראנדיוזיות – ואין זה הבדל של מה בכך.

סיום מסתו של קאר הוא הרעשני ביותר: מדבר הוא במפורש על כיוון בהיסטוריה, בעוד שכל מי שמכבד את עצמו באחרונה טוען לספקנות, לפסימיזם, אף להבל־הבלים, בתולדות האדם והחברה. קאר טוען את הטענה ההפוכה: ההיסטוריה היא המאבק המתמשך של האדם, כיצור תבוני, ללמוד להכיר את סביבתו ולפעול עליה. בתקופה המודרנית התרחב תחום המאבק באופן מהפכני. עתה מבקש האדם לא רק להבין את סביבתו ולפעול עליה אלא אף להבין את עצמו ולפעול על עצמו". לדעתו, היגל, מארקס ופרויד, פעלו, הגותית, באותו כיוון: להשליט את הראציו על הפרט והכלל. לדבריו, "זוהי הרחבה של ממלכת התבונה ותרומה ליכולת האדם להבין ולשלוט על עצמו", כאשר המסקנה המכרעת היא כדלקמן: "מודעות גבוהה זו ליכולת של האדם לשפר את ניהול ענייניו החברתיים, הכלכליים והפוליטיים, בדרך של יישום שיטות תבוניות, היא בעיניי אחד ההיבטים העיקריים של מהפיכת המאה העשרים". גם אם תתמהמה, גם אם יפקדו אותנו אסונות וקאטאסטרופות – הקידמה היא במהלכה. לא־בכדי מסכם קאר את ספרו באומרו: "אני מביט על עולם שוקק ועמל ואענה לכל אלה במילותיו המוכרות היטב של מדען הגדול: "בכל זאת – נוע תנוע"."

לזכרו של אריה ליפשיץ

מאת אהוד בן עזור

אריה ליפשיץ מת בצער. שבעים וחמש שנותיו לא ניכרו בהליכותיו הנמרצות, בשכלו הצלול, בעירנותו החדה, הדרוכה תמיד, ובדימויו הזקוף. על כושרו שמר, לדבריו, גם בהתעמלו מדי בוקר, ובצעדות יומיות תוך נשימה נכונה. מ"זקני" אגודת הסופרים היה וישב בכל הוועדים האחרונים, מגיע מדי שבועיים באוטובוס מירושלים ומשתתף בוויכוחים בלהט תוך שהוא לוחם על מעמדה של ירושלים, של בית הסופר שבה וסניף האגודה. מעולם, ככל הזכור לי, לא היה ויכוח שבו נחלקו הדיעות עימו תוך עימות של "זקנים" כנגד "צעירים". תמיד ענייני, נלהב, ולעיתים מרדן יותר מן הצעירים ממנו.

אני משער שבמעט כרוכנו נשא עימו אכזבות לא מעטות על כך שאין מעריכים די את כתיבתו ומעמדו כסופר. אריה ליפשיץ היה מאחרוני המספרים בני העלייה השלישית, ומבחינה המשמרת הגילית הספרותית קרובים לו כיום אולי רק ש. שלום, יהושע בר־יוסף, יוסף הנני, עזרא המנחם ויצחק ראב, ומהם דומני רק הנני הוא איש העלייה השלישית כמש. עניין זה, של תקופת העלייה השלישית, קשור קשר בל־יינתק למיטב יצירתו של ליפשיץ, כמו גם להישגיו הוודאיים, המעטים אמנם, אך מקום להם בכותל המזרח של ספרותנו.

פרקי חייו בארץ, למן עלותו ב־1920, ובייחוד בתקופה שבין שתי מלחמות העולם, משמשים חומר כמעט עיקרי לסיפוריו. היותו בין סוללי כביש עפולה־נצרת בשנות העשרים, עבודתו כבנאי בחיפה, ומ־1923 בירושלים, כבנאי בשנים הראשונות, ומ־1940 כעורך פרסומיה של עליית הנוער. עשרים השנים הראשונות לשבתו בארץ הן־הן שהטביעו את החותם המובהק ביותר על יצירתו, ודומה כי באמצעות סיפוריו על אודות אותה תקופה ביקש לחזור ולהעלות את חוויותיו ותוויות בני־דורו מן השנים הללו, מתוך איזו תחושת ייעוד, שוודאי התקופה המעצבת, החשובה ביותר, לו ולבני־דורו, ומבעדה יש להשקיף גם על מאורעות היסטוריים שבאו אחריה.

כתיבתו של אריה ליפשיץ התבטאה בכך שגיבוריו, כולם היו קרובים לו־עצמו, או שנקרו על דרכו וסביבתו במהלך חייו. סכנתה של כתיבה זו היא הגלישה למעין רשימות זיכרון. אך כאשר החומרים האותנטיים, ובייחוד מהיכרותו רבת השנים של הכותב עם הערבים, שאת שפתם ידע ודיבר בה בשטף – משתלבים בעלילה בדיונית, מגיעה רקמת הסיפור של ליפשיץ למיטבה, ויצאו מתחת ידו כמה פנינים ספרותיות, ייחודיות לו ולתקופתו, שבזכותן קנה לו מקומו וייזכר בספרות העברית לדורותיה.

שניים מן היפים בסיפוריו, ממיטב יצירתו, הם "אל מתחת לרגלי הסוס" ו"ג'ומעא וג'מילה", שניהם מחיי הערבים. הראשון, סיפור אהבה עדין ומרגש. גיבורו הוא ידידו של המספר, מחמוד חסאן, עוסק במלאכת הבנייה, הגר בכפר בסביבות ירושלים. רעות יפה נקשרת בין השניים, ובזכותה מגלה מחמוד, הנשוי ואב לשני ילדים, כי אהבת חייו נתונה לאשה אחרת, היא נרא היפה, שמנעוריה הכירה שעה שהיו רועים את הצאן בכפרם, ועזה אהבתם, אלא שמשפחתה השיאה אותה לאדם אמיד תמורת מוהר נכבד; השניים נפגשים בחשאי, ובמקביל מעמיקה הידידות בין מחמוד למספר העברי, והוא אף לוקחו, מחופש, לחזות בתהלוכות המוסלמי, שהוא חג עממי מוסלמי המתקיים בימי העלייה לקבר נבי־מוסא. בשיא ההתלהבות של הקהל חוזים השניים כיצד מוצטפא, בעלה של נרא היפה, משליך את ילדו תחת פרסות סוסו של המופתי, ואגב אמין, מתוך התפעמות מטורפת: מוצטפא ודאי ייאסר על שהרג את בנו, אך באמללו את נרא היפה, הרס את חייה ושיבש את חלומה לחיות עם מחמוד. התהלוכה, שיאו של הסיפור, היא מן התמונות המרשימות בכתיבתו של ליפשיץ, ואולי בכלל הסיפורים שמתארים את חיי הערבים בספרות העברית.

בין קטבים כמו אלה, של ידידות ואהבה מכאן, והתפרצות רצחנית מכאן, מתגודד גם סיפורו היפה "ג'ומעא וג'מילה". אלכסנדר נרי, הגיבור־המספר, מגיע כמומחה ליציקת בטון לעיירה ערבית בעבר־הירדן, על גבול חיג'אז, בקו מסילת הברזל שהובילה בשעתה את עולי־הרגל למדינה. יחד עם חברו היהודי, אך לבושים כערבים ומדברים ביניהם ערבית, הם עוסקים בעבודתם בתנאי המדבר הקשים. תוך כדי תיאור מציאות מיוחדת זו, שניזונה כנראה מחוויותיו של ליפשיץ עצמו כבנאי באותו איזור בשנות העשרים, נרקמת עלילתו של הסיפור שעיקרה יחסיו של המספר, אלכסנדר נרי, עם אח ואחות ערבים, מבני העיירה, ג'ומעא וג'מילה. ג'ומעא, אף שהוא מבחין כי ידידו הוא יהודי, מבקש לשדך לו את אחותו הצעירה והנאה, ג'מילה, ולהביאו לידי כך שיישאר לגור עם משפחתם. הנערה אכן מוצאת חן בעיני המספר, אך הוא נזהר מהסתבכות: ועצובה, עצובה מאוד היא פרידתו מן האח והאחות.

אל ידידה זו, של תיאור שכולו יחסי אנוש עדינים, תמימים ואמינים, מתגנבת נוכחותו של הרגעש הדום כאשר אחד העובדים היהודים מפליט, ללא זהירות, קללה ערבית הפוגעת בפועליו, ומיד נוצרת התקהלות, מוצצים אותו ורק בנס הוא נמלט ממוות, ומוכרח להסתלק מיד מן המקום. ואף שאלכסנדר אומר לעצמו שאין כאן שנאת יהודים דווקא, אלא כך היו נוהגים בכל זר שחטא לכללי הנימוס ופגע בכבודם, בכל זאת מורגשת היטב אותה נוכחות של עויינות עצומה שמסתתרת בנפשות רוב הפועלים ובדיבוריהם כנגד היהודים היושבים שם, בפלשתין. וכמו להמחיש אווירה זו גם מתרחשת רעידת־אדמה פתאומית, שמתוארת בצורה מרתקת.

★

סיפורים אלה ואחרים, כגון "ארון לגודל" ו"אבנים שנטמאו", הופיעו לפני שנים אחדות, חלקם מחדש, בקובץ "בחמרה גדולה (סיפורים מימי גדוד העבודה)" שבהוצאת "ספריית תרמיל" בעריכת ישראל הר. קובץ זה, המחזיק את מיבחר ומיטב יצירתו הסיפורית של ליפשיץ, ומביא סיפורים ממגזרי חיים שונים באותה תקופה, יוצר איזו תחושה, שספק אם נתכוון לה במודע, אם כי היא ודאי ביסוד השקפת עולמו הציונית, שהיא חלק בלתי־נפרד מכתיבתו, האומרת – צדק, הצדקים, הם בסופו של דבר אנחנו, ובדור זה – אנשי העלייה השלישית, שזו היתה דרכנו, היחידה, ולא היתה לנו שום אפשרות לשום פתרון יהודי־ציוני אחר. לא ברומנטיקה כלפי הערבים ("אל מתחת לרגלי הסוס", "ג'ומעא וג'מילה"), לא באידיאות חובקות עולם על הקומוניזם ("ארון לגודל", שגיבורו גוזר בפיתת־מה על פי דמותו של מנדל אלקינד, ממנהיגי גדוד העבודה שחזר לרוסיה כקומוניסט, ושימש, לימים, נושא למחקר מרתק של אניטה שפירא ובמידה מסויימת גם לרומאן "עצם אל עצמי" של נתן שחם. סיפורו של ליפשיץ קדם לשניהם), ולא בקנאות הדתית שהתנגדה בזובה למפעלנו (הסיפור "אבנים שנטמאו", על אב זקן, דתי־קיצוני, החוזר לגולה ונספה בשואה ובלבד שלא יחיה בארץ־ישראל בחברת החלוצים, חברי בנו, האוכלים ושותים ביום כיפור).

★

אנו נפרדים מאריה ליפשיץ, כסופר, עורך, ידיד ועסקן, ובארבעתם היה במיטבו: בזכות סיפוריו היפים, כגון "ג'ומעא וג'מילה" (האהוב עלי מכולם), דומני שגם הדורות הבאים לא ישכחוהו, אותו ואת התקופה שתיאר.

סיפורו של מקום

מאת אלכס ליבן

נתן שחם, "ההר והבית", "ספריית פועלים"; 1984; 191 עמ'.

בית־אלפא שייכת לאותו גרעין מצומצם של קיבוצים שסביבם נבנה, וכנראה בצדק, המיתוס של התנועה הקיבוצית. ראשית המיתוס של בית־אלפא נעוץ במקום אחר – בביתניה, והמשכו בבית־אלפא שהוקמה מאוחר יותר על־ידי קבוצת חלוצים שהיתה קודם לכן בביתניה. ביתניה שכבה על ההר ובית־אלפא שוכבת בעמק ומכאן גם שם הספר: "ההר והבית". (היורד היום בכביש יבנאל־כנרת יראה בצד הדרך את אתר הזכרון לישוב הראשון).

למיתוס הזה ככל מיתוס אחר יש קצב חיים משלו וכעוף החול מתוך אפרו הוא קם ונעור מחדש לחיים בלב מאמיניו – ותיקים כצעירים. על מקצת מהמיתוס הזה, שאף אני נסחפתי בקסמיו, רצוני לספר בדברי תגובתי על הספר ומנקודת מבט אישית זו אף לבקרו.

פלא עוף החול הנעור לחיים חדשים ארע כי בהיותי אי אז חניך בתנועת הנוער הארץ־ישראלית – התנועה המאוחדת. כשלושים שנה אחרי שביתניה ננטשה ולאחר שכבר אזל מן השוק היומן המיוחד שאנשי הקבוצה כתבו כיומן סיכום לשהייתם שם ("קהילייתנו"), הגיע אלינו מדריך תמהוני אך מרשים ובצקלונו היומן הזה. היומן שכאילו נכתב לחבורת מתבגרים – וכאלה היינו אז – זהר לנו כאור יקרות וכמו באגדות אלף לילה ולילה, מצאנו עצמנו, לפתע, ניצבים בפתח מערה קסומה (הספר וההוויה הרוחנית שסימל עבורנו), ממללים שבועה לא מובנת (שורות מתוכו) ועינינו כמהות לחזות בהיפתח השער. למרות העובדה המצערת שהשער, שלא כבאגדות, נותר מוגף הנה זכור לי גם היום, כי עבורי היה בטקס הזה משהו מגוש ומרגש. כנראה שהיומן האוטורי הזה ענה בשעתו לאיזה צורך נפשי ורוחני שהפעולות הרגילות לא יכלו לספק. היומן קיפל בתוכו בשורה על דינמיקה קבוצתית (כך נכנה זאת היום) שעברה תהליך של סובלימציה רוחנית ולשילוב המיוחד הזה היה אז בעינינו קסם רב. (כאותו קסם העצור בשורותיו של צבי שץ על הקבוצה האינטימית).

ובכן עם הרקע הזה ניגשתי לקרוא את ספרו של נתן שחם: "ההר והבית" ובחובי רחופה משאלה ושאלה בצידה. המשאלה – להיפגש מחדש עם דמויות המיתוס הראשון בהמשך גלגולם, והשאלה – היעלה בידו של הסופר, איש המקום, לפענח את צופנו של המיתוס הזה, שביתניה ובית־אלפא, מייצגיו.

סיימתי לקרוא את הספר ותוחלתי נכזבה. לקורא שאינו מבני המקום, כלומר שאינו חבר הקיבוץ אודותיו מסופר, זהו ספר משעמם וארכני. לבני בית־אלפא זהו ודאי ספר רב־ערך חשוב אבל לציבור הרחב אין ערכו הלוקאלי, רב ככל שיהיה, מספיק. הדפדוף באלבום התמונות המשפחתי הוא אירוע מרגש לבני המשפחה הצופה באירועי עבר שתועדו בתמונות. אבל לאדם זר שנקלע לאירוע כזה זו יכולה להיות חוויה משעממת למדי, וכדבר הזה קרה גם לי הבל.

השאלה הגדולה, כמובן היא, מדוע המשך סיפור עלילת המקום מותיר את הקורא כה מרוחק? הרי הקורא את ספרו של נתן שחם אינו יכול שלא לתת את הדעת על העושר הרב הטמון בין דפיו, ולהתפעל מה"חומר" המגוון והרב שנאסף ואשר יכול היה לפרנס כמה וכמה ספרים מרתקים. ככלות הכל הרי בהיסטוריה של בית־אלפא מקופלים פרקים מרתקים מתולדות הישוב ובהיסטוריה של הקיבוץ מתגלמת כל הדרך הארוכה שעברה התנועה הקיבוצית מראשית הדרכה כחבורה צעירה וקטנה, חד־גילית, וחקלאית ועד למה שהיא היום: רב־דורית ומתועשת. כמו טיפה מהים שמכילה בתוכה את כל מה שיש בים הגדול כן בית־אלפא לארץ־ישראל: הפילוג בתנועה הקיבוצית, ימי המאורעות, כל מלחמות ישראל, השואה ועוד כהנה וכהנה עלילות רבות גבורה ועצב. כל אלה שזורים שתי וערב ברופק לב המקום ובחיי חבריו. הנה, למשל, הקטע הבא, כלול בפרק "ילדים הם המחר", המבטא זאת באופן מושלם: "בכור הבנים לא נחלץ מגורל יהודי. סיפור חייו מקפל בתוכו כמה מן הפרקים הטראגיים של המאה. ההורים חששו שמא הטילו עול כבד על הקיבוץ הצעיר, המתלבט בשאלות קיום בסיסיות. הם חשו לא בנוח כזרים שהועמד לרשותם, וגם חששו לבריאותו. סימנים של חולי עודדו אותם לחזור לאירופה. שם ניתן לקבל טיפול רפואי הולם ולגדל ילד ברווחה ובניקיון. הם ניספו בשואה, והנער שהתגלגל מארץ לארץ חזר לבית־אלפא אחרי המלחמה ויצא לאוניברסיטה בירושלים להשלים חוק לימודיו. הוא נהרג בימיה הראשונים של מלחמת העצמאות, ורק אחרי שהטמיימה החזר אל אדמת בית־אלפא..."

אם כן מדוע בכל זאת נותר הקורא כה מרוחק? דומני כי סיבת ההחמצה נעוצה ב"קונצפציה" המוטעה של המחבר. על דש הספר מצאתי כתוב כי "ברוח הדברים הכתובים ב'קהילייתנו'... נסקרים תולדות הקיבוץ..." וכי "סקירה זאת היא המשך לאותו קובץ". ובכן, סקירה מחייבת איזה ריחוק וויתור על הפרטי למען הכללי. ממעוף הצפור נראית הארץ כשטיח מסובך וצבעוני. השדה נגלה לעין הצופה בו מלמעלה כריבוע צבעוני בשטיח והצמח הבודד אובד במרחב. זאת יודע כל מי שטס אי־פעם והביט מטה על הארץ הפרושה לרגליו. גם זה סוג של יופי, אבל הצופה בו מודע לכך שזהו אך חלק מהאמת הריאלית וכי בנחיתה הקרובה צפויה לו אכזבה מסויימת אם לא יגלה גמישות מספקת כדי לשנות את "קונצפציית" הראיה שלו. ניטל עליו לבחור בין העץ לבין היער. להערכתי נקט נתן שחם במודע באסטרטגית כתיבה אחת אך בפועל דבק באחרת. וכך יצא שחיבר ספר שהולך לאיבוד בין שתי התפיסות הנ"ל הפרטי והכללי מתערבבים זה בזה והקורא, בסופו של חשבון, מתייגע בקריאתו. דוגמא קיצונית, אך מאפיינת, לגיבוב פרטים גורע ומייגע הוא פרק כ"ז בספר, המוקדש לפלון הקיבוץ. פרק שלם מוקדש לתיאור תפקידו בחיי הקיבוץ. פירוט הנושאים שתועדו בין דפיו וכו'. לחברי קיבוצים הנושא מוכר וידוע מחיי חייהם, ולכן אין התיאור הזה מוסיף פרט בעל ערך על המקום. הפרטים הרבים המופיעים בפרק זה, כמו במקומות אחרים בספר, ודאי נכונים אבל כה מיותרים עד כי לעיתים נדמה שלנגד עיני רוחו של המחבר ניצבו כל חברי הקיבוץ וכפי כולם דרישה אחת: כלול אותנו בספרך... כך נמנע אולי הניפוי שהיה מיטיב עם הספר.

לעניות דעתי, צריך היה ללכת בדרך אחרת, אם אכן ככתוב על דש הספר, רצו לחבר ספר שרוח "קהילייתנו" תישמר בו. מיתוס אפשר להזין על־ידי המצאת מיתוס חדש, קרי: כתיבת סיפור (כדוגמת מחזהו של סובול "ליל העשרים") או על־ידי יצירת מסגרת כזו שתאפשר להיסטוריה – למיתוס לספר את עצמם. דוגמא טובה לכך ניתן למצוא בספר אחר שראה אור בעבר באותה הוצאה וכוונתי ל"כאן על פני האדמה". הספר הנ"ל הוא לקט של תמונות ומסמכים מראשית ימיה של התנועה הקיבוצית, שמלווים בקטעי פרשנות והסבר שחלקם אותנטיים וחלקם נוספו בידי העורכים. התוצאה היא שהקורא נפגש, בהרגשתו, באופן בלתי אמצעי עם האנשים והאירועים שעליהם הוא קורא בספר. יתכן שאילו היה המחבר בוחר בדרך הזו היתה בית־אלפא מצליחה להיות בשבילנו מה שהיא באמת: אוטופיאה היסטורית מרגשת.

ליקוט ראשון – ספרים חדשים

מאת אבי"א

שירון

פירות המשו

משך הזמן / מאת / הקיבוץ המאוחד – ספריית פועלים / 78 ע'.

אסופת שירים שיש בה גוון צורות וחוזרים (ואולי לכן הנאמר באחד מהם: "פירות ... אינם חוזיים"). בכללם, "מתרחק מכאן איש / אשר דיבר / כמה עצוב הנוף / הגדל צעד / הוא קטן ורחוק / אבל ד. עדיין / את לבו הכחול / ליד ה / אחר כך הוא ייעלם / מאח. החול והחול / לכן כתמיד אף הוא ישתוק גם לא / יהרהר, לא נשמע אלא ילד מכה על עמוד / כצלצליש בית־הסיטה את ברירות הילדים".

אסופות

מהמבורג עד תימן

מבוזרח וממערב (ה) / בעריכת אריאל טואף / אוניברסיטת בר־אילן / 208 ע'.

הקובץ החמישי בסידרה "מחקרים בתולדות היהודים בארצות המזרח ובצפון אפריקה" מכיל שבעה מאמרים העוסקים ארץ רבה. יש כאן על הקהילה הפורטוגזית בהמבורג והנהגתה במאה הי"ז, על המסחר בספרים עבריים בין איטליה והאימפריה העותומנית במאה הט"ז, על קהל התושבים בפאס המרוקנית מן המאה הט"ז ואילך, על פנקס הנימולים שניהל משה יעקב אוטולנגי בליבורנו במשך 16 שנים במאה הקודמת, על פרק בתולדות יהודי תימן כפי שיצא מתחת עטו של חיים חבשוש, על גילדה של מתווכים יהודים שקמה באזור לפני כשלוש מאות שנה ועל צוואתו של קלימן בילגאורדו, מראשי קהילת ויניצאה, שנפטר ב־1612. בסוף הספר תקצירים באנגלית.

תעודה

קטלוג מפורט

אוצר כתבי היד של יהודי פרס במכון בן־צבי / מאת אמנון נצר / יד בן־צבי / 234 ע'.

הספריה של מכון בן־צבי בירושלים מחזיקה אוסף של יותר מ־300 כתבי־יד הנוגעים לתרבותם של יהודי פרס, מן החשובים ביותר מסוגו בעולם. יש בו חיבורים בליטורגיה, בשירה, בהלכה, בלשון, בכרונוגראפיה ובשאר תחומים. רוב החיבורים הללו נכתבו בפרסית־יהודית והאוסף מהווה לפיכך גם אחד המקורות החשובים ביותר לחקר הלשון הזאת. אמנון נצר שהפך והפך בו במשך שנים מגיש כאן קטלוג מפורט המתאר את התכנים של כל כתבי־היד. עוד כאן מבוא על תולדות הספרות והלשון של יהודי פרס, 18 מפתחות, 16 לוחות בשחור־לבן ואחד בצבע, ותקציר באנגלית.

גבר ואשה

צלעו העקומה

בסתר אוהלי סיני / מאת שבתאי לוי / ספריית פועלים / 146 ע'.

אמר שבתאי לוי, המכונה שבו, ... בית־הסיטה, שהרבה לשוטט ... הבודדים בסיני וגמר אומר להרים ... שולי יריעות אוהליהם ולהציץ ... אל תחום חיים, שהצבעה יפה ... לפי השקפתו של הבדוי, נוצרה ... מצלעו העקומה אי שם בעידן ... כידוע, חייב הבדוי לבלות ... ימיו בשיטוט במרחבי ... לצורך פרנסה. אותה שעה ... הנשים רתוקות לאוהל ... את משק ביתן בין הנקה ... לידי הבדוי יתקע כף ... כי אשתו אינה משרכת ... עדרו? מרוב הדאגה ... הוריד למציאות וזו ... תמונה לתמונה עד ... יד שלם". כעשרים ... ובכללם גם סיפורים ... נשיים, נקבצו כאן ... על סוגי הנשים ... בשלם, על ... שערך מבחן לשתי נשותיו, על ... שנחל אכזבה מאשת חברו, על מה שמבטיח לנו אברמוס, קראת אחרית הימים.

תרג,

גודל בני תמותה

על אלים שומרים ו... / מאת אומברטו קוסטנטיני / תרגם מספרדית מיכאל שני / בתר / 158 ע'.

וטרינר, אימונולוג, קרמיקאי, גולה מארצו ארגנטינה עד שוב הדמוקרטיה, בן למהגרים יהודים מאיטליה וגם סופר פורה שידו רב לו בשירה, במחזאות וברומאן – זה האיש קוסטנטיני המוצג לראשונה בפני הקורא העברי בספר שראה אור במקסיקו ב־1979 והותר לפרסום בארגנטינה רק כעבור 5 שנים. צירף של הספר, מעשה בקבוצת משוררים חובבים – פקידים, מורות, סוחרים ושאר "אנשים קטנים" – הנאספים לעתים לבילוי אמנותי־חברתי, מעוררים בכך את זעם השוטרים (ומסתבכים כמעט בעלייה לגרדום), ונעזרים בסופו של דבר בחסדי האלים המצילים אותם מידי שר המוות. אבל "ויהי אחר שבועות מעטים... והנה שוב הופיע הצל מבשר המוות בשמיה הצלולים של וילה דל פאורקה... יען כי זה גורל בני תמותה הנהדרים, להלך בנתיב החיים המתוקים בצל האיום המתמיד של המוות. והוא הדבר המעניק ערך מיוחד במינו למעשיהם המעורר באלים יחס של כבוד רב, אף אל העיד והנקלה בבני האדם". אחרית הדבר היא משל שרה טוראל.

העילוי מגרוזיה

(המשך מהעמוד הקודם)

נתגלו הסימנים הראשונים למחלתו. מאמין אני כי ביום מן הימים, אף אם לא ימהר לבוא, תקים האנושות מצבת זכרון במקום הזה.

רק בשנת 1969 העמיד השלטון הסובייטי לרשות גפונוב דירה בת שני חדרים. אך גורלו כבר נחרץ. מדירה זו הוא הוצא על גבי אלונקה והוטס לישראל. עד למותו נותרו 14 חודשים.

מהו איפוא עזבונו של גפונוב? בחייו ראו אור שני ספרים בהוצאת "ספרית פועלים", שניהם בעריכת א. שלונסקי. תרגומיו העבריים ל"עוטה עור הנמר" מאת שותא רוסתאוולי ו"גבור דורנו", מאת מ. לרמונטוב. ב־1983 ראה אור בהוצאת "עם עובד" הספר "מכתבים מעבר הקאווקז" ובו 300 מכתבים של דב גפונוב, ערוכים ומוערים בידי שלמה אבן־שושן. נוסף על כך תרגם גפונוב 140 שירים של מ. לרמונטוב, שיר אחד מאת בונין, שיר אחד מאת צווייטאייבה ושיר אחד מאת יבטושנקו, קטעים קטנים משלום עליכם ומה. לייוויק ומקצת מן הספרות הגרוזית. וכפי שכבר צויין, נשאר גם המילון הפראזולוגי. ראוי לציין במיוחד שני מאמרים של גפונוב בנושאים הכרוכים בתרגום "עוטה עור הנמר" והמעידים על דיקתו המדעית המחקרית. אך מכל זה לא פורסם בכל השנים האלו אלא כ־15־20 תרגומי שירים בעתונים וכתבי עת שונים. השאר נותר מפוזר במקומות שונים והופקר לשיני הזמן והאדישות האנושית.

זה לא כבר ראתה אור הוצאת פקסימיליה של תרגום 137 משירי מ. לרמונטוב, שעל תרגומם עמל גפונוב בכל שנות חייו היצירתיים ושיגרם אל שלונסקי בשנים 1967־1968. במימוש מהדורה זו, המבוררת והערוכה על ידי בסדר כרונולוגי בצירוף המקורות והמקבילים ברוסית הצבתי לעצמי כמה מטרות. ראשית כל – להעמיד לרשות האוניברסיטאות, שאר המוסדות המדעיים, הספריות וחוקרים נפרדים את האפשרות להשתמש ללא דיחוי בעזבונו של גפונוב, שנית – לגייס דעת קהל ציבורית לחיפוש אמצעים ועורך להוצאה בדפוס. שלישית – לאבטח את זכות האם של המשורר המנוח, ברתה גפונוב, על התרגומים האלה. הוצאת הקיבוץ המאוחד, לאחר שדנה בבעיית עזבונו של גפונוב ובמהדורת הפקסימיליה של תרגומיו לשירי לרמונטוב, כבר החליטה להוציא לאור את עבודותיו של גפונוב שטרם ראו אור. כדי שלא ישמט דבר, יהיה צורך בסיועם של כל אלה ששומרים חומר כלשהו וכתבי־יד, מכתבים וכו'. הללו מתבקשים להודיע לי על החומר שבידיהם. וכך תושלם הוצאת אותו חומר שכבר היה מוכן בשנת 1969. המילון הפראזולוגי, כפי שנוצר, עשוי לסייע רק לקוראי רוסית. ואף שהניבים העבריים שוו־הערך לביטויים הרוסיים מהווים נכס של קיימא – עדיין טעון המילון בדיקה רצינית של לשונאים מומחים.

כל הפרסומים עד כה הוציאו לגפונוב מוניטין, אך לא פופולריות בקרב קהל הקוראים. בטוחני שלפופולריות זו יזכה גפונוב עם הופעתו בישראל של קובץ שירי לרמונטוב בתרגומו המעולה.

אפרו של המשורר הגנוז טמון בבית העלמין בקרית שאול, במבואות תל־אביב. כדי בוקר אפשר לראות ליד קברו את אמו, שעדיין אינה זקנה כל כך. לידי מצבת בנה מתנוססת עוד מצבה אחת.

שברי חיים

(המשך מהעמוד הקודם)

הקצרים, ה"טאנקה" וה"הייקו" בן 3 השורות ו־17 ההברות. שירים אלה קבועים במיספר שורותיהם ומיספר ההברות שבהן; סדר התנועות בטקסט היפני בונה את "הרמוניית התנועות", העיצורים הם בעלי מטען רגשי ידוע מראש ולמילים יש משמעות סימלית מובנת לקורא היפאני וסתומה לקורא הזר. אך מילון המשמעויות השיריות שלנו לא נערך עדיין, והמיני־טקסטים של גבריאלה אלישע משוחררים מכל מסגרת: באומרה כי השיר שלה "לא מוגבל על ידי שום בשרון או חוקים או דעת קהל או פחד קהל", "ללא גינונים וללא טקס", כאילו אמרה: אין שום קשר בין טקסט לטקס, בין מילות השיר ובין משהו מקובל וצפוי: אני פתחתי בשלי ואתה לך וגמור.

לא כאן המקום להבדיל בין הטקסטים המוקדמים והמאוחרים שבספר. רבים בהם השירים הרליגיוזיים ההגותיים: "בוטה אני לקבל כל פרדוקס וכל אבסורד" בו "סוף דבר (הוא) התחלה אחרת, המשך, חזרה – – –", המילים הגשמיות כמו "בית נחמד וחמוד" מתעלות "על כותל מופנם" "חושך צבעוני פוקח עיניך והנה כסא, שולחן וכוס מים עם פרח". "עולם התום שאין בו מה לומר, גם אתו אי־אפשר לשחק".

אי אפשר לפסוח על השיר "נוקטורנו" שהוא לבו של הספר הרומנטי והמופנם שלפנינו:

"אכתוב נוקטורנו לאור הנר
שלא יהיה לי עצוב אשכח את לבי
בנוקטורנו לאור הנר
אכתוב את המילה שמחה
לשמח בה את לבי העצב"

ובהמשכה "אצייר נוקטורנו לאור הנר – – –", "אורין לנוקטורנו לאור הנר היחיד הבודד הדולק מעל פכוס מעוטר" שבשער הספר, "נוקטורנו למהלך כשפי בחוצות ההומים" "והוא כאורח זר אצל עצמו – – –".

יש לספר מסר: "אפשר להפוך שמחה / משמש, במוסיקה ומלחם", יש בספר הרבה יופי והרבה אהבה שבה "היופי הזה כאין ואפס בלעדייך", כי "רוצה להכנס לעינייך הכחולות או לפחות להשתקף בהן".

מה הן מילות שיריה של גבריאלה אלישע אם לא "פרפר כחול, עלי כותרת לבנים עם אבקנים" "הרוח שתבוא ותפרה את המצפים לכך".

"לזלמן מזמור"

קיבוץ מעגן־מיכאל ומועדון "צוותא" בת"א יקיימו ערב של ספרות לציון הופעת ספר שיריו של אריה אורי, "לזלמן מזמור" ביום ראשון כ"ז באב (31 באוגוסט) בשעה 20.30 במועדון "צוותא" בת"א. בתכנית – ברכות: יו"ר הכנסת שלמה הלל, אלוף (מיל.) מאיר זורע (זרו). דברים: פרופ' יהודה פריה, ד"ר זיוה שמיר, חנוך ברטוב. קריאה: יוסי בנאי. מנחה: ד"ר בועז שכביץ. הכניסה חפשית. הערב יוקלט לגלי צה"ל.

מקבץ

ערב זכרון לסופר אריה ליפשיץ

במלאת 30 לפטירתו של אריה ליפשיץ יתקיים ערב לזכרו ביום שלישי, כ"ח באב (2.9) בשעה 20.00 בבית הסופר ע"ש חיים חזז בירושלים.

ישאו דברים: מרדכי איש־שלום, אבנר טריינין, חיים תורן. קטעי קריאה: פועה שלרתורן.

העלייה לקברו בגבעת שאול תתקיים באותו יום בשעה 17.00. נפגשים בכניסה.

"ערב פן"

"ערב פן" לציון 80 שנה להולדתו של אלכסנדר פן יתקיים במוצאי־שבת 6 בספטמבר בשעה 8 בתיאטרון נווה־צדק (רח' יחיאלי 6) בתל־אביב.

הערב מאורגן בחסות ועד ציבורי־ישראלי, בהשתתפות שמונים סופרים ואמנים.

בתכנית: מספרים על פן, קוראים ושרים משיריו.

שירים אחרונים של דן פגיס

שלושה שירים ארוכים אחרונים של דן פגיס, מי שהיה חבר מועצת המערכת "פתוח 77" רואים אור בגליון החדש של "פתוח 77". באותו מדור, שירים של טוביה ריבנר, אברהם הוס, איתמר יעוז־קסט, דינה קסן, צבי עצמון ויעקב בסר, המוקדשים לזכרו של דן. מיפגשים בסדנה, בדורה של יאירה גנוסר, מוקדש אף הוא הפעם לדן פגיס.

ספרד – 50 שנה לאחר מלחמת האזרחים. תאריך זה מצויין על־ידי שיחת החודש עם פרופ' שלמה בן־עמי; מונולוג של אחד מהלוחמים העבריים בבריגדה הבינלאומית; מאמרו של משה דור וחומר ספרותי נוסף.

המדור הגדול ביותר של גליון זה מוקדש לספרות רומניה עכשיו ובו מיצירותיהם של יותר מ־10 משוררים ומספרים.

לחובבי סמואל בקט – 36 שירים קצרים משלו, לראשונה בעברית.

סיפורים מאת עזרא המנחם, קציעה כץ ועמוס גבון. שירים של יהודית כפרי, שלום רצבי, אלכס ליבן, רודיטל איתן, בטי ברגר.

במדור התיאטרון – המחזה קורוסט מאת היינר מילר במלואו, בתרגומו של שמעון לוי.

וכן ביקורת ספרים, "פנקס אירועים" ו"לפי שעה" – מדורו של העורך.

LASER
תעשיות לייזר

חברה עתירת מדע מובילה בעולם בפיתוח וייצור מערכות לייזר לרפואה.

למחלקת ייצור והרכבה באגף התיפעול דרוש:

קדם ייצור
תאור התפקיד: ■ קידום, מעקב ותיאום קשר העבודה השוטף בין מחלקת הייצור למחלקות אגף התפעול
כישורים: ■ טכנאי ייצור ■ בעל נסיון של שנתיים לפחות בקידום ייצור בתעשיה עתירת מדע ■ נסיון קודם בעבודה עם מחשב אישי ■ בעל יכולת ומוכנות לעבודה בשעות לא שיגרתיות.

למחלקת ייצור מכני באגף התיפעול דרושים:

תכנת/טכנולוג C.N.C.
תאור התפקיד: ■ תכנות מכונות מוטפלות במחשב C.N.C ■ תכנות כלי...
כישורים: ■ ... C.N.C ■ עדיפות לבעלי נסיון בתכנות מערך כלים ...

אחראי משמרת - כרסם בכיר או חרט
תאור תפקיד: ■ עבודה במכונות קונבנציונליות ומוטפלות במחשב. ■ עבודה במשמרת ראשונה ושניה לסרוגין ■ אחראיות לצוות עבודה במשמרת.
כישורים: ■ בוגר בי"ס מקצועי ■ נסיון של 6 שנים לפחות בעבודות כרסום ו/או חריטה במכונות קונבנציונליות ו-C.N.C ■ נסיון בעבודה כראש צוות - יתרון.

חרטים/כרסמים
תאור תפקיד: ■ עבודה במכונות קונבנציונליות או מוטפלות במחשב.
כישורים: ■ בוגר בי"ס מקצועי ■ נסיון של 5 שנים בעבודות כרסום ו/או חריטה במכונות קונבנציונליות ו-C.N.C.

נא לפנות בכתב יד תוך ציון שם, טלפון, כתובת, שם המשרה, פרוט קורות חיים ונסיון מקצועי למנהל משאבי אנוש ת.ד. 13135 תל-אביב 61131
- סודיות מובטחת -
מודעה זו מיועדת לנשים וגברים כאחד.

תעשיות לייזר - קרן אור לקידום האנושות

ORBIT ADVANCED TECHNOLOGIES LTD — אלחוט

לחברתנו העוסקת בפיתוח מערכות אוויוניקה מתקדמות, ומערכות מתוחכמות למסובבי אנטנות ומשווקת את מוצריה בארץ ובחו"ל

* **טכנאי/הנדסאי אלקטרוניקה**
בעל ידע ונסיון בתחום האנלוגי דיגיטלי
* **מחווטים/ות ומלחימים/ות**
בעלי נסיון

נא לפנות טלפונית 053-33247 לכח־אדם.

להברת מחשבים ארצית גדולה
ד ר ו ש / ה
מומחה למערכות שכר ממוחשבות
מקום העבודה ת"א.
דרישות: הכרות מעמיקה של מספר מערכות שכר ממוחשבות, ידע ונסיון בחישובי שכר. רצוי ידע בתוכנה. הכרות דיני מיסוי, בעל רכב.
התפקיד פיתוח מערכות שכר ... לפנות בכתב יד בצירוף קורות חיים לת.ד. 28-394 ת"א. סודיות מובטחת

לחברת אוריין
משלוחי מטען בע"מ
דרושים
1) מנהל חשבונות
סוג ג'
בעל נסיון בענף.
2) מזכירה בכירה
בעלת שליטה באנגלית,
כולל הדפסה.
נא לפנות לטל. 338644.

ציקלון
מוצרי תעופה בע"מ
דרושים
כרסמי C.N.C
* ידע כללי בתכנות מכונות C.N.C
* ידע בכוון רכסומות C.N.C לייצור סדרתי (SET-UP)
* נסיון של 3 שנים לפחות
# כרסמים
* לעבודה במכונות קונבנציונליות
* נסיון של 3 שנים לפחות
* בעלי נסיון בעבודות פח

מפעלנו מציע תנאי עבודה טובים, 5 ימי עבודה, הסעות מחיפה ורחבי הגליל המערבי.

מועמדים יפנו בכתב יד בציון קורות חיים למדור קליטת עובדים, צקלון בע"מ ת.ד. 114 כרמיאל.
- סודיות מובטחת -

לתיאטרון
דרוש/ה
אחראי/ת
לקידום מכירות והפקה
שעות עבודה בלתי שגרתיות. רצוי נסיון בתיאטרון - מגורים בתל-אביב
נא להתקשר לתיאטרון הסימטה טל. 834709 - 528729

להברה המייצרת ומשווקת מוצרי קוסמטיקה ... דרושות
מרכזות
ביועצות יופי
בכל הארץ
לפנות לת.ד. 6500 חולון.

דרוש
חשמלאי ראשי
[illegible]

עיריית תל-אביב-יפו
מינהל החינוך, הנוער והתרבות
דרושים
מאמנים ומורים לחנוך גופני
לעבודה במרכזים קהילתיים בת"א-יפו בענפים:
[illegible]

דרוש/ה
הנדסאי/ת
אדריכלות 6 שנות נסיון לפחות.
משרה מלאה 5 ימים בשבוע
לפנות טלפון 03-292498, 03-283602

למשרד עורכי דין
דרושה
מזכירה
[illegible]

סורגים
[illegible]

לחברה בהנדסה אזרחית
דרושים:
לתכנון כבישים עבודות עפר ותנועה.
1. מהנדסים/ הנדסאיות
2. מכנאים/יות
3. שרטטים/יות
רצוי עם נסיון.
טל: 03-247958.

שרותי כוח אדם
לסניפינו בת"א וברחובות
דרושים/ות
למחלקה הטכנית:
★ **הנדסאי/ת טכנאי/ת כימיה**
נסיון במעבדה, ידע באנגלית, נכונות למשמרות.
★ **שרטט/ת מחשב**
בוגר/ת בי"ס מקצועי, עברית/אנגלית, 3 שנות נסיון
★ **הנדסאי/ת טכנאי/ת אלקטרוניקה**
לשרות של מיכשור רפואי, למפעל רפואי, רשיון נהיגה
★ **שרטט/ת מכונות**
נסיון בשיגועי/מיכון חקלאי
★ **חשמלאים מוסמכים**
בעלי נסיון תעשייתי, עבודה במשמרות
★ **חרטים/כרסמים מנוסים**
CNC וקונבנציונלי
★ **מבלטנים**
5 שנות נסיון לפחות
★ **מכונאים**
בוגרי בי"ס מקצועי 4 שנתי
★ **מסגרים / רתכים**
בעלי נסיון של 3 שנים לפחות
★ **מחווטים/ות מנוסים**
[illegible]
למחלקה המשרדית:
★ **מזכירות עברית/אנגלית**
שליטה באנגלית
★ **מעבדות תמלילים**
עברית/אנגלית, על IBM-P.C.
★ **כתבניות/טלקסיסטיות/ מעבדות תמלילים**
עברית/אנגלית

תנאים מצוינים, אחוזות, הסעות ושכר גבוה
ת"א: שדרות מוצקין 22, טל. 03-5484814
רחובות: 08-454651

מכון ירדן — יועצים לכח-אדם

עבור לקוחתינו חברה תעשייתית גדולה בתחום המתכת באזור חיפה
ד ר ו ש
מנהל תפ"י
המועמד: * מהנדס תעשיה וניהול * נסיון של מס' שנים בתפקיד דומה. * נסיון בתעשית המתכת. * יכולת תיפעול עצמאות בארגון גדול * גיל: מעל 30.
למועמד המתאים מוצע תפקיד מענין ורב אתגרים
נא לפנות בכתב יד בפרוט קורות חיים ונסיון בעבודה ומס' טלפון להתקשרות
למכון "אדם" שמשון 1 חיפה 34614
— רק מועמדים מתאימים יענו —
— סודיות מובטחת —

RS
שירותי כוח אדם
דרושים
למחלקה המשרדית בתל-אביב
דרושים:
* כתבניות טלקס אנגלית
* נקבניות דיסקטים
* כתבניות עברית
* מזכירות עברית-אנגלית
* פקידות יבוא-יצוא
* פקידות מחסן - לעבודה באיזור חולון 14:00-22:00
* פקיד תיוק - ידע באנגלית
* מעבדות תמלילים LEX, WORDMILL, WORDSTAR, LANIR, DCF, WANG,
כל המועמדים חייבים להיות בעלי נסיון בתחומים הנ"ל,
תנאים טובים למתאימים
לפנות לאר.אס. כיכר אתרים 134 תל-אביב טל. 03-202460

לקבוצת מפעלי עלית
למפעלנו ברמת-גן דרוש
חשבונאי מוסמך
עם נסיון של 5 שנים לפחות באחוקת
המעונינים יפנו לטלפון 731111 מיום א' — לכח אדם.
טוב לי עם עלית

למוסך באזור הרצליה
דרושים:
עובדי נקיון
טל: 052-546898
052-525240

דרוש כרסם
מעולה
תנאים מצויינים לאדם המתאים
08-221053,
03-708357

לחברת מארגני טיולים בת"א
ד ר ו ש / ה
מנהל/ת חשבונות
עם נסיון וידע.
קורות חיים לת.ד. 2064
רחובות 76-120.

אלאופ
תעשיות אלקטרואופטיקה בע"מ
הצטרף היום למתכנני המחר.
אלאופ קולטת כח־אדם מקצועי ומעולה לתכנון ופיתוח מוצרים חדישים ומתוחכמים המשלבים אלקטרו־אופטיקה, מחשבים ואינטגרציה מלאכותית.
הצטרף/י אלינו — תן ביטוי לשאיפותיך וכישוריך המקצועיים, בתחומי העיסוקים הבאים

מהנדס/ת אלקטרוניקה
בעל 6 שנות ניסיון בתחום מעגלי הוידיאו לעבודה בנושאים הבאים: אפיון, הגדרה ופיתוח של מצלמות, פיתוח מגברי וידיאו שקטים. שילוב מצלמות ומעגלי וידיאו במערכות הספק
(מישרת 5003)

מהנדס/ת אלקטרוניקה
בעל ניסיון של 5 שנים בתחום מעגלי הספק לתכנון ופיתוח ספקי־כח ממותגים למתחים נמוכים וגבוהים.
(מישרה 6004)

מהנדס/ הנדסאי אלקטרוניקה
לעבודה בפיתוח ציוד צבאי וציוד בקרה אלקטרו־אופטי
ידע וניסיון בתחום מימוש מעגלים אנגולים — יתרון
(מישרה 6005)

★ **תנאים טובים למועמדים המתאימים** ★
מועמדים מתאימים המעוניינים להשתלב בחברה, מתבקשים לפנות בכתב בצירוף קורות־חיים, השכלה ונסיון קודם לפי הכתובת: "אל־אופ" תעשיות אלקטרו־אופטיקה בע"מ, מחלקת משאבי־אנוש קרית וייצמן, ת.ד. 1165, רחובות, מיקוד 76110 (בציון מספר המישרה). סודיות מובטחת.

לודו
חברה להנדסה בע"מ
למשרדנו בב"ש
לעבודות כנון והקמה של פרוייקטים בתעשיה הכימית דרושים:
* **מהנדס כימאי** — רצוי נסיון קודם של 2-3 שנים בתכנון.
* **מהנדס כימאי** — מתחיל
* **מהנדס פרוייקטים** — מהנדס כימאי או מכונות בעל נסיון בתחום עבודות אלו.
לפנות בכתב יד אל תצ.ד. 695 באר־שבע 84105.

עליית הנוער — הסוכנות היהודית לארץ ישראל
המחלקה לעלית ילדים ונוער
לבתי ספר לחינוך ולהכשרה מקצועית
ד ר ו ש י ם
מורים מדריכים - מקצועיים
לשנת הלימודים תשמ"ז.
1. למרכז־הנוער רחובות:
לפקידות שליש משרה.
לנגרות שליש משרה.
לפנות למנהל במרכז טל' 08/457969.
2. למרכז־הנוער לוד:
לחשמל כללי משרה מלאה.
לפנות ל... שני מורים במשרה מלאה.
3. למרכז־הנוער ... במשרה מלאה.
לחשמל רכב במשרת מלאה.
לפנות למנהל במרכז טל' 051/22388
מועמדים בעלי רשיונות הוראה שימצאו מתאימים יועסקו ע"י משרד החינוך והתרבות.

עליית הנוער — הסוכנות היהודית לארץ ישראל
המחלקה לעלית ילדים ונוער
לבית ספר לחינוך ולהכשרה מקצועית
דרושים
מורה / מדריך
לשנת הלימודים תשמ"ז
למרכז־הנוער בתל־אביב
מורה/מדריך לחשמל כללי.
מעל למשרה
לפנות למנהל מתי וייסברג טל' במרכז 03/807386. בבית 03/394560.
מועמדים בעלי רשיונות הוראה שימצאו מתאימים יועסקו ע"י משרד החינוך והתרבות.

למפעל תעשייתי בנושירן,
ד ר ו ש / ה
פקיד/ה לכוח־אדם.
* תואר ראשון במדעי החברה - לימודי עבודה - יתרון.
* נמרצת ובעלת תושיה, מסוגלת לטפל בעובדים ברמות שונות.
* נכונות ליום עבודה מלא ולעבודה בשעות מאוחרות בעת הצורך.
בדבר פרטים נוספים, נא לפנות לטלפון: 03-740851 מחלקת כ"א

לתושבי חולון/בת־ים/ראשל"צ ונוש דן
עתיד בע"מ
שרותי כוח אדם.
ד ר ו ש י ם :
* **עובדים מקצועיים** בעלי רקע טכני לעבודות הרכבת וייצור.
* **עובדים בלתי מקצועיים** שיוכשרו לעבודות הרכבה, ייצור, מיון ועבודות מגוונות אחרות.
* **חרט מקצועי** עם נסיון קודם במחרטות רגילות לעבודה על חלקים נסים אפשרי גם בעלי נסיון במכונות מטוגרף.
* **חשמלאי** עם נסיון בלוחות פיקוד ובקרה לחיווט דיזלים - גנרטורים
למועמדים המתאימים היצע מגוון של עבודות תנאים טובים ויחס אישי עם אפשרויות לפרמיות ושעות נוספות.
לפרטים: "עתיד", סוקולוב 29 חולון 03-840721, 03-889022

למשרד מהנדסים ד ר ו ש
מהנדס תברואה
4 שנות נסיון עצמאיבעבודה
לפנות בכתב יד, לת.ד. 1334 ת"א נא לציין על המעטפה ת'/23567

משאויר
מעינה אוירית בע"מ
דרושים
* מלגזנים
* עובדים
בלתי מקצועיים
לעבודה במשמרות בנתב"ג
להתקשר: 0319711696

הסתדרות מדיצנית הדסה
למרכז לטיפול תומך (הוספיטס) בהר הצופים
דרושות
אחיות מוסמכות
במשרות מלאות או חלקיות
כוחות עזר
נא לפנות בכתב בצרוף קורות חיים לאגף כח אדם ת.ד. 12000 ירושלים 91120 או טלפונית 02-818111/ 4682 4684.

לחברה לעבודות חשמל
באזור תל־אביב
ד ר ו ש י ם
1. **מנהל עבודה** - בעל רשיון חשמל ונסיון
2. **חשמלאים** - בעלי נסיון
טל' 03-737165 03-723320

לקבוץ ניר דוד ד ר ו ש י ם
קוטפים מנוסים
לקטיף כותנה
נא לפנות לטלפונים ביום 065-83055
בערב 065-83751

לחברת ביטוח ד ר ו ש
מנהל גביה וחשבונות
בסניף.
כישורים דרושים:
1. ניסיון רב בגביה והתאמות של סוכני ביטוח.
2. סוג 2-3 בחנה"ח + ניסיון בחנה"ח.
3. גיל 30-40.
4. יכולת ניהול צוות עובדים.
לפנות לטלפונים 03-246652. או 03-232271. או 03-233695. לרימון.

לפרסם מודעה! **דחוף** סניפים — ב דחוף תקבל יותר ובמחירי העיתון
ת"א דחוף מרכז — ת"א דחוף דיזנגוף — ת"א דחוף בן יהודה — ת"א דחוף אלנבי — חיפה דחוף — ירושלים דחוף — דחפון 03-611001 — ובעוד 50 סניפי דחוף בכל רחבי הארץ

לפעמים אתה צריך פרסום. תמיד דחוף

לפרסם מודעה! **דחוף** סניפים — ב דחוף תקבל יותר ובמחירי העיתון
ת"א דחוף מרכז — ת"א דחוף דיזנגוף — ת"א דחוף בן יהודה — ת"א דחוף אלנבי — חיפה דחוף — ירושלים דחוף — דחפון 03-611001 — ובעוד 50 סניפי דחוף בכל רחבי הארץ

לפעמים אתה צריך פרסום. תמיד דחוף

מנהל
לבי"ס שדה חצבה שבערבה

התמצאות טובה בנושאי טבע וידיעת הארץ (רצוי אקדמאי) נסיון קודם בהדרכה ועבודה חינוכית, ארגון, וניהול.

המעוניינים יפנו בכתב בצירוף קורות חיים וממליצים למח' כ"א רח' חשפלה 4 ת"א 66183.

מנהלן
לבי"ס שדה אכזיב

נסיון קודם בנושאי ארגון ומנהלה; ידע טוב בנושאים טכניים ובעיות תחזוקה; יכולת הפעלת צוות עובדים, בעל רשיון נהיגה. התחלה מיידית. מגורים במקום. ראיונות במח' כ"א רח' חשפלה 4 ת"א יום ד' 3/9/86 11:00-12:30

רכז חוגי סיור
לאזור מזרח הגליל (טבריה-קרית שמונה)

ידע בנושאי טבע וידיעת הארץ (רצוי אקדמאי)
הכרת הארץ, סיור וניווט.
נסיון קודם בהדרכה ועבודה עם נוער, כושר ארגון וניהול.
ניידות גבוהה בשטח.

מועמדים מתאימים יתקשרו למח' כ"א 03-375063 שלוחה 240 לריכוי לתאום מפגש.

החברה להגנת הטבע

קופיץ בע"מ
מפעל לשיפוץ חלקי חילוף לרכב

דרושים:
חשמלאי ומכונאי רכב
מסגר
עובדים ועובדות ייצור (רצוי רקע טכני)
מחסנאי טכני
אחראי מח' אריזה ומשלוחים

בני ברק 03-784808 03-781240

סהר
חברה ישראלית לביטוח בע"מ

דרוש/ה
עורך/ת פוליסות אלמנטרי/רכב
באמצעות מחשב.
– נסיון של שנתיים לפחות
– רצוי בוגר/ת המכללה לביטוח
משרה מלאה — 5 ימי עבודה
נא להתקשר 03-640418 (פרט ליום ו').
מחשבה אחת קדימה

פריקלאס ים-המלח בע"מ
למפעלנו במישור רותם דרושים
כימאים / מהנדסי/ות כימיה
לתפקיד רב אתגרים בתחומי השיווק

• כימאי/מהנדס כימיה ליחידת השיווק
• תואר ראשון בכימיה/הנדסה כימית • רקע קרמי – יתרון • שליטה בשפה העברית • ידיעת השפה האנגלית על בוריה (רצוי שפת אם) – שפות נוספות יתרון • נסיון בשיווק מוצרים טכניים כולל שרות ללקוחות • נסיון מסחרי וכושר ניהול מו"מ עם לקוחות.

• כימאי/מהנדס כימיה לשיווק מוצרים מיוחדים
• תואר ראשון בכימיה / הנדסה כימית • נסיון קודם בתחומי הפולימרים, תעשיית הגומי או הפלסטיקה יתרון • ידיעת השפות עברית ואנגלית על בוריין – שפות נוספות יתרון • נסיון בשיווק מוצרים טכניים כולל שרות ללקוחות • נסיון מסחרי וכושר ניהול מו"מ עם לקוחות.

5 ימי עבודה בשבוע – תנאי השכר יקבעו עפ"י כישורי המועמדים
למועמדים מחוץ לאזור תנתן עזרה בדיור

כתובת לפניות: פריקלאס ים המלח בע"מ, מישור רותם ד.נ. ערבה 86800 טל. 057-53031.
בקבוצת כימיקלים לישראל

שופר-סל
דרושים
מחסנאים
לסניפי גוש-דן ותמרכז
הכשרה תינתן במקום

מועמדים מתבקשים לפנות ביום ראשון 31.8.86, בין השעות: 08.00-14.00 למח' כח-אדם, בית "שופרסל", רח' רוטשילד 79 פ"ת.

א.כ.א.
אספקת כח אדם זמני בע"מ
דרושים לנו עבור לקוחותינו לעבודות קבועות:

איש אחזקה
נסיון של 5-10 שנים בתחזוקה מיבנים וקירור. רשיון חשמלאי. תושב איזור המרכז. בעל רשיון נהיגה.

נהגים (רשיון ג')
בעלי השכלה של 11 שנות לימוד. תושבי גוש דן. העבודה משעה 3 בלילה

מסגר/מכונאי
נסיון באחזקה של מלגזות, עגלות שינוע. תושב גוש דן. בעל רשיון נהיגה.

עובדי יצור
העבודה בשתי משמרות. מתאים גם לסטודנטים לתקופת החופש. תושבי גוש דן.

נא לפנות טלפונית למשרדנו 03-282487, 03-287817

תו"ם חרב לאת
על יד כפר הרואה
טל' 063-65359, 063-68675 בערב 063-65397
דרושים
* מדריכים חינוכיים
* אם בית מרכזית
מגורים במקום
* מורה למכונאות רכב
חצי משרה
* מרכז/ת מחשבים
נא להתקשר לטלפונים הנ"ל.

יותר טוב מנפאואר

למחלקה הטכנית ת"א
בן-יהודה 12.
א'-ה', 14.00-18.00
טל: 03-298877, 284128

דרושים

* **כרסמי C•N•C**
5 שנות נסיון, יוצאי צבא, פרופיל גבוה, לעבודה משמרות, בגוש-דן.

* **חרטים**
קונבנציונלים ו-C.N.C
5 שנות נסיון, יוצאי צבא, פרופיל גבוה, לעבודה באיזור ת"א והשרון.

* **שרטטות מכונות (תעופתיות)**
יוצאות ח"א — מח' מיתוח, בעלות פרופיל צבאי גבוה, לעבודה באיזור השרון.

* **מבלטנים**
5 שנות נסיון, יוצאי צבא, בעלי פרופיל גבוה, לעבודה באיזור ת"א.

* **מלחימות/מחווטות**
לפחות שתי שנות נסיון, עדיפות ליוצאות ח"א, שכר גבוה למתאימות.

* **צבעים תעשייתיים**
עם נסיון והמלצות, יוצאי צבא, בעלי פרופיל גבוה, לעבודה באיזור השרון.

* **נגרים**
לעבודות אחזקה של מבנים.

מנפאואר MANPOWER
החברה הגדולה בעולם לעבודה זמנית
ירושלים • תל אביב • חיפה • באר שבע • רחובות

אנחנו רוצים ללמד אותך
עיבוד תמלילים

אם את כתבנית מנוסה בעברית ו/או אנגלית, אנו נכשיר אותך למקצוע העתיד:

עיבוד תמלילים

הלימודים מתבצעים על הציוד המתקדם והנפוץ בתחום המשרד הממוחשב.
תמורת ההכשרה תעבדי בשרותנו בשכר מלא. תוכלי לרכוש מקצוע מבוקש ולצבור נסיון חשוב בעבודה.
פני אלינו בהקדם!
א'-ה' 08:00-14:00
ת"א, רח' בן-יהודה 12.
טל: 03-298877.

מנפאואר MANPOWER
החברה הגדולה בעולם לעבודה זמנית

סלון טוקיו SHARP
דרושים לאזור תל-אביב
* מנהל מעבדה * טכנאי טלויזיה
* פקיד טכני * מוביל (נהג + רשיון ג')

בעלי נסיון יטלפנו 03-204262 בשעות 08.00-11.00.

רשת עמל

במרכז רשת עמל
דרוש מהנדס בנין
לתכנון, פיקוח וביצוע עבודות בנית במוסדות חינוך.
יועדף מהנדס בעל נסיון.
התפקיד ארצי ומחייב ניידות ורכב.

המועמדים יפנו בכתב אל:
כח אדם, רשת עמל, רחוב קהילת קייב 15, אפקה, תל-אביב. טלפון: 03-497444.

דרושים לעבודה בארה"ב
1) בעיר ניו-יורק, לניהול חממה מבוקרת לגידול תבלינים בהידרופוניקה.
דרוש: אגרונום, נסיון בשטח.
2) בקריביים, לניהול חווה לגידול תבלינים.
דרוש: אגרונום
נסיון בשטח. (אפשרי רק בגד"ש), רצוי ללא ילדים.
מתאימים יפנו לטלפון 03-319457

תלמה
למפעלנו בחיפה
דרושים:
1. עובד אחזקה למכונות אריזה אוטומטיות
הכישורים הדרושים:
* בוגר בי"ס מקצועי
* נסיון בתעשיה במכונות אריזה אוטומטיות.
* ידע באוטומציה ופניאומטיקה תעשייתית.

2. כימאי/ת
הכישורים הדרושים:
* תואר אקדמאי בכימיה.
* נסיון במכשור ובדיקות מעבדה בתעשיה.
* ידיעת השפות עברית ואנגלית.
המעוניינים מתבקשים לפנות בכתב יד ובצרוף קורות חיים לפי הכתובת — תלמה — מח' כח-אדם ת.ד. 707 חיפה 31106.

חברה מסחרית מחפשת
איש מכירות מעולה
בעל יוזמה ומרץ עדיף עם קשרים בענף הנגריות
בעל רשיון נהיגה.
נא לשלוח תולדות חיים
+ פרטים על נסיון קודם.
קורצמן עמק יזרעאל 44 תל-אביב

להברת שווק בענף האינסטלציה
דרוש
מחסנאי
רצוי עם נסיון
טלפון 810758 - 812041

דרוש
מפעיל למכונת קידוח (בסלע)
לעבודה בצפון
03-478659

להברת מחשבים
דרושים/ות
אנשי מכירות
משכורת + אחוזים, תנאים טובים למתאימים.
בעלי נסיון קודם יפנו בכתב-יד בלבד
ל-ט.מ.ל מחשבים, ז'בוטינסקי 7 ת"א 63479

לחברה מסחרית גדולה בענף הרכב
דרושים:
● **מכונאי רכב בכיר**
● **מכונאי רכב**
* לבעלי סוג התחלתי תינתן הדרכה מקצועית
● **בוחן רכב מוסמך**
* בעל נסיון של 3 שנים
● **טכנאי תביעות**
* דרושה שליטה בשפה הצרפתית
* ידיעה במכונאות רכב.
נא לפנות לטלפון: 779111-9 ל"כח אדם"

שמגל
קבוצת משמרות בע"מ
למשרדנו בת"א
דרושים
* **פקידה**
* ידע והדפסה בעברית
* הפעלת מרכזיית טלפונים
* **שוער**
* בדיקת תעודות משלוח
* מעקב אחר כניסה ויציאת סחורה
המעוניינים יפנו טלפונית למר רפאל פומן טל: 03-821794, או: 03-812001.

דלתא DELTA
טקסטיל שיווק בע"מ
דרוש/ה
עובד/עובדת מחסן
לשבוע עבודה מלא
בין השעות 08.00 — 16.00
נא לפנות לנחמה טל' 9231552
בין השעות 09.00 — 13.00

לקבוצת מפעלי עלית
למפעלנו ברמת גן דרוש/ה
פקיד/ת יבוא
הכישורים:
* ידיעת עברית ואנגלית על בוריין
* השכלה על תיכונית — יתרון
* רצוי נסיון ביבוא
* רצוי ידיעה בהדפסה
* יכולת לעבודה בצוות.
* משרה מלאה.
נא לפנות בכתב יד ולציין קורות חיים ונסיון לת.ד. 19 ר"ג, לידי מחלקת יבוא.
טוב לי עם עלית

מנורה לביטוח
המגדולות והמבוססות בענף הביטוח
דרושים לנו!!
2 סוכני ביטוח
פעילים לעבודה כשכירים
יכולת וידע — להדרכה!!
כישורים — במפעיל צוות מכירה!!
תנאים טובים למתאימים!
לקביעת ראיון צלצל 03-221573
03-231924 פרט לימי ששי
מנורה חברה לביטוח בע"מ

יותר טוב מנפאואר

לסניף תל-אביב
המחלקה המשרדית
רח' בן-יהודה 12, א'-ה', 08:00—14:00
טל: 03-298877, 284128
* **קלדניות מסוף אלפא נומרי**
בעלות נסיון של שנה ומעלה בהעברת חומר של תנהח"ש, לעבודה של 6 שעות לפחות ביום, שכר גבוה ותנאים טובים למתאימות.
* **מרכזניות תדקס**
בעלות נסיון של שנה לפחות, בוגרות תיכון, יוצאות צבא, ליום עבודה מלא.
* **פקיד/ת יבוא/יצוא**
בעל/ת נסיון רב בנהלי מכס, לתקופה ממושכת, באיזור גוש-דן. תנאים טובים למועמד/ת המתאים/ה.

מנפאואר MANPOWER
החברה הגדולה בעולם לעבודה זמנית
ירושלים • תל אביב • חיפה • באר שבע • רחובות

דלתא DELTA
טקסטיל שיווק בע"מ
דרושים
מפעיל/מפעילת מחשב
במישרה מלאה
הכישורים הדרושים
* יכולת לנהל חדר מחשב
* נסיון בעבודה בשיטות BATCH ובמחשב IBM 34 או ב-IBM 36
* נסיון של שנתיים לפחות בתפקיד דומה.
נא לפנות לנחמה טל' (03)9231552
בין השעות 09.00 — 15.00.

שריר
איתך בדרכים

חשמלאי/מכונאי רכב — סניף ת"א
סוג 2 לפחות לעבודה במשמרות.
נהג גרר לעבודה במשמרות.
פקידי תפעול לאחר שרות צבאי
בעלי רקע פיקודי לעבודה במשמרות.
לפנות למיכה 03-7514433.
חשמלאי/מכונאי רכב — סניף ירושלים
סוג 2 לפחות לעבודה במשמרות.
לפנות לאלי 02-246418.
חשמלאי/מכונאי רכב — סניף חיפה
סוג 2 לפחות לעבודה במשמרת.
לפנות לרמי 04-674476.
מקבוצת הסנה השקעות בע"מ, דלק השקעות ונכסים בע"מ והמניקס חברה לביטוח בע"מ

HAMETZAYED
המצייד שיווק בע"מ
שווק מוצרי מחנאות וספורט
דרושים:
1) סוכן מכירות עצמאי
עם רכב לאיזור הדרום
כישורים: אמינות מסירות לעבודה נכונות להשקיע מאמץ ולקבל תמורה בהתאם
2) פקידה בעלת נסיון
ליום עבודה מלא
עם ידע בהדפסה עברית/אנגלית
לקביעת ראיון נא לפנות: לאפרים טל' 03-828891, 832231, 832725

סוכנות מכוניות ים התיכון בע"מ
יבואני פיאט בישראל
FIAT
דרושים
למוסך פיאט המרכזי בתל-אביב
* **מנהל עבודה**
בעל תעודת הסמכה ונסיון מוכח
* **בוחני רכב**
* **מכונאי רכב**
* **חשמלאי רכב**
מועמדים מתאימים מתבקשים לפנות עם המסמכים שברשותם למחלקת כח-אדם, רח' יצחק שדה 30, תל-אביב, טל: 03-330971
— סודיות מובטחת —

רוכש/ת מודעות!
בכל רחבי הארץ
אנו מציעים לך:
הכנסה גבוהה המורכבת מ־
* שכר בסיסי
* עמלות ובונוסים
בעבודה קבועה ומעניינת במדור פרסומי פופלארי
*
אם הינך רציני/ת ובעל/ת כושר התמדה ויכולת גבוהה פנה/י אלינו טל. 03-646912

תדיראן
שיווק ושרותים בע"מ
דרושים:
מתקינים מנוסים
למזגני חלון ומפוצל
בעלי רכב.
לפנות לטל. 04-724411
לעמוס ברק.

תלמה
לסניף המכירות המרכזי ברמת-גן
דרושות
מדגימות לקידום מכירות
באיזורים:
תל-אביב, רחובות, ראשון לציון, גבעתיים, אשדוד.
העסקה תהיה בהיקף של חצי משרה בימים א'—ה' ובשעות אחה"צ.
המעוניינות מתבקשות להתקשר לאייל בסניף רמת-גן טל': 03-7513277/8, בימים א'—ה' בשעות 08.00—15.00 לשם קביעת ראיון.

---

intel
חברת אינטל הינה החברה המובילה בתחום רכיבי ומערכות מיקרו-מחשבים
מהנדס מכירות ויישומים
אם אתה בעל השכלה בתחומי אלקטרוניקה ומחשבים ונסיון במכירות
אנו מציעים:
* תפקיד בעל אתגר אישי ומקצועי
* מעורבות עם קבוצות הפיתוח המתקדמות בארץ
* השתלמויות בארץ ובחו"ל
* אוירה נעימה
* רכב חברה
* תנאים בהתאם לכישורים
נא לפנות בכתב יד ולפרט קורות חיים
איסטרוניקס בע"מ
אלקטרוניקה-ציוד מדעי
ת.ד. 39300 תל-אביב

למשרד נסיעות
דרושים
מזכירה
מומחה/ית לנסיעות
מומחה/ית לתיירות פנים
רכז/ת אירועים
פקיד/ה מורשה לנסיעות
מנהל/ת חשבונות
כל המועמדים חייבים להיות דוברי שפות זרות עם נכונות לעבוד גם בשעות הערב ועם ניסיון מוכח
טל: 03-358281 03-797620/1 03-793747

לחברה מסחרית
ליבוא ושווק בת"א
דרושה מזכירה
למחי שווק
הכישורים הדרושים:
● השכלה תיכונית
● ידיעת עברית אנגלית — כולל הדפסה
● גישה ונסיון מסחרי
● ידע בארגון עבודות משרד
— יום עבודה מלא —
נא לפנות לת.ד. 1222 בת-ים עבור מזכירת שווק ולפרט קורות חיים ונסיון קודם בכתב יד.

אלרן מחשבים בע"מ elran computers ltd.
דרושים
אנשי מכירות
לעבודה מידית. נסיון הכרחי
למתאימים שכר גבוה.

דחפון
24 שעות
שרות מודעות טלפוני
של דחף
לבעלי כרטיסי אשראי
ויזה, ישראכרט, דיינרס
03-611001

הלוח הכללי ידיעות אחרונות הלוח הנפוץ ביותר דבר

דירות

וילות ובתים 1050

• ברמת-בגבעולה, שיכון-רד הסביבה, פרויקט אורבני בונה למכירה קוטג'ים לפאראנים בגדלים שונים 03-471453 (#5465) 052-34441

• בסביון חדש הבלעדי למשרדינו 5 חדרי שינה, 3 אמבטיות, מטבח, סלון מזוין. (#5442) 03-343356

• למכירה/השכרה קוטג' 7 חדרים בדרור 51 ראשל"צ מפואר. 584601 130,000 (#5393) 995441

• בצפון "רמת" 3½ חדר מקום מבוקש. (#5354) 286222

• במבשרת-שמואל ברוך קוטג' +4 כחדש. 03-5321701 100,000 (#24092)

• בחולון בהזדמנות קוטג' גינה + חנייה 03-5561426 (#24081)

• בחולון דירה פרטית בגודל-אירים (#23927) 19.00-ל 03-895182

• במושב מולים 250 מ"ר, בריכה, לא חקלאי. (#23818) 052-39175

• בנתניה קוטג' מפואר במושב הנוער, ארבעה, (#23769) 052-448694

• בתל-השומר קוטג'ים בבניה מפוארים ועסקים 8 חדרים 03-659853 (#23731)

• בבעלות בית במרכז עיר, דחוף (#23734) 03-424905

• בכפר-נגרים היכנב בית 120 מ"ר מגרש 720 מ"ר 03-919479 (#23669) 03-9224873

• בהרצליה קוטג' מפואר 5 חדרים (#23640) 03-664631

• בפתח-תקוה מעוניינים לסגור וילה (#23642) 03-906473

• בכפר-סבא ברוח הלויי קוטג'ים 6 חדרים (#23631) 03-664631

• כפר ביק/ רמת-צבק מבוקשת/ קוטג' 195,000 03-772188 (#23556)

• למכירה קוטג' 3 מפלסים מלובנ 45 בהרצליה (#23525) 052-548898

• בבני-הרצליה קוטג'ים 5 חדרים+ מרתף מואר סטנדרט גבוה מבצע מיוחד לזמן מוגבל 138,000 דולר כולל מע"ם 050-22214 או במשרד המכירות באתר הבניה רח' רבי-עקיבא הרצליה-פיתוח. (#23502)

• בהרצליה הצעירה קוטג' בוחר 300 מ"ר מגרש 132,000 (#23164) 052-546166 ,052-345990

• בהרצליה הצעירה, קוטג' בני 225 מגרש 1450 מסודרת אגנלו-סכסון (#23149) 052-87258-9

• וילה במחיר ליד הרצליה 7 חדרים (#23085) 057-694454

• בכפר-ביק לחורים למכירה קוטג'ים 7 חדרים +מרתף עלית. 052-558151 (#23070)

• וילה חדשה, גינה, מפוארת, סלון (#23074) 03-889585 057-417758

• באורנית קוטג' משפחתי מפואר 220 מ"ר 03942451 (#22836)

• קוטג' בגבעת שמואל 280 מ"ר (#22727) 03-854085

• "דו-קר" בונה בהרצליה והרצליה הצעירה קוטגים מפוארים דירות. (#22717) 052-88553

• פרטי 540/ 160 בבילו בחדרה אחוזה פרטית. 06325624 (#18119)

• ברעננה קוטג' פרווה בשכונה טובה (#14561) 052-26621 180,000

• בראשי למכירה קוטג' מפואר 310 (#14329) 5561456

• בית מגורים למכירה בכפר ביק מסודר (#14206) 840030

• בגדרה וילה להשכרה לתקופה (#13992) 055-91882

• בארזאל מיידי קוטג' 5 חדרים (#15922) 03-985434

• קוטג'ים בהתיישבות בשלבי בנייה 14:00 (#13728) 053-35156

• בנבעתיים יוקרתי חרים ומאואר (#13718) 03-519055

קבלנים מציעים 1100

• בגנון ת"א דירת 5 חדרים מפוארות (#5606) 03-241166

• בנוה-אמירים פרויקט יוקרתי בהרצליה דירות 5 חדרים אורגנות (#5605) 03-241166

• בגנים נוה הפרויקט היוקרתי ביותר דירות 3, 4, 5 חדרים (#5604) 03-241166

• דירות מגבות לאיכלוס בפתח-תקוה ברחוב רוטשילד 4 חדרים חברת "אביב" ביאליק 155 רמת-גן (#5511) 03-7512203

• פרויקט "אורנים" בונה בהרצליה 3, 4 דירות גג לבניה (#24042) 052-453274 052-449851

• "דספו" בונים בפתח-תקוה גבעה, רמלה, באר-שבע והמעלה-אדומים דירות קוטגים לזוגות ולמכירה רמש (#23701) 03-281305

• חברת "ירון" בע"מ בפתח-תקוה בבלפור דירת 4 חדרים+ מרפסת שמש המשרד- מונטיפיורי 20 פתח-תקוה 905218 912068 906132 (#23667)

• בבני-אביב ברמת-אביב תשלומים (#23559) 03-658281

• בבנעתיים בין למסירה מיידית 4, 110 מ"ר קומה תשיעית (אתרוג) דרום מזרח 120,000 כולל מע"ם ללא הצמדה "אפריקה-ישראל להשקעות" 03357191 03650281 (#23552)

• בבית הקרמה בבנעתיים תשלומים "אפריקה ישראל להשקעות" 03-650281 (#23545) 1700 8.00

• בבני-אביב ברמת-אביב 4, 5 חדרים 146 מ"ר "אפריקה-ישראל להשקעות" (#23541) 03-658281

• בבכבלפון דירות פאר מן 5 חדרים (#23044) 242854 222758

• "קית" בונה בבנעתיים בגבעת הברים 5, 4, 3 חדרים דירות עם גג, המשרד (#23016) 8.30-17.00

• בראשל"צ דירות 4 5-1 חדרים (#22858) 03-203341

• "הכפתורים" בנים בסקסת מבורים בהרצליה, קוטגים ודירות 052-543766 (#22713)

דירות למכירה 1200

• בכר-יעקב הצעה מעניינת לבנית בית יפה 063-90435 (#22672)

• רמת-גן בחותך 2 חדרים +2 (#25104) 052-76551

• מגר אלפי דולרים אלו תחפס בלי בריקת בתים מילוי ישראלי (#15705) 03-224388-9

דירות למכירה 3-3½ חדרים 1400

ת"א-ים

וילות ובתים 1050

• להשכרה בהרצליה-פיתוח באיזור שלמ, לקופים 4 חדרי שינה (#5559) 03-611941 052-72844

דירות למכירה 1200

• בפסגת רו-יהודי 350 כ"ר שכונה 8 (#22971) 02-234928

• בית במושב 16, 5 חדרים ק"ג (#23009) 881553 583544

דירות למכירה 4 חדרים ויותר 1300

• ברמת-שלם 4 +גג +חצר חדר על הגג -בניה (#5470) 03-203438 03-490642

• בבהלה 4 ק"ג עקרית יפיפייה. (#24000) 03-659055 105,000

• ברמת-אביב בהליגר 4 בשכת מ- 17.00 -20.00 10.00 -12.00 (#25811)

• לדתיים בחר עסקים, דירות מפוארות 4 חדרים, 2 דירות בקומה (#25638) 03-664631

• בארזגה 4½/2 קד מוסקעת +גוף (#25050) 03-294141

• בהרכבי 4 חדשה ק"ג, מיידית (#22828) 241803

• ברמת-אביב ג' 165 מ"ר לים גבוהה (#18109) 03-426293-4-5-6-7

• 5 חד' חדשה בנויה מידית גוף לים (#18048) 05-426293-4-5-6-7

• ברמת-אביב ג' 4 מרווחת גוף מוסקעת (#14377) 03-426293-4-5-6

• בבבלי דוד המלך 170 כ"ר גבוהה (#17930) 03-426293-4-5-6

• בנוה-אביבים 4 גבוהה עקרית גוף (#14374) 03-426293-4-5-6-7

• בבבה 4 +גג +חצר מפוארת +גוף (#14101) 226063

• ה"א 5 מפוארים בפרויקט פארק הירקון היוקרתי של אחרים 204705 "מגדל רוף" (#14073)

• מול פארק הירקון למהדרי הולכה 03-490269 105,000 4½ (#15937)

• בלב ת"א +4 שרותים כפולים (#13615) 03-294169

דירות למכירה 3-3½ חדרים 1400

• ביפו, 3 חדרים, מסבה אמריקאי (#5508) 03-820884

• ברמת-אביב ב' 3½ לזקופים בלי ק"ג (#23557) 416215

• 3½ ק"ג חוית דרך-הפרסים גדולה (#23085) 03-301625

• מיידי פלאשה מבודדת ומרווחת ליד (#22705) 03-282541

• בלב 3 חוית ק"א בנוין יפה 65,000 (#22595) 03-294552

• בבית-כרמל +3 פ"א מסודרת (#14318) 03-595233

• בנוה-אביבים 3½ ק"ד מסודרת (#14090) 232511 70,000

• בבנבין 3 ק"ג חוית +כעלית (#14077) 226063

דירות למכירה 2-2½ חדרים 1500

• בתל-אביב רמת +2 +½ ק"ק מסודרת (#23949) 831970

• 2½ יפיפיה קד כלי מעלית (#23674) 03-236847

• בבבן 2 ק"ג יפיפיה חונה לראות 03-294141 (#23028) 67,000

• רמת-אביב ב' +2 פינת אוכל 59000 (#13991) 03-411257

• בקרית-שלום 2 מסודרת (#13757) 852125

דן

דירות למכירה 1200

• בורקן מיידי 2 א' ע"ע לים בהזמות 245048 236429 (#)

דירות למכירה 4 חדרים ויותר 1300

• בבבלי-סבא 110 4 כ"ר+ מעלית (#5490) 341946

• בהזמנות בת-ים 4½ +גג חדר (#24060) 790637

• בגבעת-שמואל קוטגים 5 חדרים 03-900942 140,000 (#24057)

• בנבעתיים בית 180 5 מ"ר מיידית (#23864) 03-485470

• ברמת-אילן קומה 11, 3 חדרים יפה (#23850) 03-343955 145,000

• דירות לאיכלוס מיידי בפתח-תקוה ברחוב רוטשילד "20" 4 חדרים לפרטים חברת "אביב" ביאליק 155 רמת-גן (#23694) 03-7512203

• בקרית-הרצל בבית, דירות 3, 4 (#23648) 03-664631

• בבנבעתיים דירות פאר 5, 4 חדרים (#23646) 03-664631

• בפתח-תקוה, 3, 4, חדרים לבניה (#23635) 03-664631

• בבנבעתיים 5 מפוארים ק"א ע"ע (#23464) 03-312585 125,000

• פ"ת 4 ק"ג 63,000 דולר +חניה (#23329) 914265

• בנבעתיים 4½ בחוזת +תוספת קד (#25145) 765204

• בפ"ת דירת 4 דירת ק"ג +מעלית (#22963) 900203

• בבנבעתיים יוקרתי 4 מרווחת (#22748) 03-738121

• בפתח-תקוה 4 ק"ג חוית +מסבה (#22712) 03-919642

• למכירה 6 חדרים בנבעתיים (#22653) 58126

• בפתח-תקוה בהזמנות 4 חדרים (#14342) 03-915527

• בר"ג 4 חדרים חוית באבוחיהל (#14177) 7511702

• בהזמנות בגבעת-שמואל דירה 4 (#14084) 03-5821401

• בר"ג 4 עקיצת מפואות באור (#14064) 204705

• בפתח-תקוה 4 בבעותים מרווחת (#13898) 03-987757 70,000

• בבנבעתיים דירת 4 חדרים חדשה (#13737) 05525715

• בר"ג 4 ק"ג +מסבה אמריקאי (#13661) 03-565486

דירות למכירה 3-3½ חדרים 1400

• בבנבעתיים 3½ גדולה ומסודרת (#5497) 734145 82,000

• ברמת-גן ברחוב מרבד 3 (#25955) 03-728742

• בפ"ת 3+ +½ גג בהזמנות (#25876) 913015

• ברמת-גן 3½ מסודרת ומרווחת (#25868) 03-748614

• בפתח-תקוה למכירה 3½ חדרים (#25821) 9227480

• 3 חדרים ק"ג מסודרת בהזמנות (#23436) 03-340783 9329166

דירות למכירה 3-3½ חדרים 1400

• 3½ בבת-ים גאה ומסודרת במקום מרכזי (#5356) 03-597882

• בגבעת-מיכאל ברעננה 3 ק"ג (#5302) 883067

• בחולון המסודרת 101 3 ק"ג ארוגה (#5291) 806915 809790

• דירה למכירה בת 3 חדרים בבת-ים (#24091) 5510989

• בקרית-יוסף 3 מסודרת ק"ד (#24079) 03-5567207 37,000

• בחולון 3 חדרים ק"ב+ חדר"ש (#24069) 845111

• בבת-ים במרכז 3 ק"ב+ פ"א+ חניה (#23810) 03-583823

• בבת-ים 3½ ק"ג, +מעלית 3 כיווני (#23711) 592758

• בחולון, 3 גדולים, ריהוט חלקי (#23698) 884879

• בבת-ים 3½ +פ"א +מסבה +תוספת (#25613) 03-588934

• ללא תיווך! הן למחשב למצוא עבורך דירה! "אירך" (#23488) 03-242379

• בבת-ים אחר שקט +4 גג+ חדר (#23478) 597421

• בהזמנות 3 חדרים בבת-ים (#23450) 283666

• בחולון 3, ג"א, סובים +חדר"ש (#23391) 858880

• בבתיזה-דנקור 34 +בריכה ק"ג (#23388) 03-883971 ,03-846323

• בחולון 3 בבאזורה גבלוה ק"א (#23382) 03-855745 ,03-846323

• בבת-ים 3 חדרים מרכזיה משוקצת (#25879) 03-846323 ,03-5511850

• בחולון לזוגות צעירים +3 ½ ק"ג (#23368) 03-881301 ,03-883971

• בבת-ים בבנרכ +3 ½ ק"ג (#23365) 03-860149 ,03-578244

• בחולון ברזל הלפמוק 3 ק"ג (#23323) 894875 46,000

• במרכז חולון +3 חדר קון (#25110) 894632

• בבת-ים +3 +3 גרעסות קומה ב' (#25155) 876244

• בבת-ים דירה ביקה 3 חדרים (#25152) 03-583282

• באזור בקולון בהזמנות 3 ק"ג (#23085) 881553 5561565

• בבת-ים 3 חדרים ק"ג (#22960) 881553 5518105

• בבת-ים חד כים בהזמנה 3 חדרים (#22944) 881553 5510773

• ברמת הנשיא 65.5 מ"ר ק"ג (#22985)

• מיידי ברמת-הנשיא 3½ מסודרת (#22657) 03-873689

• בחולון 3 ק"ב+ אפשרות בניה (#18057) 052-451187

• בבת-ים +3 פ"א שנה לפינוי (#13755) 03-5518153

• ברמת-הנשיא 3 ק"ד יפה ומסודרת (#13650) 03-394281 ,03-5511625

• בבת-ים 3.5 +גג ק"ב+ מעלית (#13603) 03-862578

• בחולון בסיורים 0.5 +3 חוית (#13686) 03-868440

• בקרית-שרת, 3, ק"ד+ סלפון (#13559) 03-802688 35,000

• בחולון 3 חדרים בהזמנות קומה 7 (#15571) 805117

דירות למכירה 2-2½ חדרים 1500

• במרכז חולון 2½ חוית קומה ב' (#5589) 232719

• למכירה דירת 2½ ק"ג ברחוב (#5492) 03-851766

• בבת-ים +2 פ"א+ יסודות (#5324) 03-590687

• בחולון +2 הול מסודרת ק"ג (#24078) 03-5591808 104

• במרכז חולון 2 מסודרת (#24008) 03-856132

• +2 חצי ק"ג חוית מסודרת (#23926) 03-873499

• 2½ בבת-ים מרכז שקטה (#23920) 03-5517867 03-5515040

• 2½ בבת-ים ק"ג חוית (#23814) 03-596286

• בבת-ים בראילן 2½ ק"ג מסודרת (#23529) 03-835441 03-585162

• במרכז חולון 2½ ק"ב+ חניה (#23400) 03-845604

• בחולון דירת 2 חדרים מסודרת (#23348) 894555 71

• בחולון 2 חדרים ק"ג (#23339) 5562588

• בבת-ים 2½ ק"ג מסודרת (#23004) 03-881553 861390

• בחולון 2 ק"ק (4 דירים) (#22556) 03-5565520 43,000

• בבת-ים דירות 2 חדרים (#14323) 03-876396

• בבת-ים במרכז 2½ גדולה +תוספת (#14054) 03-874451

• בבת-ים +2 חצי מרווחת (#19884) 596902

דחם

• בעיר 4 +58 כ"ר קרקע (#5449) 827563

• בראשל"צ 4 חדשה ק"ג עקרית (#23878) 03-659053 55,000

• בראשון-לציון ק"ג +מעלית משופצת (#23691) 995480

• דירת 3 חדרים מסודרים ברחוב (#23426)

• בראשל"צ 3 מסודרת ק"ג (#25073) 03-9664493 03-946682

דירות מרוהטות 1970

• בהרצליה-פיתוח 3 מרוהטת מכוונות (#23462) 03-748848

עסקים 2000

• הבר המוכבת בנצר יוחדי בעגע הירחוב בצינה למקעניינים (#5585) 03-232194

• בהזמנות בסבבי העיר התרשה בגבה (#5584) 08-435429

• עסק פריפה למסירה עסק (#5551)

• בחולון דרושים פתח +צבעי רכב (#5450) 5563744 807182

• בעלי תכורות: למסירה מכובה (#5353) 03-5510452

• למכירה 3 בקפאים במחרים (#24035) 02-723810

• להחזם ויתור דרוש (#23955) 03-381599

• למכירה איזור הלוקת (#23844) 08-235457

• ביחוד לעסקים (#23791) 03-732966

• לחברת יבוא מחשבים דרוש סוכן מתמחה במכירות לעודי עובדים רווחים גבוהים 03-296353 ,03-283064 (#23704)

הצעת עבודה 3000

• דרוש דפס+ עוזר לדפוס אופסט (#5588) 834628

• דרושים בחורים/ות אחרי צבא להפצה (#5576) 03-370060

• לסניף "יצור בגדי ילדים דרוש/ה (#5548) 03-650606

• לקונדיטוריה 1 בעל מקצוע לייצור (#5537)

• למפעל לצינורות פיברגלס דרושים (#5536) 052-39442

• לקליסמום דרושה קופאית לעבודה (#5518) 285801, 285636

• לקליסמום דרושים מלצרים לעבודה (#5517) 285801 ,03-285636

• לקליסמום דרושים אנשי מטבח (#5516) 285801

משרדים 2500

• נגרית-סכיון היוי משרד מהיצון (#5575) 03-825683 03-825325

• להשכרה משרדים מפוארים (#5547) 286181

• להשכרה 6 חדרי משרד (#5504) 03-414327

• לעד"ד בסכ"ח 2 במשרד עו"ד בתל-אביב (#23836) 03-454568 03-454046

• בסכ"ח בשיטון ביהודה משרד (#23359) 03-225951

• בסכ"ח בהוסון ת"א (#23618) 611194

• בסכ"ח בסגנון בהרצל 63 (#23547) 03-788698

• תגורת להשכרה במרכז המסחרי (#22719) 03-650281

• להשכרה מינימרקט בראשל"צ 104 (#22666) 958492

• בסכ"ח חנות/ מחסן 100 מ"ר (#22550) 822568 832650

• בחולון בהגרא למבירה 60 38 מ"ר (#14299) 03-850824

• בהזמנות ברמ"ש מחוב (#14280) 827954 785029

• להשכרה חנות 27 מ"ר (#14278) 03-719962

• שלושה משרדים בראשל"צ מול (#25536) 08-491789 ,03-952858

• בסכ"ח בית נוראש בהייטק 165 (#22879)

• בבני-יהודה! 300 מ"ר ב-3 קומות אפשרי בחלקים (#22801) 03200450

מבני תעשייה 2600

• למפעל תעשייתי דרוש מבנה (#5539) 261341

• להשכרה מסודרת דרוש בסכירות (#13687) 03-9264341

• למפעל לציוד רפואי דרוש מבנה (#23538) 03-835942 03-825532

• להשכרה מבנה תעשיה 580 מ"ר (#23140) 053-22525

• להשכרה בקרית-אריה קרקע 200 (#23063)

• באזור ראשל"צ להשכרה ולמכירה 100-10,000 (#22913) 03607831

• בחולון ופ"ת למכירה ולהשכרה (#14370) 03-372169

• דירה 5 חדרי מתפעה להזמנה (#13999) 03-661178

• ברעננה מבנה תעשיה 100 כ"ר (#13907) 052-448954

• באזור גבעת-השלוה ראשל"צ קרית אריה (#13773) 292616 288943

• בחי"ם 160 כ"ר דרך פ"ת 21 ק"ג (#13741) 03-373541 05-611038

מגרשים 2700

• למפעל דרוש לבנות בתחום (#5567) 03-654984

• דרושה ארעה חקלאית באזור כפר-סבא (#5477) 03-912780 03-662198

• מגרשים אזורים בראשל"צ (#23993) 03-652760 ,03-659021

• מגרש 780 כ"ר ביפו (#23967) 479581 833996

• מכרים מגרש שותף לבנית קוטג' (#23633) 052-540366

• מכרים לבית 4 יחידות (#23603) 611194

• בחולון מגרש בסביון 1¼ דונם (#23483) 611194/5

• הצעה מבריית בגרים בתלפיה (#23847) 06-648440 03-659021

• עסוד לשותפות הוכגרים רחושים (#23674) 492365 231616

אולמות 2500

• למכירה באזור התעשיה באשדוד (#5513) 03-7512203

• בהזמנות גוה בבנין חדש להשכרה (#13768) 292616 288943

• להשכרה אולמות מיידית בסביבת (#13721) 03-768374

תנועות 2400

• למכירה שמוש מכשירים (#23629) 03-664631

דירות מרוהטות 1970

• בראשון 4 חדרים בחוף מגורי קיה (#22887) 881553 956443

• בראשל"צ 5, ק"ג, חדשה גדולה (#22840) 03-886077

• בראשל"צ 4½ יפיפיה (#14321)

• בפרית-גח מסודרת ק"ב 4 90 כ"ר (#13997) 051-884874

דירות למכירה 3-3½ חדרים 1400

• בראשל"צ 3 בקרן-היסוד מסודרת (#23805) 941604

• בראשון-לציון בהזמנת חוית ק"ג (#23785) 03-825416 03-908749

• בהזמנות +3 תוספה בניה 40,000 (#23454) 03-658866 08-459220

• בהזמנה! בחול הנשיא-הראשון 3 (#23027) 03-492643

• בראשל"צ בסמבורג מוספת 3 (#22837) 03-993911

• בראשל"צ 3 ק"ד כלי גוף (#14250) 03-958513 37,500

• בראשון-לציון בנבעת-לבורטין 3½ מסודרת (#14209) 03-994935

• למכירה 3 חדרים (#14008) 057-959125

ביקוש דירות 1750

• מעוניין בדירה 85 כ"ר 40,000 (#25151) 059-75313

דירות בשכ"ח 1850

• להשכרה דירה מרוהטת 3 חדרים (#5545) 03-339548

• להשכרה 3 חדרים גדולים (#23985) 700789 734066

• בחולון נאות-שרשנים 3 ק"ג (#23925) 053-97147

• בראשון-לציון +3 ק"ב+ סלפון (#25863) 03-475542

• 2 פ"א ברחוב ריינס ק"ג (#23771) 03-441490

• מופשח שותף לדירת 2 חדרים (#23780) 03-296441

• בקדאגן 4 חדרים בסכ"ח מיידית (#23482) 03-340474

• בסביבת הערייה 4 משרד (#23576) 03-233648

• 2 חדרים להשכרה (#23522) 03-589755

• דירה 3, ריהוט חלקי, סלפון (#23272) 799220

• בנבעת-שמואל בבעלטון +4 (#25264) 5521141

• דירת חדר גדולה מרוהטת (#23282) 03-769777

• בנבעתיים 2 מרוהטת טלפון (#23162) 03-783461

• להשכרה דירת 3 חדרים במרכז ת"א (#23096) 03-204807

• בבנורשות 3 גדולים+ טלפון 330 (#22690) 447516 840685

• בהרצליה בבני-ברק +4 גג ריקה (#22571) 236429 245048

• שותף/ה בדירת 3 חדרים בקדאגן (#14341) 03-354882

• ברמת-הנשיא מיידי +3 טלפון (#14227) 03-411431

• ברמת-גן שותף לדירה 4 (#14025) 03-764784 5110

• ברמת-אביב ליד האוניברסיטה 4 (#13772) 03-402052 03-289211

• בבנבעתיים שנים חצי +טלפון (#13694) 322813

• בנוה-אביבים קומה 5 4 חדרים (#13616) 03-265294

דירות בהרי-מפתח 1950

• בחדרה בשכ"ם 3 11,000 דולר (#24046) 052-23976 052-25459

• דירת גג 2 חדרים גדולה (#25764) 03-5464548 03-596601

• להשכרה חדר+ בשכונת (#23718) 03-453052 19.00

• דירת שני חדרים מסודרים (#) 03-615686

• 2 חדרים בת"א מסודרת (#13921) 03-380183

דירות למכירה 4 חדרים ויותר 1300

• בחולון, מנח-יהודית, 5 מרווחת (#5545) 03-886869 77,000

• בנאות-רחל גדולים 4½ (#5531) 03-848556

• בחולון בהזמנות 4 בביאליק (#24088) 03-840850

• למהדרי השלוה מפואר 4 120 מ"ר (#25822) 03-866287

• בבת-ים דירת קוטג' 4, 2 קומות (#25817)

• 25 פ"ת תמרת דירות (#23494) 03-613393 03-242379

• בחולון 4 ברחוב אילת 889408 (#23433)

שרן

דירות למכירה 4 חדרים ויותר 1300

• ברעננה 5 ק"ג מסודרת חניה (#24041)

• בכפר-סבא דה-הוו 4 חדרים ק"ג (#23799) 052-444368

• לחורים ברעננה 6 חדרים (#25644) 03-664631

• בהרצליה רחוב ריבנוך 4 גדולה (#23532) 052-545882

• ברעננה דירה 5 חדרים (#23496) 052-445142

• בהרצליה 5 ובג פסגת (#23403) 03-237148

• ברעננה 5 מרווחת שיפורים (#23381) 052-35474

• בכפר-סבא אולוזורים 4 (#23372) 052-440349

• בבני-הרצליה קוטגים 5 חדרים (#22943) 03-203341

• ברעננה 5 חדרים מרווחת (#22853) 052-449239

• בהרצליה 4 ק"ג שרותים כפולים (#22734) 052-88904

• בכפר-סבא 4½ מפוארת (#22707) 052-455839

• בכפר-סבא בנבוטינסקי 6+ גג 255 (#23558) 052-53637

• בבבלי בחורבבה 200,000 (#14360) 03-403532-3 03-473490

• בהרצליון הבבעלת +4 גג יפהפיה (#14563) 03-473490

• בהרצליה 4.5 חדרים בשלבי בניה (#14353) 03-403532-3

• בהרצליה 2 דירות בבית 6 דיירים (#14358) 052-88285

דירות למכירה 3-3½ חדרים 1400

• בכפר-סבא בבוטינסקי 3 קוטגים (#25706) 052-440449

• בהרצליה לזוג צעיר 3 מסודרת 05281978 (#23499)

• בהרצליה 3 משוקצת (#25168) 052-87258-9

• ברעננה 3 ק"ב 74 מ"ר יפהפיה (#14287) 052-446912

חולון/בת ים

וילות ובתים 1050

• בהזמנות ברחוב 6 משפחה (#13541) 02-639846

דירות למכירה 1200

• בבאנות-רחל קודשי קחור 3½ (#14262) 807310

• ברמת-הנשיא +3 פ"א ק"ב+ תוספת (#14055) 5517490

הצעת עבודה 3000

• למשרד פרסום גרפיקאי/ת למשרה מלאה. (#22883) 03-291487 ,03-290291

• דחוף צעירים/ות 20 ש"ח לשעה (#22875)

• דרושים סוכנים בענף המכונות והשעונים רווחים גבוהים פדיקדון 150 שיח אלנבי 122 (#22874)

• דרושים/ות סטודנטים/ות בעל הופעה נאה (#22862) 03-650627

• סטודנטיות יפות באמת לעבודה (#22864) 03-241833

• בנוה"ס סוג 3 בעלת יכולת עבודה (#22870) 03-905289 03-909753

• להוה מזון בבעקרים קופאית (#22839) 03-587841 03-323221

• עובד/ת ניקיון לשעת הבוקר (#22842) 03-245152 03-226207

• דרושה עובדת למפעל קוסמטיקה 052-557784 (#22832) 03-825659

• למעון יום דרושה גננת (#22854) 03-286906 03-297195

• עובד/ת לעבודה קבועה (#22825) 03-853690

• סטודנט לעבודה מסודרת וסלילת (#22830) 226641

• למגבת מורד-דרון בת"א דרוש (#22816) 03-258694 03-5512688

• ל"משבצת" מכון אופסט דרוש/ה מונטג'ר/ית (לפרנצס) מעולה! תנאי שכר מצויינים! (#22810) 03-338786

• בבנאר רכב בנין בעל נסיון (#22802) 03-997463 03-942778

• לארגון נוה-יבנה 83 ת"א דרוש (#22803)

• צעירים/ות בעלי רכב לשיווק מוצר (#22805) 03-322242

• לסחר שלטים דרושים מסגרים להתקנת שלטים בשעות העבודה (#22796) 9223224

• מקירה קליה +קבוע אחרי צבא (#22797) 03-38857

• ברפיכזת מעולה בעלת נסיון (#22790) 03-330402 03-335795

• לדפוס משי דרוש מדפיס מקצועי ומדפיס מתלמד (#22786) 03-254418

• סורים ובולגרים למכונות (#22788) 03-370888

• דרוש רפס בלש ½ נסיון 374758 (#22782)

• עובדות בלתי מקצועיות (#22784)

• לטליעוד בע"מ מקבוצת הדיוק דרושים: 1. דפס אמדה ¼ בעל נסיון מוכח. 2. דפס ג'י.טי.או. ¼ בעל נסיון. 3. עוזר דפס להיידלברג ½ גליון + צבעים נא לפנות טלפונית החל מיום א' לדני בין השעות 8.00-10.00 (#22780) 03-9231654 08.00

• מלחינות/ מחוזות מבוסות (#22775) 03-283052-3

• דרוש גנן לאחזקת גינה פרטית 378989 (#22773)

• דרוש בחור לטיפול במבוגר בבבעתיים (#22769) 03723006

• למעבדה לצילום אופסט דרוש/ה מונטג'ר/ית לצבע, משרות טובה 03-827863 5519856 ,ובבית (#22771)

• דרושים רפדים מקצועיים (#22767) 835997 830049

• פועלי ייצור למפעל (#22764) 821685

• סוכן להפצת חצי גרי כסכורה (#22762) 5593802 836016

• לאולמי בר-אילן דרושים טבחים ועוזרי טבחים למשמרת בוקר או ערב. מלצרים/יות נוסעים/ות לעבודת ערב. תנאים טובים למתאימים 763412 (#22799) 389524

• דרוש דפס למפעל (#22746) 03-827876

• דרושים/ות עובדים/ות נקיון (#22743) 03-916602

• דרוש מבשל לטפל (#22658) 03-217616 ,05-258653

• בעל רשיון למשאית מעל 15 טון (#22642) 255702

• להברת שיווק באזור תל-אביב (#22632) 811

• לרב בית בתים דרושים ארבה (#22618) 05-592658

• דרוש צעיר רכב +כמגר (#22607) 03-825178

• מזכירות גיל 25 ½ יום (#22589) 03-243835

• מלחימות מנוסות ומתחילות (#22585) 05-268583

• לסטודנטים אקדמאים (#22573) 19.00 16.30 13.00

• גננת מוסמכת לבן פרטי (#22562) 08-223807

• להברת תקשורת בטלפס דרושה (#22554) 03-245191

• להברה קבלנית דרושים (#17935) 235191 ,226270

• ל"טנדי" מרכולים בנוסח לעבודה (#14550) 03-5464514 08-454651

• למסגריה ביהוד דרוש מסגר מקצועי (#14339) 03348912

• מכונאי רכב לפרטי תנאים טובים (#14327) 03353963 747549

• בתנאים טובים עובדי ייצור (#14528) 08-454651

• לבולון בבתים דרושים/ות (#14512) 03-582426

• עובדת בנקיון משרה מלאה (#14277) 612506

• לתרגן פרוקטסים דרוש עובד (#14265) 7519765 7518861

• באזור בעל דקע סבר (#14260) 321737-8

• כל בעלי המקצוע בענף הבנין (#14261) 03-651907

• דרוש פועל לתיקון צבעים (#14251) 335819 ,337958

• מנהל עבודה +רכב לחברת נקיון (#14245) 03-988788

• צבעים מנוסים לצביעת עבודי (#14246) 03-911818

• דרוש שער מתכנת (#14254) 787112

• קופאים/ות לרשת שיווק (#14250) 03-240287-8

• דרושים/ות עובדי נקיון (#14251) 03-917625

• למשרד פרסום דרושה במכירה

• "לקידום" מכונאי רכב +פחחים מנוסים ומתחילים (#14254) 03-225545

• למלצר אומני אולם (#14255) 08-241794 08-227433

• 1000 דולר לחודש למכנ'סטיה (#23445) 03-222719

• דרוש לסוסך רינגל (#23419) 03-824027

• דרוש איש מכירה להסק מכירת (#23412) 03-655345

• סוכן +נסיון +רישיון (#23415) 03-593550

• מלחימה/ מחוזות בכירה לעבודה (#23401) 03-485211

• ל"שמר" מעולים לעבודה מסמכות (#25395) 03-4564514 08-454651

• דרושה תופרת דינני במקום (#23385) 03-663682

• לדניסים עבודת שינים ת"א (#25356) 03-223998

• דרוש עובד מחסן לבנים (#23351)

• יוצא צבא ועד 25 למפעל (#23358) 03-828071

• למפעל בפתח-תקוה דרושים מפעילי מכונות (#23361) 03-9225151

• דרושים נשים מכירות (#23341) 03-724508

• דרושה פיות מקצועית (#25330) 03-268764

• לסירשת שינים דרושים/ת (#23331) 03-662884 03-651815

• דרושים פועלים/ת לניקיון (#23300) 03-5462714

• דרושים עובדים עם ידע בציוד (#23294) 828011

• ל"דנאל" ת"א חוכי להות תשמל (#23283) 246878, 245541 ,03-222266

• מרשים טוב ל"חבה" 5 ימים בשבוע (#23279) 03-652897

• להברה ליבוא ושיווק מזון (#23274) 9231666-7-8-9

• דרוש גנן מקצועי עם נסיון (#23259) 563594

• דרושות תופרות לעבודות בית (#25261) 03-375996

• ל"דנאל" דרושים קופסנים (#23263) 03-222266 240878 ,245541

• למפעלי דפוס פלאי בבבעתיים (#23258) 771121

• אנו מחפשים גברות וכן מבירות (#23242) 848586

• גרפיקאי/ת ביצועיסט/ית (#23243) 02-233436

• דרושות סתלקות תה (#23244) 223767

• סוכן לאחר הגרם בעל רכב (#23280) 04-662017

• דרושים דוכשי מודעות (#23218) 03-577111

• דפס מולטיליס להברה (#23196) 03-832481 03-358388

• רגונגור/ת בשמך/ת (#23200) 055-35610 055-35532

• לביכיה בתגבר מבכביה (#23185) 03-376184

• ישים יפות, מגים חישות (#23152) 03-295539

• למפעל בחולון עובדים (#23159) 03-807638

• גרפיקאי/ת ביצועיסט/ית (#23153) 226397

• למפעל הבספיק בים צעיר (#23136) 13116

• דבאל יוצ 63 (#23113) 226377

• איש/ת מכירות לפרויקט (#23139) 03-235344

• קופאית מנוסה+ חלצנית (#23088) 798888

• עובדים לביקורת סיר (#23081) 03-7512742

• למרפאת שינים גדולה בת"א (#25089) 03-264241-2-3 03-255188

• דרוש עוד/ה עם רישיון (#23071)

• לבעלי כוכרגנים בפ"ת (#23053) 03-9241728

• להברה "הבלון המשכר" (#23040) 03-810019

• להברת יבוא בת"א (#23056) 03-825755

• דרוש נהג לסכונתה (#22997) 03-457137

• אנו מבשרים ארנקה (#22998) 03-5592416

• ל"טאור" מבונאי תעשייה (#22978) 03-298058

• לגבים מנוסים (#22961) 03-298058

• למשרד פרסום מובנים/ת (#22952) 03-290291 03-2914487

• למכון ישראל ליקוק 386 (#22951) 441741

• אינסטלוטר לעבודה קבועה (#22946) 03-729452

• לחולן הנוה דרושים (#22935) 03-296444

• סכה מנוסה לכספרה (#22924) 757654

• לחוזה ביר-ין דרושים/ות (#22901) 03-916602

• להברת שיווק ארצית (#22899) 16.00 9.30

• ל"מינוד" בקרית-ויינגן (#22893) 08-471497

• למפעל תכשיטים דרושים פולשרים שעוסוליסים מלוחיים מקצועיים בלבד 03293077 (#22888)

• לשופיל קיר-קרית (#22878)

• דרושים פועלים/ת יצור למפעל מזון (#23757) 03-9612857

• פועלים/ות לעבודת יצור (#23758) 03-283052-3

• קיבוץ יפות מעוניין בנגנת (#23763) 8.00-14.00 069-44596

• מכונאי אחזקה מנה (#23756) 03-203052-3

• דרושים עובדים אחרי צבא (#23755) 826686

• עובדות/ים+ מבקרות (#23739) 03-491755

• ל"מאפה-בית" ברמת-השרון (#23736) 03-496702

• מבוגאים סעולים (#23732) 03-492867 03-782003

• בעל ידי-זהב רקע טכני 039231969 (#23719)

• למסעדה מפוארת בצפון ת"א דרושה דיילת (מארחת) בחורה עם הופעה רצוי עם נסיון (#23703) 03282967

• לסניפנו ברמת-גן דרושה בחורה תיכון לאחר צבא תושבת רמת-גן לעבודה משרדית במשמרות בוקר+ צהריים בעלת כתב יד משגע וכושר התבטאות (אין צורך בנסיון) לשלפן בשישי שבת לאבשלום בבית 04-446313 (הראיונות ברמת-גן). (#23693)

• למפעל ליציקת תבניות (#23664) 03-823953

• למפעל יציקות תכטיסים (#23658) 03-823955

• בחור/ת מלחים/ה עצמאי/ת (#23652) 03-615652

• לעבודה בפלסטיקה בוגרי ביה"ס מקצועי בחורות ורוזות, מתכנאי (עבודה בריאת) טלפון: 03822926 (#23637)

• להברה סיעבים נהג+ כנהד+ נסיון (#23627) 380744

• להברה "שיר" דרושים (#23628) 03-797344

• ל"דנאל" מהנדס כימיה רצוי מנוסה אשדוד 05532221 08455904 05533644 (#23617)

• למסעדה בצפון תל-אביב (#23618) 230048

• ל"דנאל" מלחימות בעלות נסיון (#23612) 08-455904

• ל"דנאל" מחוזות יהמאת (#23607) 08-455904

• ל"דנאל" מכונאי אחזקה (#25604) 08-455904

• אפשרות להכנסה גבוהה בעבודה (#23606) 03-731160

• להברת סיווק ארצית (#23601) 03-848306

• ל"דנאל" עובדי קיטור (#23602) 08-455904

• ל"דנאל" עובדי ייצור (#23598) 08-455904

• ו. דרוש סרי יד מנוסה (#23597) 03-877062

• דרושים פועלים אחרי צבא לעבודה הרכבת תמורים ועבודת מכבשים 5 ימי עבודה 03-255182 ,03-250491 (#23589) 03-250646

• דרושה מלחימת לעבודה (#23586) 820076

• גשת מבירה לשיווק (#23595) 052-541946

• להפת עסק שתקתים (#23582) 262938 ,262714

• קלדנית עם נסיון (#23576) 03-257064

• להברה מחודרת (#23578) 03-228111

• דרושים צורפים ומשבצים מקצועיים+ השלבות תנאים טובים (#23572) 03-623488

• ל"אימפריה" של קולנוע ספרנים/יות מנהלי/ות ספריית למשרות מלאות וחלקיות בהרצליה רעננה, חדרה, נתניה, נס-ציונה ואזור 037516055 (#23573)

• להברת המשבים דרוש (#23567)

• בית קפה גדול דרוש מלצר (#23570) 5592747

• דרושים סבחים מלצרים (#23564) 594435

• יוצאי יחידות קרביות בעלי הופעה חסונה במיוחד לעבודה קבועה לקביעת ראיון (#23561) 03-372021

• בעלי גריבנים (#23558) 03-908661

• דרוש בוהל חנות לבוציים (#23554) 901062

• דרוש סבן לפלקים (#23555) 901062

• להנות בלי ביו (#23546) 825384

• הכשבה בע"מ דרושים סוכנים בכל חלקי הארץ רחוב חיים-יוסף 2 ק"ב ת"א (#23550)

• דרושה מרולה לכריכה (#23535) 08-465556 03-380486

• עובדות/ים לפרחים בלאכותיים (#23528) 03-658338

• דרושים בעלי כשרון (#23526) 03-346822 03-350083

• עובר/ת אריזה (#23516) 03-772081

• דרושים צירים/ות (#23521) 03-346822 03-350083

• גננת בוסמכה (#23500) 541730

• למפעל בזון עובדים (#23490) 10.00

• במעלת מוסך ארצית (#23485) 03-250032

• דרושה אסיסטנטית (#23465) 03-595267

• "לעלי הבר" דרושים (#23452) 03-231659

• דרושה נערה בחנות (#23445) 290951

• מבוגים בקצועיים (#23442) 03-334157

• משרד חקירות בת"א חוקר עם נסיון באזורי חיובים וה.ד. 11333 ת"א עבור "חוקר". (#23439)

• דחוף עובדים/ות בגיל 18 (#23438) 03-381742

• בפתח-תקוה בפסבקים בגרים (#22671) 03-914661 03-917462

• 10 דונם ברעננה (#15687) 03-237453

מוסכים

- מוסך שם מחלקה דרוש מכונאי רכב אוטומטי
- דרוש מכונאי רכב מנוסה

דרושים

- דרוש/ה עובד/ת למשרד
- דרושים עובדים לעבודה קבועה

אינטרסים

אופל

ביקוש עבודה

נגרים

חשמלאים

נהגים

הגולת תשובות

שומרים

בנסיונים

שרותי אחזקה

עובדי שער

שליחים

מוסגאים

מכונאים/הנדסאים

מנקים/ות

עובדי זהבות

פועלים/ות

ספרים/ות

עובדי מתכת

עוזרות ומטפלות

גננות/חינוך

פקידים/ות

- דרושה פקידה מתחילה ב־08.00 עד 13.00 היום לחשים 03-295721 (#5525)
- פקידה במשרה מלאה ידע בהנהלת חשבונות
- לחברה גדולה בתל־אביב דרושה פקידה בעלת ידע בהקלדה
- דרושה פקידה עם ידע באנגלית ובעברית
- לאשה לפקידה מבעלת ידע בהקלדה 03-226722 (#5383)

- לחברת אלקטרוניקה דרושה מזכירה
- דרושים טכנאים אלקטרוניקה
- מזכירת מנכ"ל לחברת מחשבים ידיעת אנגלית והדפסה 037514294, 037511914 (#23688)
- דרושה מטפלת לילד
- מטפלת לתינוק בבית ההורים
- דרושה עוזרת בית לפעם בשבוע
- בחולון לאישה נכה אחות 03849966 לא בשבת (#23695)
- דרושים לוחמים לסוכנות
- לאופנת מאיה דרושה מודליסטית מעצבת לבגדי נשים 03-825368 (#22848)
- לאופנת נשים דרושה תופרות
- דרוש/ה שליח/ה עם רשיון לטוסטוס לשליחויות
- דרוש שליח עם רישיון לטוסטוס לבוק שיווק 724150 (#23588)
- דרוש שליח+ רשיון לסילון לשליחויות באזור פתח־תקוה
- עבודה במחסן מכירות+ משלוחים+ רשיון בעל ידע בחשמל
- לעבודה במחסן מכירות בחור בעל ידע בחשמל ובקרה (#23686)
- גם אתה יכול להיות מוכר בפשטשוף ... 7.00 (#23663) 052-36243-4-5
- דרוש חונך עם נסיון לאבני משקל בתנאים טובים 03-7515680 (#22859)
- מקידה מגלגלת+ ברלנדיר למנה "ישראלכיב" 7513911 (#14356)
- דרושים סוכנים לחברה
- לקבלן גדול דרושים עובדים קבועים
- דרושים מחשבים
- לשבונות בשורת שקל דרושה: מזכירות מנכ"ל. דרישות התפקיד: שלושים שנות נסיון ... 03-739513 (#23282)
- מקידה מזכירה ידיעה טובה באנגלית כולל הדפסה באזור התעשיה חולון, תנאים טובים 03-359759 03-363612 (#23321) 03-350047
- למשרד בניה מוביל דרושה מזכירה
- דרושה עוזרת סרגלי
- לאומנות לייצור דרושה מכבסת
- דרושה מטפלת לתינוק
- עבור אחוז מלקוחות באזור בת"א אנגלית לעבודה קבועה לפרסים 03-950044, 03-951422 (#23616)
- ש־שרותל תרגישי מקצוע נדרש: למלילנות קלדרנות כבנמות לעושים העבוע 3 ... כפר־סבא 03-624164 (#23533) 052-446342
- מפעיל מקצועי למחפר מ.ט.ר.ב. באזור תל־ל. (#13683) 039221422
- אחרי צבא לעבודות הרכבה וייצור 03-377381 איתורית (#13645) 3831-248117
- דרושים סורקים למכונות סריגה אלקטרוניות בפרט "ליגטש" למפעל סריגה חדש ... 03-9234186-7 (#14308) 03-700722
- שרברבים/ות מכונים/ות אלקטרוניקה (#14150)
- מכונאי מנוסה למכונות תפירה+ ידע בחשמל ואלקטרוניקה (#14143) 03-297660
- לחברת עובדים בתל־אביב מרכז
- דרושים עזרים לבית בטנה
- דרושים קבלנים להרכבות
- לאורנים בתל־אביב דרוש/ה קטרונית
- מעקידות קבלנים מהמגזין ... גנים
- לטסדור גזרים לאומן ... לבנה
- למשרד בגבעתיים דרושה פקידה
- מזכירה בטלפון 03-244600
- לחברת ייבוא הסכם חברה
- למשרד אדריכלים דרושה מזכירה
- לפקידה ידע בהנהלת חשבונות
- דרוש עובד כללי למחסן
- בתל־אביב דרושה מוכרת
- למפעל מתכת ברמת־גן דרושים רתכים מקצועיים, איש אחזקה בוגר בי"ס מקצועי עובדי ייצור גם פנסיונרים 03793490 799279 (#23455)
- לעבודה קבועה במפעל לייצור מכונות דרושים חרט/ כרסם בכיר (ראש צוות עיבוד שבבי) מסגר/ רתך השכלה מקצועית נסיון בבניית מכונות מסגר מכונאי אחזקה עם נסיון 03-9222130 (#23666) 03-9221869
- ל"פלג" תעשיות דרוש כוון אוטומטים מסוג "סראוב" (#23480) 03-789192-3
- ל"מנפאואר" רחובות דרושים: "דרושים מכונאים קוראי שרטוט "קרוזיגרים מנוסים בתעשייה" "עובדי ייצור בענף המתכת בוגרי בי"ס מקצועי ויוצאי צבא פרופיל גבוה בכוונת לעבודה במשמרות להתקופה ממושכת ... 473734 (#22864) 08-461717
- הנדסאי/ טכנאי בכיוניה שהיים נסיון לפחות בהפעלת ומתקן פיילוט בתעשייה "מנפאואר" רחובות 08-461717 (#13803)
- עוזרי טכנאים להתקנות צוויר טלפון רבקוזי מרכזות וחיימיים עדיפות לבעלי נסיון 037512666 (#13736)
- לעבודה במחסן מכירות בחור בעל ידע בחשמל ובקרה לראיון ביום א' ב' במעונה ב־15.00 עד 16.00 לפנות לאוריה "שריאנופר" רחוב עמל 37 קריית־אריה פתח תקווה (#23686)
- לאברימודל דרושה מודליסטית בעלת נסיון ותכניס מצויינים (#23473) 831405
- למפעלי גוטסקס בבני־ברק וברמלה דרושות תופרות מקצועיות כל התנאים הסוציאליים ארוחות צהריים במפעל הסעה מאורגנת מהבית 03-337725 08-246290 (#23466)
- לגוטסקס דרוש/ה תופרת/ חייט דוגמאות למחלקת הלבשה 5 ימי עבודה בשבוע כל התנאים הסוציאליים ארוחות צהריים במפעל (#23461) 03-337725
- דרושה מהפרה מעולה לאריגים ולאנגט משים במחירים טובים ולעבודה קבועה (#23457) 03-657316
- לסטודיו לאופנה דרושה תופרת דוגמאות מעולה תנאים מצויינים למתאימה 03-641878 (#23453) 03-625775
- דרושה אשה צעירה מטפלת לקבלת ילדים מבי"ס+ עבודות בית (#22584) 03318340
- תופרות זיגזג אוברלוק מנוסות לעבודה במקום מרכזי ממוזג אויר ותחבורה נוחה למתאימות שכר נאה והתנאים מיוחדים "הדמויה" 03-757170 (#23373)
- נזק/ית בעל נסיון עזרות לגזרון אפשרות טובה להתקדמות. העבודה במקום מרכזי, ממוזג אויר ותחבורה נוחה למתאימים שכר נאה והתנאים מיוחדים "הדמויה" 03-737270 (#23344)
- למתפרה בצפון דרושה תופרת מעולה מקצועית (#23309)

מכון לושל(?)

• מיטות מים למכירה, בריקודה 370 ת"א (#5397) 03-232194

• מבשירי קפה אלחוטי הדיפים בתנאים נוחים ושכר מבוא מגברים לקשר כלל ארצי "דמדר תקשורת" 03-254291 (#5510)

• כלי מטבחיה (מסור סרטני) +כלי נגריה סלפון 055-91837 (#5365)

• ציוד לטנדרות המבקשים: דודי הרצה מוצגות לטוסר בתנאים אמים וחבויות משפחות בטק, סרטים, שרגל, ספיים, שפריץ וערכים, מנהה למילוי מכונות (#24015) 02-527655 02-523350

• 2 כורסאות חרשות מארסות ב-500 ר. כל אחת +ריהוט לחדר ילדים (#23906) 03-413107 (500.)

• מכונות אלקטרוניות "ג'נראל-אלקטריק" "בשיבה" - מבשמים +מקטעה במצב 550 ש"ח +מע"מ אבן-גבירול 163 03-447706, (#23858) 03-455683

• מיטט כביסה חדש תוצרת ארה"ב (#23830) 04-385752 ש"ח 1000

• אופניים ברטון מרוץ 12 הילוכים+ תוספות (#23808) 470551

• טלפונים לחצנים אלחוטיים ומזכירות אלקטרוניות חייגנים ב"רמפון-תקשורת" ברנר 12 (#23737) 03-204590

• מחשב משומשות +מולטיפקס 2000.- שקל טלפון 065-43133 (#23726)

• לריהוט! בהזדמנות! פרווה 2 +שיפוץ כללי 03-7519847 (#23509) 03-7518428

לחברה ארצית
דרושים
קצינים
בעלי נסיון בלווי טיולים
מדריכים
בוגרי בתי ספר שדה/מורי דרך
עברית, אנגלית, ספרדית רק בעלי נסיון מוכח.
057-76158

"למקורות"
חברת מים בע"מ
דרוש
מהנדס תהליכים
או כימיה
רצוי בעל תואר שני בהנדסה סביבתית.
מקום העבודה: מכון מכאני ואנגי ודמצון
האזור התפקיד. אחראי על הכנה וערכון
תוכניות בקרה בטוחשבות. אחריות על
העבודה ביומית בתכון מכאני ביולוגי
ומפעל ההשבה. פיקוח על תהליכי טהור.
נסיון: נסיון מעשי בהפעלת מכוני טהור
שפכים. בעל רשיון נהיגה ויודע בשפה
האנגלית
מגורים. אזור המרכז.
נא לפנות בכתב עם פרוט קורות חיים ונסיון
למנהל כח-אדם ב"מקורות" חברת מים בע"מ
רח' לינקולן 9 תל-אביב.

דרושים
מורים
לשנת הלימודים תשמ"ז
לבי"ס תיכון בתל-אביב
במקצועות:
אנגלית (5,4,3 יחידות),
כלכלה וסוציולוגיה
• תואר אקדמאי
• תעודת הוראה
• נסיון בהוראה לבגרות
טל. 03-288121/2

למפעל תעשייתי
בת"א דרוש
מנהל/ת
חשבונות
עצמאי, למשרה מלאה
לפנות בכתב לת.ד. 182 ת"א
סודיות מובטחת

דרושים:
קבלני שלד
לבניית קוטג'ים
באזור המרכז
לוי דוד
ובניו בע"מ
03-911297
03-904865

אל אור

דרושים

1) **טכנאי מכונות**, ידע ברכש ובבקורת איכות
2) **מסגר רתך** מנוסה + קריאת שירטוטים.
3) **מלחים צנרת** למחלקת קירור.
4) **רתך ארגון.**

לפנות לנחום 03-9613322

טכנאי – הנדסאי אלקטרוניקה

רצונך בשילוב?

* אתגר ציונידותי ותבונתי בישוב הר ברכה בשומרון
* עבודה מובטחת ומעניינת בתנאים טובים

רצוי נסיון בתחום הקשר.
בפרטים נא לפנות:
למזכירות "ברכה"
13.00-8.00
בערב 053-73668
חיים 053-79684
דרור 053-70536

דרוש/ה

עובד/ת קהילתי

לעבודה במושב שיקום באזור בית-שמש

הדרישות: השכלה אקדמאית בעבודה סוציאלית או בסוציולוגיה או במדעי ההתנהגות. בעלות על רכב הכרחית.
ההעסקה במשרה חלקית לפי חוזה מיוחד.

המעוניין/ת העונה לדרישות הנ"ל, יפנו בכתב יד, אל: ת.ד. 37212 ת"א 61372.

כשרים מישרות

עבור אחת מלקוחותינו חברת בניה גדולה ומובילה באזור המרכז

1. מהנדס ביצוע בכיר ראשי.

התפקיד: ניהול אתרי החברה תאום תכנון וארגון הביצוע מו"מ עם קבלני משנה, ספקים ורשויות.
המועמד: ידע והכרת ענף הבניה ותק של 7 שנים לפחות.
אדם דינמי ונמרץ, עם נכונות לעבודה קשה.

2. מהנדסי ביצוע

רקע מקצועי ונסיון בתחום הבניה הפרטית.

נא לפנות בפירוט קורות חיים ונסיון בעבודה לת.ד. 681 הרצליה 46606
רק פניות מתאימות יענו
סודיות מובטחת

מפעילה/ קלדנית

בעלת ידע בהנה"ח ובעלת נסיון בלבד על IBM-PC
במו כן לשליחויות ועבודות מזכירות
תנאים טובים. 8.00-16.00
לפנות טל. 03-621387, 03-611617

פקידה מזכירה
למחלקה בתחום השיווק
דרושה

פקידה מזכירה

הכישורים הנדרשים:
* הדפסה שוטפת בעברית ואנגלית
* יכולת ניהול תכתובת עצמאית
* תקשורת טובה עם עובדים וגורמי חוץ
* משרה מלאה:

נא לפנות בכתב יד לת.ד. 895 ת"א לציין על המעטפה „פקידה".

המרכז הקהילתי ע"ש אדית פולק בק. גת
דרושה

מורה לבלט

* הכשרה במוסד מוכר
* נסיון בעבודה עם ילדים
* שכר בהתאם לכישורים

נא לפנות למתנ"ס קרית-גת בטלפונים
051-874527, 051-886177, 051-883424
בימים א—ה בשעות 8.00—13.00, 16.00—19.00

מרכז ארצי לבחינות ולהערכה

NATIONAL INSTITUTE FOR TESTING AND EVALUATION

מיסודן של האוניברסיטאות בישראל
מבקש הצעות מועמדים/ות לתפקיד

ראש מדור ענ"א

תאור התפקיד:
* אחריות למערכות הממוחשבות של המרכז הארצי (2 מחשבי IBM-PC 7, VAX
* ניהול צוות של 5 תכניתנים
* ניהול אחזקת התכנה הקיימת
* פיתוח מערכות לעיבוד נתונים מינהלי

כישורים נדרשים:
* תואר אקדמי רלוונטי
* יכולת ניהול צוות
* נסיון בעיבוד נתונים מינהלי
* יכולת ניהול מערכת הפעלה
* יכולת מוכחת בפיתוח תכנה
* רקע במסדי נתונים

— תנאים טובים למועמד/ת המתאים/ה סודיות, מובטחת
מועמדים מתאימים יפנו בכתב בלבד אל: מרכז ארצי לבחינות ולהערכה
— עבור "ראש ענ"א", ויפרטו קורות חיים, נסיון והמלצות. רחוב חיים יחיל 6 א' ירושלים 93593 טל 02-663161

לחברת שיווק ארצית
דרושים
מוכרים מדלת לדלת

שרותי משרד
דרושות
1. כתבנית מנוסה לעבד תמלילים
2. כתבנית מנוסה למכונת כתיבה I.B.M.
03-475236

דרושים
עובדי מחסן
עם רשיון נהיגה
לפנות לטל' 03-824196
03-834488

עסקים

הצעות עבודה

מכוניות

מציעים למכירה

שוק המציאות

נתניה

דירות

מציעים למכירה

רוצים לקנות

חיות בית

בתי-כנסת

ריפוי והדרכה

בריאות

שדוכים

בת חג

בן חג

שוק המציאות

חיפה

דירות

דירות למכירה

אשדוד

דירות

באר-שבע

מכוניות

מציעים למכירה

סירות

דירות בדמי-מפתח

עסקים

מחפשים

תריות

הצעות עבודה

דירות למכירה 3–3½ חדרים

דירות למכירה 2–2½ חדרים

דירות להחלפה

דירות בעכו

דירות למכירה 4 חדרים ויותר

דירות מרוהטות

בתים

שרותים כלליים

נקיון ואחזקה

מחשבים

ציוד בנין

צבעי אמבטיות

צילום

קיט ונופש

מסעדות

קבלת תעודות

שדוכים

ירושלים

דירות

וילות-בתים

בת חג

קבלנים מציעים

דירות למכירה

שמח

בן חג

הכרות

שוק המציאות

מרקסרים

מלונות

בתי-כנסת

סירות

מכונות תפירה

מכונות כביסה

מלגזות ועיבוד

ריפוי והדרכה

מוזמי אויר

עורכת קול

חיות בית

כלי נגינה

הלוואות

חגים

הקלאות

ספרים

פרופסור אבנר טריינין, משורר. שיחה / יעל אדמוני

המשורר שבו שהוא חשוב מן המדען שבו

בסוף ספר שיריו האחרון של אבנר טריינין „אוקלידום" מופיע מפתח שמות. אוקלידס, פיתגורס, פואנקרה. וגם לָוואזיה: „מאבות הכימיה המודרנית. גילה את מבנהו הכימי של האוויר והסביר את תהליכי הבעירה והנשימה, ניסח וביסס בניסוייו את חוק שימור החומר. ראשו נערף במהפכה הצרפתית".

בפרק הראשון של „אוקלידום", הנושא את הכותרת „מיחזור: נתוני פתיחה", כותב טריינין: אנטואן לורן לוואזיה,/ איך הייתי נושם בלעדיך,/ איזו רוח פראית/ היה העולם לפניך/ כי מה שהיה רוח/ הפכת אותו לגז/ ומה שבער בתוכי,/ בטרם דעך וגז,/ איך הצלחת להעביר/ ישר אל כפות המאזניים,/ אל דעתי השקולה שהבינה:/ אין גוף ללא משקל,/ וגם כי יכלֶה הגוף/ לא יגָרַע מאום מן המשקלא/ כמו למשל:/ גופך מינוס ראשך + גיליוטינה.

„אדם מגיע להישגיו המילוליים הגדולים ביותר בשני קצוות, בשני שיאים – הגאומטריה והשירה."

„אוקלידום", ספר שיריו השישי של טריינין שראה אור לפני כשנה, כתוב במתכונת של ספר לימוד גאומטריה. „נתוני פתיחה", „ראשית צירים", „קרן זוית", „משפטי דמיון", „נתונים", „הגדרות", „אכסיומות". בתמונת השער רישום של לאונרדו על הפרופורציות של גוף האדם. נתונים כלשונו של טריינין, או כלשון הגאומטריה, המעלים הרהורים כמרמתבקשים על הקשר והסתירה בין מדע לשירה, שני תחומיו של מחבר הספר.

אבנר טריינין, פרופסור מן המניין במחלקה לכימיה פיסיקלית באוניברסיטה העברית, אומר כי המשורר שבו חשוב בעיניו יותר מן המדען שבו. וזאת אף שאנשים מתרשמים, בדרך כלל, מן התואר המכובד והעיסוק המדעי שהקנה לו שם עולמי. „להיות משורר נחשב עדיין בעיני רבים כחטא נעורים. „אני רואה בשירה שאני כותב דבר חשוב ביותר. זה לא אומר שאני לא אוהב מדע. כשאני עוסק במחקר מדעי ומרגיש שמה שכתבתי על הנייר מקבל את אישורו של הטבע, אני חש התרגשות אדירה. אבל השירה היא הצד היצירתי שלי. העיסוק במדע אינו מבטא את המהות שלי. אני לא אהיה ניוטון ולא אהיה איינשטיין. אם לא הייתי עורך מחקר מסויים, מישהו אחר היה עורך אותו. אבל השירה היא עניין אישי. לטוב ולרע. זה הביטוי האישי שלי ולכן אני בהחלט מתפאר בזה שאני כותב שירה".

דרושה מידה גדולה של בגרות מצד מדען חשוב כטריינין כדי לומר „איינשטיין היה יוצר, ארכימדס היה יוצר, אבל רוב אנשי המדע אינם יוצרים. הם לא בוראים עולם. תחושת בריאת העולם אינה קיימת עבורי במדע. השירה היא החותם שלי".

בחדר העבודה בדירתו הירושלמית של טריינין שולחן כתיבה גדול וכהה ומאחוריו ארון ספרים שחור עמוס בספרי מדע. טריינין, איש לבבי וחביב, מתיישב על הספה, לצדי. הוא מדבר בשטף, משפטיו קולחים, ניסוחיו מדוייקים. נראה שהוא אמון על ראיונות. בשלב מסויים הוא גם אומר זאת במפורש. במהלך השיחה אני מבחינה שהוא מרבה להשתמש בגוף שני יחיד. אומר „אתה" במקום שראוי היה לומר „אני". השימוש במונח „אתה" כמו נותן לו איזשהו מסתור מפני חשיפה מיותרת.

„בעבר, הצד האישי מאוד הרתיע אותי. השירים הקודמים שלי הרבה פחות חושפניים מן השירים בספר האחרון. עם השנים, לאט־לאט אתה רואה שאתה צריך יותר ויותר להתקרב לשורשים. זה לא מספיק שתעשה לך כל מיני אלגוריות. מגיע שלב שבו פשוט צריך להשיל את המחלצות ולדבר ברחל בתך הקטנה. כשאתה מתחיל לתפוס שמה שעברת ארוך יותר ממה שמצפה לך, אתה מתחיל להרגיש שאתה צריך לגעת בדברים עצמם".

למרות המודעות החדשה יחסית לצורך לשוב אל עצמו, מקפיד טריינין לשמור על קור־רוח אנליטי וממושמע. שומר שלא להיסחף במין אנרכיה פנימית אגוצנטרית, כדבריו. „אתה לא רוצה להתחיל להשתפך", הוא אומר, שוב, בגוף שני, „השתפכות זרה לרוח שלך", ולכן הצורך במשמעת הנוקשה גם בשירי ה„אוקלידום" החושפניים־יחסית.

גם החיפוש הכפייתי אחר איזו מהות
כוללת, אחידה, סיבה ומסבב או שמץ
משמעות בכל הנתונים חסרי הפשר
ותכלית שבתוכי ולפני – אף הוא אחד
הנתונים בחידה הזאת המכֻנָּה „חיי",

„אני", שמוחש בנוסחאות, סמלים, ביחסים
בין שני משולשים, בסכום הזויות
שהוא תמיד 180 ולא אותו משמש מזור
של שממון, ערגה וביעותים, כי העיקר
לשמור על השפיות, שיהיה מרחב קבוע ויציב
עם מערכת של צירים המגדירה בדייקנות
את מקומי בתוך הדייקנות האינסופית.

טריינין מדבר על הצורך בחשיפה בהקשר של „איזשהו גיל". מגיע שלב בו צריך לומר את הדברים בצורה מאוזנת, מרוסנת, מאופקת ויחד עם זאת בצורה שתגע מקרוב. טריינין מדבר על אותו „איזשהו גיל" כשהוא מספר על אביו שנפטר לאחר מחלה קשה. הדקעותו ומחלתו של האב הותירו בו משקעים קשים. מות האב שימש מעין תזכורת לכך שהחיים אינם לנצח, שמגיעה שעה מסויימת שבה יש לתת דין וחשבון.

„כשאבי היה בסוף ימיו ניסיתי לדבר אתו על העבר שלו. אבל אז העבר כבר לא עניין אותו. ידעתי שמצבו אנוש ושהוא מיואש לגמרי. הוא היה שותק ושותק ופתאום אומר: וככה זה וככה זה. ניסיתי להגיד לו דברים שמחים מן העבר שלו, אבל ברגע שהבנתי שהזכרונות לא מעניינים אותו עוד ידעתי שזה הסוף". טריינין סבור שהזכרונות מעניינים כל עוד יש לאדם ציפיות. „אנחנו עשויים מציפיות וזכרונות. עם השנים הולכות הציפיות ופוחתות והזכרונות הולכים ומתרבים. כל זמן שיש לך ציפיות אתה מעוניין גם לעסוק בזכרונות. לאבי כבר לא היו ציפיות ולכן גם הזכרונות חדלו מלעניין אותו".

„איינשטיין היה יוצר, ארכימדס היה יוצר, אבל רוב אנשי המדע אינם יוצרים. הם לא בוראים עולם. תחושת בריאת העולם אינה קיימת עבורי במדע. השירה היא החותם שלי."

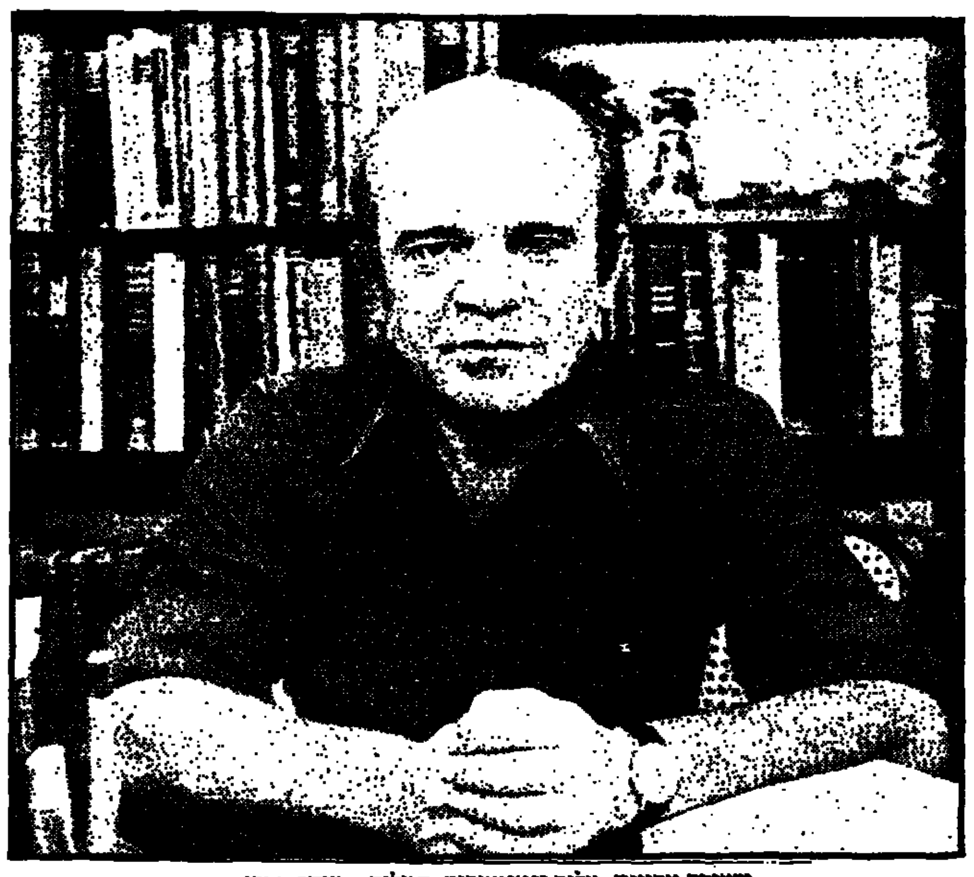

משורר טריינין. מלים הגאומטריה. תצלום – יצחק הדרי

„שעת חשבון הנפש האישי היא השעה לשרטט במדוייק את הגאומטריה של הכאוס הפרטי ולהדגים דרכה את החוקיות של התהוותו האנושי", אומר טריינין. וכאן הוא נדרש אל הגאומטריה והשירה, אל המשותף והסותר שביניהן. „אני חושב שאדם מגיע להישגים המילוליים הגדולים ביותר שלו בשני קצוות. בשני שיאים. הגאומטריה והשירה. הגאומטריה היא הביטוי המילולי העקבי ביותר שאינו סובל שום סתירות. השירה מתאפיינת בסתירות וקפיצות. הגאומטריה והשירה הן שני שיאים של הביטוי המילולי. הן תמיד הקסימו אותי. הרי כל העולם הוא בלתי מילולי לגמרי ואנשים מנסים להכניס איזה סדר בתוך האינסוף האבסורדי הזה. כל משורר מנסה להסדיר את עולמו. חשבתי על השילוב הזה בין המתמטיקה כאמצעי בהסדרה הטוב ביותר שאני מכיר לבין העולם האבסורדי הזה".

אבנר טריינין נולד בתל־אביב בשנת 1928. בהיותו בן שנתיים עברה המשפחה להתגורר בירושלים. את לימודיו היסודיים השלים בבית־הספר תחכמוני. אהבותיו הראשונות בבית־הספר היו בתחום הספרות. „אני זוכר עד היום חיבור שפרסמתי בעתון בית־הספר. שום דבר שפרסמתי מאז לא ריגש אותי כמו אותו חיבור ראשון. הייתי תלמיד טוב בכל המקצועות. היתה בי סקרנות גדולה מאוד. אחר־כך עברתי לגימנסיה רחביה".

„הרקע הריאליסטי שקיבלתי בתחכמוני היה די עגום. עד כדי כך שכשנכנסתי לגימנסיה, אפילו לא ידעתי מהי הוכחה במתמטיקה. אני זוכר שהייתי צריך להוכיח, בבחינת הכניסה לגימנסיה, שהאלכסונים במקבילית חוצים זה את זה. לא ידעתי מה זה להוכיח, אז פשוט ציירתי מקבילית, מדדתי את האלכסונים והראיתי שהם אכן חוצים זה את זה". כשהבין טריינין שאפשר, על־ידי המקרה הפרטי הזה, להגיע להוכחה לגבי כל שאר המקביליות, הוקסם. „העניין הזה מאוד משך אותי לכיוון המדע".

גם אל הכימיה, התחום שהוא עוסק בו עכשיו, הגיע בדרך בלתי שגרתית. „היה לנו מורה, אביזוהר שמו. הרבה כימיה הוא לא ידע, אבל הוא היה עושה ניסויים שהקסימו אותי. הוא נהג לערבב שני נוזלים חסרי צבע ופתאום נהיה צבע אדום. זה עורר בי סקרנות עצומה. סקרנות אלכימית. המורה אביזוהר נראה לי כמו קוסם, כמו אלוהים קטן. מה שהעסיק אותי זה איך אדם מסוגל לשנות את הדברים, וכימיה היא, למעשה, שינוי דברים. אתה לא רק מבין את החומרים אלא גם מייצר חומרים חדשים". טריינין מספר, כי בילדותו היתה לו מעבדה לכימיה במטבח ושם היה עורך ניסויים. אז, הוא אומר, כשהייתי מין צליין בודד, משכה אותי הכימיה לאין ערוך יותר מאשר כשהעיסוק הזה הפך לעיסוק סיסטמטי ומכובד באוניברסיטה.

האם אין איזושהי סתירה בין היותך איש המדעים המדוייקים לבין העובדה שכאדם יוצר אתה עוסק לא אחת בבדיון?

„החציצה הזו בין מדע לשירה היא אנאכרוניסטית. ההפרדה הזו התאימה יותר לתקופת הרומנטיקה. בעבר לא היה כל ניגוד בין מדע לשירה והניגוד הזה הולך ומיטשטש גם היום. הרומנטיקה היא שיצרה את ההפרדה. למעשה, אם הפילוסופיה היום שונה מהפילוסופיה של אפלטון זה רק משום שהמדע הזריק לה יסודות חדשים. משוררים רבים יודעים היום הרבה על המדע. גם משוררים בארץ וגם ברחבי העולם. אנשים נוטים לערבב טכנולוגיה עם מדע ואינטלקטואלים רבים התקוממו נגד השימושים של המדע. האינטלקטואלים הם כמו לודיטים ספרותיים. הם רוצים לנפץ את המכונות. ההתקוממות באה נוכח הסינדרום של הגולם הקם על יוצרו. זיהוי המדע עם הטכנולוגיה הביא לסלידה מן המדע. אבל היום הדיכוטומיה הזאת של מדע וספרות קיימת פחות ופחות".

אבל למרות הדברים האלה אומר טריינין כי קיימים ניגודים בין מדע לשירה. „אבל איפה אין ניגודים? אחד האבסורדים הגדולים ביותר הוא כשאומרים שהמוח שלנו עשוי משמונים אחוז מים. המוח שלנו עשוי משמונים אחוז סתירות. המוח הוא תמיסה מרוכזת של סתירות". כוואריאציה על אמרתו הידועה של לוי אשכול, שאמר שכל אחד מאוהב בפשרות שלו, מביא טריינין גירסה משלו: „כל אחד מאוהב בסתירות שלו". הבעיה היא, אומר טריינין, שאף אחד לא אוהב את הסתירות של האחר. „ברגע שאין סתירות ואין ניגודים אנחנו הופכים למשותקים. אם יש משהו בתוכנו הרי אלה הניגודים".

מה שמשך את טריינין אל המדע ואל השירה הם גם אותם יסודות מנוגדים וגם האלמנטים המשותפים. „אלה מלים טעונות מאוד. נקח למשל את המושג דיפרנציאל. איזו טעינה אדירה. או המונח נגזרת. איזו כמות אדירה של אינפורמציה, ידע ותרבות יש במונח הזה. גם השירה מורכבת ממלים בודדות טעונות מאוד. מלה לא טעונה אינה שירה. והטעינה העזה הזאת היא שמשכה אותי. אני בדרך־כלל קצר־רוח. כותב קצר. בשירה, כמו במדע, אפשר פתאום להכניס מלים, שיש בהן מטען אדיר. מה שמשך אותי אל שני התחומים הוא הדיוק הרב, הגיבוש המרבי. וזהו למעשה אלכימיה".

טריינין, הצבר שגדל בירושלים, כתב בעבר מספר שירים העוסקים בשואה. שירו „בחזרה לאושוויץ" כמו נובע מתוך זכרון פרטי: „זכרתי רק אחת:/ שקשוק הגלגלים,/ פסי־ברזל ממורטים,/ ממורטים,/ ממורטים..." כשאני שואלת אותו על הקשר שלו לשואה הוא אומר: „אשתי, רבקה שכטר, הוציאה עכשיו ספר – אושוויץ כממלכת פאוסט. זה הקשר. אני לא אוהב לדבר על זה". את השיר „בחזרה לאושוויץ" כתב בהר הכרמל כאשר התלווה אל כיתה של תלמידים בטיול. „היה שם מורה אחד מפרדס־חנה, והוא סיפר לי, בעיניים מזוגגות לגמרי, איך הוא רוצה לחזור לראות את הפסים האלה. את פסי הברזל. ואז כתבתי את השיר. לא ביקרתי שם ואני גם לא רוצה לבקר".

„נקח למשל את המושג 'דיפרנציאל', איזה טעינה אדירה! או המונח 'נגזרת' – איזו כמות אדירה של אינפורמציה, ידע ותרבות יש במונח הזה. גם השירה מורכבת ממלים בודדות טעונות מאוד. מלה לא טעונה אינה שירה."

את ירושלים של ילדותו זוכר טריינין כעיר עצובה, עיר דווה ואכזרית ואדישה. היום, מנקודת ראותו של אדם מבוגר, הוא אומר שירושלים היא עיר של מטורף שיצא ממוסד ובכל רגע מחכים שהוא יעשה דבר־מה נורא. „אני מסתובב במאה־שערים. יש שם נגריה שנקראת „נגריית המצפים לישועת ארוני". זה מפחיד. ירושלים נותנת לי תחושה של פחד מרומם. לא פחד שמוצץ אותך או מנמיך אותך, אלא פחד שמגדיל אותך. פחד של אדם העומד בפני ההיסטוריה. אני עומד מול ירושלים והיא נותנת לי תחושה של דכאון מרומם. לא הייתי מחליף את ירושלים בשום מקום אחר".

כשטריינין נדרש אל החרדות שלו, הוא מדבר על חשש גדול מפני השתלטותו של האספסוף, חרדה מפני היצרים האפלים הקיימים בקרב כל העמים, שיבואו וישתלטו עלינו. „סינדרום השואה ומצדה – אלה הן אובססיות נוראות שלנו ואני חרד שבגללן נהפוך למפלצות. אני מאמין שאנחנו די חזקים לעמוד בזה, אבל לנו יש יותר נתונים להינגע בנגע הזה בגלל מה שקרה לנו. הגזענות מהלכת עלי אימים".

עם זאת, אומר טריינין, שקשה להפתיע אותו. המדען שבו גורס שקיימת מחזוריות מסויימת לפיה לפעמים טוב ולפעמים רע. הוא סבור שבמהלך השנים הפכנו כאן שורש והפכנו לעם נורמלי. „בראשית הישוב היה פה נורא. ספרות העליה השניה והשלישית משקפת את ההווה שהיתה כאן. הארץ מלאה קברים של מתאבדים מן התקופה ההיא. אני לא מאמין למי שמספר שפעם היה כאן טוב. אני חי כאן מתוך רצון. אבל מחריד אותי שדווקא משום שסבלנו כל־כך האלמנט האפל הזה ייהפך למשהו נורא. לקחת את ההשפלה הנוראה שעברנו ולהפוך אותה לגרזן – זה מחריד אותי".

ה„נאשיונל תיאטר", לונדון. קריצה גסה לעבר הטעם הממוצע / שלמה גינוסר

לא, אדוני הקולונל

נייג'ל האותורן הוא ה„סיביל סרבנט" המהוקצע והערמומי ששבה את שארית חוש ההומור שלנו בסידרת הטלוויזיה „יס מיניסטר" והממשיך לעשות זאת, נכון לעכשיו, גם בסדרה „יס פריים־מיניסטר".

האות'רן היה יכול בנקל ובנחת לקרצף את גבו בעלי הדפנה שהעניקו לו הביקורת וקהל צופי הטלוויזיה בעולם כולו, אלמלא גרר אותו מי שגרר לבמת התיאטרון הלאומי. ומי שעשה זאת הוא לא אחר מאשר ג'ונתן לין, מחבר התסריטים המבריק של שתי סדרות אלה (יחד עם אנתוני ג'יי). על־פי מראה עיניים, ספק אם לין עשה טובה גדולה להאות'רן כאשר החליט להלבישו במדים של קולונל פולני בנסיון לחזור על הצלחתה של קומדיה משנות הארבעים. אני מתכוון ל„יעקובובסקי והקולונל", פרי עטו של הסופר האוסטרי־יהודי פארנץ ורפל.

ורפל הגיע להוליווד לאחר שנמלט מצרפת מאימת הפולשים הנאצים. אחד הסיפורים שהביא עמו משם היה מעשה בפליט יהודי מפולין וקולונל פולני ממוצא אריסטוקרטי, שחצן ואנטישמי, שנקלעו זה לחברתו של זה, ומפגש זה עזר לקולונל ללמוד מן היהודי שנוא נפשו פרק בהישרדות.

דני קיי עשה בשעתו את אחד מתפקידיו המפורסמים (עם כי לאו דווקא המוצלחים) בסרט בשם „אני והקולונל", שנוצר על בסיס סיפורו של פרנץ ורפל. ואילו בימים אלה מועלה „יעקובובסקי והקולונל" על במת התיאטרון הלאומי האנגלי („נאשנל תיאטר") בבימויו של ג'ונתן לין – שחקן, במאי ותסריטאי, באמצע שנות הארבעים שלו, איש עסוק מאוד בעל פני תינוק חייכניים.

למזלם הרע של כל הקשורים בהצגה זאת, הם נקלעו לעיצומה של סערת ביקורת על התיאטרון הרפרטוארי האנגלי, שחיציה מכוונים בעיקר כלפי שני תיאטרוני היוקרה של אנגליה, ה„נאשנל תיאטר" וה„רויאל שקספיר קומפני". ג'ונתן לין מכהן עתה כבמאי של אחת מלהקות המשנה הקבועות של התיאטרון הלאומי. תיאטרון זה, בניצוחו של במאי־העל פיטר הול, מחולק לארבע להקות משנה בנות כעשרים שחקנים כל אחת ובראש כל אחת מהן עומדים במאים כדיוויד הייר וריצ'ארד אייר, פיטר הול הגדול בכבודו ובעצמו, פיטר ווד וג'ונתן לין.

מטרתו המוצהרת של התיאטרון הלאומי היא להביא בפני הקהל האנגלי מחזות קלאסיים וחדישים כאחד ולגאול מתהום הנשיה מחזות נשכחים. על כך בדיוק יצא הקצף. כלומר, לא על המטרה המוצהרת אלא על ההתעלמות ממנה. מבקר התיאטרון של ה„סנדיי טיימס", רוברט יואיסון, כתב לאחר הבכורה של „יעקובובסקי והקולונל" ש„אוניית הדגל" של התיאטרון האנגלי (והיינו ה„נאשנל תיאטר") *נעה לקראת יום השנה העשירי למבנה החדש שלה על הגדה הדרומית של התימזה, כחידושה של קומדיה שהועלתה בברודווי ב־1944.*

ואמנם קשה שלא להבחין בכך שגם תיאטרון הרפרטואר האנגלי מצטרף כאן לקריצה הגסה של התיאטרון האנגלי אל הטעם הממוצע של התיירים, ובמיוחד אל חשבון הבנק הגבוה־יחסית של התיירים האמריקאים. „יעקובובסקי והקולונל" הוא מחזה שנוי במחלוקת מאז הורתו ולידתו בשנות הארבעים ועד היום. ראשיתה של המחלוקת בריב מתמשך בין פרנץ ורפל לבין סמואל ברמן, מתקן תסריטים מקצועי שגילה כשרון מיוחד להבין מפיקים ולהתאים מחזות ותסריטים לטעמם של ההמונים.

ג'ונתן לין מודה כי קשה לדעת אל נכון מה חלקו של ברמן ומה חלקו של ורפל בתוצר הסופי המוכר כ„יעקובובסקי והקולונל". נראה כי ורפל סיפר תחילה את סיפורם של יעקובובסקי והקולונל לברמן, וזה החליט כי יש כאן חומר מעולה למחזה. אולם מכאן ואילך מתגלגלות גירסאות שונות ואף מנוגדות לגבי חרות היצירה המשותפת בין השניים. גירסתו של ברמן אומרת כי ורפל נתן לו רשות לכתוב מחזה על־פי סיפורו, כיוון שהוא עצמו, כלומר ורפל, לא התלהב לעשות זאת. ברמן טוען כי רק לאחר שהתחיל כבר במלאכת הכתיבה, נודע לו שוורפל בכל זאת כותב מחזה על נושא זה בשיתוף עם המחזאי האמריקאי קליפורד אודטס. המחזה של ורפל־אודטס נדחה על־ידי המפיקים, והם תבעו מוורפל לשתף פעולה עם ברמן בכתיבת גירסה אחרת של המחזה. גם לגבי שיתוף הפעולה בין השניים יש גירסאות סותרות, ומכל מקום זה לא היה זיווג אידיאלי. בסופו של דבר פרסם ורפל את גירסתו שלו ל„יעקובובסקי והקולונל" בגרמניה, אולם ככל הידוע, גירסה זו לא הועלתה מעולם על במה כלשהי.

בשנה שעברה עסק לין בביום סרט בארצות־הברית ופגש שם „נערת תסריט" מזדקנת בשם דוריס גרול. היא סיפרה לו באקראי על מעורבותה בסרט לא כל כך מוצלח בכיכובו של דני קיי בשם „אני והקולונל" והוסיפה: הסרט אינו מתקרב אפילו לאיכותו של המחזה המקורי. לין מיהר לקרוא את גירסת המחזה (של מי – של ורפל? של ברמן? של שניהם?) והמליץ בפני פיטר הול להעלות את ההצגה ב„נאשנל תיאטר".

ג'ונתן לין, שהספיק כבר לכתוב הרבה לטלוויזיה, לשחק ולביים (חמש שנים ב„קיימברידג' קומפני") היה מוקסם כנראה (כמונו) מכישוריו הקומיים של נייג'ל האותורן ב„יס מיניסטר" והחליט לביים אותו לתפקיד הקולונל הפולני.

מבקרי התיאטרון עיוו את פניהם. לדידם ההצגה מרוקנת את מחזהו של ורפל מעיקר מעלותיו. העיבוד של סמואל ברמן הופך את הפליט היהודי הצנוע לאיש עסקים, שיהדותו כמעט איננה נזכרת; הקולונל אינו אלא קריקטורה של אופרה קומית; הנאצים הם אידיוטים וההצגה אינה מצליחה ליצור תחושה של פחד או סבל. עלילת המשנה של הבריחה מצרפת לאנגליה נראית כמו סיפור תעמולה המתאים לשנת 1944. על נייג'ל האותורן כתב מבקר התיאטרון של ה„סנדיי טיימס", רוברט יואיסון, כי מעולם לא הופיע שחקן כה לא מתאים בקומדיה רומנטית. הוא הסר את שפת הגוף של אציל פולני והמבטא הפולני שהוא מאמץ לעצמו מעייף את האוזן ואינו מצחיק כלל.

גם אחרי ביקורות כאלה עדיין מוקדם לדעת אם הקהל ילך בעקבות המבקרים או – כמו במקרים לא מעטים בעבר – הוא ימשיך לגדוש את אולם „אוליביה" של התיאטרון הלאומי וינטרל את הביקורת במגדל שן מבודד.

אולם נראה לי שנייג'ל האותורן ייאלץ להרהר בעתיד הרחוק היטב בטרם יפשוט מעליו את חליפת מנכ"ל משרד ראש הממשלה לטובת חליפת מדים של קולונל פולני, או חלוק בית של גנרל אנגלי בדימוס.

על תחלואיו של התיאטרון הרפרטוארי האנגלי מול כמה הצלחות מסחררות של התיאטרון המסחרי, כמו „אני לא רפופורט" בביצועו המדהים של ענק הבמה האנגלית פול סקופילד – ברשימה נפרדת.

שישי־אישי / אהוד מנור

הנסיך המיושר

ואז צעק פרינס לעבר הקהל: „אם אתם לוקחים את זה ברצינות, אז אתם טיפשים גדולים ממני". בין „הטיפשים הגדולים ממני" ב„וומבלי" הבחנתי בפיל קולינס, אריק קלפטון ובסיימון להיבון

פרינס נחשב לילד הרע של הפופ האמריקאי. בעוד שמייקל ג'קסון היה נציג מלכות האור, ייצג פרינס את מלכות החושך. תקליטיו והופעותיו הבימתיות עוררו את זעמו של הרוב „המהוגן". העזתו בבחירת הנושאים לשיריו וה„שערוריות" שחולל על הבמה מיקדו, כמובן, את תשומת ליבם של אמצעי התקשורת.

ב־1984, בעקבות הצלחת הסרט „גשם סגול", ביסס פרינס את מעמדו ככוכב ומלחמתם של הנאבקים על טוהר נפשם של בני הנעורים דעכה במהירות. בהופעתו ובשיריו של פרינס לא חלו שינויים מרחיקי לכת, אך ההצלחה, כפי שהדבר קורה לעתים קרובות, עזרה לו להתיישר עם קווי הגבול של האמנות והעניקה לו את הלגיטימציה שייחל לה, כנראה.

נמניתי עם המאושרים שהצליחו להידחק ל„וומבלי ארינה" בלונדון כדי לחזות בראשונה מבין שלוש הופעותיו של פרינס. הכרטיסים להופעות אזלו כבר לפני שבועות רבים. משהו על השינוי במעמדו של פרינס אפשר ללמוד מן העובדה שבביקורו הקודם בלונדון, ב־1981, נמכר רק חלק קטן מן הכרטיסים.

פרינס בן ה־28 הוא זעיר, כחוש, מוזר ומאמין שהוא מוצארט, אך מופע רוק בימתי מבריק כשלו לא ראיתי מעולם. המופע, עם מלוויו הרבים („המהפכה"), נפתח בביצוע פאנקי מלהיב ללהיטו החדש „נערות ונערים". תוך שלוש דקות היה הקהל הרב שבוי בידיו. התזמורת התחממה עם „סביב לעולם ביום", ולא נחה לרגע במופע שנמשך שעתיים רצופות, ללא הפסקה.

זעיר, אך שרירי, שלט פרינס בתזמורת ובכוריאוגרפיה בדייקנות מסחררת. הוא הדריך את שלישיית הליווי שלו (ושל ג'רום בנטון) בצעדים מתוכננים היטב ורקד בקדמת הבמה בבטחון רודני, ומדי פעם הרפה את שרירי פניו למעין חיוך מתק של אלילי קולנוע משנות ה־40.

החיוך הזה עורר צריחות מחרישות אוזניים בקהל והוליד גשם צבעוני של פריטי לבוש שהושלכו לעברו. הוא עצמו הופיע במגוון רחב של תלבושות (רובן שחורות, להוציא חליפה צהובה בנוסח פרד אסטר), שכולן, כבעת, מצאו את דרכן אל תוך הקהל.

זמר פרינס. מאמין שהוא מוצרט

אחד־עשר הנגנים והזמרים שליוו אותו (כולל הטיבה כלי נשיפה מעולה), *היו עטיפה מושלמת* לצעדיו המתוכננים בקפידה (קוליים ותנועתיים) של פרינס. המוסיקה של פרינס רוויה באקורדים מחרים ובקולות מעולם אחר, ולמי שאינו מכיר אותה היא נשמעת, לפעמים מבולבלת ומבלבלת.

דבר אחד בטוח. פרינס למד היטב את שיעורי הרוקנ'רול שלו, אך בכל מה שהוא עושה, יסוד חזק של „ריתם אנד בלוז". המוסיקה שלו מושפעת ממגוון רחב של מקורות, ובצד רגעים בנוסח ה„ביטלס" היו לו רגעים אחדים בנוסח ג'ימי הנדריקס ורגעים רבים בנוסח ג'יימס בראון. הוא רקע ברגליו ו„נבח" את הקצב, על רקע סקסופון נאנק, כמו ג'יימס בראון מי־יאכור. בחזה הסוף הוא ערך קרב היאבקות מיני עם המיקרופון עד שעלה בידיו (וברגליו) „להסביב" אותו על הרצפה.

בנקודה זו צעק לעבר הקהל: „אם אתם לוקחים את זה ברצינות, אז אתם טיפשים גדולים ממני". בין „הטיפשים הגדולים" מבנו ב„וומבלי" הבחנתי בפיל קולינס, באריק קלפטון ובסיימון להיבון. כל השלושה קפצו מדי פעם ממקומותיהם, הריעו לפרינס, שרו אתו והניפו את זרועותיהם לעברו כמו מעריצים מן השורה.

המופע של פרינס משופע ב„טריקים". הוא טיפס על הרמקולים הענקיים ודאג שכל האלפים יוכלו לראות את כל מה שיש לו להציע. ללא מעצורים התפתל על הבמה והשמיע גידספאות קוליות לכמה וכמה תחושות בסיסיות. התפרקות (המתוכננת לפרטי־פרטים) שימשה ניגוד חריף למתיקות רווית הגשמה של „גשם סגול", או לעדינות של „כאשר יונים בוכות".

המופע היה מבריק, אבל צריך לציין שלא היתה בו אפילו שניה אחת של ספונטניות. הכל זרם באופן חלק, שוטף וצפוי. פרינס מילא את כל הציפיות של הקהל והצדיק את כל מה שנכתב ונאמר עליו. גיליתי להפתעתי עד כמה כשרון רענן ומעורר מחלוקת כמו פרינס נשען על טכניקות במה ותיקות ומשופשפות.

בהדרן האחרון שלו, „גשם סגול", נטל לידיו, לראשונה במופע, גיטרה ובקלות רבה נכנס לתפקיד חדש, זה של גיבור גיטרה. בנינוחות שהיתה מעוררת התפעלות אפילו בזיקית, אימץ את המראה והצליל של ג'ימי הנדריקס בגלגול מודרני. אחד ממבקרי המוסיקה בלונדון צדק כאשר תיאר את פרינס, למחרת המופע, „ראש זקן על כתפיים צעירות".

בקרוב נוכל לראות את סרטו החדש של פרינס (שהוא עצמו גם ביים), „תחת ירח דובדבן". שירי הפסקול זוכים כבר עכשיו להצלחה גדולה, אבל מבקרי הקולנוע האמריקאיים קטלו את הסרט בברוטאליות רבה. אחד מהם טען ש„כאשר הסרט הזה מוקרן, כדאי להתרחק ואף רצוי לא להימצא אז באותה יבשת".

פרינס מעביר, כנראה, את זירת ההיאבקות שלו מעולם הפופ אל עולם הקולנוע ונתקל בהתנגדות מן הסוג שידע, ותיסל, בראשית דרכו כזמר. האיש הזה הוא פרפקציוניסט ואם „תחת ירח דובדבן" אינו יצירת מופת, הסרט השלישי או העשירי שלו יהיה כזה.